

Bilten 146

godina xiv. • ožujak 2009.

tromjesečno izvješće

HRVATSKA NARODNA BANKA

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/ 4564-555
Telefon: 01/ 4565-006
Telefaks: 01/ 4564-687

WEB-ADRESA <http://www.hnb.hr>

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web-stranicama Međunarodnoga monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

Tiskano u 600 primjeraka

ISSN 1331–6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2009.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
Broj stanovnika (u mil.)	4,554	4,426*	4,440*	4,440*	4,440*	4,439	4,442*	4,440*	4,436*	4,435
BDP (u mil. HRK, tekuće cijene) ^a	164.054*	176.690*	190.796*	208.223*	227.012*	245.550*	264.367*	286.341*	314.223*	342.159
BDP (u mil. EUR, tekuće cijene)	21.638*	23.146*	25.538*	28.112*	30.011*	32.759*	35.725*	39.102*	42.833*	47.370
BDP po stanovniku (u EUR)	4.751*	5.229*	5.752*	6.331*	6.759*	7.380*	8.043*	8.807*	9.656*	10.682
BDP – godišnja stopa rasta (u %, stalne cijene)	-1,5*	3,0*	3,8*	5,4*	5,0*	4,2*	4,2*	4,7*	5,5*	2,4
Prosječna godišnja stopa inflacije ^b	4,0	4,6	3,8	1,7	1,8	2,1	3,3	3,2	2,9	6,1
Tekući račun platne bilance (u mil. EUR)	-1.429	-568	-821	-2.099	-1.889	-1.434	-1.976	-2.715*	-3.237*	-4.454
Tekući račun platne bilance (u % BDP-a)	-6,6*	-2,5*	-3,2*	-7,5*	-6,3*	-4,4*	-5,5*	-6,9*	-7,6*	-9,4
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	35,3*	40,7*	42,3*	39,6*	43,8*	43,5*	42,8*	43,5*	42,8*	41,9
Uvoz robe i usluga (u % BDP-a)	42,5*	45,1*	47,4*	49,1*	50,6*	49,4*	48,9*	50,2*	50,2*	50,1
Inozemni dug (u mil. EUR, na kraju razdoblja) ^c	10.175	12.264	13.609	15.143	19.884	22.933	25.748	29.274	32.929	39.125
Inozemni dug (u % BDP-a)	47,0*	53,0*	53,3*	53,9*	66,3*	70,0*	72,1*	74,9*	76,9*	82,6
Inozemni dug (u % izvoza robe i usluga)	133,0	130,2	125,9	136,1	151,3	161,0	168,6	172,3	179,8*	197,3
Otplaćeni inozemni dug (u % izvoza robe i usluga) ^{c, d}	24,6	26,2	28,2	29,8	21,3	22,5	25,0	35,8	33,3	28,3
Bruto međunarodne pričuve (u mil. EUR, na kraju razdoblja)	3.013	3.783	5.334	5.651	6.554	6.436	7.438	8.725	9.307	9.121
Bruto međunarodne pričuve (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	3,9	4,3	5,3	4,9	5,2	4,8	5,1	5,3	5,2	4,6
Nacionalna valuta: kuna (HRK)										
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 EUR)	7,6790	7,5983	7,3700	7,4423	7,6469	7,6712	7,3756	7,3451	7,3251	7,3244
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	7,6477	8,1553	8,3560	7,1457	6,1185	5,6369	6,2336	5,5784	4,9855	5,1555
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 EUR)	7,5818	7,6339	7,4710	7,4070	7,5642	7,4957	7,4000	7,3228	7,3360	7,2232
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	7,1220	8,2874	8,3392	7,8725	6,7044	6,0312	5,9500	5,8392	5,3660	4,9344
Saldo proračuna konsolidirane opće države (u % BDP-a) ^e	-6,2*	-6,5*	-4,3*	-3,7*	-5,4*	-4,2*	-3,5*	-2,6*	-2,0*	-1,7
Javni dug (u % BDP-a) ^f	28,8*	34,5*	35,4*	34,8*	35,7*	37,9*	38,4*	35,9*	33,3*	29,3
Stopa nezaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.)	13,6	16,1	15,8	14,8	14,3	13,8	12,7	11,2	9,6	-
Stopa zaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.)	44,8	42,6	41,8	43,3	43,1	43,5	43,3	43,6	44,2	-

^a Početkom 2009. DZS je revidirao podatke o BDP-u za razdoblje od 1995. do 2008., koji sada uključuju procjenu sive ekonomije, novu procjenu stambene rente te novu procjenu i raspodjelu usluga financijskog posredovanja. Podaci o BDP-u za 2006., 2007. i 2008. temelje se na procjeni tromjesečnog obračuna i kao takvi privremenog su karaktera.

^b Stopa inflacije mjerena je indeksom potrošačkih cijena.

^c U sklopu obveza preuzetih u pretristupnim pregovorima s Europskom komisijom na početku 2008. stupile su na snagu promjene u pravnoj regulativi vezane uz praćenje inozemnog zaduživanja. Stanje inozemnog duga na kraju 2007. stoga je prikazano prema starom sustavu izvještavanja. Da bi se omogućila godišnja usporedba, stanje inozemnog duga na kraju 2007. izračunato je i na osnovi novog sustava izvještavanja. Taj izračun pokazuje da bi stanje duga bilo veće za 325 mil. EUR, odnosno iznosilo bi 33.254 mil. EUR.

^d Otplate inozemnog duga uključuju otplate glavnice s osnove obveznica, dugoročnih trgovinskih kredita i dugoročnih kredita te ukupne otplate kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

^e Ukupni saldo bez kapitalnih prihoda (GFS 1986) od 1999. do 2001. prikazan je na gotovinskom načelu, a nakon toga na modificiranom obračunskom načelu. HAC, HC, HFP i DAB uključeni su od 2001., pri čemu je HAC isključen 2008.

^f Javni dug je dug opće države. Od 2008. dug HAC-a isključen je iz duga opće države.

Izvori: DZS; MF; HNB

Sadržaj

Tromjesečno izvješće

Sažetak / 3

Potražnja / 5

- Domaća potražnja / 6
  - Osobna potrošnja / 6
  - Bruto investicije u fiksni kapital / 6
  - Državna potrošnja / 7
- Neto inozemna potražnja / 8

Proizvodnja / 8

- Okvir 1. Revizija podataka o BDP-u / 9
- Industrija / 10
- Trgovina / 11
- Građevinarstvo / 12
- Ugostiteljstvo / 12
- Prijevoz i veze / 13

Tržište rada / 13

- Nezaposlenost i zapošljavanje / 13
- Zaposlenost / 15
- Plaće i troškovi rada / 15

Cijene / 16

- Potrošačke cijene / 17
- Uvozne cijene / 18
- Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 19
- Međunarodna usporedba potrošačkih cijena / 20

Tečaj / 20

- Okvir 2. Kretanje cijena nekretnina u Hrvatskoj u 2008. / 21

Monetarna politika i instrumenti / 23

- Monetarno okružje / 23
- Korištenje instrumenata monetarne politike / 24
- Primarni novac i međunarodne pričuve / 25
- Monetarna kretanja / 26
  - Ukupna likvidna sredstva / 27
  - Novčana masa / 27
  - Nemonetarni depoziti / 27
  - Plasmani / 28
  - Plasmani banaka središnjoj državi / 28
  - Inozemna aktiva i pasiva / 29

Tržište novca / 29

- Kamatne stope na novčanom tržištu / 30
- Kamatne stope poslovnih banaka / 31

Tržište kapitala / 33

- Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 34
- Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 36

Međunarodne transakcije / 37

- Račun tekućih transakcija / 38

Robna razmjena / 39

Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 40

Inozemni dug / 42

Okvir 3. Uloga inozemnih banaka u financiranju domaćih sektora / 43

Likvidnost u međunarodnim plaćanjima / 44

Državne financije / 44

- Obilježja fiskalne politike u prvih jedanaest mjeseci 2008. / 44
- Prihodi konsolidirane središnje države / 44
- Rashodi konsolidirane središnje države / 45
- Operativni saldo i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama / 45
- Saldo konsolidirane središnje države na gotovinskom načelu / 46
- Državni dug / 46
- Kretanje duga konsolidirane središnje države u prosincu / 47

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 52

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 53

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive / 54

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 55

D. Banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka / 57

D. Banke

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka / 58

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države / 59

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora / 59

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 60

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka / 60

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka / 61

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka / 61

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 62

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka / 62

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka / 63

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka / 63

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 65

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 66

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 67

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka / 68

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka / 69

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 70

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 71

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 72

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 73

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 74

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja / 75

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 76

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge / 77

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi / 78

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja / 79

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja / 80

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica / 81

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka / 82

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 83

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 85

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 86

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 87

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima / 88

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor / 90

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima / 91

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora / 93

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 95

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 96

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 96

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 97

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti / 98

Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 99

Tablica I3: Dug središnje države / 100

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 101

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena / 102

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 102

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača / 103

Popis banaka i štedionica / 105

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 106

Kratice i znakovi / 107

Tromjesečno izvješće

Sažetak

Negativni učinci prelijevanja svjetske krize na zemlje Srednje i Istočne Europe počeli su se osjećati u drugoj polovini 2008., a kako se godina primicala kraju, nepovoljna su kretanja postajala sve izraženija. Uz vanjske neravnoteže prisutne otprilike i ranjivost koju one sa sobom nose, Hrvatska se počinje suočavati s kontrakcijom realnoga gospodarskog rasta, pritiscima na deprecijaciju tečaja kune prema euru, neizvjesnošću glede priljeva inozemnoga kapitala i velikim financijskim potrebama domaćih sektora, a spomenuti problemi postaju još naglašeniji na početku tekuće godine.

Prema procjeni tromjesečnog obračuna bruto domaćeg proizvoda u trećem je tromjesečju 2008. godine u Hrvatskoj ostvaren realan rast od 1,6%, što je osjetno niže u usporedbi s prvim polugodištem. Analiza rashodne strane BDP-a pokazuje kako je u promatranom razdoblju, isključujući kategoriju promjena zaliha, došlo do slabljenja godišnje dinamike svih sastavnica agregatne potražnje. Pritom su, ponajviše zbog zamjetnog rasta potrošačkih cijena, nastavljene nepovoljne promjene u potrošnji kućanstava, a usporena je i dinamika državne potrošnje. Međunarodnu razmjenu u trećem tromjesečju 2008. obilježilo je osjetno usporavanje godišnjeg rasta izvoza robe i usluga, što je u uvjetima razmjerno postojane dinamike ukupnog uvoza, rezultiralo visokim negativnim doprinosom neto izvoza ukupnom rastu gospodarstva. Nadalje, sporiji godišnji rast u odnosu na prvu polovinu godine zabilježen je i kod bruto investicija u fiksni kapital, no one su i dalje ostale glavni pokretač gospodarskog rasta.

Što se tiče proizvodne strane obračuna BDP-a, bruto dodana vrijednost stvorena u domaćem gospodarstvu tijekom trećeg tromjesečja 2008. bila je za 2,1% veća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Pritom su kod svih područja djelatnosti, osim poljoprivrede, zabilježene niže godišnje stope promjene BDV-a u usporedbi s prvom polovinom godine. Ostvarenom dinamikom ipak su se pozitivno isticali građevinarstvo, financijsko posredovanje te prijevoz, skladištenje i veze. S druge strane, kod industrije i trgovine zabilježeno je godišnje smanjenje dodane vrijednosti. Takva su kretanja bila ponajprije posljedica nepovoljnih promjena domaće, ali djelomično i inozemne potražnje.

Dostupni pokazatelji gospodarske aktivnosti za posljednje tromjesečje prošle godine upućuju na nastavak nepovoljnih kretanja u većini važnijih nefinancijskih djelatnosti te na još vidljivije usporavanje ukupnoga gospodarskog rasta. Tako je u promatranom razdoblju, pod utjecajem daljnjeg slabljenja domaće i inozemne potražnje, zabilježeno dodatno smanjivanje obujma industrijske proizvodnje. Istodobno je sustezanje stanovništva od tekuće potrošnje rezultiralo padom realnog prometa od trgovine na malo. S druge strane, građevinska je aktivnost u razdoblju od listopada do studenoga prošle godine ostala snažna.

Ostvarenja BDP-a iz prvih devet mjeseci 2008. i kretanje mjesečnih pokazatelja gospodarske aktivnosti u posljednjem tromjesečju promatranog razdoblja, pokazuju da je gospodarski rast u prošloj godini bio zamjetno niži nego u 2007. godini (5,5%). Tome su ponajprije pridonijele nepovoljne promjene u privatnoj potrošnji i međunarodnoj razmjeni, a

to se odrazilo na osjetno slabljenje dinamike BDV-a pojedinih područja djelatnosti, posebice trgovine i industrije.

Pod utjecajem usporavanja gospodarske aktivnosti tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. tržište su rada obilježila nepovoljna kretanja: povećanje nezaposlenosti i smanjenje zaposlenosti. Ipak, promatramo li podatke na razini cijele godine, nezaposlenih je osoba bilo manje, a zaposlenih više nego u 2007. Istodobno se ubrzao godišnji rast nominalnih plaća, što se pozitivno odrazilo i na podatak za cijelu godinu. Realne su se plaće, unatoč visokim ostvarenjima na strani nominalnih plaća, zbog značajnog porasta inflacije, manje povećale nego prethodne godine. U kretanju plaća ogledali su se i učinci izmjene Zakona o porezu na dohodak kojom je povećan neoporezivi dio dohotka, te uvođenja Zakona o minimalnoj plaći.

Visok rast potrošačkih cijena kulminirao je u srpnju 2008. kad je godišnja stopa promjene potrošačkih cijena dosegla 8,4%, a nakon toga inflacija se počela usporavati i u prosincu se spustila na 2,9%. U cijeloj 2008. prosječna godišnja stopa inflacije iznosila je 6,1%, odnosno za 3,2 postotna boda više nego godinu dana prije. Vanjski pritisci na rast inflacije u prvih sedam mjeseci dolazili su većinom od znatnog poskupljenja sirovina na svjetskom tržištu, napose sirove nafte i prehrambenih sirovina. Od domaćih činitelja koji su potaknuli jačanje inflacije, valja izdvojiti prilično ubrzanje realnog rasta agregatne potražnje u 2007. godini, posebno osobne potrošnje, čiji se odgođeni učinak na inflaciju osjetio i tijekom prve polovine 2008. Na zamjetno usporavanje inflacije nakon srpnja najviše je utjecalo smanjenje uvezenih inflatornih pritisaka, u čemu se ogledao znatan pad cijena sirove nafte, prehrambenih sirovina i metala na svjetskom tržištu. Usporavanje rasta osobne potrošnje bilo je najvažniji domaći činitelj koji je djelovao na smanjivanje inflatornih pritisaka krajem godine. U siječnju 2009. inflacija se povećala na godišnjoj razini za 3,4%, a cijene su u usporedbi s prethodnim mjesecom porasle čak za 1,2%, što je očekivana posljedica rasta cijena pod utjecajem administrativnih odluka (povećanje cijena plina, duhanskih prerađevina, zdravstvenih usluga), ali i sezonskih faktora.

U većem dijelu 2008. godine Hrvatska narodna banka nastavila se koristiti istim instrumentima kao i godinu prije, pri čemu su restriktivnija ponuda novca i ograničena kreditna aktivnost banaka bile glavni način antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Kreiranje primarnog novca odvijalo se putem redovitih obratnih repo aukcija, čije se korištenje smanjilo u odnosu na prethodnu godinu, a porasle su kamatne stope. Osim aprecijacijskih pritisaka u uvjetima smanjene kunske likvidnosti na početku godine, radi ublažavanja kojih je u siječnju održana jedna devizna aukcija, stabilno kretanje tečaja kune u nastavku godine nije zahtijevalo interveniranje središnje banke sve do listopada, kad je zbog pojačane potražnje za devizama došlo do jačanja deprecijacijskih pritisaka.

Monetarna kretanja u 2008. godini bila su obilježena ubrzanjem rasta neto domaće aktive i padom neto inozemne aktive banaka, što je rezultiralo usporavanjem rasta ukupnih likvidnih sredstava (M4). Sve do kraja trećeg tromjesečja rast neto domaće aktive bio je umjeren, na što su utjecali pooštreni uvjeti financiranja kod poslovnih banaka, usporavanje ukupnoga gospodarskog rasta kao i mjere HNB-a za uspora-

vanje rasta plasmana. Isto tako, zaduživanje središnje države kod domaćih banaka u tom razdoblju bilo je minimalno. S druge strane, priljev domaćih depozita, koji je zbog nepovoljnih kretanja na tržištu kapitala i uspješne turističke sezone bio osobito izražen, banke su iskoristile za smanjenje svojih inozemnih obveza.

S prelijevanjem posljedica svjetske financijske krize u Hrvatsku na početku četvrtog tromjesečja monetarna kretanja poprimila su drugačiji smjer. Poslovne su se banke znatno zadužile u inozemstvu kako bi nadoknadile odljev depozita domaćih sektora, ali i zbog velikih potreba za financiranjem središnje države, kojoj je bio otežan pristup na inozemno tržište. Snažan rast plasmana banaka središnjoj državi bio je praćen popriličnim usporavanjem rasta plasmana nebankarskom sektoru. Osim toga, država je potrebe za financiranjem proračunskog manjka namirivala i na aukcijama trezorskih zapisa, a kako bi se privukli dodatni ulagači, kamatne stope neprekidno su rasle te su dosegnule svoje najviše razine još od 2001. godine.

U uvjetima ograničenog priljeva kapitala iz inozemstva i usporavanja gospodarskog rasta tijekom trećeg tromjesečja došlo je i do zaokreta u monetarnoj politici, stoga je HNB osim na održavanje stabilnosti tečaja domaće valute, bio usmjeren i na osiguravanje povoljnih uvjeta likvidnosti, čime se omogućilo namirivanje znatnih financijskih potreba države. U listopadu 2008. ukinuta je granična obvezna pričuva kako bi se zadovoljila povećana potražnja za deviznim sredstvima, a u prosincu je spuštena stopa obvezne pričuve sa 17% na 14%. Početkom 2009. dodatno su se intenzivirali pritisci na slabljenje tečaja domaće valute, generirani sezonskim utjecajem manjka na tekućem računu platne bilance i velikim deviznim obvezama države, pa je HNB te pritiske nastavio ublažavati daljnjom prilagodbom instrumenata monetarne politike. U siječnju je povećan dio devizne obvezne pričuve koja se izvršava u kunama s 50% na 75%, čime se iz sustava povukao značajan iznos kunske likvidnosti, a spuštanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja u veljači (prvotno s 28,5% na 25%, a potom na 20,0%) bankama je oslobođena devizna likvidnost. Promjenama instrumenata u razdoblju od početka četvrtog tromjesečja 2008. do kraja veljače 2009. godine HNB je kumulativno oslobodio gotovo 3,8 mlrd. EUR njihovih operativnih pričuva. Osim što je donijela opisane izmjene, središnja je banka u dva navrata intervenirala na deviznom tržištu u ukupnom iznosu od 0,5 mlrd. EUR, dok je korištenje operacija na otvorenom tržištu također bilo u funkciji sprječavanja prekomjernih fluktuacija tečaja. Tako je tijekom prva dva mjeseca 2009. godine zabilježena samo blaga deprecijacija nominalnog tečaja kune prema euru, pri čemu se vrijednost eura s razine od 7,32 kune zabilježene 31. prosinca 2008. povećala na 7,45 kuna 25. veljače 2009. S druge strane, snažno se povećala kolebljivost kamatnih stopa na novčanom tržištu, a prekonocna kamatna stopa povremeno je rasla na razine nezabilježene do sada.

Na domaćem tržištu kapitala u 2008. ostvaren je znatno manji promet vlasničkih i dužničkih vrijednosnih papira nego u prethodnoj godini. Istodobno je snažno pala vrijednost domaćega dioničkog indeksa Zagrebačke burze CROBEX (za 67,1%), a pad vrijednosti zabilježen je i za obveznički indeks CROBIS (za 6,1%). Smanjivanje vrijednosti obaju indeksa

nastavilo se i na početku 2009.

Primjetno usporavanje gospodarskog rasta krajem godine odrazilo se i na ublažavanje nepovoljnih kretanja na tekućem računu platne bilance. Nakon osjetnog pogoršanja njegova salda u prva tri tromjesečja 2008., manjak se u četvrtom tromjesečju zadržao na razini ostvarenoj u istom razdoblju prethodne godine. Spomenuta stagnacija posljedica je s jedne strane vrlo dobrih rezultata na računu usluga, prije svega u turizmu, a s druge strane usporavanja rasta robnog manjka uzrokovanog padom cijena nafte i usporavanjem potražnje. Istodobno je i na računu tekućih transfera zabilježeno poboljšanje, dok se negativni saldo na računu faktorskih dohodaka dodatno povećao. Unatoč opisanim kretanjima u posljednjem tromjesečju na razini cijele godine manjak na tekućem računu povećao se za više od trećine u odnosu na 2007., čemu je najviše pridonijelo daljnje produbljivanje neravnoteže u robnoj razmjeni s inozemstvom.

Saldo u međunarodnoj robnoj razmjeni (izraženoj u američkim dolarima prema stalnom tečaju) pogoršao se tijekom 2008. za 19,0%, pri čemu je uvoz rastao gotovo istom dinamikom kao i prethodne godine, dok se izvoz primjetno usporio. Tome je pridonijelo i pogoršanje konkurentnosti jer se u 2008. nastavio snažan rast bruto plaća, dok se usporio rast proizvodnosti rada. Povećanje izvoza u 2008. bilo je prije svega potaknuto dobrim izvoznim rezultatima u razmjeni ostale transportne opreme te zemnog i industrijskog plina. Međutim, isključite li se navedena dva odsjeka, kao i nafta i naftni derivati, izvoz je tek neznatno porastao. Snažnom rastu robnog uvoza tijekom 2008. u prvom je redu pridonio uvoz energenata (nafte i plina) te ostale transportne opreme, dok je rast uvoza ostale robe bio znatno slabiji, na što je uvelike utjecao pad uvoza cestovnih vozila u četvrtom tromjesečju.

Na računu kapitalnih i financijskih transakcija u posljednjem je tromjesečju 2008. ostvaren veći neto priljev kapitala nego u istom razdoblju 2007., ponajviše zbog snažnoga inozemnog zaduživanja banaka. Ostvaren je i najveći pojedinačni priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku u 2008., povezan s preuzimanjem 22% dionica Ine od strane mađarske naftne kompanije MOL. Bruto međunarodne pričuve smanjile su se tijekom promatranog razdoblja za 0,7 mlrd. EUR, poglavito jer je ukinuta granična obvezna pričuva.

Tijekom 2008. godine bruto inozemni dug RH povećao se za 5,9 mlrd. EUR, čime je na kraju prosinca premašio 39,1 mlrd. EUR (82,0% ocijenjenoga revidiranog BDP-a). Zabilježeno ubrzanje rasta duga u odnosu na prethodnu godinu pretežno je posljedica intenzivnoga inozemnog zaduživanja trgovačkih društava, i to unatoč njegovu primjetnom usporavanju tijekom posljednjeg tromjesečja. Država i poslovne banke smanjivale su, pak, tijekom prvih devet mjeseci svoje inozemne obveze, a u četvrtom su tromjesečju ostvarile rast duga. Pritom se ističe izrazit rast duga banaka u listopadu kao posljedica odljeva depozita stanovništva u jeku financijske krize.

U prvih jedanaest mjeseci 2008. godine ostvaren je visok rast prihoda konsolidirane središnje države, što je prije svega rezultat ubrzane inflacije i pojačanoga robnog uvoza, koji su doveli do snažnog povećanja prihoda od PDV-a. Nadalje, relativno povoljna kretanja na tržištu rada i dobri poslovni rezultati hrvatskih poduzeća u 2007. godini pozitivno su se

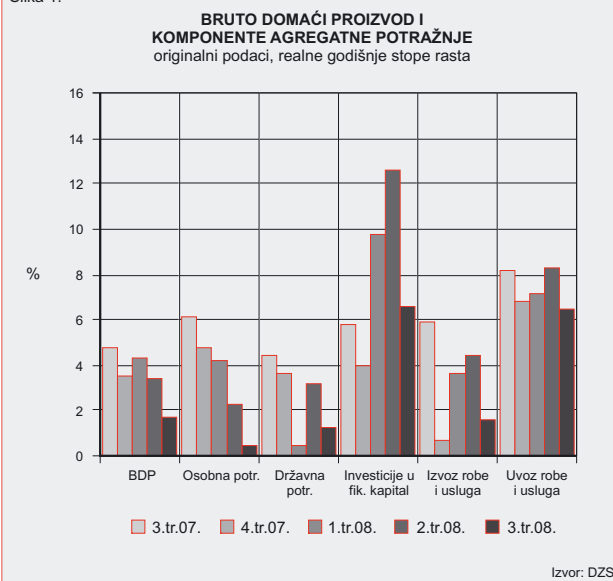
odrazili na prihode od socijalnih doprinosa i poreza na dobit. S druge strane, iako je povećanje rashoda znatno ubrzano nakon privremenog financiranja u prvom tromjesečju, kad je državna potrošnja bila zakonski ograničena, rashodi su u prvih jedanaest mjeseci rasli sporije od prihoda. Istodobno su ulaganja države u nefinancijsku imovinu bila manja nego u istom razdoblju prethodne godine pa je u promatranom razdoblju ostvaren višak (po metodologiji GFS 1986) proračuna konsolidirane središnje države od 1,5 mlrd. kuna. Međutim, prema podacima Ministarstva financija cjelokupni je višak zajedno sa sredstvima od prodaje financijske i nefinancijske imovine položen na račune kod poslovnih banaka i HNB-a, a jedinice konsolidirane središnje države nastavile su se zaduživati u zemlji i inozemstvu. Prikupljenim sredstvima otplaćene su dospjele obveze, no budući da je velik dio iskorišten i za financiranje proračunskog manjka u prosincu, dug središnje države u prvih je jedanaest mjeseci 2008., unatoč pozitivnim kretanjima prihoda i rashoda, povećan.

Potražnja

Prema procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a po novoj metodologiji (vidi Okvir 1.) u trećem je tromjesečju 2008. ostvaren rast realne gospodarske aktivnosti od 1,6%, što je osjetno niže u usporedbi s prvom polovinom godine.¹ Analiza rashodne strane BDP-a pokazuje kako je u promatranom razdoblju došlo do slabljenja godišnje dinamike svih sastavnica agregatne potražnje (isključujući kategoriju promjena zaliha). Nastavak uspoređivanja godišnjeg rasta osobne potrošnje valja ponajprije pripisati rastućoj inflaciji, koja je uvjetovala negativne promjene u raspoloživom dohotku stanovništva, a posredno i nisku razinu potrošačkog optimizma. Istodobno je rast opće razine cijena prouzročio i slabiju realnu dinamiku državne potrošnje. Nadalje, međunarodna je razmjena tijekom trećeg tromjesečja 2008. bila obilježena zamjetnim usporavanjem godišnjeg rasta izvoza robe i usluga, dok je ukupni uvoz nastavio rasti po razmjerno visokoj stopi. U skladu s time neto inozemna potražnja u promatranom je razdoblju dala visok negativni doprinos rastu realnog BDP-a. U razdoblju od srpnja do rujna prošle godine zabilježena je niža stopa rasta bruto investicija u fiksni kapital nego u prvom polugodištu, no ta je sastavnica agregatne potražnje ipak ostala glavni pokretač gospodarskog rasta.

Pokazatelji gospodarskih kretanja, dostupni na mjesečnoj razini za posljednje tromjesečje 2008., upućuju na nastavak usporavanja ukupne gospodarske aktivnosti. Takve promjene uvelike su posljedica pogoršanja gospodarskih prilika u međunarodnom okružju, koje su rezultirale zamjetnim smanjenjem inozemne potražnje i ograničenim mogućnostima pristupa domaćih gospodarskih subjekata inozemnim financijskim tržištima. Valja uzeti u obzir i negativne psihološke učinke koje svjetska gospodarska kriza ima na domaće ekonomske subjekte, odnosno intenzitet njihove potražnje. Negativna godišnja stopa promjene zabilježena kod realnog

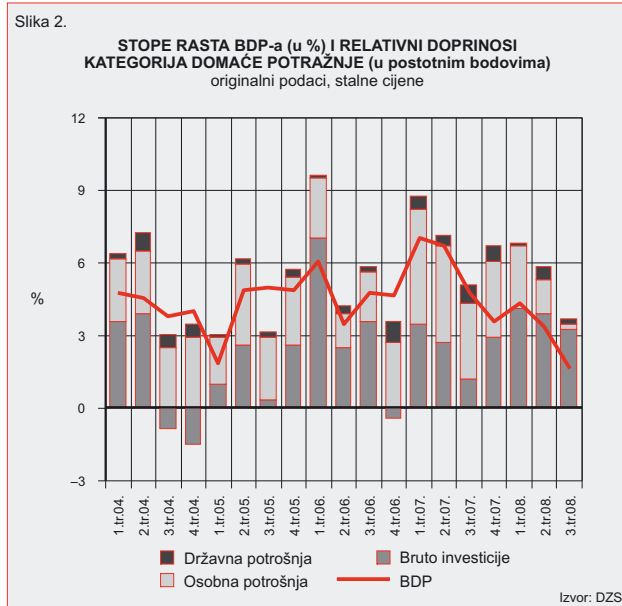
Slika 1.

prometa od trgovine na malo tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. te opadanje industrijske proizvodnje i nominalna stagnacija uvoza potrošačkih dobara upućuju na daljnju kontrakciju privatne potrošnje. Također, budući da je u navedenom razdoblju bilo primjetno smanjenje tekuće proizvodnje i uvoza kapitalnih te intermedijarnih proizvoda, praćeno gomilanjem njihovih zaliha, čini se kako je investicijska aktivnost također nastavila slabjeti. Ipak, valja napomenuti kako je tijekom listopada i studenoga ostvaren snažan rast radova na građevinskim objektima, iz čega proizlazi da su bruto investicije u fiksni kapital i u posljednjem tromjesečju 2008. najviše podržale rast ukupnoga gospodarstva. Podaci DZS-a o robnoj razmjeni s inozemstvom pokazuju da je tijekom četvrtog tromjesečja 2008. prilično smanjen njezin intenzitet, pri čemu su i izvoz i uvoz robe imali negativne godišnje stope promjene.

Tijekom prvih devet mjeseci 2008. zamjetno se usporio godišnji rast obiju sastavnica finalne potrošnje (osobne i državne potrošnje) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Pokazatelji kretanja potrošnje kućanstava, dostupni za posljednje tromjesečje promatranog razdoblja, upućuju na njezino dodatno usporavanje, dok se, s druge strane, rast državne potrošnje vjerojatno ubrzao. Godišnji porast bruto investicija u fiksni kapital u razdoblju od siječnja do rujna prošle godine bio je osjetno viši u usporedbi s istim razdobljem 2007., pa su, unatoč slabljenju investicijske aktivnosti s približavanjem kraja 2008., kapitalna ulaganja najznatnije podržala gospodarski rast i na razini cijele prošle godine. Nepovoljne promjene u međunarodnoj razmjeni dovele su do visokoga negativnog doprinosa neto inozemne potražnje gospodarskom rastu u prva tri tromjesečja promatranog razdoblja, a na razini je cijele 2008. on nešto umjereniji, no još uvijek osjetno viši nego u 2007. Opisana kretanja rezultirala su dinamikom BDP-a u 2008. koja je naglašeno slabija nego ostvarenje za 2007. godinu, kad je gospodarski rast iznosio 5,5%.

¹ Podaci za razdoblje od prvog tromjesečja 2006. do trećeg tromjesečja 2008. godine privremeni su i temelje se na DZS-ovoj procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a.

Domaća potražnja

Tijekom trećeg tromjesečja 2008. doprinos domaće potražnje realnom rastu BDP-a smanjio se u odnosu na prvu polovinu godine, ponajprije zbog nepovoljnih kretanja u finalnoj potrošnji, ali i usporenja rasta bruto investicija u fiksni kapital. U suprotnom je smjeru djelovalo kretanje kategorije promjena zaliha².

Osobna potrošnja

Nastavak usporavanja godišnjeg rasta osobne potrošnje tijekom trećeg tromjesečja 2008. može se uvelike pripisati nepovoljnom utjecaju rastuće razine potrošačkih cijena na izvore njezina financiranja i niskoj razini potrošačkog pouzdanja. U promatranom je razdoblju tako zabilježena negativna godišnja stopa promjene raspoloživog dohotka stanovništva i daljnje usporavanje rasta bankovnih plasmana stanovništvu u obliku potrošačkih kredita (prema prosječnom stanju kredita u tom razdoblju). Nepovoljne promjene bile su primjetne i na tržištu kapitala, što je, uz dosad opisana kretanja, zasigurno djelovalo na dodatno suzdržavanje kućanstava od tekuće potrošnje. S obzirom na navedeno, zabilježena godišnja stopa promjene osobne potrošnje iznosila je u razdoblju od srpnja do rujna prošle godine tek 0,4%.

Tijekom četvrtog tromjesečja 2008. došlo je do slabljenja inflatornih kretanja, a to je, uz razmjerno snažan nominalni porast prosječnih plaća, povoljno djelovalo na rast realne mase neto plaća unatoč postupnom usporavanju godišnjeg rasta broja zaposlenih osoba. Istodobno je redovito polugodišnje usklađivanje mirovina (provedeno u rujnu), praćeno stabilnim rastom broja umirovljenika, rezultiralo zamjetnim godišnjim porastom isplaćenih mirovina. Zabilježeni oporavak dinamike redovitih izvora financiranja osobne potrošnje nije međutim potaknuo jačanje tekuće potrošnje kućanstava,

već je, naprotiv, u razdoblju od listopada do prosinca 2008. došlo do nastavka njezine kontrakcije. Na to prije svega upućuju promjene zabilježene kod realnog prometa od trgovine na malo, koji je, prema desezoniranim podacima, u promatranom razdoblju osjetno smanjen u odnosu na treće tromjesečje 2008. i na godišnjoj razini. Budući da se slabljenje osobne potrošnje u posljednjem tromjesečju prošle godine odvijalo u uvjetima oporavka glavnih izvora njezina financiranja, čini se kako je ono bilo ponajprije uvjetovano rastućim pesimizmom, odnosno nesigurnošću stanovništva glede budućih gospodarskih zbivanja. U obzir treba uzeti i deprecijaciju kune prema švicarskom franku te podizanje aktivnih kamatnih stopa od strane poslovnih banka, što je povećalo teret otplata postojećih kredita i tako donekle ograničilo mogućnosti potrošnje u promatranom razdoblju.

U prvih devet mjeseci 2008. godišnja stopa rasta osobne potrošnje iznosila je 2,3%, a sudeći prema kretanjima u maloprodaji na kraju prošle godine, na razini cijele 2008. ona je bila još niža (u 2007. godini realni rast potrošnje kućanstava iznosio je 6,2%).

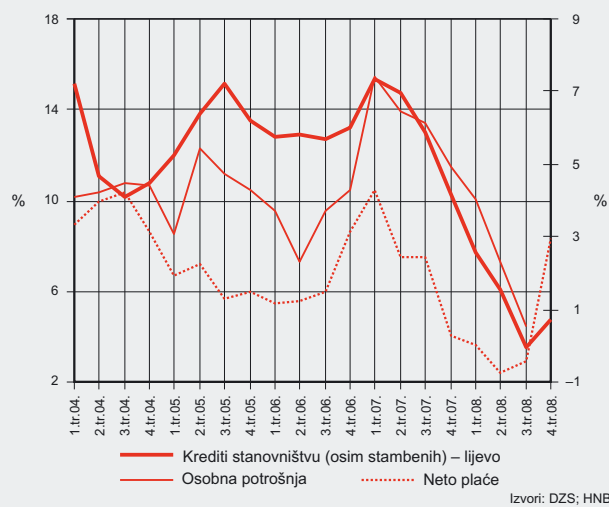
Anketna istraživanja HNB-a, provedena u razdoblju od listopada 2008. do siječnja 2009., upućuju na jačanje potrošačkog pesimizma, pri čemu se indeks pouzdanja potrošača početkom ove godine spustio na najnižu razinu do sada. Analiza odgovora na pitanja na temelju kojih se sastavlja ovaj pokazatelj upozoravaju na zabrinutost stanovništva glede buduće gospodarske situacije i kretanja na tržištu rada, drugim riječima u rastućem se potrošačkom pesimizmu uvelike ogleda utjecaj svjetske gospodarske krize.

Bruto investicije u fiksni kapital

Iako se rast bruto investicija u fiksni kapital tijekom trećeg tromjesečja 2008. zamjetno usporio u usporedbi s prvom polovinom godine (s 11,3% na 6,6%), ova je sastavnica agregatne potražnje i u promatranom razdoblju dala najznačajniji doprinos realnom rastu BDP-a. Budući da je građevinska aktivnost u tom razdoblju nastavila snažno rasti, čini se kako je navedeno usporavanje najvećim dijelom posljedica smanjenih

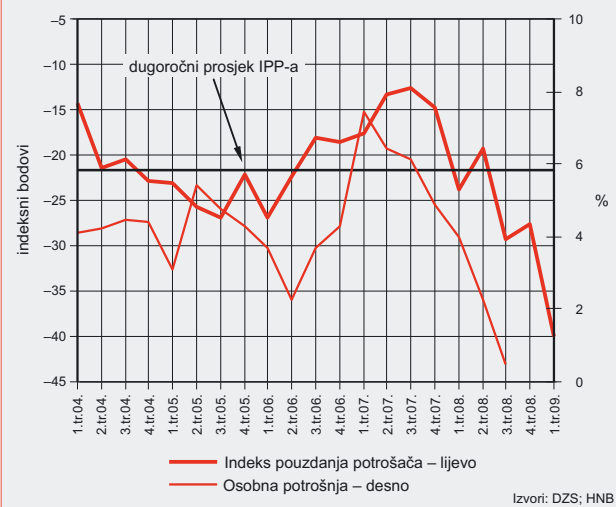
² Kategorija promjena zaliha uključuje statističku diskrepanciju koja je rezultat usklađivanja proizvodne i rashodne metode obračuna BDP-a.

Slika 4.

FINANCIRANJE OSOBNE POTROŠNJE
 originalni podaci, realne godišnje stope promjene

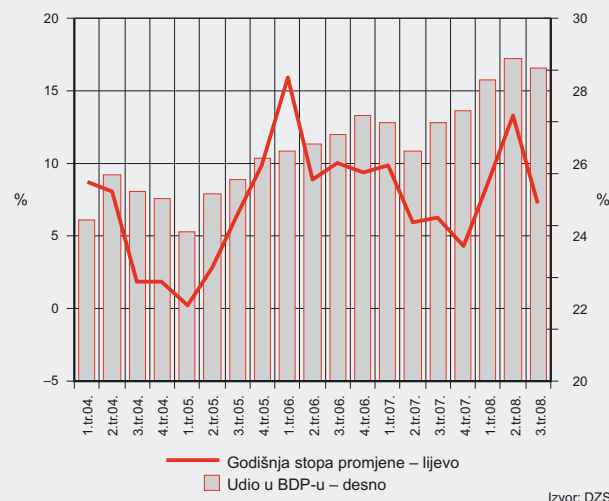
Izvori: DZS; HNB

Slika 5.

POTROŠAČKI OPTIMIZAM I OSOBNA POTROŠNJA
 desezonirani podaci, godišnja stopa promjene i indeksni bodovi

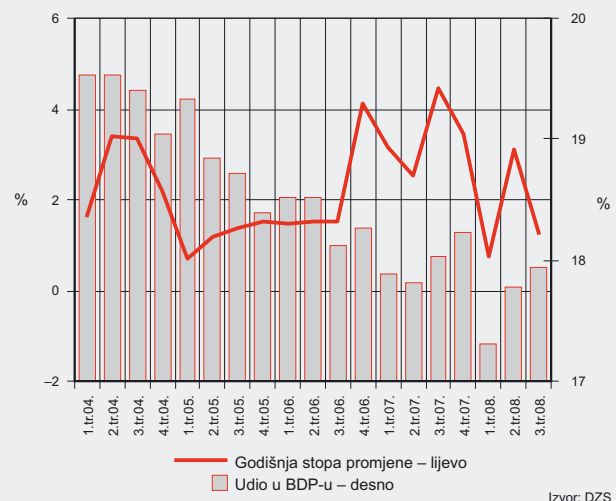
Izvori: DZS; HNB

Slika 6.

BRUTO INVESTICIJE U FIKSNI KAPITAL
 desezonirano

Izvor: DZS

Slika 7.

DRŽAVNA POTROŠNJA
 desezonirano

Izvor: DZS

ulaganja privatnog sektora u postrojenja i opremu.

Premda je tijekom listopada i studenoga 2008. građevinska aktivnost ostvarila snažan godišnji rast³, djelomično i zbog oporavka dinamike javnih investicija, pretpostavlja se da je u posljednjem tromjesečju prošle godine ipak došlo do daljnjeg usporavanja rasta bruto investicija u fiksni kapital. Uzroke takvim kretanjima vjerojatno treba ponajprije tražiti u daljnjem slabljenju ulaganja privatnog sektora u postrojenja i opremu. Tome u prilog govori zamjetno slabljenje proizvodnje i uvoza investicijskih dobara, ali i zabilježeno opadanje kupnje motornih vozila od strane pravnih osoba. Zanimljivo je spomenuti kako je u razdoblju od listopada do prosinca prošle godine ostvaren snažan godišnji pad iznosa odobrenih dugoročnih kredita korporativnom sektoru, što također potvrđuje da slabi investicijska aktivnost.

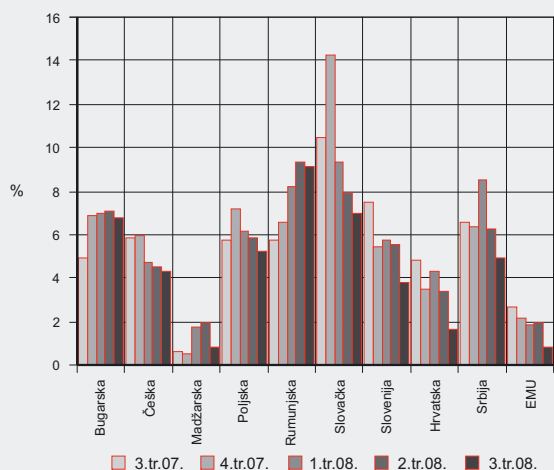
³ Ulaganja u građevinske radove čine oko polovine ukupnih investicija u fiksni kapital.

U razdoblju od siječnja do rujna 2008. investicijska je potrošnja rasla po godišnjoj stopi od 9,7%, što je za 2,3 postotna boda više nego u istom razdoblju prethodne godine. S obzirom na događaja u posljednjem tromjesečju 2008., prosječni bi rast bruto investicija u fiksni kapital na razini cijele prošle godine ipak trebao biti nešto niži nego u prva tri tromjesečja, no još uvijek snažniji nego 2007., kad je iznosio 6,5%.

Državna potrošnja

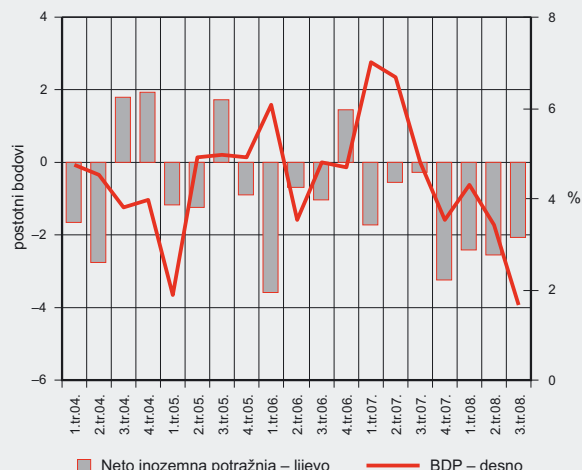
Tijekom trećeg tromjesečja 2008. rast državne potrošnje usporio se u odnosu na prvu polovinu godine te je iznosio 1,3%. Navedeno usporeenje godišnjeg rasta državne potrošnje prvenstveno je rezultat pada realnih izdataka za korištenje dobara i usluga nastalog zbog snažnog rasta opće razine cijena. S druge strane, nastavio se stabilan rast broja zaposlenih u državnoj upravi i javnim službama, pa je realna dinamika izdataka za naknade zaposlenima (uključujući isplaćene otpremnine) ostala na razini iz prvog polugodišta. Istodobno,

Slika 8.

BDP U ODABRANIM ZEMLJAMA
originalni podaci, realne godišnje stope rasta

Izvori: DZS; Eurostat; nacionalni statistički uredi

Slika 9.

STOPE RASTA BDP-a (u %) I RELATIVNI DOPRINOSI NETO INOZEMNE POTRAŽNJE (u postotnim bodovima)
originalni podaci

Izvor: DZS

rast nominalnih naknada za zaposlene u javnim službama prema odredbama kolektivnog sporazuma odrazio se u dinamici deflatora ove kategorije domaće potražnje.

Prema podacima DZS-a o broju zaposlenih po djelatnosti tijekom četvrtog tromjesečja prošle godine usporio se rast broja zaposlenih u državnoj upravi i javnim službama u odnosu na prethodna tromjesečja pa je i realni rast naknada za zaposlene pridonio usporavanju dinamike državne potrošnje. S druge strane, podaci o ostvarenim materijalnim rashodima dostupni su samo za prva dva mjeseca promatranog razdoblja, i to na razini središnje države, stoga njihov utjecaj na državnu potrošnju nije moguće sa sigurnošću utvrditi, iako se čini da su oni zamjetno porasli.

Godišnji rast državne potrošnje u prva tri tromjesečja 2008. iznosio je 1,6%, što znači da je rast navedene kategorije agregatne potražnje bio gotovo upola sporiji u odnosu na isto razdoblje 2007. Ipak, tijekom posljednjeg je tromjesečja 2008. vjerojatno ostvarena nešto snažnija dinamika državne potrošnje, zbog čega se ujedno povećala stopa rasta ove sastavnice agregatne potražnje na razini cijele 2008. godine.

Neto inozemna potražnja

Međunarodnu je razmjenu u razdoblju od srpnja do rujna 2008. obilježilo znatno usporavanje godišnjeg rasta izvoza robe i usluga, dok je istodobno dinamika uvoza robe i usluga ostala relativno stabilna. Uzroke takvih kretanja ukupnog izvoza tijekom promatranog razdoblja valja ponajprije tražiti u nepovoljnim promjenama kod kategorije izvoza usluga. Naime, pojačana inflatorna kretanja i blaga nominalna aprecijacija tečaja kune prema euru rezultirali su umjerenijom realnom potrošnjom stranih gostiju te posljedičnom stagnacijom realnog izvoza usluga u trećem tromjesečju prošle godine.

Nakon smanjenja razine BDP-a tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2008. i potvrde recesije u zemljama eurozone Eurostatova brza procjena BDP-a za posljednje tromjesečje prošle godine pokazuje da se u silaznoj fazi poslovnog ciklusa nalazi i cjelokupno gospodarstvo Europske unije. Takva kretanja očekivano prati, a vjerojatno i dodatno pojačava, kon-

tinuirano opadajući optimizam potrošača i poduzeća unutar promatranih područja, koji je u prvom mjesecu ove 2009. pao na najnižu razinu do sada.

U skladu s time desezonirani podaci DZS-a o robnoj razmjeni s inozemstvom za četvrto tromjesečje 2008. upućuju na snažno slabljenje inozemne potražnje za domaćom robom, ali i zamjetan pad njihova uvoza. Pritom je smanjenje obujma robne razmjene bilo primjetno kod gotovo svih kategorija dobara. Prema fizičkim su pokazateljima u turizmu ostvarena noćenja i dolasci turista neznatno porasli u usporedbi s istim razdobljem prošle godine pa je realni izvoz usluga u promatranom razdoblju vjerojatno stagnirao.

U usporedbi s istim razdobljem 2007. godine u prvih devet mjeseci 2008. zabilježena je niža stopa realnog rasta izvoza te ubrzanje rasta uvoza robe i usluga, stoga je doprinos neto izvoza ukupnom rastu BDP-a bio izrazito negativan. Ipak, zbog smanjenog intenziteta robne razmjene u posljednjem tromjesečju prošle godine, vjerojatno je da su i uvoz i izvoz robe i usluga u 2008. rasli sporije nego godinu prije. Istodobno je na razini cijele 2008. negativan doprinos neto izvoza ukupnom rastu BDP-a bio zamjetno veći u odnosu na onaj zabilježen u 2007.

Proizvodnja

Promatramo li proizvodnu stranu obračuna BDP-a, bruto dodana vrijednost (BDV) stvorena u domaćem gospodarstvu tijekom trećeg tromjesečja 2008. bila je za 2,1% veća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Pritom su kod svih područja djelatnosti, osim poljoprivrede, zabilježene niže godišnje stope promjene BDV-a u usporedbi s prvom polovinom godine. Ostvarenom dinamikom ipak su se pozitivno isticali građevinarstvo, financijsko posredovanje te prijevoz, skladištenje i veze. S druge strane, kod industrije i trgovine zabilježeno je godišnje smanjenje BDV-a. Opisana kretanja posljedica su slabljenja ponajprije domaće, ali djelomično i inozemne potražnje, u kojem su se s jedne strane ogledali rastuća inflacija i nizak potrošački optimizam u domaćem gos-

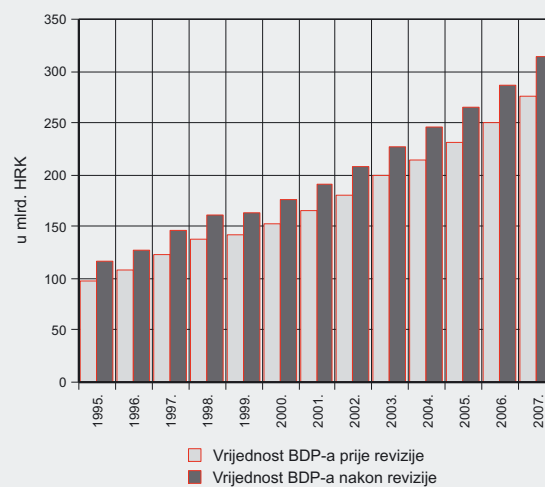

Okvir 1. Revizija podataka o BDP-u

Početkom ove godine Državni zavod za statistiku objavio je revidirane godišnje i tromjesečne podatke o bruto domaćem proizvodu (BDP).⁴ Glavna svrha revizije bilo je usklađivanje izračuna s metodologijom Europskog sustava nacionalnih računa (ESA 95). Prema tome, obračun BDP-a s proizvodne strane sada uključuje procjenu sive ekonomije, novu procjenu stambene rente te novu procjenu i raspodjelu usluga financijskog posredovanja indirektno mjerenih (UFPIM). U skladu s navedenim promjenama obračuna BDP-a prema proizvodnoj metodi korigiran je i obračun s rashode strane, pri čemu se najveće promjene odnose na izdatke za potrošnju kućanstava i izvoz turističkih usluga. Spomenute promjene rezultirale su povećanjem godišnje razine nominalnog BDP-a u cijelom razdoblju od 1995. do 2007., a prosječna je razlika između starih i novih nominalnih vrijednosti iznosila 15,6%.

Slika 10.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PRIJE I NAKON REVIZIJE tekuće cijene

Izvor: DZS

Tablica 1. Razlika između podataka BDP-a prije i nakon revizije, u mlrd. kuna i postocima

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	1.–3. tr. 2008.
BDP – revizija	176,7	190,8	208,2	227,0	245,6	264,4	286,3	314,2	259,4
BDP – prije revizije	152,5	165,6	181,2	198,4	215,0	231,3	250,6	275,1	227,0
Razlika	24,2	25,2	27,0	28,6	30,6	33,1	35,8	39,1	32,4
Od toga:									
Siva ekonomija	15,1	15,9	17,1	17,0	18,1	19,4	–	–	–
Imputirana renta	6,9	6,8	7,5	8,1	8,5	8,8	–	–	–
UFPIM	2,2	2,4	2,4	3,5	4,0	4,9	–	–	–
Realni rast – revizija	3,0	3,8	5,4	5,0	4,2	4,2	4,7	5,5	3,1
Realni rast – prije revizije	2,9	4,4	5,6	5,3	4,3	4,3	4,8	5,6	3,0
Razlika	0,2	–0,6	–0,1	–0,4	0,0	–0,1	0,0	–0,1	0,1

Izvor: DZS

Detaljni podaci o reviziji koji su dostupni na godišnjoj razini za razdoblje od 1995. do 2005., pokazuju da je oko 60% povećanja nominalne razine BDP-a rezultat uključivanja procjene sive ekonomije. Pritom se najveći njezin dio odnosi na poduzetnike koji radi izbjegavanja poreznih plaćanja prijavljuju manje prihode i veće troškove od ostvarenih, a što je najviše izraženo u djelatnostima građevinarstva, trgovine te hotela i restorana. Nadalje, provedenom revizijom vrijednost UFPIM-a, koju čini ukupni vlasnički dohodak financijskih posrednika na ime kamata umanjen za ukupne obveze po kamata, obračunata je prema novoj metodi i potom raspoređena na institucionalne jedinice i sektore. Dosad vrijednost navedenih usluga nije bila dezagregirana po korisnicima, bilo kroz finalnu ili intermedijarnu potrošnju, već je cjelokupni iznos UFPIM-a bio smatran intermedijarnom potrošnjom na razini ukupnoga gospodarstva. Po novoj metodologiji uporaba UFPIM-a više se ne obračunava u cijelosti kao intermedijarna potrošnja, već se dio razvrstava kao finalna potrošnja i izvoz, a obračunava se i uvoz UFPIM-a.

Osim navedenih metodoloških postavka DZS je pri re-

viziji promijenio i metodu izračuna realnih stopa promjena BDP-a i njegovih sastavnica. Tako se one više ne procjenjuju na temelju Laspeyresovog indeksa obujma sa stalnom bazom (dosad je bazna godina bila 1997.), već se promjene obujma i cijena u pojedinoj godini izračunavaju na temelju prosječnih cijena iz prethodne godine (bazno se razdoblje mijenja svake godine). Kako bi bilo moguće prikazati vremenske serije vrijednosti obujma BDP-a i njegovih sastavnica (primjerice u obliku indeksa), tako dobivene relativne promjene potrebno je ulančati (engl. *chain-linking*). To podrazumijeva izbor referentne godine na temelju koje se, kumuliranjem kretanja indeksa s promjenjivom bazom, konstruiraju odgovarajuće vremenske serije.⁵

Opisana promjena metode procjene obujma BDP-a ima nekoliko prednosti pred prije primjenjivanom, od kojih najvažnija proizlazi iz činjenice da struktura relativnih cijena iz bazne godine s prolaženjem vremena postaje sve manje relevantna. To je posljedica dinamične prirode ekonomskih procesa zbog koje dolazi do kontinuiranih promjena relativnih cijena i količina. Laspeyresov indeks sa stalnom bazom tako pridaje preveliku važnost onim dobrima i uslugama čije relativne cijene padaju, a količine rastu brže u usporedbi s drugim proizvodima te stoga precjenjuje stvarni rast obujma proizvodnje. Taj je učinak u literaturi poznat kao

4 Serija godišnjih revidiranih podataka BDP-a, temeljnih agregata nacionalnih računa i zaposlenosti objavljena je za razdoblje od 1995. do 2005. godine i ti su podaci konačni. Serija revidiranih tromjesečnih podataka BDP-a obuhvaća razdoblje od prvog tromjesečja 2000. do trećeg tromjesečja 2008. Podaci za 2006., 2007. i 2008. godinu privremeni su, odnosno nisu usklađeni s godišnjim obračunom.

5 DZS je, jednako kao i Eurostat, za referentnu godinu izabrao 2000.

supstitucijska pristranost (engl. *substitution bias*). S druge strane, procjenjivanje obujma BDP-a na temelju cijena iz prethodne godine uzima u obzir recentne promjene u ekonomskom ponašanju i time omogućuje precizniji izračun realnih stopa promjene. Najveći nedostatak primjene me-

tode lančanog povezivanja u odnosu na primjenu indeksa sa stalnom bazom ogleđa se u činjenici da ono dovodi do gubitka mogućnosti izračunavanja vrijednosti BDP-a kao jednostavnog zbroja njegovih sastavnica (osim u referentnoj godini i godini nakon nje).

podarstvu, a s druge počeci prelijevanja svjetske financijske krize u realnu sferu gospodarstva u međunarodnom okružju.

Kao i tijekom prvog polugodišta 2008., u trećem je tromjesečju rast realnog BDV-a nadmašio onaj BDP-a. Pritom je kategorija neto indirektnih poreza drugo tromjesečje zaredom imala negativnu realnu stopu promjene⁶, ponajprije zbog snažnog rasta pripadajućeg deflatora.

Dostupni pokazatelji gospodarske aktivnosti za posljednje tromjesečje 2008. upućuju na nastavak nepovoljnih kretanja u većini važnijih nefinancijskih djelatnosti i posljedično još usporenije formiranje BDV-a domaćega gospodarstva. Tako je u promatranom razdoblju, pod utjecajem daljnjeg slabljenja domaće i inozemne potražnje, kod industrijske proizvodnje opet zabilježeno smanjivanje njezina obujma. Sustezanje stanovništva od tekuće potrošnje rezultiralo je padom realnog prometa od trgovine na malo, a broj evidentiranih noćenja turista bio je približno jednak onome iz istog razdoblja 2007. S druge strane, građevinska je aktivnost u razdoblju od listopada do studenoga prošle godine ostala snažna.

U prvih devet mjeseci 2008. godine ukupna bruto dodana vrijednost bila je za 3,6% veća nego u istom razdoblju prethodne godine (tada je ostvarena dinamika iznosila 6,1%). Od pojedinih područja djelatnosti u promatranom razdoblju naj-snažniji rast BDV-a zabilježen je kod građevinarstva, a najniži kod trgovine. Treba spomenuti i zamjetno usporavanje formiranja dodane vrijednosti u industriji. Budući da pokazatelji realnih kretanja u gospodarstvu, dostupni za posljednje tromjesečje 2008. na mjesečnoj razini, pokazuju daljnje usporavanje gospodarske aktivnosti, dinamika formiranja BDV-a bila je i na razini cijele 2008. osjetno slabija od one zabilježene u 2007. godini (5,5%).

Industrija

U trećem tromjesečju 2008. godine BDV područja djelatnosti industrija blago se na godišnjoj razini smanjio (0,2%), pa je njegov negativan doprinos rastu ukupne dodane vrijednosti bio neznatan. Budući da se u promatranom razdoblju robni izvoz blago pojačao, takva su kretanja u prvom redu bila potaknuta slabljenjem domaće potražnje. Kako ovo područje djelatnosti sudjeluje u formiranju ukupne dodane vrijednosti s velikim udjelom, usporavanje godišnjeg rasta ukupnog BDV-a u razdoblju od srpnja do rujna 2008. bilo je ponajviše posljedica upravo promjena u industrijskoj proizvodnji.

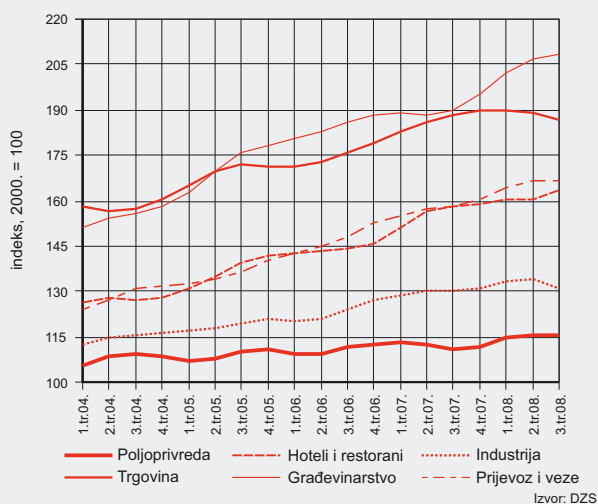
Sezonski i kalendarski prilagođeni podaci o fizičkom obujmu industrijske proizvodnje pokazuju kako se u posljednjem tromjesečju 2008. nastavilo opadanje njezine razine, pri čemu se godišnja stopa promjene spustila na negativna 2,5%. U navedenom se smanjenju industrijske proizvodnje ogleđa reakcija proizvođača na slabljenje domaće i inozemne potražnje. Prilagodba tekuće proizvodnje nije bila dovoljna da bi zaustavila gomilanje zaliha gotovih proizvoda, koje su doseglye izrazito visoke razine. Nepovoljne promjene u ovom području gospodarstva tijekom promatranog razdoblja dodatno su potvrđivale sve izraženija negativna dinamika broja zaposlenih osoba i zamjetno godišnje smanjenje broja službeno evidentiranih slobodnih radnih mjesta u industrijskim poduzećima.

Promatramo li glavne industrijske grupacije (GIG), smanjenje tekuće proizvodnje u posljednjem tromjesečju 2008. u odnosu na razdoblje od srpnja do rujna bilo je primjetno kod svih kategorija dobara, a kod većine je zabilježeno i daljnje kumuliranje zaliha. Tijekom prosinca kod dobara namijenjenih investicijskoj potrošnji zabilježena je, nakon intenziviranja proizvodnje u listopadu i studenome, snažna kontrakcija, a slična kretanja bila su primijećena i kod proizvoda namijenjenih međufaznoj potrošnji. Korekcija razine tekuće proizvodnje tih dobara rezultat je kontinuiranog slabljenja domaće i inozemne potražnje, u uvjetima istodobnoga gomilanja njihovih zaliha. S druge strane, čini se kako je pad obujma proizvodnje potrošačkih dobara bio ponajprije posljedica slabljenja inozemne potražnje. Ovdje valja spomenuti da bi smanjenje proizvodnje netrajnih dobara namijenjenih širokoj potrošnji, a samim time i ukupne industrijske proizvodnje, bilo još izraženije da u posljednja dva mjeseca 2008. nije došlo do snažnog porasta proizvodnje u duhanskoj industriji. Naime, obračun novih, viših trošarina koji se odnosi na duhanske proizvode proizvedene nakon 1. siječnja 2009., naveo je najveće domaće poduzeće na povećanje tekuće proizvodnje i na odgađanje povisivanja prodajne cijene. Time je ujedno došlo do snažnoga gomilanja zaliha tih proizvoda, iz kojih će se kratkoročno namirivati tekuća potražnja.

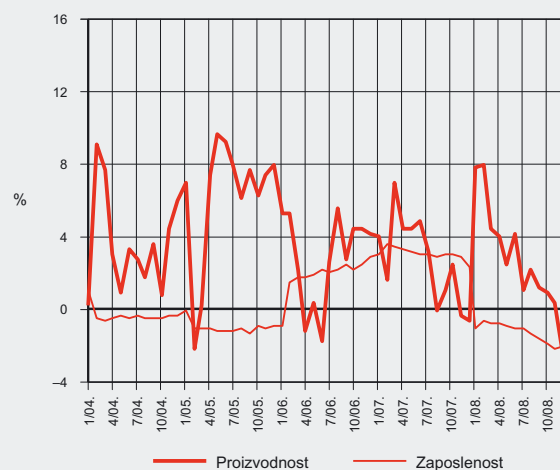
Proizvodnja je duhanskih proizvoda, uz proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda, u posljednjem tromjesečju prošle godine najznačajnije pozitivno pridonijela dinamici prerađivačke industrije. Ipak, kod većine ostalih djelatnosti koje pripadaju ovom industrijskom području zabilježeno je godišnje smanjenje obujma proizvodnje. Stoga je ukupna proizvodnja prerađivačke industrije u promatranom razdoblju bila za 2,2% manja nego u istom razdoblju prethodne godine. Kod područja opskrbe energentima u posljednjem je tromjesečju zabilježen snažan godišnji pad proizvodnje, koji je djelomično posljedica nepovoljnoga baznog učinka, ali i smanjenja tekuće proizvodnje na koje su vjerojatno utjecale blage vremenske prilike u listopadu i studenome. Nepovoljna kretanja u razdoblju od listopada do prosinca 2008. karakterizirala su i

⁶ U nacionalnim računima bruto dodana vrijednost gospodarstva izražava se u tzv. bazičnim cijenama, dok se bruto domaći proizvod izražava u tržišnim cijenama. Razlika je između tih dviju vrijednosti ukupan iznos poreza na proizvode umanjeno za subvencije (neto indirektni porezi). Kako DZS u sklopu obračuna BDP-a u cijenama iz prethodne godine ne objavljuje kategoriju neto indirektnih poreza, ta se vrijednost može izračunati kao rezidual BDP-a i BDV-a izraženih u cijenama iz prethodne godine.

Slika 11.

**BRUTO DODANA VRIJEDNOST
U IZABRANIM DJELATNOSTIMA**
trend-ciklus

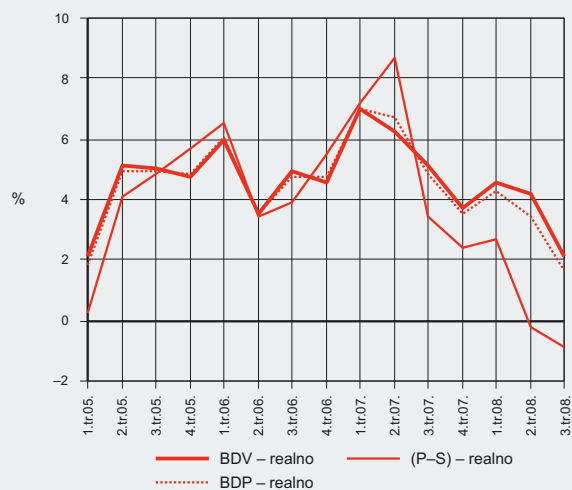
Slika 14.

PROIZVODNOST RADA I ZAPOSLENOST U INDUSTRIJI
desezonirano, godišnje stope promjene

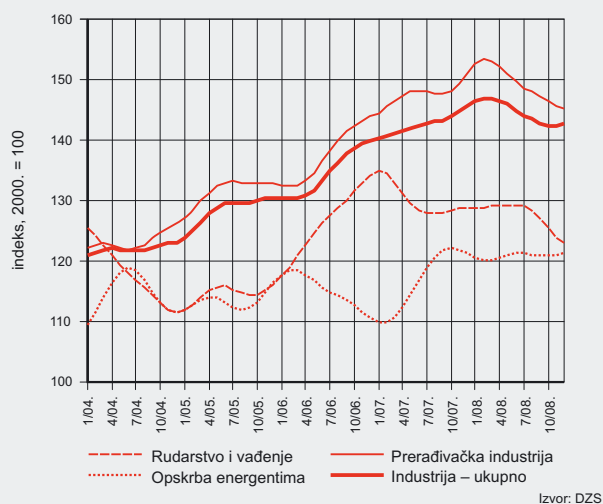
Napomena: Podaci o broju zaposlenih osoba od veljače 2008. privremeni su.

Izvor: DZS

Slika 12.

**BDV, BDP I POREZI NA PROIZVODE
UMANJENI ZA SUBVENCIJE (P-S)**
originalni podaci, godišnje stope promjene

Slika 13.

FIZIČKI OBUJAM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE
trend-ciklus

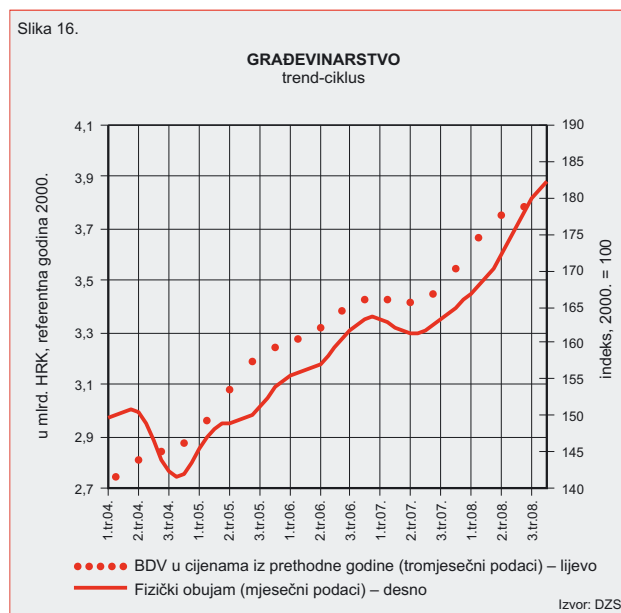
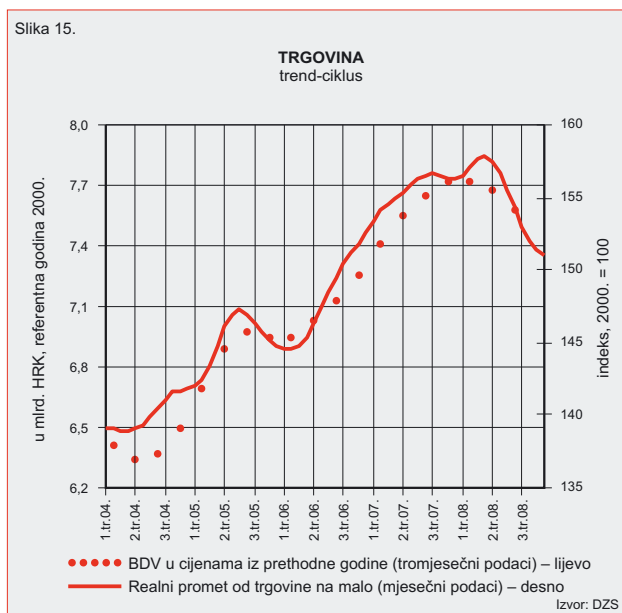
područje rudarstva i vađenja, ponajviše zbog nastavka smanjivanja proizvodne aktivnosti kod djelatnosti vađenja sirove nafte i zemnog plina.

Na razini cijele prošle godine fizički je obujam industrijske proizvodnje, prema originalnim podacima, bio samo za 1,6% veći nego prethodne godine. Za usporedbu, rast je ukupne industrijske proizvodnje u 2007. iznosio 5,6%. Od pojedinih kategorija proizvoda najznačajniji porast u 2008. zabilježen je kod proizvodnje netrajnih dobara za široku potrošnju, a pozitivna dinamika ostvarena je i kod proizvodnje kapitalnih dobara te energije. S druge strane, u odnosu na 2007. smanjena je proizvodnja intermedijarnih dobara i trajnih potrošačkih proizvoda. Na ostvareni rast industrijske proizvodnje uobičajeno se ponajviše odražavala dinamika prerađivačke industrije (1,5%), koja čini četiri petine ukupne proizvodnje ove gospodarske grane.

Tijekom prva tri tromjesečja 2008. zabilježeno je usporavanje rasta indeksa proizvodnosti rada u industriji, a u posljednjem tromjesečju njegovo smanjenje u odnosu na isto razdoblje 2007. Budući da se broj zaposlenih u industriji, prema privremenim podacima DZS-a, tijekom prošle godine sve izraženije smanjivao kako se bližio njezin kraj, dinamika proizvodnosti rada u prvom je redu odražavala promjene u obujmu industrijske proizvodnje. Stopa rasta proizvodnosti rada u industriji na razini cijele 2008. iznosila je 2,8%, no nakon revizije privremenih podataka o broju zaposlenih po djelatnostima, koja se očekuje u travnju ove godine, vjerojatno će biti niža.

Trgovina

Slabljenje potrošnje kućanstava, potaknuto nepovoljnim promjenama u raspoloživom dohotku stanovništva uvjetovanim visokom inflacijom i niskom razinom potrošačkog optimizma, u trećem je tromjesečju 2008. rezultiralo godišnjim smanjenjem BDV-a područja djelatnosti trgovina. Tome treba pridodati i negativan učinak umjerenije realne potrošnje stranih turista u usporedbi s istim razdobljem 2007. Zanimljivo je spomenuti da podaci DZS-a o distributivnoj trgovini u pro-

matranom razdoblju upućuju na nepovoljna kretanja prometa i kod maloprodaje i kod veleprodaje. U skladu s navedenim godišnja je stopa promjene dodane vrijednosti ostvarene u trgovini u razdoblju od srpnja do rujna 2008. bila negativna i iznosila je 2,1%.

U posljednjem tromjesečju 2008. nastavljena je kontrakcija realnog prometa od trgovine na malo, a njegova se godišnja stopa rasta spustila na negativnu razinu od 3,0% (prema desezoniranim podacima). Budući da se nastavak nepovoljnih kretanja u maloprodaji odvijao u uvjetima smanjenja inflacije i posljedičnog oporavka dinamike glavnih izvora financiranja osobne potrošnje, čini se kako je sustezanje stanovništva od tekuće potrošnje na kraju prošle godine bilo ponajviše posljedica nesigurnosti i zabrinutosti glede budućih gospodarskih kretanja. Uz to, razloge valja potražiti u povećanom teretu otplate postojećih kredita te otežanim i skupljim mogućnostima novog zaduživanja.

Promotrite li se pojedine trgovačke struke, tijekom četvrtog tromjesečja prošle godine bio je uočljiv pad prodaje odjeće, obuće i namještaja. Također, sudeći prema podacima DZS-a o nominalnim vrijednostima prometa od trgovine te uvoza motornih vozila, kao i podataka MUP-a o broju novoregistriranih vozila, u promatranom se razdoblju nastavio pad njihove prodaje. Pritom valja istaknuti kako su tome pridonijele smanjene kupnje i fizičkih i pravnih osoba.

Nakon rasta od 5,2% u 2007. realni je promet od trgovine na malo u prošloj godini prema originalnim podacima smanjen za 0,5%, pri čemu je to u prvom redu posljedica kontinuiranog slabljenja osobne potrošnje koje je obilježilo 2008.

Građevinarstvo

Građevinska je aktivnost u trećem tromjesečju 2008. ostala snažna, no godišnja je stopa promjene BDV-a (8,5%) i kod ovog područja djelatnosti bila nešto niža u odnosu na ostvarenje iz prvog polugodišta (9,1%). Podaci o fizičkom obujmu građevinskih radova, mjerenom odrađenim satima radnika na gradilištima, pokazuju da se tijekom promatranog razdoblja nastavio snažan godišnji rast radova na zgradama, dok je

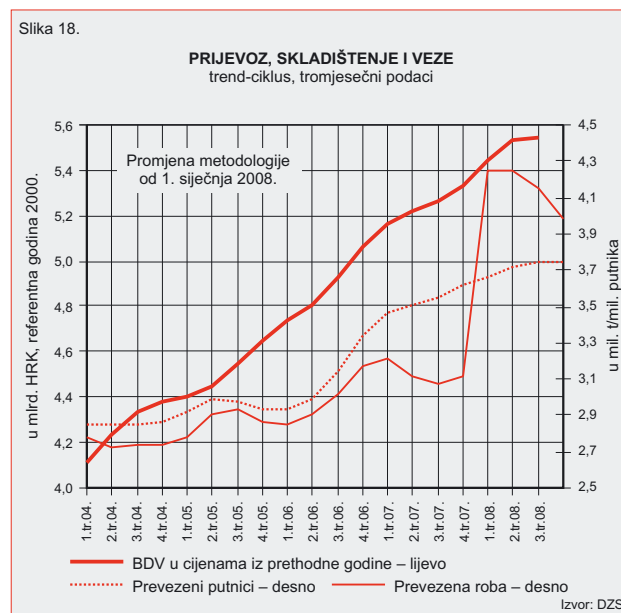
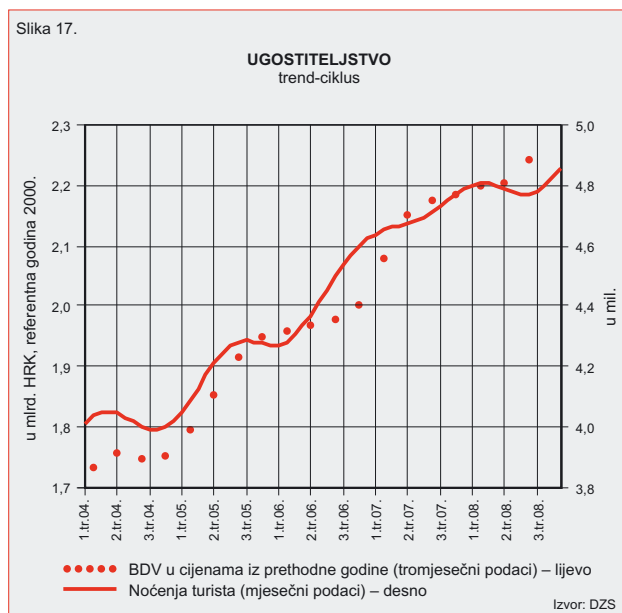
s druge strane došlo do slabljenja godišnje dinamike radova na ostalim građevinama.

U prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja prošle godine indeks fizičkog obujma građevinskih radova zadržao se na razmjerno visokoj razini dosegnutoj krajem trećeg tromjesečja, a njegova je godišnja stopa rasta, prema desezoniranim podacima, iznosila 11,3%. Ostvarenom rastu u najvećoj su mjeri pridonijeli radovi na zgradama, iako su istodobno blago pojačani i radovi na ostalim građevinama. S obzirom na to da kretanje broja kvadratnih metara za koje su izdana odobrenja za građenje, kao i indeksa vrijednosti novih narudžba tijekom prvih devet mjeseci 2008., upućuje na zamjetno smanjenje novih ulaganja u izgradnju zgrada, čini se da spomenuti porast građevinske aktivnosti ponajprije valja pripisati intenziviranju radova na objektima u izgradnji. To bi ujedno u idućem razdoblju trebalo oslabiti građevinske radove. Potrebno je istaknuti da se s približavanjem kraja prošle godine nastavilo slabljenje potražnje stanovništva za stambenim fondom u kojem su se, između ostalog, ogledale ograničene mogućnosti financiranja (restriktivniji uvjeti dobivanja kredita kod poslovnih banaka). Takve promjene dodatno potvrđuju rezultati anketnih istraživanja HNB-a o pouzdanju potrošača, koji pokazuju neprekidno smanjivanje planiranih investicija stanovništva u nekretnine.

Prošla je godina bila u velikoj mjeri obilježena snažnim porastom građevinske aktivnosti, koju su u prvom redu poticala ulaganja privatnog sektora u izgradnju nestambenih zgrada. Tako je godišnji rast fizičkog obujma građevinskih radova u prvih jedanaest mjeseci iznosio 11,5% (prema originalnim podacima). S druge strane, čini se kako su investicije u stambenu gradnju tijekom prošle godine približno bile na razini onih iz 2007., a isto vrijedi i za javne investicije u prometnu infrastrukturu.

Ugostiteljstvo

Tijekom trećeg tromjesečja 2008., odnosno glavne turističke sezone, godišnji rast BDV-a u području djelatnosti hoteli i restorani iznosio je 2,4% (za usporedbu, u istom raz-

doblju 2007. ostvarena je stopa promjene od 9,5%). Budući da se u formiranju BDV-a ovog područja djelatnosti uvelike ogleda kretanje potražnje za turističkim uslugama, može se zaključiti da je njezina dinamika bila znatno umjerenija nego godinu prije. Takva kretanja djelomično su posljedica nepovoljnih promjena u međunarodnom okruženju, kao i pojačanog rasta domaće inflacije. Svakako treba napomenuti kako doprinos područja hoteli i restorani formiranju ukupnog BDV-a gospodarstva ne odražava u potpunosti važnost turizma zbog niza ostalih izravnih i neizravnih učinaka koje turistička potrošnja ima na ostale gospodarske djelatnosti.

Podaci DZS-a pokazuju da je broj noćenja turista evidentiran u četvrtom tromjesečju 2008. bio tek neznatno veći u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Uzmemo li se u obzir kretanja tijekom cijele prošle godine, ostvaren je porast broja noćenja turista od 2,0%, a broj dolazaka bio je veći za 0,9%. Promatrano po pojedinim zemljama, najviše stranih gostiju stiglo je iz Njemačke, Italije, Slovenije, Austrije i Češke. Međutim, valja napomenuti kako je broj ostvarenih dolazaka i noćenja turista iz posljednjih triju zemalja znatno smanjen u odnosu na 2007. godinu. To je s druge strane nadomješteno povećanjem broja dolazaka i noćenja gostiju iz Nizozemske, Rusije i Slovačke.

Prijevoz i veze

U razdoblju od srpnja do rujna 2008. godišnji rast BDV-a područja prijevoza, skladištenja i veza usporio se na 4,8%. Ovo je područje gospodarstva u promatranom razdoblju karakteriziralo slabljenje godišnje dinamike broja prevezenih putnika te utrošenih minuta u pokretnoj i nepokretnoj mreži, kao i slabljenje potražnje za uslugama robnog prijevoza.

U posljednjem tromjesečju 2008. nastavilo se usporavanje godišnjeg rasta broja prevezenih putnika, pri čemu se on spustio na 1,6% (prema desezoniranim podacima). Povećanje broja putnika u promatranom je razdoblju bilo primjetno samo u željezničkom prijevozu, dok je kod ostalih vrsta prijevoza zabilježeno godišnje smanjenje prevezenih osoba. U razdoblju od listopada do prosinca 2008. vjerojatno je i na-

dalje slabila gospodarska aktivnost u segmentu robnog prijevoza, što je u skladu s istodobnim opadanjem industrijske proizvodnje i slabljenjem intenziteta robne razmjene. Nadalje, broj utrošenih minuta u pokretnoj mreži tijekom četvrtog je tromjesečja zadržao razmjerno visoku godišnju dinamiku, dok se s druge strane, nakon dva tromjesečja rasta, broj utrošenih minuta u nepokretnoj mreži na godišnjoj razini smanjio.

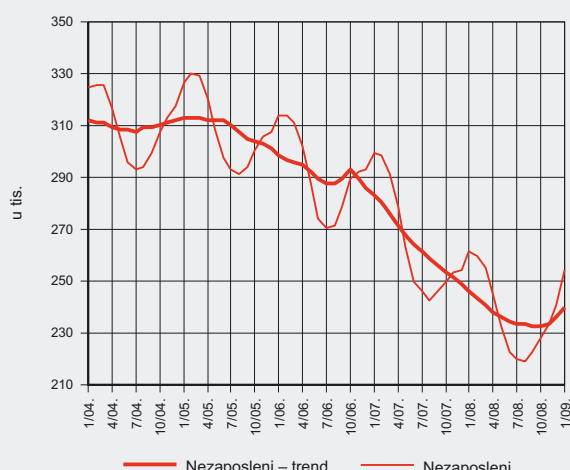
Tržište rada

Nepovoljni utjecaji usporavanja gospodarske aktivnosti odrazili su se i na kretanja na tržištu rada tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. godine. Broj se nezaposlenih osoba povećao, dok se broj zaposlenih smanjio, što je pridonijelo nastavku usporavanja dinamike smanjenja nezaposlenosti, odnosno povećanja zaposlenosti. Ipak, ako promatramo na razini cijele 2008. godine, nezaposlenost je manja, a zaposlenost veća nego godinu prije. Istodobno, nominalne su plaće ubrzale svoj godišnji rast, što se pozitivno odrazilo i na cjelogodišnje ostvarenje. U kretanju plaća ogledali su se i učinci izmjene Zakona o porezu na dohodak kojim je povećan neoporezivi dio dohotka te uvođenja Zakona o minimalnoj plaći.

Nezaposlenost i zapošljavanje

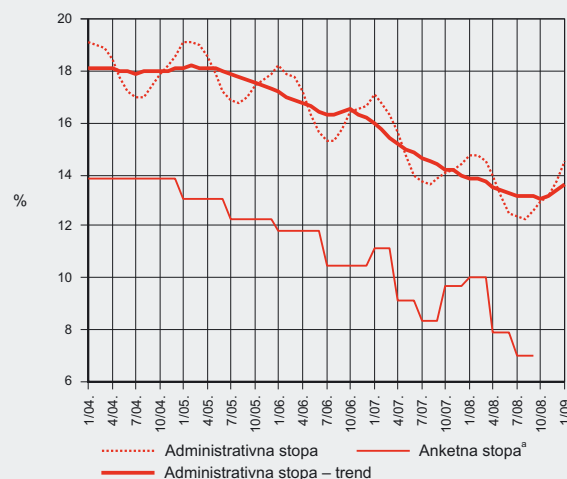
Nakon kontinuiranog smanjivanja od veljače do kolovoza 2008., broj se nezaposlenih osoba registriranih u evidenciji HZZ-a nakon rujna počeo povećavati na mjesečnoj razini, te je tako godina zaključena s 240.455 nezaposlenih. Iako se nezaposlenost tijekom posljednjeg tromjesečja povećala, nezaposlenih je bilo manje nego u istom razdoblju 2007. godine. Godišnje smanjenje nezaposlenosti obilježilo je cijelu 2008., no dinamika smanjenja postajala je postupno sve slabija kako se bližio kraj godine. Prema podacima iz kojih su isključeni sezonski učinci, mjesečno povećanje razine nezaposlenosti rezultiralo je blagom promjenom trenda pada nezaposlenosti, koja još uvijek nije vidljiva na godišnjim sto-

Slika 19.

NEZAPOSLENI U EVIDENCIJI
HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Izvor: HZZ

Slika 21.

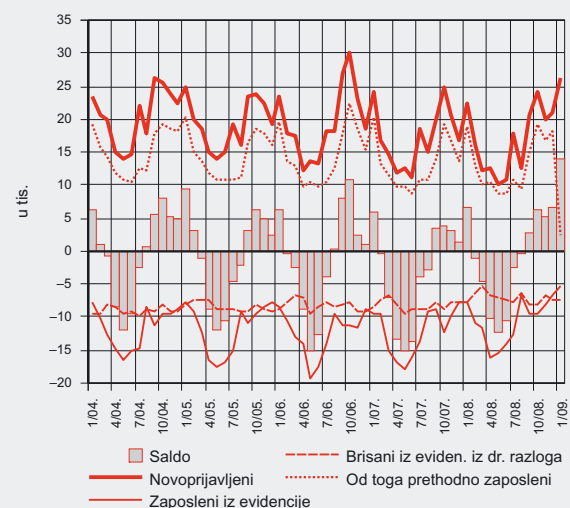
ADMINISTRATIVNA I ANKETNA
STOPA NEZAPOSLENI

^a Od početka 2007. godine Anкета o radnoj snazi objavljuje se prema tromjesečnoj dinamici.

Izvor: DZS

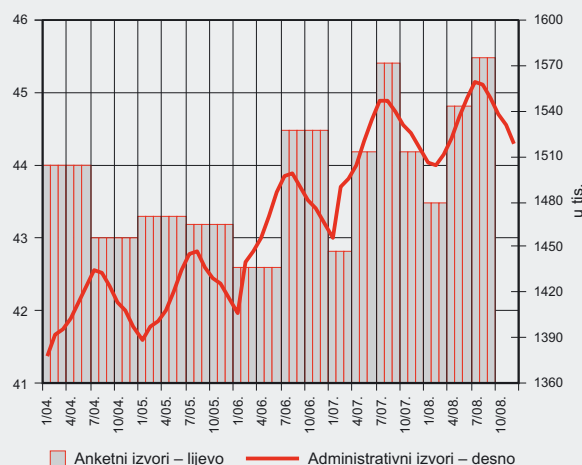
Slika 20.

PROMJENE U REGISTRIRANOJ NEZAPOSLENI

Izvor: HZZ

Slika 22.

UKUPNO ZAPOSLENI PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA
I STOPA ZAPOSLENI PREMA ANKETNIM IZVORIMA

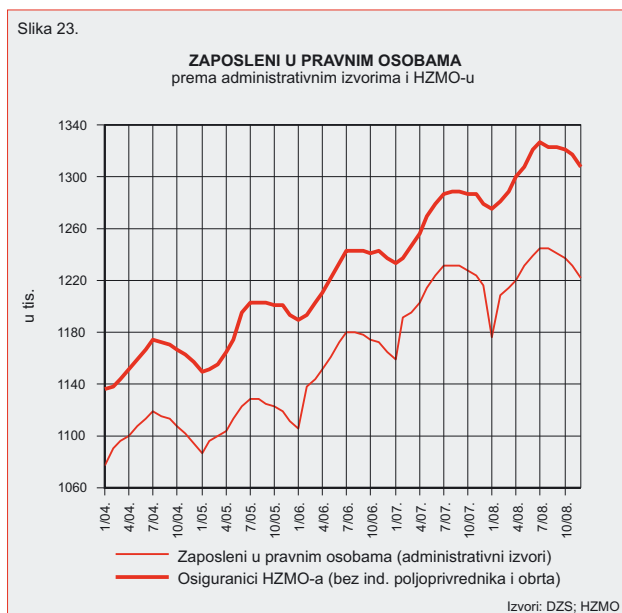
Izvor: DZS

pama promjena. Originalni podaci pokazuju da je prosječna nezaposlenost u 2008. bila za 27,7 tisuća ili za 10,5% manja nego u 2007. godini.

Mjesečnom povećanju nezaposlenosti tijekom posljednjeg tromjesečja prošle godine pridonijelo je povećanje priljeva uz istodobno smanjenje odljeva iz evidencije HZZ-a. Priljevi u evidenciju nezaposlenih HZZ-a pojačani su tijekom posljednja tri mjeseca 2008. godine, što se najvećim dijelom može objasniti vraćanjem u evidenciju osoba koje su bile zaposlene tijekom turističke sezone i evidentiranja osoba koje se nakon završetka obrazovanja prijavljuju HZZ-u. Zapošljavanje iz evidencije tijekom posljednja tri mjeseca 2008. nastavilo se smanjivati, no znatno snažnijom dinamikom (-19,2% na godišnjoj razini) od one zabilježene dotad. Tome je osim uobičajene smanjene potražnje za radnicima na kraju godine pridonijelo i usporavanje gospodarske aktivnosti. Navedeno potvrđuju i podaci o slobodnim radnim mjestima koja poslodavci prijavljuju HZZ-u, a čiji se broj znatno smanjio u posljednjem tromjesečju. Uz zaposlene s evidencije, u odljeve

se ubrajaju i brisani iz evidencije iz drugih razloga osim zapošljavanja, na primjer zbog neredovitog javljanja, nepridržavanja zakonskih odredbi, objave s evidencije, odsluženja vojnog roka, umirovljenja, promjene statusa i sl., koji su tijekom posljednjeg tromjesečja također smanjeni. Promatramo li cijelu 2008. godinu, u evidenciju HZZ-a ukupno su se prijavile 200.093 osobe, a zaposleno ih je 128.228, pri čemu se broj novoprijavljenih osoba smanjio za 3,1%, a broj zaposlenih s evidencije čak za 12,6%.

Stopa registrirane nezaposlenosti na kraju 2008. godine iznosila je 13,7%, dok je prosječna stopa nezaposlenosti za cijelu prošlu godinu iznosila 13,4% (u usporedbi s 14,8% u 2007.). Budući da su anketni podaci o obilježjima tržišta rada dostupni s određenim vremenskim odmakom, posljednji rezultati Ankete o radnoj snazi objavljeni krajem siječnja 2009. opisuju kretanja u trećem tromjesečju 2008. godine. Prema anketnim podacima nezaposlenost je pala na najnižu zabilježenu razinu od 126 tisuća te nastavila padati, i to snažnijom dinamikom (16,6% godišnje) od one u prvoj polovini godine,

što nije u skladu s administrativnim podacima koji su u istom razdoblju upućivali na slabljenje dinamike smanjenja nezaposlenosti. U skladu s opisanim, anketna se stopa nezaposlenosti spustila sa 7,9% u drugom na 7,0% u trećem tromjesečju.

Zaposlenost

Osim na pojačano smanjenje nezaposlenosti, posljednji dostupni anketni podaci upućuju i na usporavanje rasta zaposlenosti u trećem tromjesečju 2008. godine, što je u skladu s administrativnim podacima o zaposlenosti za to razdoblje. Nakon godišnjeg rasta od 1,8% u prvoj polovini prošle godine, prema Anketi u trećem je tromjesečju bio zaposlen 1,681 milijun osoba, što čini godišnje povećanje od 1,2%. U skladu s time anketna stopa zaposlenosti dosegla je 45,5%. Hoće li anketni podaci potvrditi kretanja na koja upućuju administrativni podaci za kraj godine, utvrdit će se krajem svibnja, kad se očekuje objava rezultata Ankete za posljednje tromjesečje 2008. godine.

Prema administrativnim izvorima smanjenje zaposlenih koje je obilježilo posljednje tromjesečje prošle godine utjecalo je na nastavak usporavanja godišnjeg rasta koji se mogao primijetiti još od kraja drugog tromjesečja 2008. godine. Nakon rasta od 1,4% tijekom prve polovine, on je smanjen na samo 0,5% u drugoj polovini godine. Pritom treba napomenuti da podaci DZS-a zbog toga što su privremeni u pravilu podcjenjuju rast broja zaposlenih te se očekuje da će navedene stope promjene, koje su izvedene iz konačnih podataka do siječnja 2008., i privremenih podataka nakon toga biti korigirane naviše nakon revizije u travnju ove godine. Opisana kretanja na kraju godine potvrđuje i broj osiguranika HZMO-a, koji se upotrebljava kao dobar kratkoročni pokazatelj zaposlenosti te ne podliježe reviziji. Iako je na razini cijele godine ostvaren pozitivan godišnji prirast broja osiguranika (2,3%), usporevanje godišnjeg rasta koje je obilježilo drugu polovinu godine pridonijelo je tome da ostvareno povećanje nije izraženo kao tijekom 2007. godine (2,7%).

Prema podacima DZS-a najznačajniji doprinos rastu ukupne zaposlenosti u četvrtom je tromjesečju, kao i u cijeloj

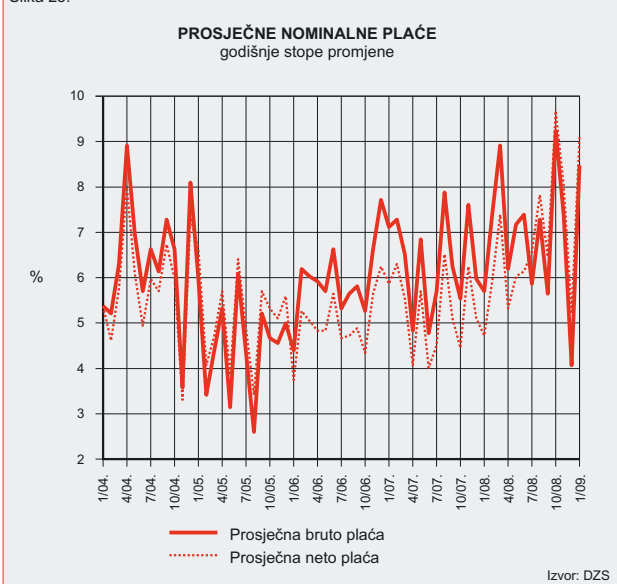
2008. godini, dao broj zaposlenih u pravnim osobama, koji čine oko 80% ukupno zaposlenih. Broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u promatranom se razdoblju smanjio, što se odrazilo negativnom stopom promjene na godišnjoj razini (–0,2%), dok je broj individualnih poljoprivrednika koji su aktivni osiguranici HZMO-a nastavio padati.

Iako su tijekom posljednjeg tromjesečja, ali i cijele 2008. godine svi sektori zabilježili slabija ostvarenja u odnosu na 2007., industrija je bila jedini sektor koji je dao negativan doprinos rastu ukupne zaposlenosti, što je u skladu sa zabilježenom kontrakcijom obujma proizvodnje i smanjene potražnje za radnicima u tom području djelatnosti. Broj se zaposlenih u industriji smanjivao sve snažnijom dinamikom s približavanjem kraja godine, te je prema privremenim podacima DZS-a tijekom 2008. bilo za 1,3% manje zaposlenih nego godinu prije. S druge strane, najznačajniji pozitivan doprinos dale su usluge među kojima se najvišim godišnjim rastom u promatranom razdoblju ističu poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge, financijsko posredovanje te trgovina na veliko i malo. Porast zaposlenosti u obrazovanju i zdravstvu ublažio je učinak smanjenja broja zaposlenih u javnoj upravi te se na kraju godine, ako promatramo ukupnu javnu upravu (uključujući obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb), povećao broj zaposlenih, što se pozitivno odrazilo i na pokazatelj za cijelu godinu prema kojem je u tom sektoru u 2008. bilo za 1,6% više zaposlenih nego u 2007.

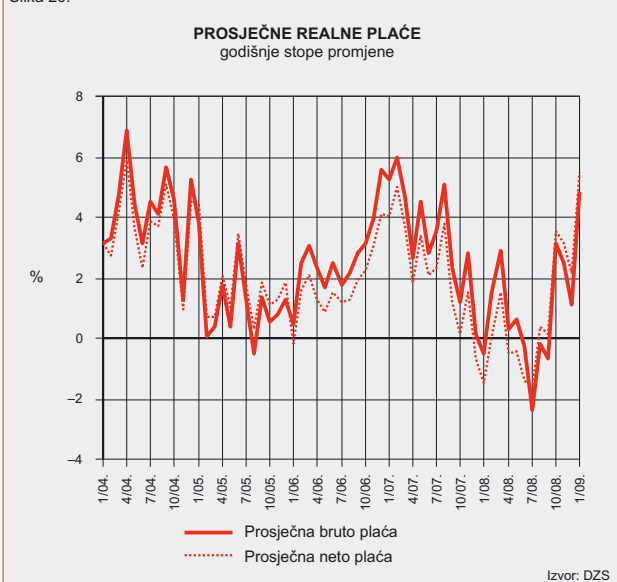
Plaće i troškovi rada

Nakon usporavanja godišnjeg rasta prosječne nominalne bruto plaće isplaćene tijekom drugog i trećeg tromjesečja, povećanje njihove razine na kraju je prošle godine rezultiralo ubrzanjem godišnje stope rasta na 6,8% (s 6,2% u trećem tromjesečju). Istodobno je i prosječna nominalna neto plaća ubrzala svoj rast na godišnjoj razini. Promatramo li podatke na razini cijele godine, 2008. je obilježilo godišnje povećanje plaća koje su za 6,8% veće nego u 2007. godini u bruto odnosno za 6,6% veće u neto iznosu. Godišnji rast nominalnih neto plaća bio je veći od rasta nominalnih bruto plaća tijekom

Slika 25.

Slika 26.

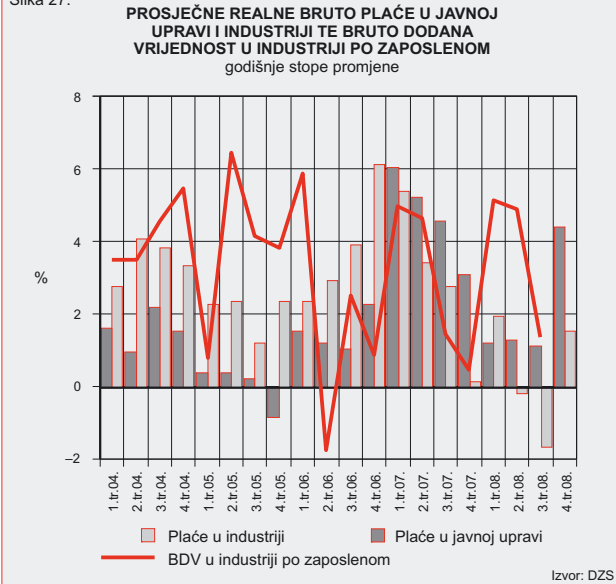

druge polovine godine zbog izmjene Zakona o porezu na dohodak, odnosno povećanja osnovnoga osobnog odbitka, no taj učinak nije vidljiv na razini cijele godine. Osim navedene izmjene, u drugoj je polovini godine na snagu stupio i Zakon o minimalnoj plaći te je njegov učinak također vidljiv na kretanju plaća.

Uz nominalni rast i usporavanje rasta indeksa potrošačkih cijena, realne su bruto i neto plaće, nakon negativnih ostvarenja tijekom trećeg tromjesečja imale pozitivne godišnje promjene. Na razini cijele godine, unatoč tome što su nominalne plaće bile visoke, zbog značajnog ubrzanja inflacije cijena realne su plaće usporile svoj godišnji rast u odnosu na 2007. godinu (s 3,4% na 0,7% u bruto i s 2,3% na 0,4% u neto iznosu).

I prošle godine, kao i 2007., godišnji rast nominalnih i realnih bruto plaća bio je izraženiji u javnom sektoru, što je posljedica potpisivanja sporazuma između Vlade RH i sindikata zaposlenih u javnim službama o rastu osnovice za obračun plaća za razdoblje od 2007. do 2009. godine. Među

Slika 27.

djelatnostima privatnog sektora najznačajnijim pozitivnim ostvarenjima u posljednjem tromjesečju i u cijeloj 2008. godini istaknule su se opskrba električnom energijom, plinom i vodom, građevinarstvo i poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge.

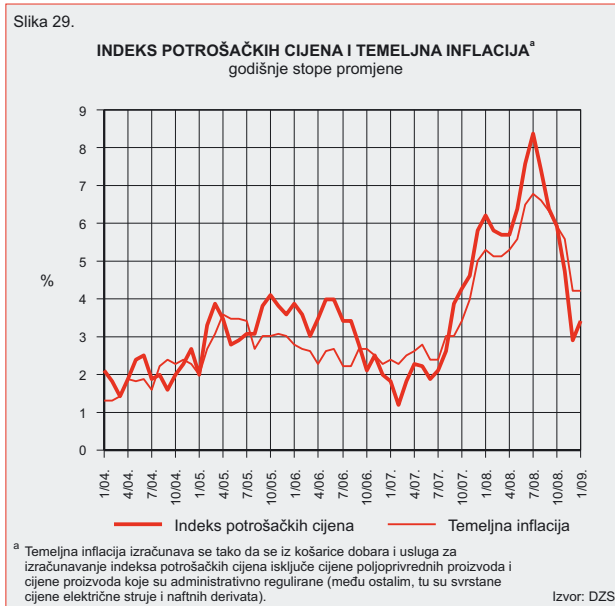
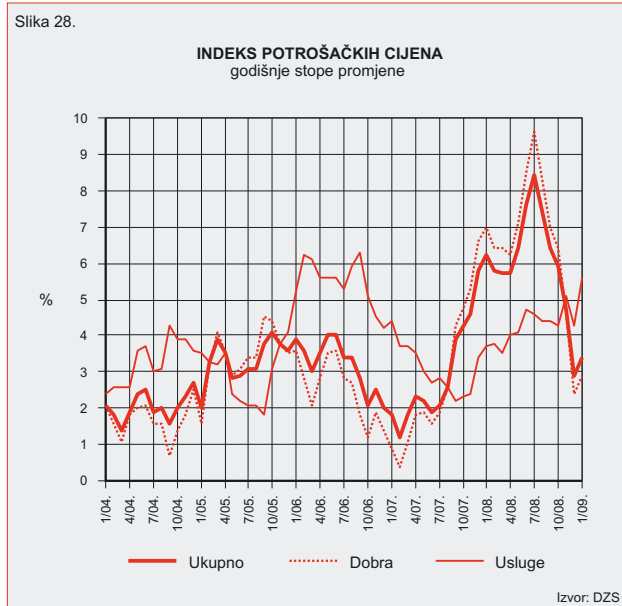
Realne bruto plaće u industriji u posljednjem su tromjesečju ubrzale svoj godišnji rast s -1,6% u trećem tromjesečju na 1,5%, što je nakon smanjenja u drugom i trećem tromjesečju pridonijelo ostvarenju pozitivne vrijednosti u cijeloj 2008. godini, prema kojem su realne plaće u industriji porasle za 0,4% u odnosu na godinu prije. Rast proizvodnosti rada u industriji, koji je mjeren dinamikom bruto dodane vrijednosti u toj djelatnosti, u stalnim cijenama po zaposlenom, u trećem je tromjesečju 2008. iznosio 1,3%.

Cijene

U 2008. godini prosječna godišnja stopa inflacije, mjerna kretanjem indeksa potrošačkih cijena, dosegla je 6,1%, što je za 3,2 postotna boda više nego godinu dana prije, kad je iznosila 2,9%. To je posljedica visokog rasta potrošačkih cijena tijekom prvih sedam mjeseci 2008., ali i visokog prijenosa inflacije iz 2007. godine⁷. Nepovoljne promjene zabilježene su i kod ostalih važnih pokazatelja kretanja cijena u Hrvatskoj. Tako je prosječna godišnja stopa temeljne inflacije, pri čijem se izračunu ne uključuju cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene, porasla s 3,0% u 2007. na 5,7% u 2008. Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima ostvarile su, među agregatnim pokazateljima kretanja cijena, najizrazitiji rast, a prosječna godišnja stopa promjene tih cijena povećala se s 3,4% u 2007. na 8,4% u 2008.

⁷ Prijenos inflacije iz 2007. u 2008. godinu iznosio je 3,3 postotna boda.

Potrošačke cijene

Visok rast potrošačkih cijena zabilježen u drugoj polovini 2007. godine nastavio se i tijekom prvih sedam mjeseci 2008., a nakon toga inflacija se počela usporavati. Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena porasla je s 5,8% u prosincu 2007. na 8,4% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 2,9%. Vanjski pritisci na rast inflacije dolazili su većinom od znatnog poskupljenja sirovina na svjetskom tržištu, napose sirove nafte i prehrambenih sirovina. Među domaćim činiteljima koji su potaknuli jačanje inflacije valja izdvojiti znatno ubrzanje realnog rasta agregatne potražnje u 2007. godini, naročito osobne potrošnje, čiji se odgođeni učinak osjetio i tijekom prve polovine 2008. Uz to, domaći inflatorni pritisci dolazili su i od ubrzanja rasta jediničnih troškova rada do kojeg je došlo u uvjetima usporavanja rasta proizvodnosti rada, uz nastavak trenda relativno visokog rasta prosječne nominalne bruto plaće. Na ublažavanje inflatornih pritisaka u domaćem gospodarstvu povoljno je utjecala blaga aprecijacija tečaja kune prema euru⁸. Takvo kretanje tečaja djeluje pozitivno na domaću inflaciju jer stabilizira inflacijska očekivanja i cijene dobara koja se uvoze iz zemalja eurozone. Na zamjetno usporavanje inflacije potrošačkih cijena u razdoblju nakon srpnja najviše je utjecalo smanjenje uvezenih inflatornih pritisaka, što je bilo posljedica znatnog pada cijena sirove nafte, prehrambenih sirovina i metala na svjetskom tržištu. Usporavanje rasta osobne potrošnje bilo je najvažniji domaći činitelj koji je djelovao na smanjivanje inflatornih pritisaka. S druge strane, trend deprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru zabilježen u drugom polugodištu 2008. pojačava pritiske na rast cijena uvoznih sirovina i finalnih proizvoda koji se plaćaju u američkim dolarima. Nadalje, znatan rast jediničnih troškova rada koji se nastavio i u drugoj polovini 2008. također je izvor domaćih inflatornih pritisaka.

Temeljna inflacija pratila je kretanje ukupne inflacije potrošačkih cijena. Tako je u prvih sedam mjeseci 2008. zabilje-

ženo zamjetno ubrzanje temeljne inflacije, a nakon toga ona se počela usporavati. Godišnja stopa promjene temeljnog indeksa potrošačkih cijena porasla je s 5,0% u prosincu 2007. na 6,8% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,2%. Najveći utjecaj na ubrzanje temeljne inflacije tijekom prvih sedam mjeseci 2008. imao je rast cijena industrijskih prehrambenih proizvoda, koji je ostvaren u uvjetima rasta cijena poljoprivrednih sirovina i energije na svjetskom tržištu te rasta domaće osobne potrošnje, tako da su se proizvođači odnosno trgovci nalazili u povoljnoj situaciji u kojoj su mogli povećane troškove u velikoj mjeri prelići na potrošače. U razdoblju nakon srpnja došlo je do stabilizacije cijena prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, što je uz povoljan učinak baznog razdoblja dovelo do usporavanja godišnje stope rasta temeljne inflacije.

Tijekom prvih sedam mjeseci 2008. cijene prehrambenih proizvoda nastavile su rasti, no nešto slabijim intenzitetom u usporedbi s kretanjem tih cijena u drugoj polovini 2007. U nastavku 2008., zbog pada cijena prehrambenih sirovina i cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, došlo je do stabilizacije cijena prehrane na domaćem tržištu, ali nije zabilježeno značajnije pojeftinjenje tih proizvoda. Godišnja stopa promjene cijena prerađenih prehrambenih proizvoda porasla je s 10,5% u prosincu 2007. na 12,7% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,7%. Ukupno gledajući, usporavanju godišnje stope rasta cijena prerađenih prehrambenih proizvoda tijekom 2008. najviše je pridonijelo usporavanje godišnje stope rasta cijena mlijeka i mliječnih prerađevina te cijena ulja i masti, a manjim dijelom i pad godišnje stope promjene cijena duhanskih prerađevina⁹. Suprotan učinak na kretanje cijena prerađenih prehrambenih proizvoda imalo je ubrzanje godišnje stope rasta cijena kruha i ostalih pekarskih proizvoda. Nadalje, godišnja stopa promjene cijena svježih prehrambenih proizvoda povećala se s 9,3% u prosincu 2007. na 11,5% u srpnju 2008., a u prosincu 2008.

⁸ U 2008. godini zabilježena je blaga nominalna aprecijacija prosječnog tečaja kune prema euru od 1,5% u odnosu na 2007.

⁹ Godišnja stopa promjene cijena duhanskih prerađevina pala je s 8,5% u prosincu 2007. na 0,0% u prosincu 2008. zbog povoljnog učinka baznog razdoblja, tj. poskupljenja duhanskih prerađevina u 2007. godini.

spustila se na 3,7%. Pritom je najveći utjecaj na usporavanje godišnje stope rasta cijena svježih prehrambenih proizvoda imao pad cijena poljoprivrednih proizvoda. Suprotan učinak na kretanja cijena svježih prehrambenih proizvoda imalo je poskupljenje mesa. Može se dakle primijetiti da se u određenoj mjeri ostvario neizravan utjecaj prijašnjeg poskupljenja stočne hrane (primjerice kukuruza) na rast cijena mesa na domaćem tržištu.

Cijene energije znatno su porasle tijekom prvih sedam mjeseci 2008. godine, a nakon toga trend se promijenio. Godišnja stopa promjene cijena energije porasla je s 5,2% u prosincu 2007. na 16,5% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. pala je na -1,7%. Porastu cijena energije tijekom prvih sedam mjeseci 2008. najviše je pridonio rast cijena naftnih derivata do kojeg je došlo zbog izrazitog poskupljenja sirove nafte na svjetskom tržištu. U istom je razdoblju na kretanje cijena energije na domaćem tržištu djelovao i rast cijena električne energije. Naime, cijene električne energije porasle su u srpnju prosječno za 16,1% u odnosu na lipanj, što je bilo prvo poskupljenje te skupine proizvoda nakon rujna 2005., kad su cijene električne energije mjesečno porasle za 4,9%. Poskupljenje električne energije na domaćem tržištu posljedica je rasta cijena energenata na svjetskom tržištu (nafte, plina i ugljena), koji su važna ulazna komponenta u proizvodnji električne energije. Nakon srpnja 2008. došlo je do promjene u kretanju važnih činitelja koji utječu na domaće cijene energije, a to se prije svega odnosi na prekid trenda rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. To je povoljno utjecalo na maloprodajne cijene naftnih derivata na domaćem tržištu pa je u razdoblju nakon srpnja zabilježen pad cijena energije.

Tablica 2. Indeks potrošačkih cijena, klasifikacija u pet glavnih kategorija proizvoda, godišnje stope promjene

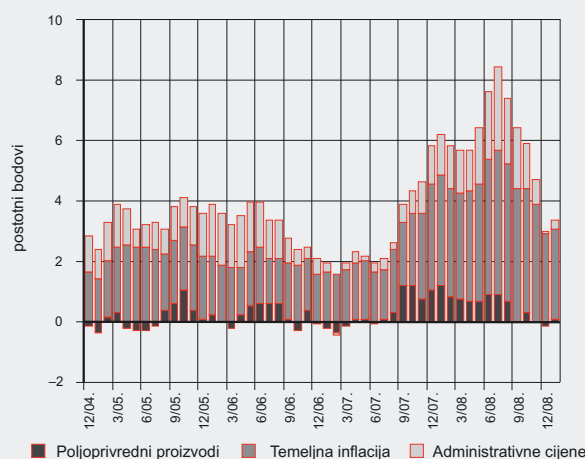
	Ponder 09.	XII.07.	III.08.	VI.08.	IX.08.	XII.08.	I.09.
Ukupno	100,0	5,8	5,7	7,6	6,4	2,9	3,4
Energija	13,0	5,2	6,3	11,6	10,5	-1,7	-0,4
Svježi prehrambeni proizvodi	14,7	9,3	5,9	10,8	5,2	3,7	4,9
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkoholna pića i duhan)	23,2	10,5	11,4	12,6	10,8	4,7	4,9
Industrijski neprehrambeni proizvodi bez energije	28,3	2,8	3,2	2,7	3,2	2,2	1,7
Usluge	20,7	2,8	3,1	4,4	4,2	4,2	5,6

Napomena: Klasifikacijom koja ukupnu košaricu proizvoda dijeli u pet glavnih kategorija proizvoda koristi se Europska središnja banka pri analizi kretanja inflacije potrošačkih cijena. U toj se klasifikaciji grupiranje proizvoda donekle razlikuje od onog u klasifikaciji osobne potrošnje prema namjeni. Tako, primjerice, u indeks cijena usluga prema klasifikaciji koja ukupnu košaricu proizvoda dijeli u pet glavnih kategorija proizvoda ne ulaze cijene vode, već se one uključuju u indeks cijena dobara.
Izvor: DZS

Godišnja stopa promjene cijena usluga porasla je s 2,8% u prosincu 2007. na 4,2% u prosincu 2008. Promatramo li po komponentama indeksa cijena usluga, može se primijetiti da je došlo do određenog prelijevanja poskupljenja prehrambenih proizvoda na rast cijena usluga u čijoj su proizvodnji važna sastavnica. Rastu cijena usluga tako je najviše pridonijelo poskupljenje ugostiteljskih usluga, ponajprije hrane i pića u restoranima. Nadalje, poskupljenje naftnih derivata ima i neizravne učinke na rast potrošačkih cijena zbog poskupljenja onih dobara i usluga u čijoj su proizvodnji naftni derivati

Slika 30.

DOPRINOSI^a KOMPONENTATA INDEKSA
POTROŠAČKIH CIJENA GODIŠNJOJ STOPI INFLACIJE

^a Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa potrošačkih cijena u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponentata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije potrošačkih cijena.

Izvori: DZS; izračuni HNB-a

važna ulazna komponenta. Ti neizravni učinci posebice su izraženi u kretanju cijena prijevoznih usluga, a u pravilu se očituju s određenim vremenskim pomakom. Tako je tijekom drugog i početkom trećeg tromjesečja ostvaren zamjetan rast cijena prometnih usluga, ponajprije zbog povećanja cijena u cestovnom putničkom prometu. U posljednjem tromjesečju došlo je do stabilizacije cijena prometnih usluga.

Kretanje cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda bez energije bilo je stabilno tako da nema naznaka da je došlo do znatnijeg prelijevanja troškova zbog poskupljenja energije na cijene tih proizvoda. Godišnja stopa rasta cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda bez energije, koji imaju znatan udio, od 28,3%, u košarici proizvoda za izračun indeksa potrošačkih cijena, usporila se s 2,8% u prosincu 2007. na 2,2% u prosincu 2008. Tome je najviše pridonio pad cijena odjeće i obuće. Pritisak na rast cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda bez energije dolazio je ponajviše od poskupljenja lijekova i proizvoda za održavanje kućanstva.

Najnoviji podaci DZS-a pokazuju da se u siječnju 2009. godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena povećala na 3,4%, s 2,9% zabilježenih u prosincu 2008. U siječnju su cijene u usporedbi s prethodnim mjesecom znatno porasle, za 1,2%. Taj je rast bio očekivan jer je u velikoj mjeri bio posljedica povećanja cijena proizvoda koje su pod utjecajem administrativnih odluka. Tako se cijena plina za kućanstva povećala u siječnju za 15,2% u odnosu na prethodni mjesec, cijene duhanskih prerađevina porasle su zbog povećanih trošarina za 6,9%, dok su se cijene u zdravstvu povećale za 14,4% zbog uvođenja participacija za medicinske i bolničke usluge. Nadalje, mjesečni rast potrošačkih cijena u siječnju bio je znatnim dijelom posljedica i sezonskog rasta cijena povrća, koji je bio izrazitiji nego u protekle dvije godine. Doprinos spomenutih poskupljenja ukupnoj mjesečnoj stopi inflacije potrošačkih cijena u siječnju samo je djelomično ublažilo sezonsko sniženje cijena odjeće i obuće.

Uvozne cijene

Nakon što su u 2007. godini snažno porasle, cijene sirove

Slika 31.

**PROSJEČNA CIJENA SIROVE NAFTES^a
NA SVJETSKOM TRŽIŠTU**

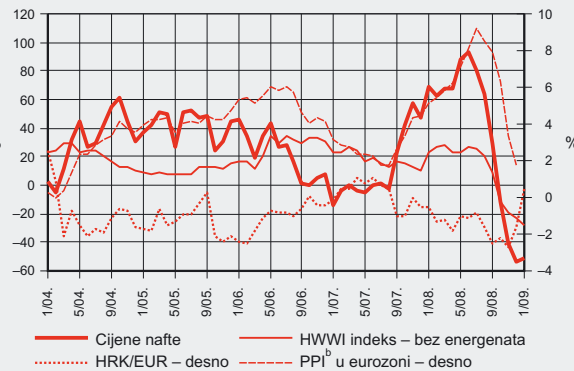

^a Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte (promptna isporuka): Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate.

Izvor: Bloomberg

Slika 32.

**UVEZENA INFLACIJA: CIJENE NAFTES, PROSJEČNI TEČAJ KUNE PREMA EURU
I CIJENE PRI PROIZVOĐAČIMA U EUROZONI**
godišnje stope promjene

^a U Institutu za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (HWWI) konstruiran je agregatni indeks cijena sirovina na svjetskom tržištu, tzv. HWWI indeks. HWWI indeks je pokazatelj kretanja troškova za uvezene sirovine (obuhvaća ukupno 29 sirovina, a indeks bez cijena energenata 27) te se koristi u analizama utjecaja promjena cijena sirovina na svjetskom tržištu na kretanje cijena u industrijskim zemljama. Indeks se izračunava na temelju cijena sirovina izraženih u američkim dolarima.

^b Engl. PPI, *Producer Price Index* = indeks cijena pri proizvođačima

Izvori: Bloomberg; HWWI; Eurostat; HNB

naftes na svjetskom su tržištu nastavile rasti i tijekom prvih sedam mjeseci 2008. Početkom srpnja 2008. cijena sirove nafte tipa Brent dosegla je razinu od 145,7 USD po barelu, što je cijena za 55,1% veća od one na kraju 2007., kad je iznosila 93,9 USD po barelu. Razlozi izrazitog povećanja cijena nafte mogu se naći u povećanoj potražnji, posebice od strane zemalja u razvoju, ali i različitim činiteljima na strani ponude, prije svega geopolitičkim napetostima u područjima bogatima naftom, kao i činjenici da unatoč izrazitom rastu cijena nafte OPEC nije povećavao svoju proizvodnju. Rast cijena dodatno su potaknuli pad vrijednosti američkog dolara prema euru, pojačana ulaganja fondova u robna tržišta te niske zalihe nafte u SAD-u. Međutim, sredinom srpnja počeo je snažan pad cijena nafte, tako da se krajem prosinca ona spustila na 41,8 USD po barelu. Padu cijena sirove nafte na svjetskom tržištu nakon srpnja pridonijeli su pad potražnje za naftnim derivatima zbog slabljenja svjetskoga gospodarskog rasta, očekivanja daljnjeg slabljenja potražnje za sirovom naftom tijekom 2009. i jačanje američkog dolara prema euru. Ističući zabrinutost zbog snažnog pada cijena nafte, države članice OPEC-a na sastanku održanom krajem listopada 2008. donijele su odluku o smanjenju ukupne dnevne proizvodnje sirove nafte za 1,5 milijuna barela, koja se trebala početi primjenjivati od 1. studenoga 2008. Međutim, pad cijena nafte na svjetskom tržištu nastavio se i tijekom studenoga i prosinca pa su na sljedećem sastanku održanom sredinom prosinca zemlje članice OPEC-a donijele odluku o smanjenju proizvodnje za još 2,2 milijuna barela s početkom primjene od 1. siječnja 2009. Zbog toga je u siječnju 2009. ostvaren blagi rast cijena nafte, pa je cijena sirove nafte tipa Brent krajem siječnja iznosila 44,9 USD po barelu, što je za 7,6% više od cijene na kraju 2008. godine.

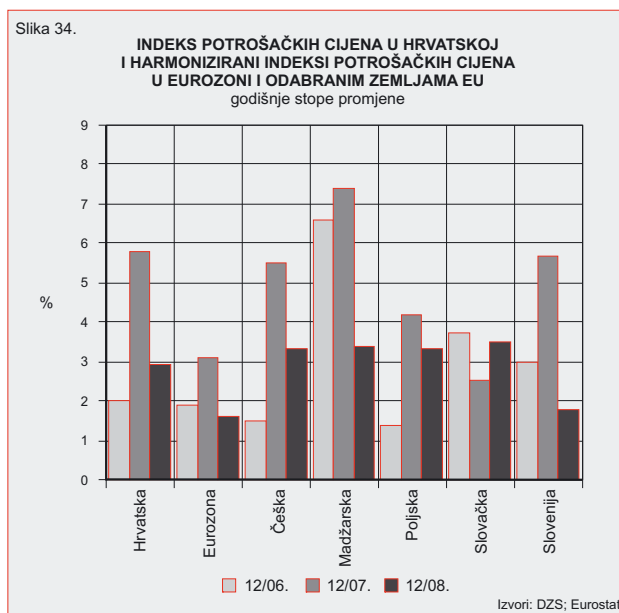
Snažan rast cijena drugih sirovina na svjetskom tržištu tijekom prvih sedam mjeseci 2008. također je pridonio jačanju uvezenih inflatornih pritisaka. Tako je u spomenutom razdoblju na svjetskom tržištu zabilježen znatan rast cijena prehrambenih sirovina (posebice uljarica i žitarica). Takvo kretanje cijena prehrambenih sirovina posljedica je međudjelovanja nekoliko činitelja. Visok gospodarski rast u zemljama

u razvoju pridonio je znatnom povećanju njihove potražnje za hranom, a povećala se i potražnja proizvođača biogoriva. Na strani ponude znatan je učinak imao i prijenos visokih cijena energije, koje su utjecale na povećanje troškova poljoprivredne proizvodnje. U razdoblju nakon srpnja došlo je pak do zamjetnog pada cijena hrane na svjetskom tržištu, na što su znatno utjecali činitelji na strani ponude (dobra žetva). Cijene metala rasle su na svjetskom tržištu tijekom prvog tromjesečja 2008., a nakon toga zabilježen je snažan pad tih cijena, što je rezultat smanjene potražnje zbog usporavanja svjetske gospodarske aktivnosti. Godišnja stopa promjene agregatnog HWWI indeksa, koji oslikava kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu (bez energije, izraženih u američkim dolarima) porasla je s 10,0% u prosincu 2007. na 25,7% u srpnju 2008., dok je u prosincu 2008. pala na -22,7%.

Proizvođačke cijene u eurozoni važna su komponenta uvozne inflacije zbog toga što zemlje eurozone imaju veliki udio u geografskoj strukturi hrvatskog uvoza. Kretanje proizvođačkih cijena u eurozoni bilo je pod dominantnim utjecajem cijena energije i intermedijarnih proizvoda, a njihove su promjene odražavale kretanja cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu. Godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena u eurozoni porasla je s 4,4% u prosincu 2007. na 9,2% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 1,8%.

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Nakon što su tijekom prvih sedam mjeseci 2008. snažno porasle, domaće cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima počele su padati. Godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima porasla je s 5,8% u prosincu 2007. na 12,0% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,7%. U skupini cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima u prvih sedam mjeseci 2008. najviše su porasle cijene energije i intermedijarnih proizvoda. Takva kretanja bila su posljedica poskupljenja sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu. Međutim, sredinom srpnja počeli su se smanjivati uvezeni inflatorni pritisci, u čemu se ogledao

prekid trenda rasta cijena sirovina na svjetskom tržištu. To se povoljno odrazilo na kretanje cijena energije i intermedijarnih proizvoda na domaćem tržištu pa je u razdoblju nakon srpnja došlo do usporavanja ukupne domaće inflacije cijena pri proizvođačima. Nadalje, tijekom 2008. godine došlo je do povećanja cijena trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju, s tim da je kod prvih rast cijena bio znatno izraženiji. Takva kretanja upućuju na moguće prelijevanje troškova zbog prijašnjih poskupljenja energije i intermedijarnih proizvoda na rast cijena proizvoda namijenjenih finalnoj potrošnji. Tijekom 2008. blago su porasle i cijene u proizvodnji kapitalnih proizvoda.

Godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima smanjila se s 4,7% u prosincu 2008. na 1,8% u siječnju 2009. Tome je velikim dijelom pridonio povoljni učinak baznog razdoblja, tj. snažan mjesečni rast proizvođačkih cijena u siječnju 2008. godine. U siječnju 2009. zabilježen je pad cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima od 0,1% u odnosu na prosinac 2008. To je smanjenje u velikoj mjeri bilo posljedica pojeftinjenja energije i netrajnih proizvoda za široku potrošnju. Na smanjenje cijena energije ponajviše je utjecao pad proizvođačkih cijena naftnih derivata, dok su se u skupini netrajnih proizvoda za široku potrošnju najviše smanjile cijene u proizvodnji duhanskih proizvoda. Tako se povećanje trošarina djelomično prelilo na potrošače, a preostali dio povećanja snosili su proizvođači te smanjili proizvođačke cijene cigareta.

Međunarodna usporedba potrošačkih cijena

Razlika između godišnje stope inflacije u Hrvatskoj i eurozoni, koja je u prosincu 2007. iznosila 2,7 postotnih bodova, u prosincu 2008. smanjila se na 1,3 postotna boda (2,9% u Hrvatskoj u odnosu na 1,6% u eurozoni). I dalje viši godišnji rast inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj u usporedbi s onim u eurozoni ponajviše je posljedica razlike između doprinosa koje cijene prehrane daju godišnjoj inflaciji u Hrvatskoj te istih doprinosa inflaciji u eurozoni. Naime, u Hrvatskoj je u 2008. ostvaren znatno viši godišnji rast cijena prehrambe-

nih proizvoda nego u eurozoni, što je ujedno značajka većine država članica Europske unije s područja Srednje i Istočne Europe. Jedan je od mogućih razloga za to izraženiji rast domaće potražnje u zemljama s područja Srednje i Istočne Europe, tako da se proizvođači i trgovci nalaze u povoljnijem položaju da povećane troškove proizvodnje prevale na potrošače. Kao moguće razloge višem rastu cijena prehrambenih proizvoda u spomenutim zemljama analitičari ESB-a ističu i nižu konkurenciju u trgovini na malo te intenzivniju upotrebu energenata u poljoprivrednoj proizvodnji u usporedbi s eurozonom. Osim toga, valja napomenuti da je relativna važnost prehrambenih proizvoda u ukupnim izdacima kućanstava u zemljama Srednje i Istočne Europe veća nego u zemljama eurozone, pa zbog toga cijene prehrane imaju veći utjecaj na kretanje ukupne inflacije potrošačkih cijena.

Ako promatramo države članice EU s područja Srednje i Istočne Europe, primjećuje se da je godišnja stopa inflacije u prosincu 2008. u Hrvatskoj bila viša jedino od one u Sloveniji (1,8%). Kod ostalih promatranih zemalja godišnji rast potrošačkih cijena u prosincu 2008. bio je relativno viši nego u Hrvatskoj. Pritom je najveći rast cijena ostvaren u Letoniji, Litvi, Estoniji, Bugarskoj i Rumunjskoj.

Tečaj

Tijekom 2008. godine zabilježena je tek neznatna nominalna aprecijacija tečaja kune prema euru, pri čemu je vrijednost eura smanjena s razine od 7,33 kune krajem 2007. godine na 7,32 kune krajem 2008. Osim nešto izrazitijih aprecijacijskih pritisaka početkom godine, tečaj kune prema euru tijekom prvih devet mjeseci 2008. bio je relativno stabilan. Blagi aprecijacijski pritisci prisutni u promatranom razdoblju uglavnom su bili rezultat priljeva deviza od turizma, a djelomice i od zaduživanja poduzeća u inozemstvu. Uz to, aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru bili su potaknuti i priljevom deviza namijenjenih ulaganju u kupnju dionica Ine. U posljednjem tromjesečju tečaj kune prema euru uglavnom je bio izložen deprecijacijskim pritiscima, koji su

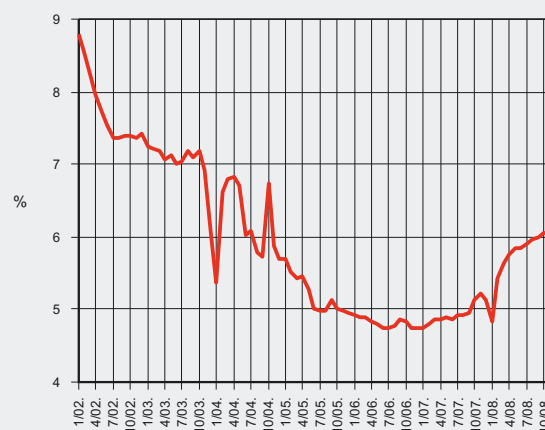
Okvir 2. Kretanje cijena nekretnina u Hrvatskoj u 2008.

U razdoblju od 2004. do 2007. zabilježen je snažan rast cijena nekretnina u Hrvatskoj, prosječno za 12,8% na godinu. Taj su rast poticali ograničena ponuda stambenih nekretnina, pad kamatnih stopa i veća dostupnost stambenih kredita, rast raspoloživog dohotka stanovništva te povoljna makroekonomska kretanja, koja su podupirala optimistična očekivanja stanovništva glede budućeg dohotka. Godišnji rast cijena nekretnina u Hrvatskoj počeo se blago usporavati u drugoj polovini 2007., a tijekom 2008. usporio se znatno, s 13,0% ostvarenih u 2007. na 5,8%. Posebno je izraženo bilo usporavanje rasta cijena nekretnina u Zagrebu, i to s 11,7% zabilježenih u 2007. na samo 2,2% u 2008.

Na usporavanje rasta potražnje za nekretninama u 2008. godini utjecale su nepovoljne promjene u izvorima financiranja kućanstava. Do usporavanja realnog rasta raspoloživog dohotka stanovništva došlo je, prije svega, zbog

Slika 36.

KAMATNA STOPA NA STAMBENE KREDITE STANOVNIŠTVU

Izvor: HNB

Tablica 3. Indeks cijena stambenog prostora u Hrvatskoj, godišnje stope promjene

	Ponder	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2006.		2007.		2008.	
										1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.
Hrvatska	100,0	6,8	1,8	0,5	12,9	8,8	16,6	13,0	5,8	15,4	17,7	17,6	8,8	5,8	5,8
Zagreb	65,3	-5,1	6,5	0,6	11,5	10,0	17,0	11,7	2,2	16,1	17,8	14,4	9,2	1,8	2,6
Jadran	22,0	26,7	5,7	8,6	9,1	17,2	15,9	16,3	10,5	15,0	16,8	23,0	10,2	13,5	7,5

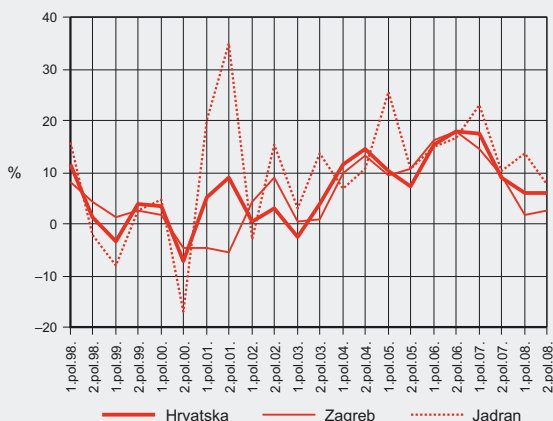
Napomena: Metodologija izrade hedonističkog indeksa cijena nekretnina u Hrvatskoj jest takva da se pri svakom izračunavanju nove vrijednosti indeksa (nakon isteka pojedinog polugodišta) ponovno procjenjuju svi parametri u pojedinim jednadžbama postignutih cijena nekretnina, što uzrokuje reviziju indeksa cijena nekretnina za prijašnja polugodišta odnosno godine. Svako ažuriranje, dakle, mijenja indekse ostvarene u prethodnim godinama, no oni su svaki put sve preciznije izmjereni jer su izračunati pomoću većeg broja podataka.

Izvori: Burza nekretnina; izračuni HNB-a

smanjenja godišnje stope rasta realne mase neto plaća jer je porasla inflacija i usporio se rast zaposlenosti. Godišnja realna stopa promjene novoodobrenih stambenih kredita u Hrvatskoj smanjila se s 3,5% u 2007. godini na -18,1% u 2008., što je jedan od osnovnih pokazatelja smanjenja potražnje za nekretninama te utječe na usporavanje rasta njihovih cijena. Potražnja stanovništva za stambenim kreditima usporila se i zbog rasta kamatnih stopa, pooštrenih uvjeta za odobravanje kredita i povećane neizvjesnosti glede budućih gospodarskih kretanja, koja je utjecala na pad po-

Slika 35.

INDEKS CIJENA NEKRETNINA U HRVATSKOJ^a godišnje stope promjene

^a Mjereno hedonističkim indeksom cijena nekretnina (kuća i stanova). Detaljni prikaz značajki spomenutog indeksa vidi u Okviru 2. "Kretanje cijena stambenog prostora u Hrvatskoj mjereno novim hedonističkim indeksom cijena nekretnina izračunatim u HNB-u" u Biltenu HNB-a, broj 121 iz prosinca 2006.

Izvori: Burza nekretnina; izračuni HNB-a

Tablica 4. Novoodobreni stambeni krediti, godišnje stope promjene

	Novoodobreni stambeni krediti u HRK, nominalni	Novoodobreni stambeni krediti u HRK, realni ^a
2003.	38,0	37,3
2004.	22,1	8,1
2005.	-1,0	-9,0
2006.	24,1	6,5
2007.	16,9	3,5
2008.	-13,4	-18,1

^a Deflacirano hedonističkim indeksom cijena nekretnina

Izvor: HNB

trošačkog optimizma. Osim toga, kućanstva u očekivanju daljnjeg usporavanja rasta cijena nekretnina odgađaju odluke o kupnji stambenog prostora.

Tijekom 2007. godine zabilježen je trend blagog porasta nominalnih kamatnih stopa na stambene kredite stanovništvu, a to se može objasniti rastom europskih kamatnih stopa. Taj se trend nastavio i tijekom 2008., na što je znatno djelovala kriza na svjetskom financijskom tržištu čija je posljedica slabiji priljev kapitala i rast kamatnih stopa na

Tablica 5. Broj izdanih građevinskih dozvola za stanove

	Broj dozvola	Indeks, 2002. = 100
2002.	19.549	
2003.	21.245	108,7
2004.	20.358	104,1
2005.	23.484	120,1
2006.	25.517	130,5
2007.	24.877	127,3
2008.	24.585	125,8

Izvor: DZS

nova zaduživanja u inozemstvu. U prosincu 2008. kamatne stope na stambene kredite dosegnule su 6,1% te su bile za 1 postotni bod više u usporedbi s prosincem 2007. Dok se

potražnja za nekretninama znatno smanjila, njihova je ponuda ostala relativno stabilna, na što upućuje broj izdanih građevinskih dozvola za stanove.

bili rezultat pojačane potražnje za devizama. U 2008. godini HNB je na deviznom tržištu intervenirao samo dva puta, od čega je jedna aukcija održana u siječnju, kad su u uvjetima smanjene kunske likvidnosti ojačali aprecijacijski pritisci, a druga u listopadu, kad je u uvjetima pojačane potražnje za devizama došlo do jačanja deprecijacijskih pritisaka.

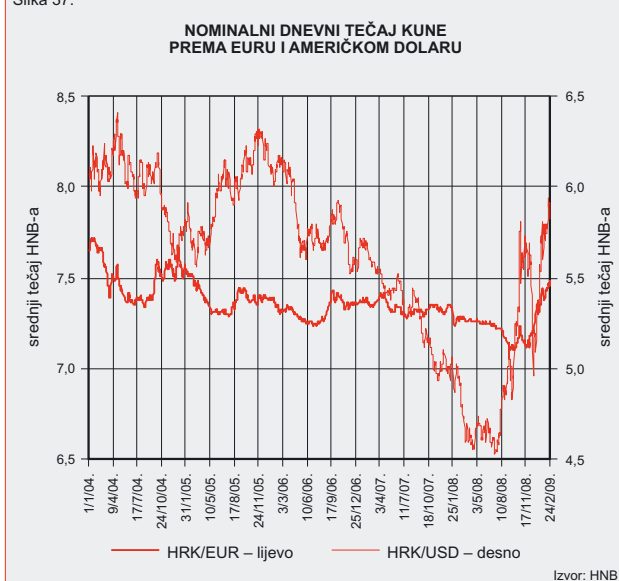
Prosječni dnevni tečaj kune prema euru u 2008. godini iznosio je 7,22 HRK/EUR te je bio za 1,5% niži nego u 2007. godini, kad je iznosio 7,34 HRK/EUR. Nominalni dnevni tečaj kretao se između 7,11 HRK/EUR i 7,35 HRK/EUR, odnosno u malom rasponu od -1,6% do 1,8% oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2008. godini.

Kretanja na deviznom tržištu u četvrtom tromjesečju 2008. uglavnom su obilježili deprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru, koji su se pojavili istodobno s viješću o mogućim problemima u nekim europskim bankama nakon što je otvoren stečajni postupak nad investicijskom bankom Lehman Brothers. U drugoj polovini listopada došlo je do povećanja potražnje za devizama, između ostalog, zbog povlačenja deviznih depozita stanovništva iz domaćih poslovnih banaka te zbog povećane potražnje institucionalnih investitora koji su se koristili devizama za ulaganja u inozemne vrijednosne papire. To je dovelo do razmjerno brze deprecijacije tečaja kune prema euru pa je središnja banka, u skladu sa svojom politikom održavanja stabilnog tečaja kune, ukinula graničnu obveznu pričuvu i intervenirala na deviznom tržištu prodajom ukupno 270,6 mil. EUR poslovnim bankama 27. listopada, pri čemu je iz optjecaja povučeno 2,0 mlrd. kuna. Uz to, HNB nije prihvatio nijednu ponudu banaka na posljednjoj repo aukciji održanoj u listopadu. U tako nastalim uvjetima smanjene kunske likvidnosti tečaj kune prema euru potkraj listopada i tijekom studenoga blago je aprecirao. U posljednjoj dekadi prosinca, nakon spuštanja stope obvezne

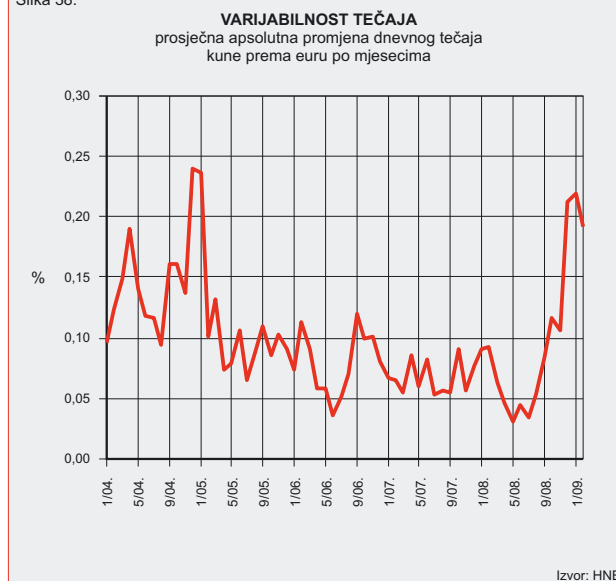
pričuve sa 17% na 14%, ponovno je došlo do snažnijeg povećanja potražnje za devizama. To je dovelo do jačanja deprecijacijskih pritisaka pa je HNB nastojao ublažiti intenzitet slabljenja kune prema euru te je na samom početku 2009. donio odluku kojom se obračunati devizni dio obvezne pričuve koji se izvršava u kunama povećava s 50% na 75%. Ukupno gledajući, u četvrtom tromjesečju 2008. nominalni tečaj kune prema euru deprecirao je za 3,0%, pri čemu se vrijednost eura povećala sa 7,11 kuna, koliko je iznosila 30. rujna, na 7,32 kune 31. prosinca. U četvrtom tromjesečju povećala se varijabilnost tečaja, na što upućuje prosječna apsolutna promjena dnevnoga tečaja kune prema euru koja je u spomenutom razdoblju iznosila 0,14%, što je znatno više nego u trećem tromjesečju, kad je iznosila 0,06%. HNB je u posljednjem tromjesečju 2008. godine provodio devizne transakcije s državom te je od MF-a otkupio deviza u ukupnoj vrijednosti od 158,5 mil. EUR.

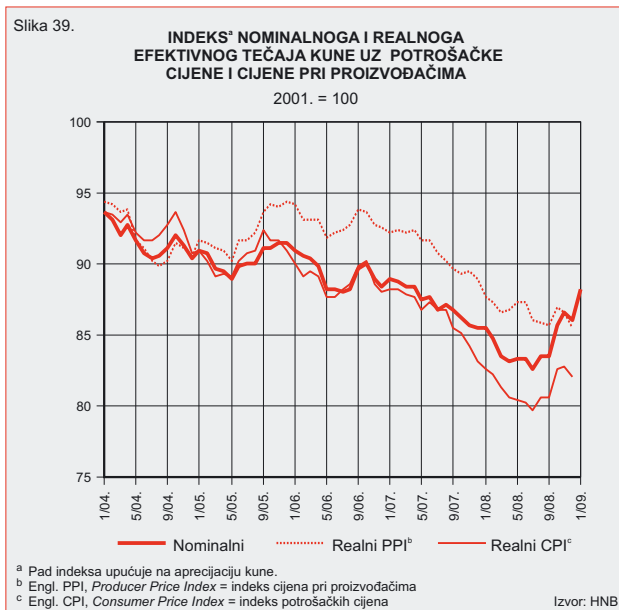
Kretanje tečaja kune prema euru tijekom prva dva mjeseca 2009. godine bilo je pod dominantnim utjecajem deprecijacijskih pritisaka. Njih je poticala pojačana potražnja za devizama koje su potrebne za servisiranje inozemnog duga države i za plaćanje inozemnih obveza poduzeća. Središnja je banka na deviznom tržištu u tom razdoblju intervenirala dva puta u namjeri da uspori intenzitet nominalne deprecijacije tečaja te je poslovnim bankama prodala ukupno 513,0 mil. EUR (23. siječnja 328,3 mil. EUR i 18. veljače 184,7 mil. EUR). Osim intervencijama na deviznom tržištu, središnja je banka ublažavanju deprecijacijskih pritisaka pridonijela i tako što je oslobodila devizne pričuve banaka spuštanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja banaka, i to s 28,5% na 25%, a potom na 20%. Istodobno je bankama povećana najveća dopuštena otvorena devizna pozicija

Slika 37.

Slika 38.

s dosadašnjih 20% na 30% jamstvenoga kapitala. Time je bankama olakšano raspolaganje deviznim sredstvima koja su oslobođena smanjivanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja banaka. Krajem veljače došlo je pak do aprecijacijskih pritisaka na tečaj zbog pojačane potražnje za kunama na domaćem tržištu. Središnja je banka, kako bi osigurala potrebnu razinu kunske likvidnosti i ublažila aprecijacijske pritiske, intervenirala na deviznom tržištu otkupivši od poslovnih banaka na aukciji održanoj 27. veljače ukupno 331,2 mil. EUR, čime je u optjecaj pušteno 2,5 mlrd. kuna. Ukupno gledajući, tijekom prva dva mjeseca 2009. nominalni tečaj kune prema euru deprecirao je za 1,1%, pri čemu se vrijednost eura s razine od 7,32 kune 31. prosinca 2008. povećala na 7,40 kuna 28. veljače 2009. U siječnju je središnja banka provodila i devizne transakcije s državom te je 26. siječnja prodala MF-u deviza u ukupnoj vrijednosti od 59,7 mil. EUR, koje su bile potrebne za otplatu duga Londonskom i Pariškom klubu. U veljači HNB nije provodio veće devizne transakcije s državom.

Aprecijacija tečaja američkog dolara prema euru zabilježena na svjetskom deviznom tržištu tijekom trećeg tromjesečja nastavila se i tijekom listopada te studenoga. Tome su najviše pridonijeli zamjetno usporavanje gospodarske aktivnosti u eurozoni, očekivanja o ublažavanju monetarne politike u eurozoni, promijenjena percepcija rizika ulaganja koja je potaknula veće zanimanje ulagača za sigurnija ulaganja (američke državne obveznice i američki dolar) te pad cijena sirovina na svjetskom tržištu. U prosincu je zatim zabilježena znatna deprecijacija tečaja američkog dolara prema euru, kojoj su pridonijeli nepovoljni gospodarski pokazatelji koji upućuju na zamjetno slabljenje gospodarske aktivnosti u SAD-u te očekivanja o daljnjem spuštanju ključne kamatne stope u toj zemlji. U posljednjem je tromjesečju Europska središnja banka spustila ključnu kamatnu stopu za 1,75 postotnih bodova (s 4,25% na 2,50%). U istom je razdoblju ključna kamatna stopa u SAD-u smanjena s 2,0% na raspon od 0,0% do 0,25%. U skladu s kretanjem tečaja kune prema euru te američkog dolara prema euru u posljednjem tromjesečju 2008. ostvarena je deprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru od

3,9%, i to s razine od 4,96 HRK/USD 30. rujna na 5,16 HRK/USD 31. prosinca.

Na svjetskom je deviznom tržištu tijekom prva dva mjeseca 2009. godine zabilježena znatna aprecijacija tečaja američkog dolara prema euru (za 10,7%), na koju su uvelike utjecali nepovoljni gospodarski pokazatelji u eurozoni i očekivanja o nastavku ublažavanja monetarne politike u eurozoni. Na sastanku održanom 15. siječnja ESB je dodatno smanjio ključnu kamatnu stopu za 0,50 postotnih bodova (na 2,0%), dok u istom mjesecu američka središnja banka nije mijenjala svoju ključnu kamatnu stopu. Kretanja na svjetskom deviznom tržištu odrazila su se i na kretanje tečaja kune prema američkom dolaru, koji je u promatranom razdoblju deprecirao čak za 13,2%, i to s 5,16 HRK/USD 31. prosinca 2008. na 5,84 HRK/USD 28. veljače 2009.

Uz nominalnu deprecijaciju prema euru (od 1,1%) i američkom dolaru (od 13,2%), tijekom prva dva mjeseca 2009. godine kuna je oslabjela i prema funti sterlinga za 10,7% i prema švicarskom franku za 1,4%. Takvo je kretanje tečajeva kune rezultiralo deprecijacijom indeksa dnevnoga nominalnoga efektivnog tečaja kune od 4,4% (28. veljače 2009. u usporedbi s 31. prosinca 2009.).

Pokazatelji cjenovne konkurentnosti domaćeg izvoza pogoršali su se u 2008. godini (prosinac 2008. u usporedbi s prosincem 2007.). Indeks realnoga efektivnog tečaja kune deflaciran proizvođačkim cijenama aprecirao je u promatranom razdoblju za 3,9%, a onaj deflaciran potrošačkim cijenama aprecirao je za 1,2%. Takva kretanja posljedica su bržeg rasta potrošačkih i proizvođačkih cijena u Hrvatskoj od rasta tih cijena u inozemstvu u promatranom razdoblju. Istodobno je prosječni mjesečni indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune deprecirao za 0,5%, što je poglavito posljedica nominalne deprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

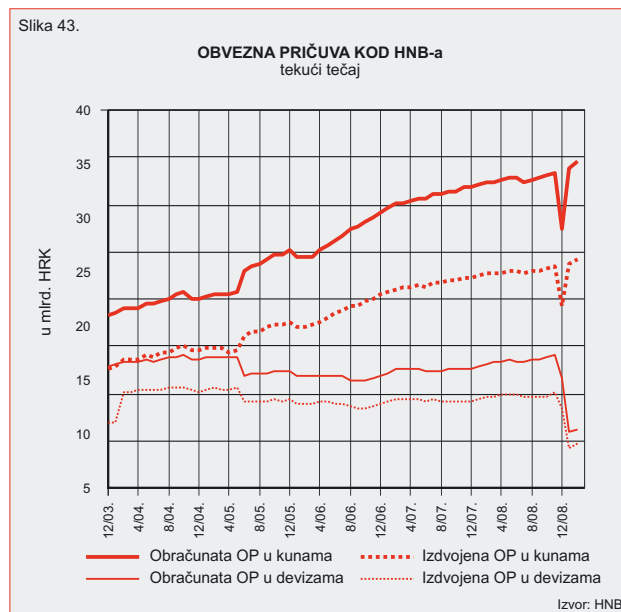
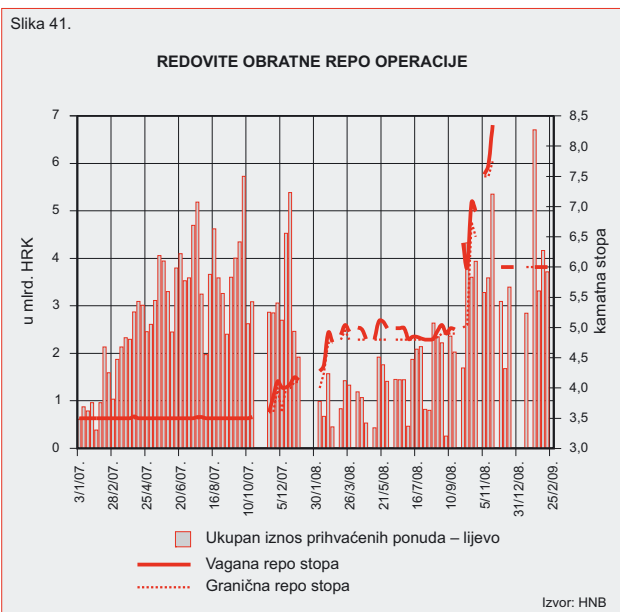
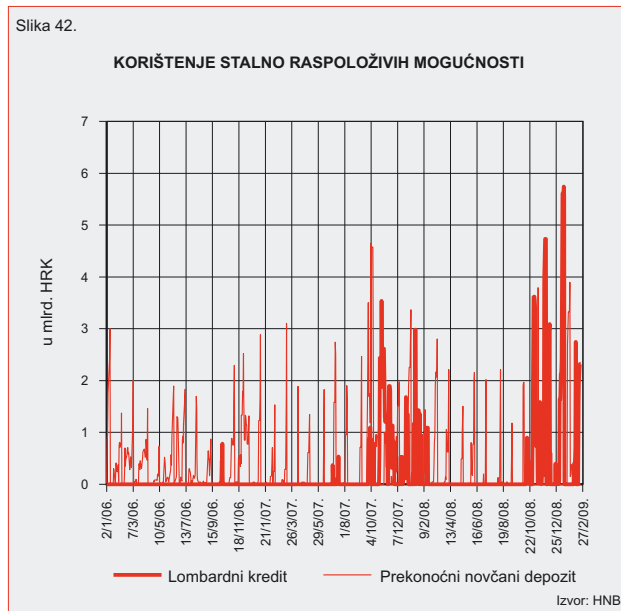
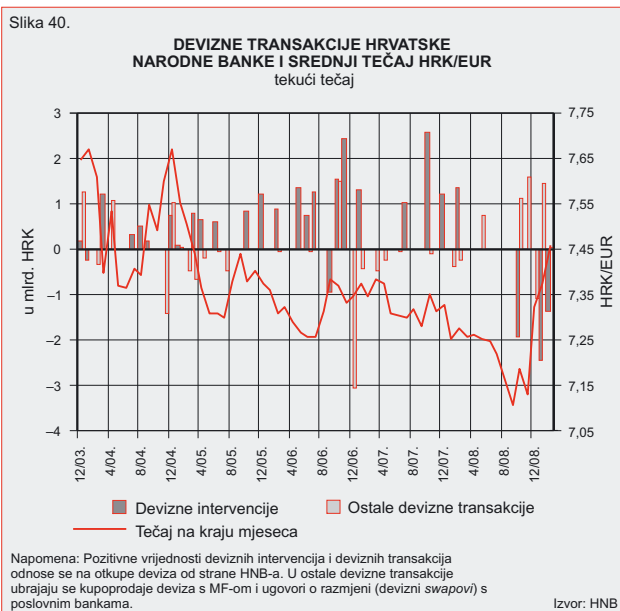
Monetarno okružje u četvrtom tromjesečju 2008. godine bilo je obilježeno značajnijim prelijevanjem utjecaja svjetske financijske krize na domaća kretanja pa je u uvjetima usporavanja gospodarskog rasta i ograničenog priljeva kapitala iz inozemstva središnja banka, uz zadržavanje stabilnosti tečaja domaće valute, u većoj mjeri bila usmjerena na osiguravanje dostatne likvidnosti za financiranje domaćih sektora. Nakon prvog polugodišta 2008., tijekom kojeg je kreiranje likvidnosti bilo ograničeno zbog ublažavanja inflacijskih pritisaka, HNB je relaksirao instrumente monetarne politike, što je znatno pridonijelo održavanju stabilnosti tečaja, a time i ukupne financijske stabilnosti u zemlji.

Na početku 2009. godine pritisci na slabljenje tečaja domaće valute, generirani sezonskim utjecajem manjka platne bilance i velikim deviznim obvezama države, dodatno su se intenzivirali, pa je HNB te pritiske nastavio ublažavati oslobađanjem devizne likvidnosti. Samo promjenama obvezne

pričuve i minimalne devizne likvidnosti u razdoblju od početka četvrtog tromjesečja 2008. do kraja veljače 2009. godine HNB je kumulativno oslobodio gotovo 3,8 mlrd. EUR. Osim što je izmijenio instrumente, HNB je u dva navrata intervenirao na deviznom tržištu u ukupnom iznosu od 0,5 mlrd. EUR. Time se formiranje pričuva u uvjetima snažnog dotoka kapitala iz inozemstva tijekom proteklih godina pokazalo opravdanim, jer je središnjoj banci zamjetno povećalo manevarski prostor da održi stabilnost tečaja domaće valute u okolnostima u kojima je otežan priljev kapitala. Upravljanje kunkskom likvidnošću putem operacija na otvorenom tržištu podupiralo je devizne operacije i također je bilo u funkciji sprječavanja prekomjernih fluktuacija tečaja. Ovaj kontinuitet monetarne politike u idućem će razdoblju biti potrebno podržati i drugim ekonomskim politikama, prije svega fiskalnom konsolidacijom, kako bi se globalno usporevanje gospodarskog rasta i recesijsko razdoblje prevladalo sa što manje neželjenih posljedica.

Korištenje instrumenata monetarne politike

U 2008. godini Hrvatska narodna banka nastavila se koristiti istim instrumentima kao i u 2007. pri čemu su restriktivnija ponuda novca i ograničavanje kreditne aktivnosti banaka bili glavni načini antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Primarni novac kreirao se uglavnom putem redovitih obratnih repo aukcija, ali uz niži promet u odnosu na prethodnu godinu. Repo poslove s poslovnim bankama karakterizirao je i porast kamatnih stopa s prosječnih 4%, koliko su iznosile krajem 2007., na gotovo 8% u studenome 2008. Osim izraženih aprecijacijskih pritisaka na početku godine, koje je središnja banka ublažila otkupom deviza od banaka, stabilno kretanje tečaja kune prema euru u nastavku godine nije zahtijevalo interveniranje središnje banke sve do četvrtog tromjesečja, kad su se intenzivirali deprecijacijski pritisci. Kraj godine obilježila je i prilagodba instrumenata monetarne politike kojima su ublažene nestabilnosti na novčanom i deviznom tržištu, a to se prije svega odnosi na ukidanje granične

obvezne pričuve u listopadu i spuštanje stope obvezne pričuve sa 17% na 14% u prosincu.

U novu kalendarsku godinu poslovne su banke ušle s velikim viškom kunske likvidnosti, a deprecijacijski pritisci s kraja prethodne godine još su se pojačali. Središnja banka ublažila je te pritiske povećavši deviznu obveznu pričuvu koja se izvršava u kunama s 50% na 75%, čime se iz sustava povuklo 5,9 mlrd. kuna. Nakon toga, početkom veljače devizna likvidnost banaka poboljšana je spuštanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja s 28,5% na 25,0%. To smanjenje propisane devizne likvidnosti, kojim se bankama oslobodilo 840 mil. EUR, bilo je usklađeno s planiranim kreditnim zaduživanjem države kod domaćih banaka. Međutim, potražnja domaćih sektora za devizama i nadalje je bila izražena, a negativna kretanja u međunarodnom okruženju dodatno su se pogoršavala. Stoga je središnja banka sredinom veljače ponovno snizila minimalno potrebna devizna potraživanja banaka na 20%, pa je oslobođeno 1,25 mlrd. EUR, a spomenuti su iznos banke mogle iskoristiti za potrebe tekućeg poslovanja i uravnoteženje ponude i potražnje na deviznom tržištu. Osim toga, krajem veljače najveća dopuštena otvorena devizna pozicija banaka povećana je s dotadašnjih 20% na 30% jamstvenoga kapitala, pa je bankama olakšano raspolaganje oslobođenim deviznim sredstvima.

Osim što su oslobođene devizne pričuve banaka jer je snižena stopa minimalno potrebnih deviznih potraživanja, HNB je tijekom prva dva mjeseca 2009. dvaput intervenirao na deviznom tržištu. Tako je krajem siječnja HNB deviznom intervencijom plasirao 328,3 mil. EUR, povukavši pritom 2,4 mlrd. kuna, dok je u veljači prodajom 184,7 mil. EUR povukao 1,4 mlrd. kuna. Ostvarena je i uobičajena prodaja deviza središnjoj državi za potrebe plaćanja dospjelih obveza Pariškom i Londonskom klubu.

Korištenje redovitih obratnih repo operacija za kreiranje kunske likvidnosti u prva dva mjeseca 2009. bilo je ograničeno. To se u prvom redu odnosilo na manji plasman sredstava: dvije su aukcije preskočene, a prosječno je dnevno stanje repo poslova s bankama u siječnju smanjeno na 1,9 mlrd. kuna, za razliku od 3,0 mlrd. kuna koliko je iznosilo u posljednjem

tromjesečju 2008. godine. U veljači se promet povećao, no s obzirom na to da su se repo operacije nastavile provoditi isključivo putem raspodjele uz fiksnu kamatnu stopu od 6,0% i da je prihvaćano prosječno 60% pristiglih ponuda banaka, kreiranje likvidnosti također je bilo stegnutije. Istodobno su se banke radi održavanja obvezne pričuve intenzivnije oslanjale na lombardni kredit, posebno u tjednima kad repo aukcije nisu bile održane. Tako se ograničavanjem kunske likvidnosti dala podrška opisanim promjenama instrumenata monetarne politike koje su bile usmjerene na ublažavanje deprecijacijskih pritisaka.

U skladu s restriktivnijim upravljanjem ponudom novca, a zbog značajnog rasta zaduživanja države kod poslovnih banaka, u okviru stalno raspoloživih mogućnosti HNB je poštio propise vezane uz količinu kolaterala na temelju kojeg banke mogu zapravo automatski raspolagati dodatnom kunkskom likvidnošću. Izmijenjene su odluke o unutardnevnom i lombardnom kreditu, kojima je smanjen iznos tih kredita s 90% na 50% nominalne vrijednosti kolaterala (trezorskih zapisa), na temelju kojih se ti krediti odobravaju. Osim toga, sužen je obuhvat vrijednosnih papira koji su prihvatljivi kao kolateral, na one s ročnošću do godine dana.

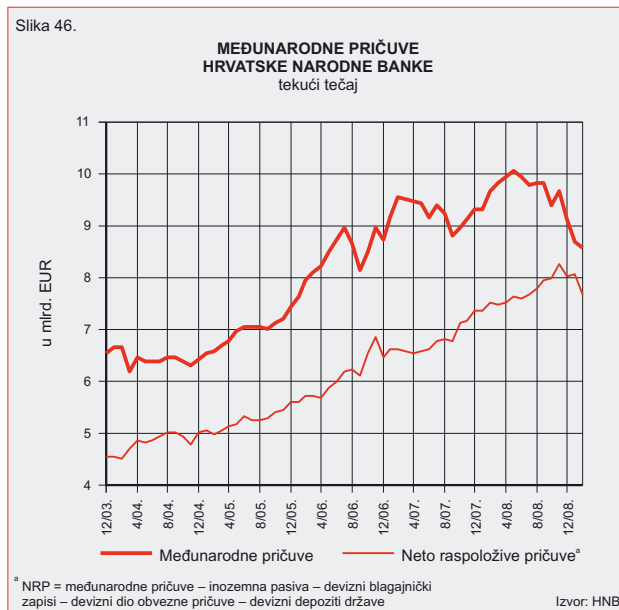
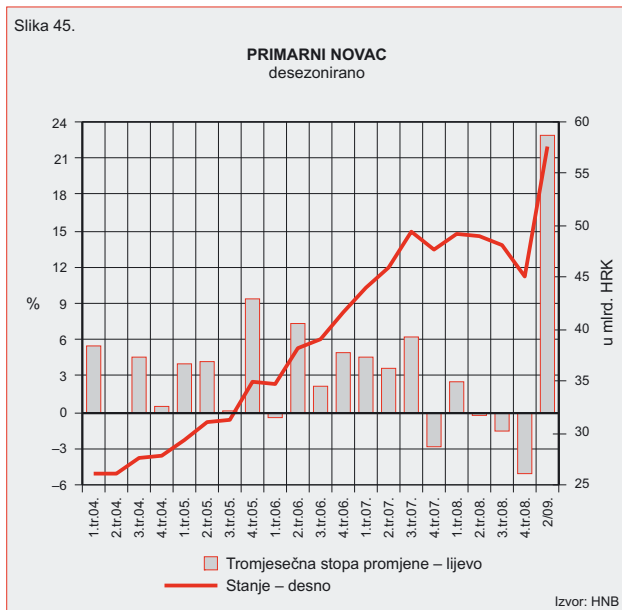
Unatoč činjenici da se središnja država krajem 2008. počela sve više oslanjati na kratkoročno domaće zaduživanje putem trezorskih zapisa, početkom 2009. pojavila se potreba države za prenosnom likvidnošću, zbog čega se trebala dodatno zadužiti kod domaćih banaka. U situaciji već pogoršane likvidnosti i visokih kamatnih stopa na tržištu novca, to zaduživanje države kod banaka bilo je potrebno poduprijeti ugovorom o razmjeni (deviznim *swapom*), kojim je HNB omogućio bankama da uz zalag deviza u iznosu od 261,3 mil. EUR pribave 1,9 mlrd. kuna za kreditiranje središnje države. Ugovor o razmjeni produžen je i tijekom veljače.

U veljači je obračunata obvezna pričuva banaka tek blago porasla u skladu s usporenim rastom depozita koji ulaze u osnovicu za obračun. Među izvorima sredstava banaka najizraženiji je bio rast devizne inozemne pasive. To je utjecalo na rast izdvojene devizne pričuve, ali i kunske, s obzirom na 75%-tno izvršavanje devizne obvezne pričuve u kunama. Pri obračunu u veljači kunska obvezna pričuva iznosila je 34,7 mlrd. kuna uz godišnju stopu rasta od 7,3%, dok je obračunata devizna obvezna pričuva iznosila 6,3 mlrd. kuna te je bila upola manja nego godinu prije.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Primarni novac M0 u 2008. smanjio se za 4,2%, na što je pretežito utjecalo sniženje stope obvezne pričuve u prosincu. Sve do kraja godine primarni se novac povećavao jer je porasla potražnja radi održavanja obvezne pričuve. To se posebno odnosilo na mjesec listopad, kad se nakon isključivanja blagajne iz održavanja obvezne pričuve potražnja za primarnim novcem jednokratno povećala za 2,6 mlrd. kuna.

Na početku 2009. ostvaren je snažan rast primarnog novca, koji je krajem veljače dosegnuo 56,6 mlrd. kuna, što je za 15,3% više nego godinu dana prije. Rast potražnje za primarnim novcem posljedica je rasta kunske obvezne pričuve i odražava učinak monetarnih mjera za stezanje kunske likvidnosti, pri čemu je povećanje dijela devizne obvezne pričuve

koja se izdvaja u kunama u siječnju poništilo učinak smanjenja stope obvezne pričuve na 14% iz prosinca 2008. Snažan rast primarnog novca na početku 2009. godine potvrđuje i kretanje njegove desezonirane vrijednosti.

Prosječni dnevni višak likvidnosti na računima za namiru (uključujući i prekonocni depozit) u prva dva mjeseca prvog tromjesečja 2009. iznosio je 0,6 mlrd. kuna. Takva su kretanja rezultat politike smanjivanja likvidnosti zbog koje banke u održavanju obvezne pričuve ovise o repo aukcijama. Za usporedbu, u prosincu 2008. prosječni višak likvidnosti premašivao je 2,3 mlrd. kuna.

Blagajnički zapisi upisani zbog prekoračenja neoporezivog rasta plasmana na kraju veljače 2009. iznosili su 0,5 mlrd. kuna. Njihova razina u posljednjih nekoliko mjeseci nije se znatnije mijenjala pa tako nije imala ni značajniji utjecaj na kunsku likvidnost banaka. Isto vrijedi i za depozite države kod HNB-a, koji se od početka 2009. godine nalaze na nešto nižim razinama nego prethodne godine i u prosjeku iznose oko 0,2 mlrd. kuna.

Nakon višegodišnjeg rasta međunarodnih pričuva od trećeg tromjesečja 2008. nadalje bruto međunarodne pričuve HNB-a kontinuirano se smanjuju. To je prvenstveno posljedica smanjenja obveznih deviznih pričuva banaka, odnosno promjena instrumenata monetarne politike radi poboljšanja devizne likvidnosti bankovnog sustava. Naime, u listopadu 2008. godine ukinuta je granična obvezna pričuva, a zatim je u dva navrata smanjena i devizna obvezna pričuva (u prosincu je stopa obvezne pričuve smanjena sa 17% na 14%, a u siječnju je 2009. devizno izdvajanje obvezne pričuve smanjeno s 50% na 25%). U siječnju i veljači 2009. bruto pričuve nastavile su se smanjivati te su na kraju veljače 2009. iznosile 8,5 mlrd. EUR uz godišnju stopu promjene od -11,6%.

Neto pričuve rastle su tijekom cijele 2008., a početkom 2009. godine, unatoč blagom smanjenju razine zbog dviju deviznih intervencija, i dalje imaju godišnju stopu rasta od 2,0%. Pritom u neto raspoložive pričuve nije uključen iznos ugovora o razmjeni deviza s poslovnim bankama (devizni *swap*) od 261,3 mil. EUR. Krajem veljače neto raspoložive pričuve HNB-a iznosile su 7,7 mlrd. EUR.

Monetarna kretanja

U 2008. godini zabilježeno je ubrzanje rasta neto domaće aktive i pad neto inozemne aktive, što je rezultiralo usporavanjem rasta ukupnih likvidnih sredstava (M4). Takva su kretanja prvenstveno posljedica promjena zabilježenih u posljednjem tromjesečju.

Sve do kraja trećeg tromjesečja rast neto domaće aktive bio je umjeren, na što su djelovali pooštreni uvjeti financiranja poslovnih banaka, usporavanje ukupnoga gospodarskog rasta i mjere HNB-a za usporavanje rasta plasmana. Isto tako, zaduživanje središnje države kod domaćih banaka u tom je razdoblju bilo minimalno, a to je također utjecalo na sporiji rast neto domaće aktive. S druge strane, priljev domaćih depozita, koji je zbog nepovoljnih kretanja na tržištu kapitala i uspješne turističke sezone bio osobito izražen, banke su iskoristile za smanjenje svojih inozemnih obveza, stoga se povećala njihova neto inozemna aktiva.

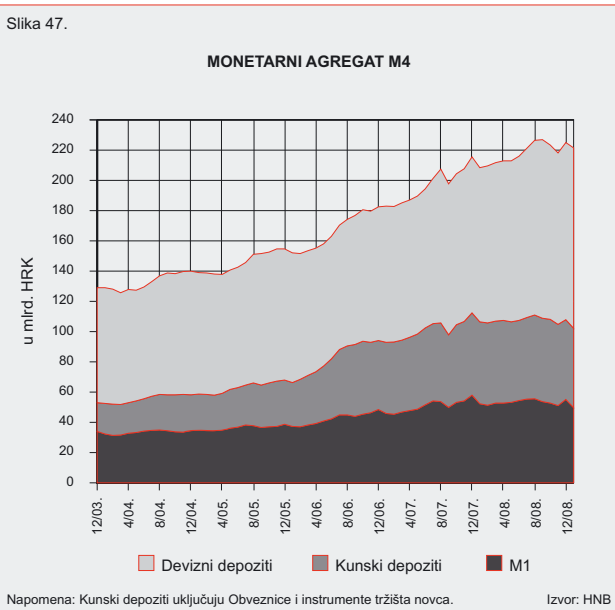
Međutim, s prelijevanjem posljedica svjetske financijske krize u Hrvatsku, na početku četvrtog tromjesečja monetarna kretanja poprimila su drugačiji smjer. Zbog odljeva depozita stanovništva uzrokovanog privremenim padom povjerenja u bankovni sustav tijekom listopada i zbog velikih potreba za financiranjem središnje države u tom razdoblju poslovne su se banke znatno zadužile u inozemstvu. Novim uvjetima na domaćem i svjetskom financijskom tržištu prilagođeni su i instrumenti monetarne politike. HNB je tako u četvrtom tromjesečju ukinuo graničnu obveznu pričuvu i smanjio stopu obvezne pričuve, čime je poslovnim bankama oslobodio dio izdvojenih sredstava i olakšao priljev kapitala iz inozemstva.

Tako se u četvrtom tromjesečju znatno usporio rast plasmana banaka nebankarskom sektoru, ali istodobno je došlo do snažnog rasta neto domaće aktive. Razlog za to bilo je povećanje plasmana središnjoj državi koje su banke financirale zaduživanjem u inozemstvu. Takva kretanja nastavila su se i na početku 2009. godine.

Ukupna likvidna sredstva

Tijekom četvrtog tromjesečja 2008. zabilježen je pad

Slika 47.

ukupnih likvidnih sredstava (M4), a na godišnjoj se razini i dalje usporavao rast ovoga monetarnog agregata. Godišnja stopa rasta ukupnih likvidnih sredstava smanjila se u 2008. na 4,3%. I na početku nove kalendarske godine nastavio se pad M4, a njegova godišnja stopa rasta, ako se isključi utjecaj tečaja, nije se znatnije promijenila.

Novčana masa

Novčana masa (M1) povećala se u posljednjem tromjesečju 2008. poglavito zbog snažnog rasta ostvarenog na samom kraju godine. To povećanje bilo je privremeno jer je već tijekom siječnja 2009. uslijedio sezonski pad ovoga monetarnog agregata. Promatrano na godišnjoj razini, rast novčane mase kontinuirano se usporavao te je potkraj godine postao negativan. Zato je u prošloj godini zabilježen pad M1 od 4,6%. Takva su kretanja prouzročili sporiji rast bankovnih kredita, usporavanje ukupne gospodarske aktivnosti u zemlji i restriktivnije upravljanje ponudom novca zbog izraženih inflacijskih pritisaka u prvom polugodištu.

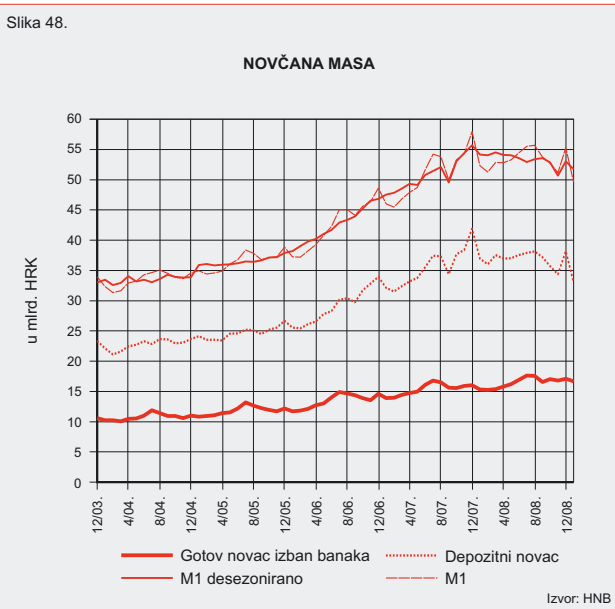
Kretanje novčane mase u posljednjem tromjesečju, kao i u cijeloj prošloj godini, primarno je bilo određeno kretanjem depozitnog novca. U 2008. stanje na tekućim računima i žiroračunima kod poslovnih banaka smanjilo se za 8,8%, a najznačajniji pad od 13,8% zabilježen je kod sektora poduzeća. Druga komponenta novčane mase, gotov novac izvan banaka, porastao je na godišnjoj razini za 6,5%, ali je u odnosu na prethodnu godinu taj rast znatno usporen.

Nemonetarni depoziti

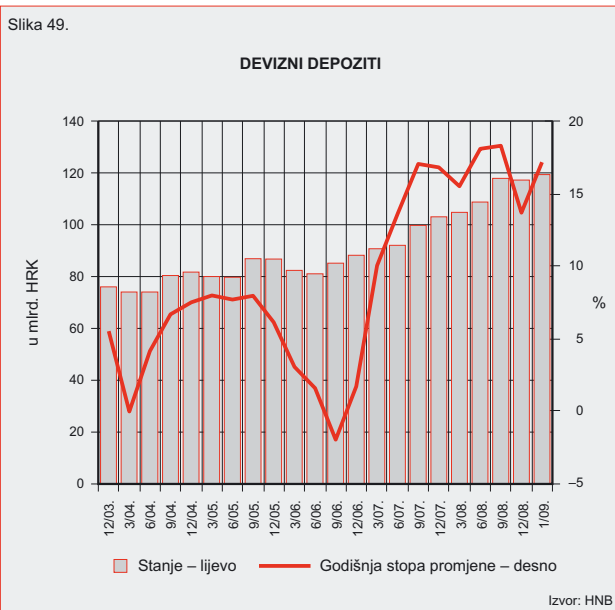
U posljednjem tromjesečju 2008. godine zabilježeno je smanjenje štednih i oročenih depozita domaćih sektora. To je pretežno posljedica odljeva depozita stanovništva tijekom listopada i smanjenja depozita nebankarskih financijskih institucija u nastavku godine jer se država financirala tako da su mirovinski fondovi upisivali trezorske zapise. Na godišnjoj se razini rast štednih i oročenih depozita u 2008. usporio, i to ponajviše zbog pada kunskih nemonetarnih depozita.

U 2008. godini kunski nemonetarni depoziti smanjili su se za 6,7% ili 3,6 mlrd. kuna. U njihovoj strukturi pad je zabilje-

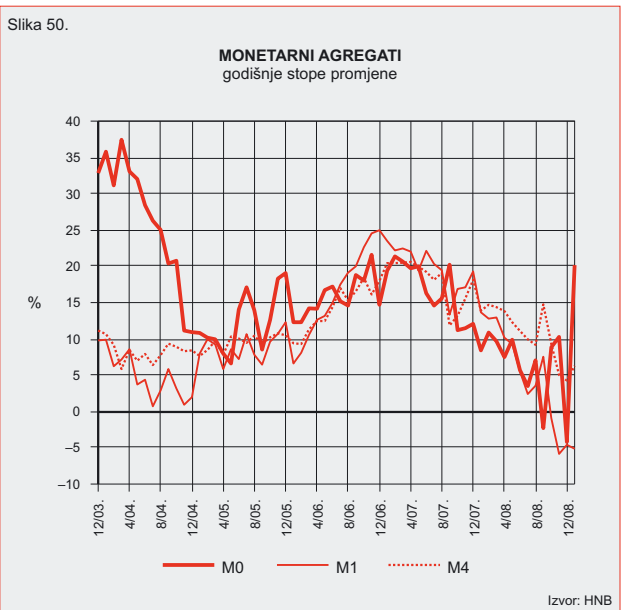
Slika 48.

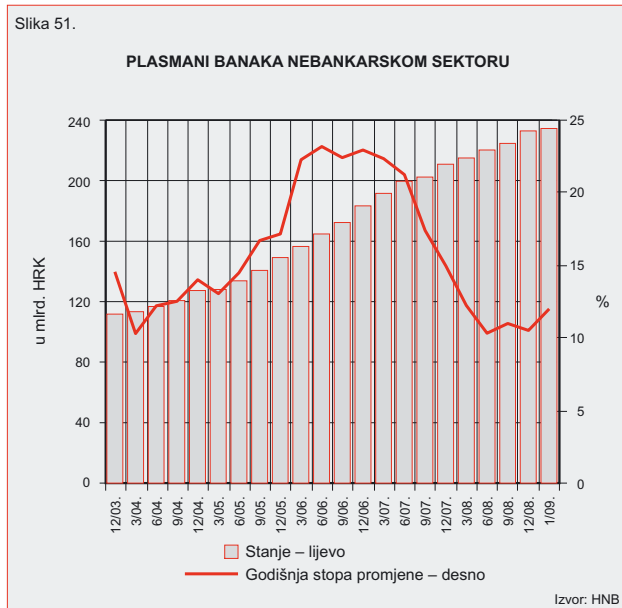

Slika 49.

Slika 50.

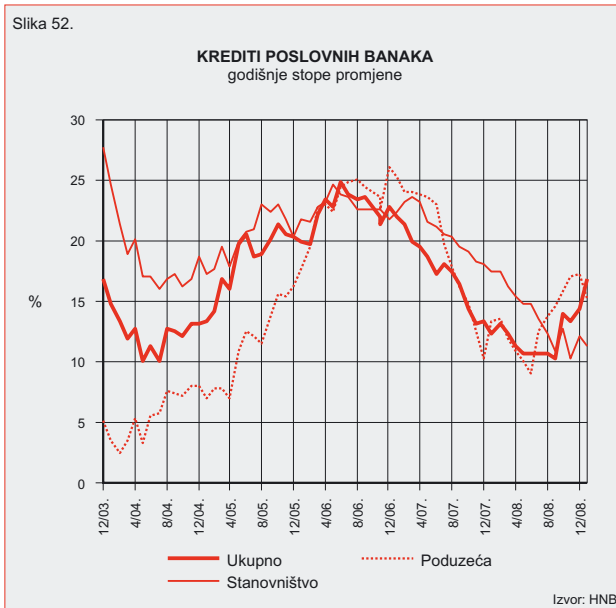
žen kod gotovo svih domaćih sektora osim kod stanovništva, čiji su se depoziti na godišnjoj razini povećali za 8,4%. Takvi podaci potvrđuju da se dio građana, osim na uobičajenu deviznu štednju, odlučivao i na štednju u domaćoj valuti, što se može objasniti povoljnijim uvjetima i višim kamatnim stopama na tu vrstu štednje.

Najveći dio povećanja štednih i oročenih depozita u 2008. godini odnosio se na devizne depozite. Njihova godišnja stopa rasta iznosila je 13,7%, a to odgovara povećanju od 14,1 mlrd. kuna. Od spomenutog iznosa 12,9 mlrd. kuna činili su depoziti stanovništva, čiji se rast u odnosu na godinu prije blago ubrzao. Rast deviznih depozita stanovništva osobito je bio snažan u prvoj polovini godine i tijekom turističke sezone, kad se zbog nepovoljnih kretanja na tržištu kapitala štednja u poslovnim bankama pokazala kao sigurniji oblik investiranja.

Plasmani

Kreditna aktivnost poslovnih banaka usporila se u četvrtom tromjesečju 2008. i početkom 2009. godine. Ako se isključi utjecaj tečaja, rast plasmana banaka nebankarskom sektoru u posljednja tri mjeseca prošle godine iznosio je oko 0,8%, dok su u siječnju 2009. plasmani banaka gotovo stagnirali. Opisana kretanja posljedica su pada potražnje za kreditima zbog pooštrenih uvjeta financiranja, ali i preferencija poslovnih banaka da zbog neizvjesnosti i krize na svjetskom i domaćem financijskom tržištu čuvaju vlastitu likvidnost i umjerenije kreditiraju privatni sektor. Osim toga, aktivnosti banaka u tom razdoblju bile su uvelike usmjerene na osiguravanje potrebnih sredstava iz inozemstva i financiranje središnje države.

Rast plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2008. godini iznosio je 10,5%. Ako se isključi utjecaj tečaja, u ovom slučaju posebice učinak snažne deprecijacije kune u odnosu na švicarski franak, godišnja stopa rasta plasmana u 2008. smanjuje se za dodatna dva postotna boda i iznosi približno 8,5%. Takva ostvarenja potvrđuju kako ograničenje HNB-a nije bilo zapreka rastu domaćih kredita. Neke poslovne banke bile su blizu granice od 12% dopuštenog rasta za razdoblje od 12 mjeseci, no tome je najviše pridonio iznadprosječan

udio kredita indeksiranih uz švicarski franak u njihovu portfelju ukupno odobrenih kredita. U siječnju 2009. godine samo su dvije banke upisale obvezne blagajničke zapise zbog prebrzog rasta u 2008.

Usporavanje kreditne aktivnosti banaka u prošloj godini osobito je bilo vidljivo kod kreditiranja stanovništva. Godišnja stopa rasta kredita odobrenih tom sektoru smanjila se s 18,0%, koliko je iznosila u 2007. godini, na 12,1% u 2008., a prvi put od 2001. povećanje kredita odobrenih stanovništvu bilo je manje od rasta njihovih štednih i oročenih depozita. U strukturi kredita najviše se usporio rast stambenih i ostalih nenamjenskih kredita, koji čine i najveći udio u ukupno odobrenim kreditima. Smanjeni obujam kreditiranja zajedno s jačanjem potrošačkog pesimizma stanovništva odrazio se i na realni sektor gospodarstva (pad prometa od trgovine na malo, zaustavljanje rasta cijena nekretnina).

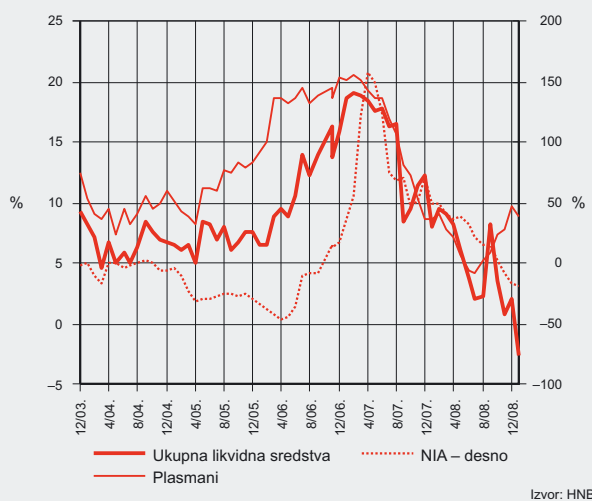
Za razliku od usporavanja zabilježenog kod kreditne aktivnosti banaka prema stanovništvu, godišnja stopa rasta kredita odobrenih poduzećima u 2008. se povećala na 11,4%. Takva kretanja pokazuju da su se poslovne banke u uvjetima slabljenja potražnje stanovništva za kreditima u većoj mjeri okrenule financiranju poduzeća. Osim toga, kriza na svjetskom financijskom tržištu domaćim poduzećima otežava pristup inozemnom kapitalu zbog čega jača njihova potražnja za kreditima kod domaćih banaka.

Plasmani banaka središnjoj državi

Posljednje tromjesečje 2008. godine obilježio je snažan rast plasmana banaka središnjoj državi. U tom razdoblju potraživanja banaka od države povećala su se za 6,8 mlrd. kuna, a najveći dio tog povećanja odnosio se na odobrene kredite i upisane trezorske zapise MF-a. Kretanja u posljednjem tromjesečju odredila su i promjenu na godišnjoj razini. Tako su se neto potraživanja poslovnih banaka od središnje države u 2008. godini povećala za 6,3 mlrd. kuna, što odgovara godišnjoj stopi rasta od 41,6%. Na početku 2009. potraživanja banaka od države dodatno su se povećala za 2,2 mlrd. kuna.

Slika 53.

NETO INOZEMNA AKTIVA, UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA I PLASMANI BANAKA PRIVATNOM SEKTORU
stopa promjene realne vrijednosti u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine

Izvor: HNB

Inozemna aktiva i pasiva

Četvrto tromjesečje 2008. bilo je obilježeno snažnim zaduživanjem poslovnih banaka u inozemstvu. Naime, odljev domaćih depozita u tom razdoblju banke su nadoknadile prijevom inozemnoga kapitala, a najveći dio tih sredstava činili su kratkoročni depoziti i krediti primljeni od stranog vlasnika (banaka majki). Neto inozemna aktiva poslovnih banaka u posljednja tri mjeseca smanjila se za 10,1 mlrd. kuna, dok je smanjenje u cijeloj godini bilo znatno manje i iznosilo je 6,3 mlrd. kuna ili 33,9%. Takva kretanja nastavljena su i na početku 2009. jer su se banke tijekom siječnja dodatno zadužile u inozemstvu.

Godišnje stope promjene realne vrijednosti ukupnih likvidnih sredstava već nekoliko mjeseci upućuju na minimalan rast (gotovo stagnaciju) ovoga monetarnog agregata, koja se nastavila i na početku 2009. S druge strane, godišnja stopa promjene realne vrijednosti plasmana banaka u posljednjih nekoliko mjeseci raste, no to je odraz usporavanja inflatornih pritisaka u drugoj polovini 2008. Podsjetimo, znatno usporavanje rasta realne vrijednosti plasmana na godišnjoj razini tijekom prvog polugodišta 2008. u najvećoj je mjeri bilo posljedica viših stopa inflacije u tom dijelu godine.

Tržište novca

Nakon što je prvih devet mjeseci 2008. obilježila dobra likvidnost domaćega financijskog sustava, početkom četvrtog tromjesečja došlo je do naglog rasta i pojačane kolebljivosti kamatnih stopa na novčanom tržištu. Nestabilnosti u tom razdoblju potaknula je isplata dioničara Ine vezana uz transakciju preuzimanja dijela dionica od strane MOL-a, što je osim povećane kunske potražnje uzrokovalo i segmentaciju međubankovnog tržišta na banke s izrazitim višcima odnosno manjcima likvidnih sredstava. Takva struktura novčanog tržišta bila je plodno tlo za nagli rast kamatnih stopa. K tome, povlačenje depozita iz poslovnih banaka potaknulo je banke na držanje imovine u likvidnijim oblicima te je dovelo do porasta potražnje za deviznim sredstvima, koju je HNB zadovo-

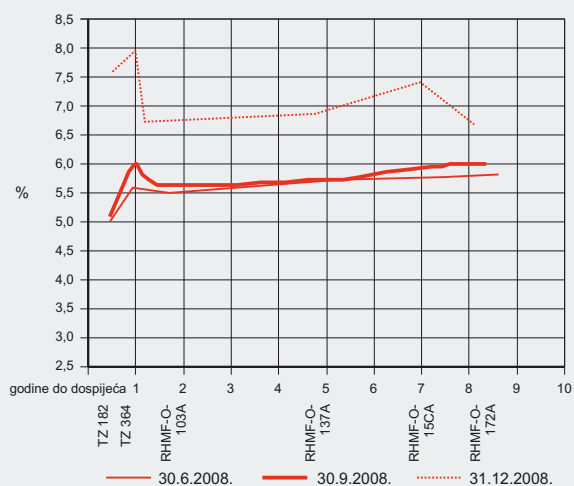
ljo ukidanjem granične obvezne pričuve. Nastavak pritisaka na slabljenje tečaja kune krajem listopada potaknuo je HNB na deviznu intervenciju na kojoj je od banaka otkupljeno 2,0 mlrd. kuna. Istodobno je kunska likvidnost bila kreirana putem obratnih repo aukcija na kojima su zabilježeni najviši iznosi traženih i plasiranih sredstava 2008. godine, lombardnim kreditima te deviznim transakcijama s državom. Na ublažavanje pritisaka na novčanom tržištu najviše je utjecala odluka o smanjenju stope obvezne pričuve sa 17% na 14%, što je osjetno spustilo kamatne stope na novčanom tržištu početkom prosinca. Razdoblje stabilnih kamatnih stopa na novčanom tržištu zadržalo se do sredine siječnja 2009. godine, kad su one ponovno snažno porasle, dodatno potaknute povećanjem obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se izdvaja u kunama s 50% na 75%. Osim toga, dodatni pritisak na rast kamatnih stopa u trgovini novcem potkraj siječnja stvorila je prva ovogodišnja devizna intervencija, također provedena radi stabilizacije tečaja kune, kojom je iz domaćega financijskog sustava povučeno 2,4 mlrd. kuna.

Unatoč postupnom rastu kamatnih stopa na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija tijekom prvih devet mjeseci 2008. godine, njihovo atipično snažno povećanje uslijedilo je u četvrtom tromjesečju te u siječnju 2009., potaknuto izrazitim usmjeravanjem države na kratkoročno domaće zaduživanje radi financiranja manjka proračuna. Kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa tako su dosegnule svoje najviše razine još od 2001. godine. Posljedica visokih iznosa emisija jest osjetni porast stanja ukupno upisanih trezorskih zapisa, s 10,9 mlrd. kuna krajem rujna na 15,2 mlrd. kuna krajem prosinca, koliko je ono iznosilo i u siječnju 2009.

Tijekom prva tri tromjesečja 2008. godine aktivne kamatne stope banaka na dugoročne kredite snažno su rasle. Do sredine godine u tom rastu prednjačile su kamatne stope na kredite stanovništvu, a nakon toga najviše su rasle kamatne stope na kredite trgovačkim društvima. Prekid trenda snažnog rasta aktivnih kamatnih stopa banaka na dugoročne kredite trgovačkim društvima nastupio je u četvrtom tromjesečju 2008. te u siječnju 2009., dok su s druge strane kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzu-

Slika 54.

KRIVULJE PRINOSA KUNSKIH TREZORSKIH ZAPISA MF-a I DRŽAVNIH OBVEZNICA

Izvor: HNB; Zagrebačka burza

lom nanovo započele rast prekinut kratkotrajnom stagnacijom iz sredine godine. Izrazitije su porasle pojedine kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima. Pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva postupno su rasle. Nasuprot tome, kamatne stope na oročene depozite trgovačkih društava uglavnom su se smanjivale, a uočljivu iznimku od takvih kretanja činila je kamatna stopa na kunske depozite oročene do mjesec dana, koja je slijedila dinamiku kamatnih stopa na tržištu novca te je bila dosta kolebljiva.

Kamatne stope na novčanom tržištu

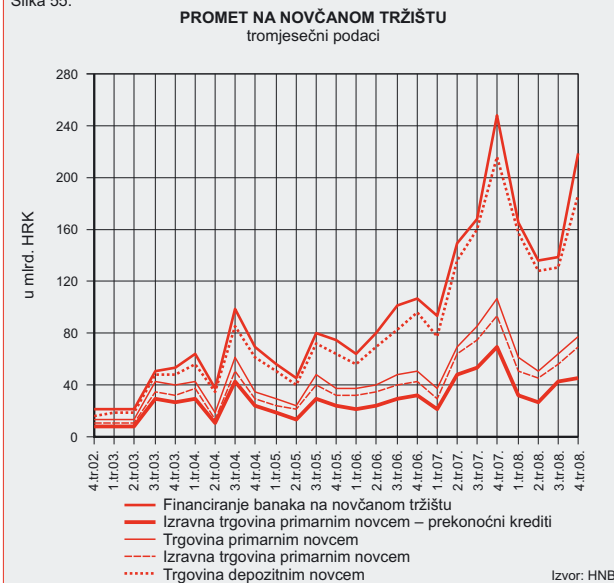
Pojačana segmentacija likvidnosti unutar bankovnog sustava pogodovala je osjetnom povećanju prometa na novčanom tržištu tijekom četvrtog tromjesečja 2008. Banke su tako putem novčanog tržišta svoju primarnu likvidnost financirale u prosječnom dnevnom iznosu od 3,5 mlrd. kuna (ukupno 219,6 mlrd. kuna u cijelom tromjesečju), što je za 1,3 mlrd. kuna više od prosječnoga dnevnog prometa u prethodnom tromjesečju. Iako su banke kupnjom repo ugovora prikupile dosad rekordnih 31,7 mlrd. kuna, daleko najveći dio primljenih kredita kao i obično odnosio se na kredite u trgovini depozitnim novcem (187,4 mlrd. kuna). Preostalih 0,5 mlrd. kuna banke su ostvarile prodajom vrijednosnih papira. U strukturi trgovanja banaka depozitnim novcem blago se smanjio udio tradicionalno najznačajnije kategorije međubankovne trgovine na 41,1%. S druge strane, porastao je udio trgovanja banaka s ostalim pravnim osobama na 23,6% te s nebankarskim financijskim institucijama na 35,3%.

U međubankovnoj trgovini depozitnim novcem dodatno je ojačana dominacija izravne trgovine među bankama povećanjem njezina prometa s 56,2 mlrd. kuna u trećem tromjesečju na 70,3 mlrd. kuna u četvrtom tromjesečju. Nasuprot tome, u odnosu na prethodno tromjesečje blago je smanjeno trgovanje među bankama uz posredovanje Tržišta novca Zagreb, na 6,6 mlrd. kuna.

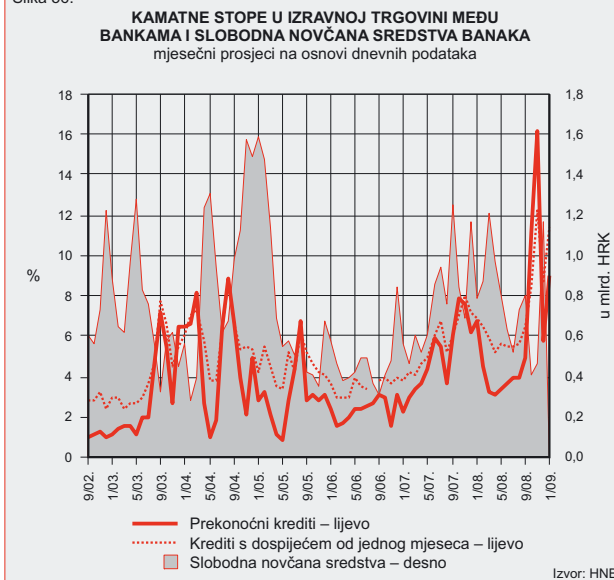
Najlikvidniji instrument u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem i dalje su bili prekonocni krediti, na koje se odnosilo 46,1 mlrd. kuna. Prosječni dnevni promet tih kredita porastao je s 655,4 mil. kuna u trećem tromjesečju na 732,2 mil. kuna u četvrtom tromjesečju 2008., a zatim se u siječnju 2009. znatno smanjio, na 292,7 mil. kuna. Vagana kamatna stopa na te kredite, koja je u rujnu iznosila 4,93%, u studenome je skočila na 16,10%, najvišu razinu još od kraja 1990-ih. Na tako snažan rast kamatnih stopa na novčanom tržištu utjecala je pojačana segmentacija likvidnosti u bankarskom sektoru, koja je bila praćena nešto nižom razinom slobodnih kunskih novčanih sredstava banaka. Smanjenje stope obvezne pričuve sa 17% na 14% značajno je povećalo razinu likvidnosti bankovnog sustava u prosincu, što je rezultiralo spuštanjem vagane kamatne stope na prekonocne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini na 5,77%. No, u siječnju 2009. ona je ponovno porasla i dosegla 8,95%.

Prosječni dnevni promet prekonocnih kredita uz posredovanje Tržišta novca Zagreb smanjen je sa 101,5 mil. kuna u trećem tromjesečju na 94,8 mil. kuna u četvrtom tromjesečju 2008., dok je u siječnju 2009. prepolovljen te je iznosio 52,0 mil. kuna. Vagana kamatna stopa na te kredite također je snažno rasla te je dosegla vrhunac u studenome 2008.

Slika 55.

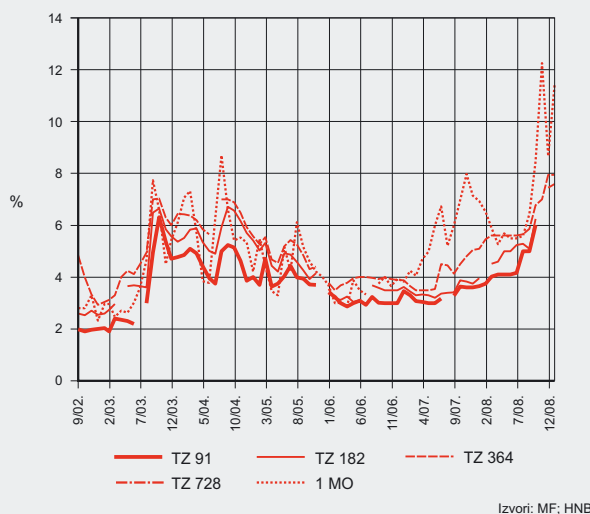
Slika 56.

Slika 57.

Slika 58.

**KAMATNE STOPE NA TREZORSKE ZAPISE MF-a
I U IZRAVNOJ TRGOVINI MEĐU BANKAMA**
ročna struktura

Izvori: MF; HNB

(17,40%), u prosincu je bila smanjena na 5,18%, dok je u siječnju 2009. iznosila 9,83%.

Potreba za pokrivanjem manjka proračuna konsolidirane države potaknula je snažno kratkoročno domaće zaduživanje države u četvrtom tromjesečju 2008. Ministarstvo financija tako je putem 11 održanih aukcija trezorskih zapisa prikupilo 8,7 mlrd. kuna, što je samo za 0,3 mlrd. kuna manje od ukupno ostvarenog iznosa na 30 aukcija u prvih devet mjeseci 2008. Iako je početak tromjesečja obilježilo slabije zanimanje ulagača, dodatan rast kamatnih stopa motivirao je kupce da upišu veće iznose emisija trezorskih zapisa. To je posebice bio slučaj s posljednjom aukcijom u studenome, na kojoj su upisivani novouvedeni trezorski zapisi s rokom dospijeaća od dvije godine po visokoj kamatnoj stopi od 8,50%.

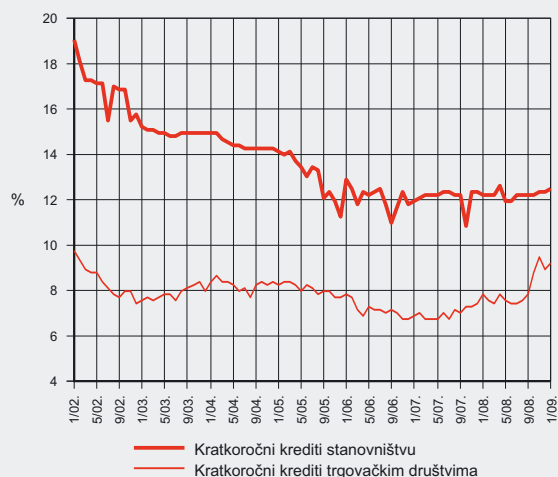
Kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa s ostalim rokovima dospijeaća time su pratile kamatne stope na novčanom tržištu te su doseglye ujedno najviše razine još od 2001. godine. Vagana kamatna stopa na trezorske zapise s dospijeaćem od 182 dana tako je snažno porasla s 5,10% u rujnu na 7,45% u prosincu odnosno na 7,60% u siječnju 2009. Rekordnu razinu od 7,95% u prosincu ostvarila je vagana kamatna stopa na jednogodišnje trezorske zapise, a na njoj se zadržala i u siječnju 2009. Nakon listopadskog porasta njihove vagane kamatne stope za jedan postotni bod, na 6,00%, trezorski zapisi s rokom dospijeaća od 91 dana upisivani su tek u siječnju 2009. uz kamatnu stopu od 6,75%.

Zbog visokih iznosa emisija snažno je porastao iznos ukupno upisanih trezorskih zapisa, s 10,9 mlrd. kuna krajem rujna na 15,2 mlrd. kuna krajem prosinca 2008., koliko je iznosio i u siječnju 2009. U strukturi ukupno upisanih trezorskih zapisa udio novouvedenih trezorskih zapisa s rokom dospijeaća od dvije godine na kraju siječnja 2009. iznosio je 17,5%. Time su se oni po važnosti smjestili odmah iza jednogodišnjih zapisa, čiji je udio smanjen s 91,7% u rujnu na 72,1% na kraju siječnja 2009. Udio trezorskih zapisa s rokovima dospijeaća od 91 i 182 dana u siječnju 2009. iznosio je 9,5% te 1,0%.

Kamatne stope poslovnih banaka

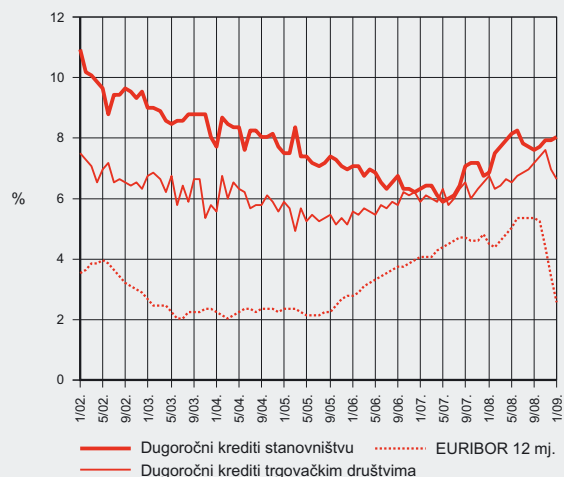
Tijekom četvrtog tromjesečja 2008. i siječnja 2009. prekinut je trend snažnog rasta aktivnih kamatnih stopa banaka na dugoročne kredite trgovačkim društvima, dok su s druge strane kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom nanovo započele rast prekinut kratkotrajnom stagnacijom iz sredine godine. Istodobno je osjetno ubrzan trend rasta vagane kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule, koji je prisutan u posljednje dvije godine. Značajan porast te vagane kamatne stope, sa 7,84% u rujnu na 8,98% u prosincu te na 9,24% u siječnju 2009., posljedica je naglog skoka kamatnih stopa na najzastupljeniju potkategoriju okvirnih kredita. Iako je u odnosu na prethodno tromjesečje porasla i vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule, s rujanskih 12,20% na 12,33% u prosincu te na 12,44% u siječnju 2009., to kretanje ne izlazi iz okvira njezine uobičajene kratkoročne kolebljivosti.

Slika 59.

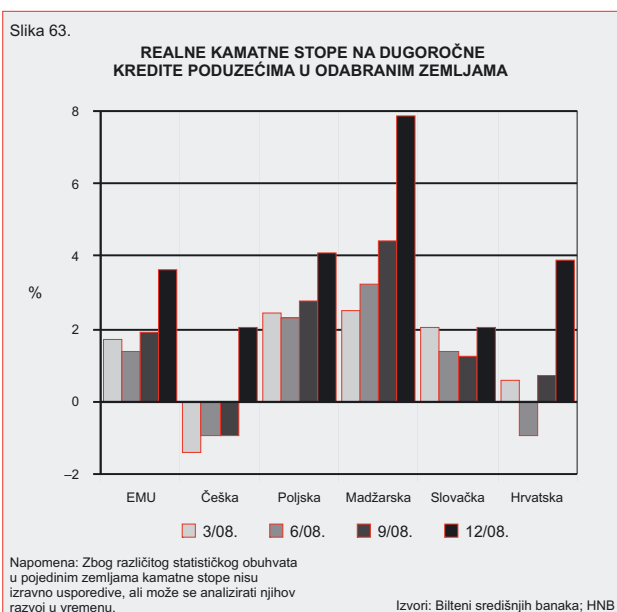
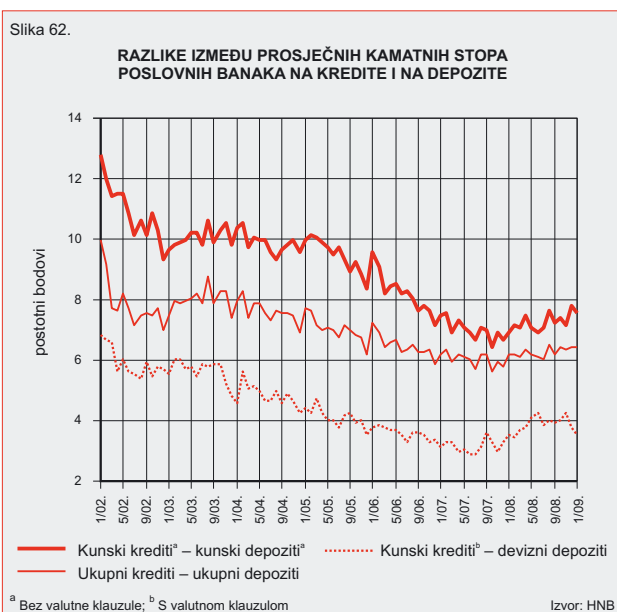
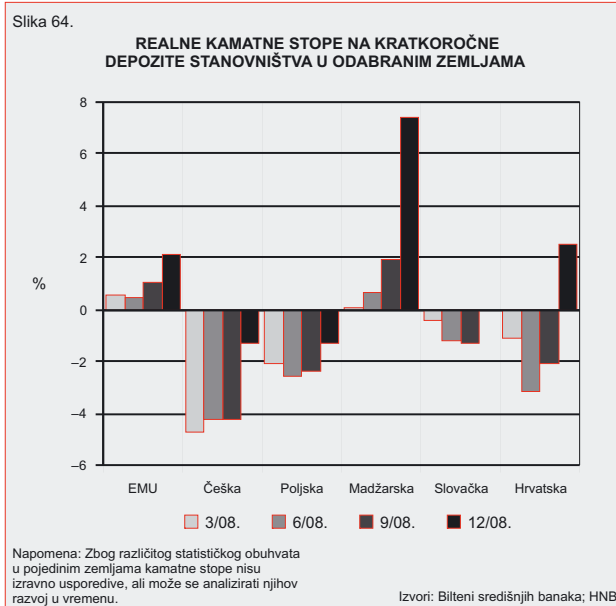
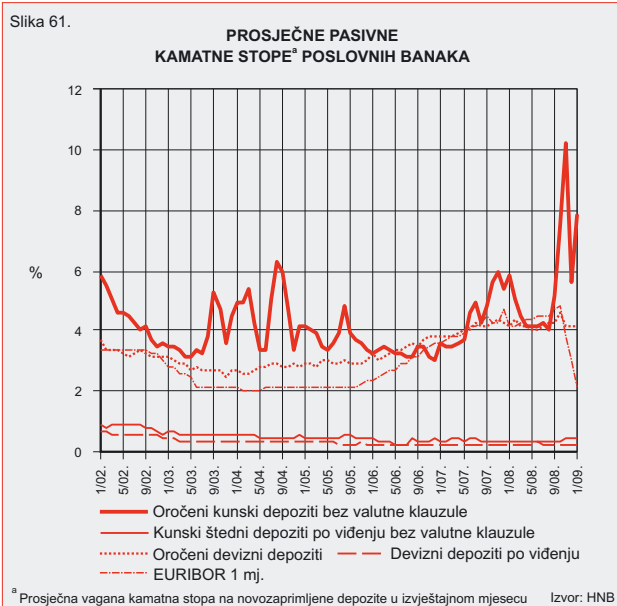
**PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPE^a POSLOVNIH BANAKA
NA KRATKOROČNE KREDITE BEZ VALUTNE KLAUZULE**

^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu Izvor: HNB

Slika 60.

**PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPE^a
POSLOVNIH BANAKA NA DUGOROČNE
KREDITE S VALUTNOM KLAUZULOM**

^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu Izvor: HNB

U četvrtom tromjesečju 2008. i u siječnju 2009. godine prekinut je trend snažnog rasta kamatnih stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom tako je osjetno smanjena, sa 7,21% u rujnu na 6,92% u prosincu i na 6,61% u siječnju 2009. S druge strane, kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom nanovo su započele rast prekinut kratkotrajnom stagnacijom iz sredine godine. Njihova je vagana kamatna stopa pritom porasla sa 7,63% u rujnu na 7,89% u prosincu te na 8,07% u siječnju 2009.

Tijekom četvrtog tromjesečja 2008. te siječnja 2009. godine pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva postupno su rasle. Nasuprot tome, kamatne stope na oročene depozite trgovačkih društava uglavnom su se smanjivale. Vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite bez valutne klauzule bila je iznimno kolebljiva te je prvo skočila, s 5,20% u rujnu na 10,24% u studenome 2008., u prosincu je iznosila 5,65%, a u siječnju 2009. 7,81%. Na opisano kretanje najviše je utjecala kolebljivost kamatne stope na najzastupljenije kunske depozite poduzeća oročene do mjesec dana, koja usko prati dinamiku kamatnih stopa na tržištu novca. Unatoč rastu kamatnih stopa na oročene depozite stanovništva, vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite blago je smanjena, s 4,29% u rujnu na 4,18% u siječnju 2009., pod utjecajem smanjenja kamatnih stopa na devizne depozite trgovačkih društava. Kamatne stope na depozite po viđenju bile su razmjerno stabilne. Vagana kamatna stopa na kunske štedne depozite po viđenju bez valutne klauzule te vagana kamatna stopa na devizne depozite po viđenju tako su u siječnju 2009. bile tek za jedan bazni bod više, odnosno niže od rujanskih razina od 0,38% i 0,25%.

Rast razlika između kamatnih stopa na usporedive kredite i depozite uglavnom je nastavljen i u četvrtom tromjesečju 2008. te u siječnju 2009. godine, premda uz primjetno usporavanje. Razlika između vagane kamatne stope na ukupne kredite i vagane kamatne stope na ukupne depozite porasla je sa 6,22 postotna boda u rujnu na 6,40 postotnih bodova u siječnju 2009. Rast sa 7,25 postotnih bodova u rujnu do 7,52

postotna boda u siječnju 2009. ostvarila je i razlika između vagane kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule i vagane kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule. Razlika između vagane kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom i vagane kamatne stope na devizne depozite osjetnijim padom, s 3,93 postotna boda u rujnu na 3,49 postotnih bodova u siječnju 2009., vratila se na razinu s početka prethodne godine.

Unatoč smanjenju nominalnih kamatnih stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima u Hrvatskoj, njihova je realna kamatna stopa naglo porasla, što je bilo posljedica pada stope inflacije s visoke razine u prethodnom tromjesečju. Realna kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima zbog izrazitog usporavanja inflacije porasla je i u odabranim zemljama Srednje i Istočne Europe, kao i u zemljama eurozone.

Smanjenje stope inflacije u odnosu na prethodno tromjesečje također je bio glavni razlog porasta realne kamatne stope na tromjesečne depozite stanovništva u svim promatranim zemljama. Taj je efekt pritom bio najizraženiji u Mađarskoj.

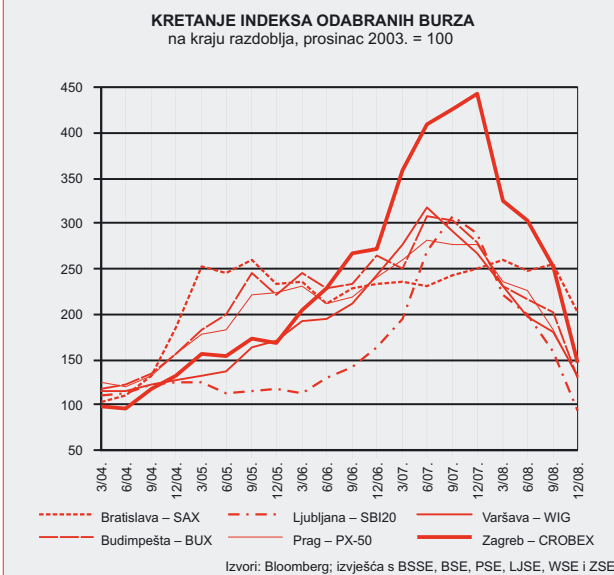
Tržište kapitala

Tijekom 2008. domaće tržište kapitala bilo je pod snažnim utjecajem negativnih kretanja na svjetskim financijskim tržištima, a negativno su se odrazili i neki domaći činitelji. Tako je u 2008. ostvaren znatno manji promet vlasničkih i dužničkih vrijednosnih papira nego u prethodnoj godini. Istodobno je snažno pala vrijednost domaćega dioničkog indeksa Zagrebačke burze CROBEX (za 67,1%), a na vrijednosti je također izgubio obveznički indeks CROBIS (za 6,1%).

Silazna kretanja na hrvatskom tržištu kapitala koja su obilježila prvih devet mjeseci 2008. nastavljena su i tijekom četvrtog tromjesečja, u kojem je zabilježeno znatno smanjenje prometa dionica te intenzivan pad cijena većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu. Smanjenje vrijednosti domaćega dioničkog indeksa CROBEX nastavljeno je i u siječnju 2009.

Tijekom posljednja tri mjeseca 2008. zaoštavanje svjetske financijske krize pojačalo je recesijske pritiske u velikim industrijskim zemljama. U tom je razdoblju kod brojnih po-

Slika 65.

dužeca zabilježen pad poslovnih aktivnosti i vrlo loši poslovni rezultati. Posljedica financijske krize, koja je dovela do pada povjerenja između sudionika na međunarodnim tržištima kapitala, bio je zastoj u kreditiranju. To je potaknulo vlade vodećih svjetskih gospodarstava te brojne središnje banke na kreiranje i provođenje planova spašavanja i sanacije financijskih tržišta, obnavljanja povjerenja u bankovne sustave i stabilizaciju svjetskoga gospodarstva. Spomenuti globalni činitelji te povećana nesklonost domaćih ulagača rizičnijim ulaganjima negativno su se odrazili na kretanja na domaćem tržištu kapitala. Tako je u posljednjem tromjesečju 2008. zabilježena vrlo niska likvidnost i mali promet na domaćem tržištu kapitala uz intenziviranje pada vrijednosti većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu. Početak listopada na domaćem tržištu kapitala obilježilo je okončanje javne ponude MOL-a za preuzimanje preostalih dionica Ine koje nisu bile u državnom vlasništvu. Premda su domaći ulagači u početku izrazili nezadovoljstvo ponuđenom cijenom koju su smatrali manjom od fundamentalne vrijednosti, pad vrijednosti glavnih svjetskih te domaćega dioničkog burzovnog indeksa i konačna odluka OMV-a da se ne uključi u natjecanje za preuzimanje Ine potaknuli su domaće ulagače na prihvaćanje MOL-ove ponude.

Tablica 6. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Prosinac 2008.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. EUR)	0,07	53,17	2,02	71,87	235,78	4,07
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. EUR)	217,95	1,38	1,49	172,48	7,59	2,77
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (u %)	0,03	12,63	1,38	12,40	16,56	2,51
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (u %)	87,43	0,33	1,02	29,75	0,53	0,24
Brzina prometa ^d	0,45	99,84	6,00	44,68	....	5,28
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. EUR), kraj mjeseca	3.881	13.421	8.468	40.540	....	19.396
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. EUR), kraj mjeseca	16.716	37.674	6.795	....	....	4.775
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , kraj mjeseca (u %)	6,2	12,7	22,9	27,7	....	48,1
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , kraj mjeseca (u %)	26,6	35,5	18,4	....	....	11,8
Kretanje indeksa dionica od početka godine (u %)	-19,4	-53,3	-67,5	-52,7	-51,1	-67,1
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (u %)	2,7	-3,6	-13,9	-0,6	0,4	7,2

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c Zbroj ostvarenja posljednjeg tromjesečja 2007. i prva tri tromjesečja 2008.; ^d Anualizirani mjesečni promet dionica × 100 / tržišna kapitalizacija dionica
Izvori: Bloomberg; BSSE; BSE; PSE; LJSE; WSE; Zagrebačka burza

Unatoč relativno niskim cijenama dionica, nelikvidnost tržišta, oprez domaćih ulagača i neizvjesnost u vezi s prelijevanjem financijske krize na hrvatski realni sektor utjecali su na nastavak pada vrijednosti većine dionica na domaćem tržištu kapitala sve do kraja 2008. godine. Izostanak dobrih vijesti iz svjetskoga i domaćega gospodarstva te relativno visoki prinosi na domaćem tržištu novca podržali su nastavak negativnih trendova na tržištu kapitala i tijekom siječnja 2009.

U četvrtom tromjesečju 2008. blago je porastao promet na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira, unatoč izostanku novih dužničkih izdanja u tom razdoblju. Aktivnost na tržištu dužničkih vrijednosnih papira posebno se intenzivirala u listopadu, što je rezultiralo znatnim padom vrijednosti obvezničkog indeksa CROBIS. Vrijednost CROBIS-a nastavila se smanjivati sve do kraja siječnja 2009., kad je pala na svoju dosad najnižu mjesečnu razinu.

Negativna kretanja i pad burzovnih indeksa u četvrtom su tromjesečju 2008. zabilježeni na svim glavnim burzama zemalja Srednje i Istočne Europe. Tako je u promatranom razdoblju najveći pad bio onaj indeksa Zagrebačke burze, koji se u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja smanjio za 42,4%, a slijedili su ga indeksi Ljubljanske (-40,3%), Budimpeštanske (-35,1%), Praške (-28,8%), Varšavske (-27,1%) i Bratislavske burze (-20,8%).

U usporedbi s rujnom 2008. prosječni dnevni promet dionica u prosincu smanjen je na svim promatranim burzama zemalja Srednje i Istočne Europe, dok je na većini burza zabilježeno povećanje prosječnoga dnevnog prometa obveznica. Zbog znatnog pada vrijednosti svih promatranih dioničkih burzovnih indeksa, tržišna kapitalizacija dionica je na kraju prosinca u usporedbi s krajem rujna 2008. smanjena na svim promatranim burzama. Tržišna kapitalizacija obveznica u tom se razdoblju blago povećala na Bratislavskoj i Ljubljanskoj, dok je njezino smanjenje zabilježeno na Zagrebačkoj i Budimpeštanskoj burzi. Unatoč daljnjem znatnom smanjenju omjera tržišne kapitalizacije dionica i BDP-a, Zagrebačka se burza i u posljednjem tromjesečju 2008. nalazila ispred svih promatranih burza, dok je prema odnosu tržišne kapitalizacije obveznica i BDP-a i dalje na posljednjem mjestu.

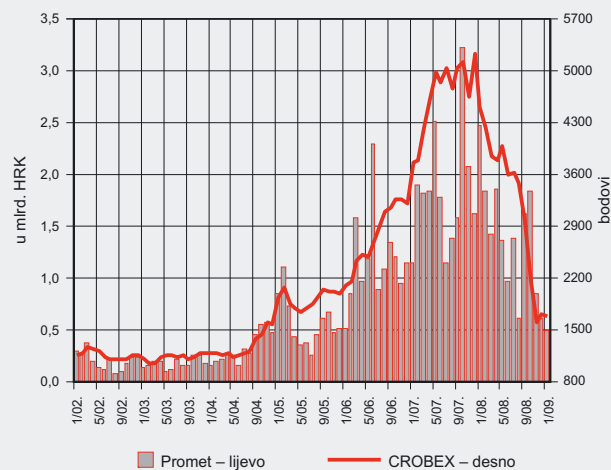
Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Smanjenje prometa dionica¹⁰ na hrvatskom tržištu kapitala zabilježeno u prva tri tromjesečja 2008. nastavilo se i tijekom posljednja tri mjeseca 2008. Tako se ukupni promet dionica u tom razdoblju smanjio za 0,3 mlrd. kuna u odnosu na prethodno tromjesečje, te je iznosio 3,3 mlrd. kuna. To je ujedno najniži tromjesečni promet dionica zabilježen u posljednje dvije godine. U promatranom se tromjesečju najviše trgovalo dionicama T-HT-a, koje su u ukupnom prometu sudjelovale s 19,7%, a slijedile su ih dionice Atlantske plovidbe d.d. (14,1%) i Instituta građevinarstva Hrvatske d.d. (7,8%). Osim dionicama T-HT-a (27,2%) i Atlantske plovidbe d.d.

¹⁰ Za razdoblje od siječnja 2002. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu dionica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa dionica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj upotrebljavaju se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze.

Slika 66.

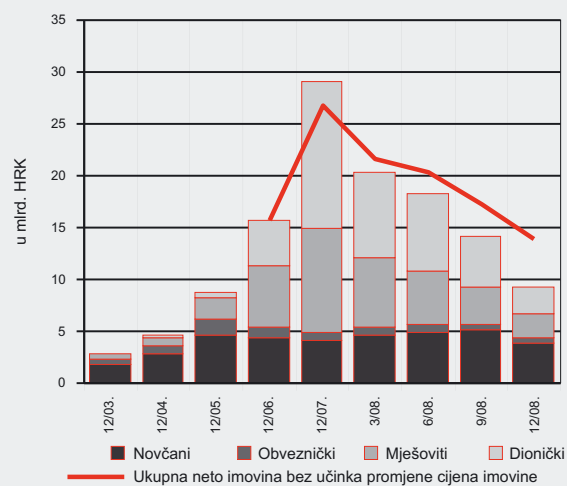
MJESEČNI PROMET DIONICA NA HRVATSKOM TRŽIŠTU KAPITALA I VRIJEDNOST INDEKSA CROBEX NA KRAJU MJESECA

Izvor: Zagrebačka burza

Slika 67.

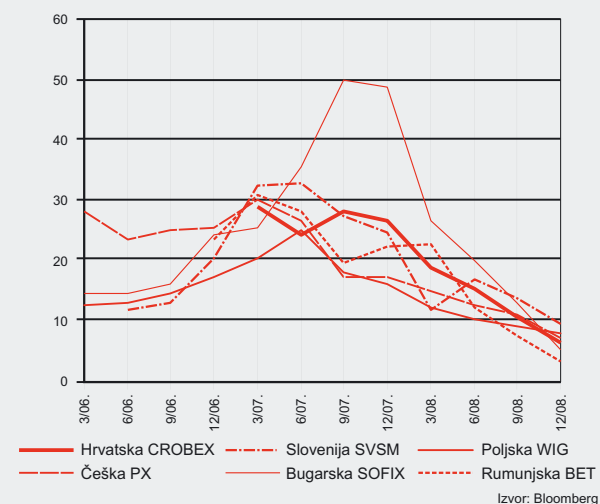
KRETANJE NETO IMOVINE OTVORENIH INVESTICIJSKIH FONDOVA S JAVNOM PONUDOM PREMA NJIHOVOJ VRSTI

Izvor: Hanfa

Slika 68.

KRETANJE OMJERA CIJENA DIONICA I ZARADA PO DIONICI ZA INDEKSE ODABRANIH BURZA

Izvor: Bloomberg

(22,8%), u siječnju 2009. najviše se trgovalo i dionicama Dalekovoda d.d. (7,4%).

Ubrzavanje pada cijena većine dionica tijekom četvrtog tromjesečja 2008. dodatno je smanjilo vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze CROBEX¹¹ koja je na kraju prosinca 2008. bila za čak 42,4% manja nego na kraju prethodnog tromjesečja, te je iznosila 1722 boda. Tijekom siječnja 2009. CROBEX je dodatno izgubio na vrijednosti (-2,4%) te je iznosio 1682 boda.

Neto imovina otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom nastavila se smanjivati i tijekom posljednjeg tromjesečja 2008., kad je pala na najnižu razinu od kraja 2005. U tom se razdoblju prvi put smanjila neto imovina svih vrsta investicijskih fondova. Pritom su zbog svoje izloženosti negativnim kretanjima na domaćem tržištu kapitala najveće smanjenje ostvarili najrizičniji, dionički i mješoviti fondovi. Na znatan pad neto imovine otvorenih investicijskih fondova tijekom promatranog tromjesečja negativan utjecaj nije imalo

samo intenzivno smanjenje cijena domaćih dionica i obveznica, već i znatno povlačenje ulagača zbog straha od novih gubitaka. Zbog povećane nesklonosti preuzimanju rizika, ulagači su najviše sredstava povukli upravo iz najrizičnijih, dioničkih i mješovitih fondova.

Posljedica pada cijena većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu bilo je smanjenje tržišne kapitalizacije¹² dionica za 33,7% na kraju prosinca 2008. u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja, te je ona iznosila 142,1 mlrd. kuna. Nastavak pada cijena velikog broja dionica i tijekom siječnja 2009. dodatno je smanjio tržišnu kapitalizaciju dionica, pa je ona krajem tog mjeseca iznosila 138,3 mlrd. kuna.

Omjer cijena i zarada po dionici za indeks CROBEX na kraju prosinca 2008. iznosio je 5,7 te je bio za 44,9% manji u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja. Taj se omjer u promatranom razdoblju znatno smanjio i za indekse svih ostalih promatranih burza zemalja Srednje i Istočne Europe.

Tablica 7. Izdanja obveznica na domaćem tržištu, stanje na dan 31. siječnja 2009.

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena ^a	Tekući prinos 31.1.2009.
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	98,50	6,980%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	93,50	5,882%
RHMF-O-19BA	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	500.000.000	5,375%	98,05	5,482%
RHMF-O-103A	Republika Hrvatska	8.3.2005.	8.3.2010.	HRK	3.000.000.000	6,750%	100,00	6,750%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	14.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	87,10	4,879%
RHMF-O-15CA	Republika Hrvatska	15.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	88,50	5,932%
RHMF-O-137A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2013.	HRK	4.000.000.000	4,500%	91,00	4,945%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	88,00	5,398%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	101,30	6,417%
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	98,00	5,612%
GDRI-O-167A	Grad Rijeka	18.7.2006.	18.7.2016.	EUR	24.574.513	4,125%	-	-
GDST-O-137A	Grad Split	24.7.2006.	24.7.2013.	EUR	8.000.000	4,563%	100,30	4,549%
GRVI-O-17AA	Grad Vinkovci	23.10.2007.	23.10.2017.	HRK	42.000.000	5,500%	-	-
GROS-O-17AA	Grad Osijek	30.10.2007.	30.10.2017.	HRK	25.000.000	5,500%	-	-
GDST-O-15BA	Grad Split	27.11.2007.	27.11.2015.	EUR	8.100.000	4,750%	-	-
GDST-O-177A	Grad Split	8.7.2008.	8.7.2017.	EUR	8.200.000	6,000%	-	-
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	300.000.000	4,875%	-	-
RBA-O-112A	Raiffeisenbank Austria d.d.	10.2.2006.	10.2.2011.	HRK	600.000.000	4,125%	97,50	4,231%
PODR-O-115A	Podravka d.d.	17.5.2006.	17.5.2011.	HRK	375.000.000	5,125%	85,00	6,029%
NEXE-O-116A	Nexe grupa d.d.	14.6.2006.	14.6.2011.	HRK	750.000.000	5,500%	96,00	5,729%
MTEL-O-097A	Metronet telekomunikacije d.d.	28.7.2006.	28.7.2009.	HRK	120.000.000	8,500%	101,90	8,342%
HOTR-O-941A	Hospitalija trgovina d.o.o.	5.10.2006.	5.10.2009.	HRK	75.000.000	8,250%	99,00	8,333%
HEP-O-13BA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	29.11.2006.	29.11.2013.	HRK	500.000.000	5,000%	91,70	5,453%
ATGR-O-11CA	Atlantinc grupa d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	115.000.000	5,750%	89,00	6,461%
INGR-O-11CA	Ingra d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	200.000.000	6,125%	80,00	7,656%
OPTE-O-142A	Optima telekom d.o.o.	1.2.2007.	1.2.2014.	HRK	250.000.000	9,125%	70,00	13,036%
JDGL-O-126A	Jadran Galenski laboratorij d.d.	11.6.2007.	11.6.2012.	HRK	125.000.000	5,650%	-	-
JDRA-O-129A	Jadranka d.d.	13.9.2007.	13.9.2012.	HRK	75.000.000	6,475%	-	-
JRLN-O-12AA	Jadrolinija d.d.	25.10.2007.	25.10.2012.	HRK	70.000.000	6,500%	99,50	6,533%
OIV-O-14BA	Odašiljači i veze d.o.o.	20.11.2007.	20.11.2014.	HRK	100.000.000	7,250%	84,00	-
HEP-O-17CA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	7.12.2007.	7.12.2017.	HRK	700.000.000	6,500%	-	-
RPRO-O-181A	Rijeka promet d.d.	25.1.2008.	25.1.2018.	HRK	192.000.000	6,813%	-	-
PLOR-O-133A	Plodine d.d.	4.3.2008.	4.3.2013.	HRK	100.000.000	9,000%	-	-
SEM-O-101A	Linjska nacionalna plovidba d.d.	12.1.2007.	12.1.2010.	HRK	15.000.000	7,000%	93,63	7,476%

^a U redovitom prometu
Izvor: Zagrebačka burza

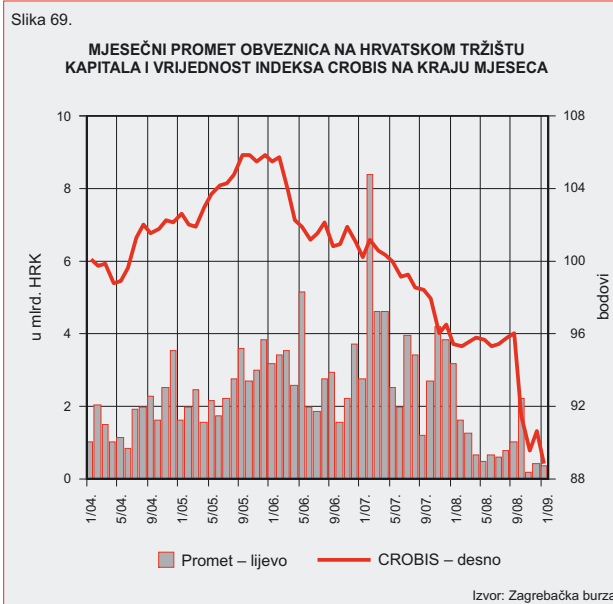
11 Od 19. ožujka 2007. primjenjuje se nova metodologija izračuna indeksa CROBEX u koji se od tada uključuje samo onaj iznos tržišne kapitalizacije koji je stvarno raspoloživ i dostupan za trgovanje jer je do tada indeks CROBEX bio vagan na osnovi pune tržišne kapitalizacije. Osim toga, utvrđene su i nove procedure za ubrzanje ulazak novih najlikvidnijih dionica na tržištu.

12 U izračun tržišne kapitalizacije dionica na Zagrebačkoj burzi uključuje se puni iznos tržišne kapitalizacije za one dionice kojima se u prethodna tri mjeseca redovno trgovalo, dok se za dionice kojima se nije trgovalo u posljednjih mjesec dana, odnosno tri mjeseca, iznos tržišne kapitalizacije umanjuje za polovinu, odnosno za tri četvrtine.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Potkraj siječnja 2009. na domaćem tržištu kapitala kotirale su ukupno 34 obveznice, od čega osam državnih, osam obveznica jedinica lokalne samouprave, jedna obveznica državnih agencija (HBOR-a) te sedamnaest korporacijskih obveznica, što je za jednu državnu i jednu korporacijsku obveznicu manje nego na kraju prethodnog tromjesečja. Posljednjeg dana prosinca 2008. na Zagrebačkoj burzi bilo je uvršteno 21 izdanje komercijalnih zapisa od ukupno 17 izdavatelja, što je za jedan komercijalni zapis manje nego na kraju prethodnog tromjesečja, a njihova ukupna nominalna vrijednost iznosila je 1,2 mlrd. kuna.

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira u četvrtom tromjesečju 2008. nije bilo novih izdanja obveznica. Međutim, sredinom prosinca dospjela je državna kunska obveznica s valutnom klauzulom nominalne vrijednosti 200,0 mil. EUR, dok je sredinom siječnja 2009. dospjela i eurska obveznica Belišća d.d., nominalne vrijednosti 8,0 mil. EUR.

Tablica 8. Izdanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske, stanje na dan 31. prosinca 2008.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.3.2008.	Razlika prinosa ^a 30.6.2008.	Razlika prinosa ^a 30.9.2008.	Razlika prinosa ^a 31.12.2008.
Londonski klub A, 2010.	31.7.1996.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.			176	200	286	827
Euroobveznice, 2011.	14.3.2001.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	215	157	115	195	576
Euroobveznice, 2009.	11.2.2002.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	158	154	106	196	....
Euroobveznice, 2010.	14.2.2003.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	126	83	173	606
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%	101	178	110	186	445
Samurajske obveznice, 2009.	26.6.2003.	JPY	25.000.000.000	1,23%	1,23%	99	96	99	116	188

^a Prema usporedivoj obveznici
Izvor: Bloomberg

U četvrtom je tromjesečju 2008. nastavljen rast prometa obveznica¹³ koji se povećao za 428,0 mil. kuna u odnosu na prethodno tromjesečje, te je iznosio 2,8 mlrd. kuna. Najveći udio u prometu obveznica u promatranom razdoblju imala je kunska obveznica RH s valutnom klauzulom koja dopijeva 2019. godine (23%), a slijedile su je kunske državne obveznice s valutnom klauzulom s dopijecem 2015. (19%), 2014. (12%) i 2012. godine (12%). Promet obveznica u siječnju 2009. obilježila je kunska korporacijska obveznica Rijeke promet d.d. s dopijecem 2018. (32%). Udio svih državnih obveznica u ukupnom tromjesečnom prometu obveznica osjetno se smanjio u odnosu na prethodno tromjesečje te je iznosio 89,1%, dok se u siječnju 2009. dodatno smanjio na samo 48,0%. Vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze na kraju četvrtog tromjesečja 2008. iznosila je 90,6 bodova, što je za 5,4 boda manje nego na kraju prethodnog tromjesečja. Pad vrijednosti domaćega obvezničkog indeksa nastavljen je i u siječnju 2009., potkraj kojeg je CROBIS iznosio 88,8 bodova, što je njegova dosad najniža mjesečna razina.

Znatan pad vrijednosti obvezničkog indeksa tijekom po-

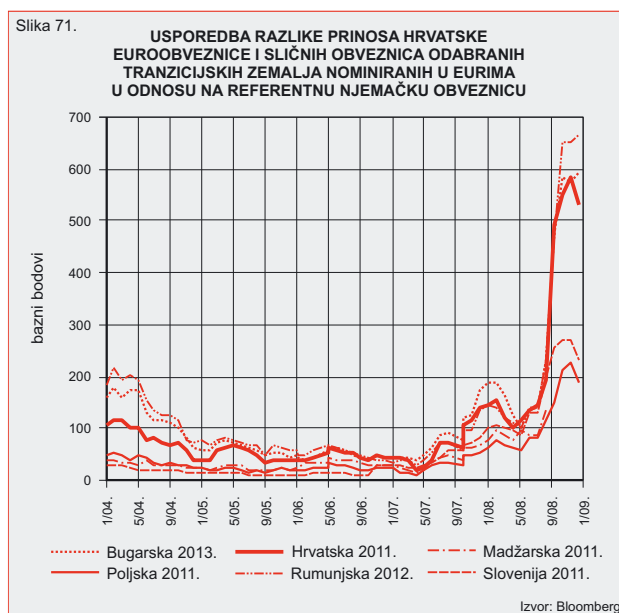
sljednog tromjesečja 2008. smanjio je tržišnu kapitalizaciju državnih obveznica, obveznica lokalne samouprave i HBOR-a za 11,3% u odnosu na kraj rujna 2008., pa je ona potkraj siječnja 2009. iznosila 4,1 mlrd. EUR, odnosno oko 10,1% ostvarenog BDP-a¹⁴. Tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica također se smanjila, za 7,9% u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja, te je iznosila 524 mil. EUR, odnosno oko 1,3% ostvarenog BDP-a.

Republika Hrvatska nije u četvrtom tromjesečju 2008., kao ni u siječnju 2009., izdala nijednu novu obveznicu na inozemnim tržištima. Tako je na kraju siječnja 2009. na inozemnim tržištima kotiralo ukupno šest izdanja hrvatskih obveznica, od čega je njih četiri nominirano u eurima, jedna u jenima i jedna u američkim dolarima. Njihova ukupna nominalna vrijednost na kraju siječnja 2009. iznosila je 3,1 mlrd. EUR.

U četvrtom je tromjesečju 2008. zabilježeno znatno usporavanje svjetske gospodarske aktivnosti, što je potkrijepilo očekivanja u vezi s dubokom globalnom recesijom, padom svjetske potrošnje i mogućom deflacijom. Stoga je Fed radi poticanja gospodarskog rasta, osim višestrukog oštrog smanjenja ključne kamatne stope čime ju je spustio na povijesno najnižu razinu (između 0% i 0,25%), u posljednjem tromjesečju 2008. počeo intenzivno ubacivati likvidnost u

¹³ Za razdoblje od siječnja 2004. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu obveznica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa obveznica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj upotrebljavaju se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze. Treba naglasiti da je promet obveznica na Varaždinskoj burzi bio zanemariv, budući da njezin udio u ukupnom prometu obveznica ni u jednoj od promatranih godina nije bio veći od 0,4%.

¹⁴ Bruto domaći proizvod izračunat je kao zbroj ostvarenja u posljednjem tromjesečju 2007. i u prva tri tromjesečja 2008. godine.

financijski sustav. Zbog jačanja rizika slabljenja europskoga gospodarstva, ESB je u listopadu prvi put u posljednjih pet godina smanjio svoju ključnu kamatnu stopu. Do kraja siječnja 2009. ona je smanjena u još tri navrata na razinu na kojoj je posljednji put bila sredinom 2003. godine (2,00%). U skladu sa smanjenjem ključne kamatne stope ESB-a, povećanim zanimanjem ulagača za sigurnijim ulaganjima i porastom potražnje za državnim obveznicama najrazvijenijih zemalja, u četvrtom je tromjesečju 2008. nastavljen pad zahtijevanih prinosa na referentne njemačke obveznice. Istodobno su zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice intenzivno rasli, zbog čega su se razlike između njihovih prinosa znatno povećale. Tako su se do kraja četvrtog tromjesečja 2008. razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospijeca 2011. i 2014.¹⁵ i prinosa na usporedive njemačke obveznice povećale čak na 576 i 445 baznih bodova, što je znatno više nego na kraju rujna 2008., kad su te razlike iznosile 195 i 186 baznih bodova. Tijekom siječnja 2009. došlo je blagog pada zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice, koji je nadmašio pad zahtijevanog prinosa na usporedivu njemačku obveznicu s dospijecom 2011. Istodobno je zahtijevani prinos na usporedivu njemačku obveznicu s dospijecom 2014. blago porastao. Stoga su se do kraja siječnja 2009. razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospijeca 2011. i 2014. i prinosa na usporedive njemačke obveznice smanjile na 529 i 416 baznih bodova.

Dinamika prinosa na hrvatske euroobveznice tijekom četvrtog tromjesečja 2008. nastavila je pratiti kretanje prinosa na većinu euroobveznica novih država članica EU. Porast zahtijevanih prinosa na euroobveznice većeg dijela novih država članica EU tijekom posljednjeg tromjesečja 2008., osim Poljske i Slovenije, te istodobni pad zahtijevanog prinosa na usporedivu njemačku obveznicu rezultirali su povećanjem njihovih razlika do kraja prosinca 2008. u odnosu na kraj

prethodnog tromjesečja. Najveći porast razlike prinosa pritom su ostvarile rumunjska, hrvatska i bugarska obveznica. Tijekom siječnja 2009. razlike prinosa dodatno su se povećale za bugarsku i rumunjsku euroobveznicu, dok su se za euroobveznice ostalih država članica EU i za hrvatsku obveznicu spomenute razlike smanjile zbog pada zahtijevanih prinosa na te obveznice, koji je nadmašio pad zahtijevanog prinosa na usporedivu njemačku obveznicu.

Međunarodne transakcije

Za razliku od prva tri tromjesečja 2008., kad se izrazito pogoršavao, u posljednjem je tromjesečju saldo tekućeg računa platne bilance ostao gotovo nepromijenjen u odnosu na isto razdoblje godinu prije. Takva promjena trenda uglavnom je posljedica pada cijena nafte i usporavanja gospodarskog rasta, što se odrazilo na slabljenje potražnje za proizvodima iz uvoza i usporavanje rasta robnog manjka. Stagnaciji salda tekućeg računa u posljednjem tromjesečju pridonijeli su i vrlo dobri rezultati na računu usluga, poglavito u turizmu, a neznatno je poboljšan i saldo tekućih transfera. Negativan saldo na računu faktorskih dohodaka dodatno se povećao, čemu je istodobno pridonijelo smanjenje prihoda i povećanje rashoda.

Inozemni se dug u posljednjem tromjesečju 2008. povećao za znatan iznos od 2,9 mlrd. EUR. Većinu tog rasta ostvarile su poslovne banke koje su korištenjem inozemnih sredstava nadomjestile manjak domaćih izvora, koji je nastao nakon što je dio stanovništva zbog rasta nepovjerenja povukao depozite iz domaćih poslovnih banaka. Osim toga, banke su djelomično iz inozemnih izvora financirale i potrebe središnje države, kojoj je izravno zaduživanje u inozemstvu u tom razdoblju bilo prilično otežano. U četvrtom tromjesečju ostvaren je i najveći pojedinačni priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku u 2008., povezan s preuzimanjem 22% dionica Ine od strane mađarske naftne kompanije MOL. Indeks pritiska na devizno tržište (IPDT) tijekom četvrtog tromjesečja 2008. upozoravao je na određene poteškoće do-

¹⁵ Međunarodna obveznica Republike Hrvatske nominalne vrijednosti 500 mil. EUR dospjela je 11. veljače 2009., a njezina referentna njemačka obveznica početkom siječnja 2009.

maćih sektora u servisiranju inozemnih obveza, a razvidno je da su pritisci na deviznom tržištu ostali naglašeni i početkom 2009., premda se vrijednost indeksa ponovno spustila ispod gornje kritične granice.

Ukupno je na razini cijele 2008. godine ostvaren iznimno velik manjak na tekućem računu platne bilance, koji bi mogao prijeći 9% ocijenjenog BDP-a. Snažnom porastu manjka u odnosu na prethodnu godinu, uz produbljivanje manjka u razmjeni robe ponajviše uzrokovanog poskupljenjem nafte, znatno je pridonijelo i pogoršanje na računu faktorskih dohodaka, što su tek u manjoj mjeri ublažili povoljni rezultati na računu usluga. Takva su kretanja bila potpomognuta znatnim priljevom kapitala, koji je bio čak za 1,6 mlrd. EUR veći nego prethodne godine. Tome je ponajviše pridonijelo snažno povećanje inozemnog duga, dok je neto priljev izravnih ulaganja bio manji nego u 2007., a na računu portfeljnih ulaganja došlo je i do odljeva sredstava.

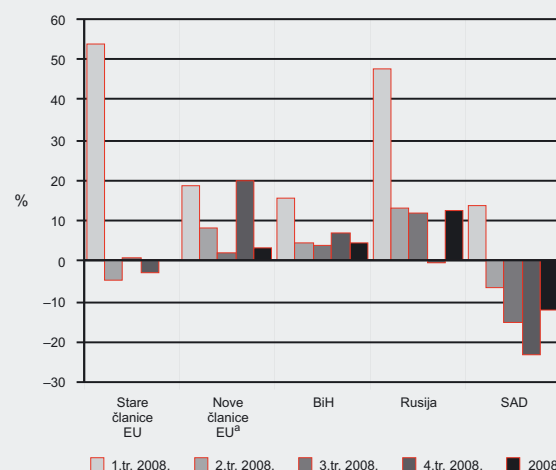
Račun tekućih transakcija

Prema preliminarnim podacima u četvrtom je tromjesečju 2008. godine na tekućem računu platne bilance zabilježen negativan saldo u iznosu od 1,9 mlrd. EUR, podjednako kao i u četvrtom tromjesečju 2007. Stagnacija salda uglavnom se može pripisati padu cijena nafte, koji je rezultirao smanjenjem neto uvezene vrijednosti tog energenta. Osim toga, povoljni rezultati ostvareni su kod neto izvoza brodova (rast za 22,2% na godišnjoj razini), dok se manjak u razmjeni ostale robe nastavio produbljivati sličnom dinamikom kao i prethodnih tromjesečja. Pritom se izvoz robe, isključujući naftu i naftne derivate te brodove, smanjio za 4,4% na godišnjoj razini, dok je uvoz istog obuhvata nastavio rasti, premda po stopi od samo 2,0%.

U posljednjem su tromjesečju 2008. ostvareni vrlo dobri rezultati na računu usluga (zabilježen je godišnji rast neto prihoda od čak 40,7%). Većinu tog rasta generirali su prihodi od turizma, koji su se u odnosu na četvrto tromjesečje 2007. povećali za 18,0%. Istodobno su se rashodi rezidenata za turističke usluge u inozemstvu smanjili pa se saldo u razmjeni ove vrste usluga poboljšao za trećinu. Blago se poboljšao i saldo u razmjeni usluga prijevoza, ponajviše u segmentu zračnog prijevoza putnika, što je povezano s povećanom turističkom potrošnjom, ali i rastom cijena tih usluga. Negativan saldo u razmjeni ostalih usluga smanjio se za četvrtinu na godišnjoj razini, zahvaljujući bržem rastu prihoda od rashoda. Među pojedinim vrstama usluga najznačajnije poboljšanje salda zabilježeno je kod raznih poslovnih usluga, poglavito pravnih, računovodstvenih i arhitektonskih usluga.

Slika 72.

NOĆENJA STRANIH GOSTIJU U KOMERCIJALNIM SMJEŠTAJNIM KAPACITETIMA godišnje stope promjene

^a Članice iz prethodnog vala pridružena bez Malte i Cipra

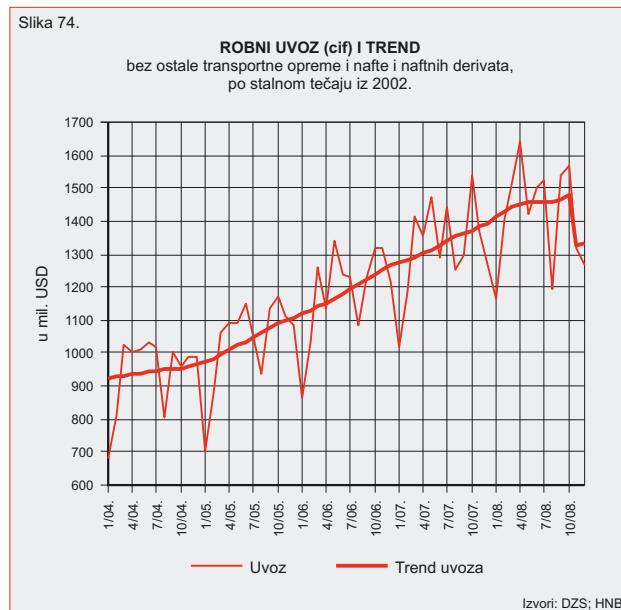
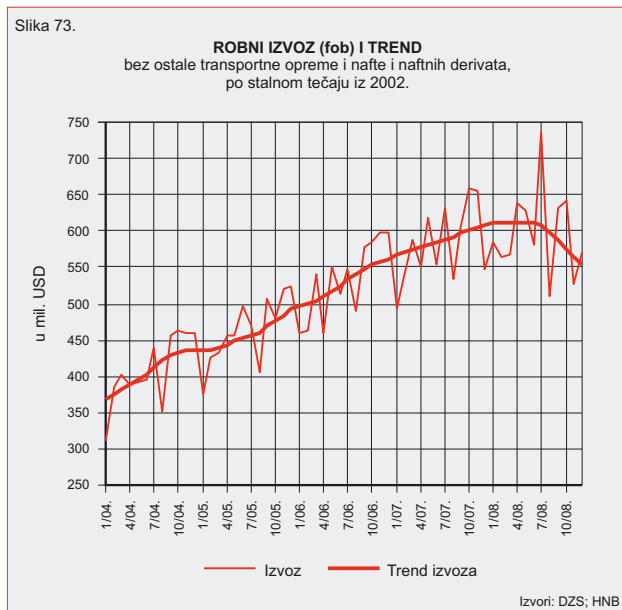
Izvor: DZS

Zamjetan rast prihoda od turizma u posljednjem tromjesečju 2008. uglavnom proizlazi iz povećane prosječne potrošnje stranih gostiju, s obzirom na to da su noćenja i dolasci stranih gostiju, prema podacima DZS-a, koji obuhvaćaju komercijalne smještajne kapacitete, stagnirali na razini iz istog razdoblja prethodne godine (njihova godišnja promjena iznosila je 0,4% odnosno -0,8%). Rastu nominalne prosječne potrošnje stranih gostiju u četvrtom tromjesečju pripomogao je rast cijena proizvoda i usluga koji su zastupljeni u njihovoj potrošnji, a to se poglavito odnosi na ugostiteljske usluge i usluge smještaja (njihov godišnji rast u posljednjem tromjesečju iznosio je 6,9% odnosno 3,1%). Promatra li se struktu-

Tablica 9. Tekući račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima eura

	2007.	I.–IX. 2008.	X.–XII. 2008. ^a	2008. ^a	Indeksi	
					X.–XII. 2008. ^a / X.–XII. 2007.	2008. ^a / 2007.
TEKUĆE TRANSAKCIJE	-3.237	-2.514	-1.940	-4.454	100,2	137,6
1. Roba	-9.434	-8.403	-2.463	-10.866	101,1	115,2
1.1. Prihodi (fob)	9.193	7.397	2.346	9.743	94,7	106,0
1.2. Rashodi (fob)	-18.626	-15.801	-4.809	-20.610	97,9	110,6
2. Usluge	6.266	6.492	470	6.962	140,7	111,1
2.1. Prihodi	9.125	8.809	1.282	10.091	114,8	110,6
2.2. Rashodi	-2.859	-2.317	-813	-3.130	103,8	109,5
3. Dohodak	-1.112	-1.372	-218	-1.590	226,0	143,0
3.1. Prihodi	1.296	1.058	288	1.346	87,5	103,9
3.2. Rashodi	-2.407	-2.430	-506	-2.936	118,9	122,0
4. Tekući transferi	1.043	769	271	1.040	103,3	99,7
4.1. Prihodi	1.576	1.176	513	1.689	120,1	107,2
4.2. Rashodi	-533	-407	-242	-649	147,0	121,7

^a Preliminarni podaci. Izvor: HNB

ra noćenja gostiju prema zemlji prebivališta, povećao se broj dolazaka gostiju iz novih članica Europske unije, poglavito iz Slovenije, Poljske i Slovačke, čime se nadomjestio smanjen broj dolazaka iz većeg broja starih članica EU, ponajviše iz Francuske i Italije.

Na računu faktorskih dohodaka u posljednjem tromjesečju 2008. ostvaren je dvostruko veći manjak nego u istom razdoblju godinu prije. Rezultat je to snažnog rasta rashoda, uz nešto blaži pad prihoda. Povećanje rashoda domaćih sektora gotovo se u cijelosti odnosi na kamate stečene s osnove inozemnog zaduživanja, kod kojih je u četvrtom tromjesečju zabilježen visok godišnji rast, od 21,4%. Pad prihoda domaćih sektora uglavnom se odnosi na smanjene prihode središnje banke s osnove ulaganja međunarodnih pričuva i na niže prihode domaćih sektora od njihovih izravnih vlasničkih ulaganja u inozemstvu. Suprotno tome, porasli su prihodi od naknada zaposlenima za njihov rad u inozemstvu.

U četvrtom se tromjesečju 2008. pozitivan saldo na računu tekućih transfera povećao za 3,3% na godišnjoj razini. Pritom se poboljšala bilanca stanovništva, zahvaljujući rastu primljenih transfera na osnovi mirovina. Bilanca države blago

se pogoršala, premda je zabilježen rast prihoda, posebno onih iz pretpripravnih fondova EU.

Unatoč stagnaciji u posljednjem tromjesečju, ukupno se na razini cijele 2008. godine zabilježio iznimno visok rast manjka na tekućem računu platne bilance (37,6%). Snažnom porastu manjka, uz daljnje produbljivanje neravnoteže u razmjeni robe uzrokovano ponajviše poskupljenjem nafte, značajno je pridonijelo i pogoršanje na računu faktorskih dohodaka. Manjak na tom računu povećao se čak za 0,5 mlrd. EUR u odnosu na 2007., od čega se približno dvije trećine odnosilo na rashode s osnove kamata na akumulirani inozemni dug, a jedna trećina na povećanje rashoda za vlasnička ulaganja na osnovi zadržane dobiti i dividenda. Povoljna kretanja na računu usluga, koja su uglavnom povezana s rastom prihoda od turizma, tek su u manjoj mjeri ublažila pogoršanje salda tekućeg računa.

Robna razmjena

Saldo robne razmjene, izražen u američkim dolarima prema stalnom tečaju, pogoršao se u 2008. za 19,0%, što je za

Tablica 10. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

Ekonomске grupacije	Izvoz				Uvoz			
	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2005.	2006.	2007.	2008. ^a
Razvijene zemlje	69,3	71,7	69,3	68,1	73,8	72,6	71,8	71,4
EU-25	62,0	63,2	59,1	59,7	65,6	65,0	63,3	63,0
Slovenija	8,1	8,2	8,3	7,8	6,8	6,3	5,9	5,6
Mađarska	1,6	1,7	2,2	2,4	3,1	3,0	2,9	3,2
EU-15	48,1	48,8	43,6	44,1	50,6	50,1	48,7	48,5
Austrija	7,2	6,0	6,1	5,8	5,8	5,4	5,3	4,9
Italija	21,2	23,1	19,1	19,1	16,0	16,7	16,0	17,1
Njemačka	10,7	10,3	10,0	10,8	14,8	14,5	14,4	13,4
Efta	1,1	1,5	1,2	1,2	1,7	1,7	1,9	1,7
Zemlje u razvoju	30,7	28,3	30,7	31,9	26,2	27,4	28,2	28,6
Bosna i Hercegovina	14,3	12,6	14,4	15,4	2,4	2,8	2,8	2,7
Srbija, Crna Gora	4,5	5,4	6,6	6,8	0,9	1,1	1,3	1,4
Rusija	1,3	1,2	1,3	1,3	9,2	10,1	10,2	10,4
Kina	0,1	0,2	0,2	0,2	4,7	5,3	6,2	6,1

^a Privremeni podaci
Izvor: DZS

4,5 postotnih bodova veći rast manjka nego u prethodnoj godini. Takav je rast velikim dijelom posljedica znatnog pogoršanja u razmjeni nafte i naftnih derivata, potaknutog izrazito visokim rastom cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u prvom polugodištu. Istodobno je u razmjeni ostale transportne opreme došlo do zamjetnog smanjenja pozitivnog salda u usporedbi s 2007., na što je u znatnoj mjeri utjecala metodologija knjiženja dorade brodova na bruto načelu. Kretanja u navedenim dvama odsjecima SMTK pridonijela su rastu ukupnog manjka s 8,4 postotna boda pa se rast robnog manjka, kad isključimo njihov utjecaj, zapravo usporio s 13,2% u 2007. na 10,6% u 2008. godini.

Rast ukupnoga robnog izvoza, izraženog u američkim dolarima prema stalnom tečaju, tijekom 2008. godine usporio se s 11,5% na 7,8%. Najveći pozitivan utjecaj na kretanje izvoza imalo je ubrzanje rasta izvoza ostale transportne opreme te zemnog i industrijskog plina. Pritom treba imati na umu da je na rezultate u izvozu plina određen učinak imao izrazito niska vrijednost u baznom razdoblju, odnosno pad izvoza zabilježen u 2007. Također treba istaknuti i da je u prethodnim razdobljima rastu ukupnog izvoza znatno pridonosio izvoz nafte i naftnih derivata, čiji se rast, međutim, u 2008. primjetno usporio, posebice u drugoj polovini godine.

Ako se isključi utjecaj ostale transportne opreme, plina te nafte i naftnih derivata, stopa rasta izvoza višestruko je niža nego u 2007. te iznosi tek 2,1%. Takvo je kretanje uvelike određeno padom izvoza žitarica i proizvoda od žitarica te raznih gotovih proizvoda, a znatno se usporavanje rasta bilježi kod izvoza pokućstva i dijelova pokućstva te industrijskih strojeva za opću upotrebu. Pad izvoza žitarica posljedica je baznog razdoblja, odnosno iznimno snažnog rasta izvoza uoči uvođenja izvoznih carina na pojedine poljoprivredne kulture u rujnu 2007. S druge strane, na kretanje ukupnog izvoza pozitivno je utjecao ubrzani rast izvoza kave, čaja, kaka i začina, električne energije te raznih proizvoda za hranu.

Rast ukupnoga robnog uvoza, izraženog u američkim dolarima prema stalnom tečaju, u 2008. godini tek se blago ubrzao u odnosu na godinu prije, i to s 13,0% na 13,6%. Na njegovo kretanje najveći je utjecaj imalo ubrzanje rasta uvoza energenata, točnije nafte i naftnih derivata te zemnog i industrijskog plina, kao i ostale transportne opreme. Pritom su na vrijednost uvoza plina djelovali činitelji spomenuti kod izvoza istog odsjeka, dok je na kretanje uvezene vrijednosti nafte znatno utjecao visok rast cijena tog energenta na svjetskim tržištima u prvom polugodištu. Primjetan rast uvoza ostale transportne opreme objašnjava se pojačanim uvozom brodova s dorade u inozemstvu, ali i rastom uvoza zrakoplovne i srodne opreme, posebice isporukama helikoptera iz Rusije u sklopu ispunjenja dijela ruskih obveza po klirinškom dugu te uvozom zrakoplova iz Kanade kojima je proširena zračna flota kompanije Croatia Airlines d.d.

Isključuje li se navedena tri odsjeka iz ukupne vrijednosti uvoza, njegov je rast bio znatno sporiji te je iznosio 6,0%, što je i upola manje nego u prethodnoj godini. Među odsjecima koji su najviše pridonijeli takvom usporavanju ponajprije valja istaknuti uvoz cestovnih vozila, koji je prethodnih godina prilično utjecao na rast ukupnog uvoza. Stopa rasta uvoza ovog odsjeka prepolovila se u odnosu na 2007., i to prije svega zbog pada uvoza u posljednjem tromjesečju 2008. godine. Slično

kretanje bilježi se i kod uvoza raznih gotovih proizvoda, odjeće te telekomunikacijskih aparata. S druge strane, ubrzao se rast uvoza sirovih gnojiva i minerala, specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane te šećera, proizvoda od šećera i meda.

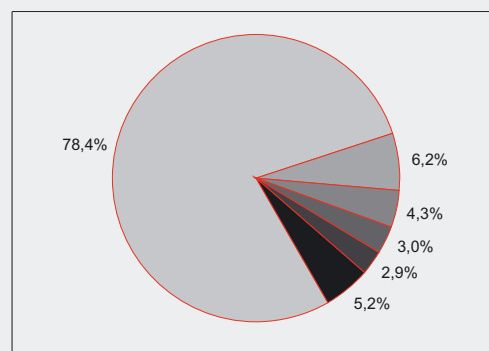
Promatrano prema zemljopisnoj strukturi, tijekom 2008. i na strani uvoza i na strani izvoza vidljiv je nastavak trenda rasta udjela zemalja u razvoju na račun udjela razvijenih zemalja. Navedeno je kretanje posljedica toga što se razmjena sa zemljama u razvoju, unatoč primjetnom usporavanju u odnosu na 2007., povećala snažnije od one s razvijenim zemljama. Kad se govori o robnoj razmjeni sa zemljama u razvoju, glavni poticaj rastu izvoza davao je i dalje snažan izvoz u susjedne zemlje, posebice Bosnu i Hercegovinu (nafta i naftni derivati te električna energija), Srbiju i Crnu Goru (proizvodi od nemetalnih minerala te električni strojevi, aparati i uređaji). Kod uvoza iz spomenute skupine zemalja znatan je utjecaj imao uvoz iz Rusije, čije se povećanje gotovo u cijelosti odnosi na uvoz energenata (nafte i naftnih derivata te zemnog i industrijskog plina). Što se tiče razvijenih zemalja, treba istaknuti dvostruko brži rast izvoza u stare zemlje članice EU nego u 2007. godini, a posebice u Italiju (brodovi) i Njemačku (brodovi i tračnička vozila), dok je pak izvoz u nove zemlje članice EU bio gotovo upola sporiji.

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

U četvrtom je tromjesečju 2008. na računu kapitalnih i financijskih transakcija zabilježen neto priljev kapitala, i to u većoj mjeri nego u istom razdoblju godinu prije. Najveći priljev sredstava ostvaren je na računu ostalih ulaganja, na kojem je izrazito visok rast obveza nadmašio također izraženo povećanje sredstava. Neto priljev inozemnih izravnih ulaganja tek je blago smanjen, dok je, za razliku od posljednjeg tromjesečja 2007., u promatranom razdoblju na računu portfeljnih ulaganja zabilježen odljev sredstava. Bruto međunarodne pričuve smanjile su se tijekom četvrtog tromjesečja 2008. za 0,7 mlrd. EUR, ponajprije zbog učinaka ukidanja granične obvezne pričuve.

Slika 75.

STRUKTURA IZRAVNIH VLASNIČKIH ULAGANJA I ZADRŽANE DOBITI U RH U 4. TROMJESEČJU 2008.

- Proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva
- Rekreacijske, kulturne i sportske djelatnosti
- Osiguranje i mirovinski fondovi, osim obveznog osiguranja
- Trgovina na malo, popravak predmeta za kućanstvo
- Vađenje nafte i zemnog plina
- Ostalo

Izvor: HNB

Tablica 11. Kapitalni i financijski račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima eura

	2007.	I.–IX. 2008.	X.–XII. 2008. ^a	2008. ^a	Indeksi	
					X.–XII. 2008. ^a / X.–XII. 2007.	2008. ^a / 2007.
KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	4.139	3.730	1.905	5.634	152,5	136,1
1. Kapitalne transakcije	35	26	6	32	112,5	92,8
2. Financijske transakcije, isklj. međ. pričuve	4.827	4.113	1.159	5.272	64,3	109,2
2.1. Izravna ulaganja	3.483	2.181	630	2.811	89,8	80,7
2.1.1. U inozemstvo	-184	-70	-49	-119	201,2	64,6
2.1.2. U Hrvatsku	3.667	2.251	679	2.930	93,6	79,9
2.2. Portfeljna ulaganja	-3	60	-615	-555	-	-
2.2.1. Sredstva	-414	323	-527	-204	-	49,3
2.2.2. Obveze	411	-263	-88	-351	-	-
2.3. Financijski derivati	0	0	0	0	-	-
2.4. Ostala ulaganja	1.347	1.872	1.144	3.016	121,8	223,9
2.4.1. Sredstva	-1.653	-320	-1.257	-1.577	217,4	95,3
2.4.2. Obveze	3.000	2.191	2.401	4.592	158,2	153,1
3. Međunarodne pričuve	-722	-409	739	330	-	-

^a Preliminarni podaci
Izvor: HNB

Valja napomenuti da je u statistici platne bilance i inozemnog duga došlo do promjene u sektorizaciji subjekata, pri čemu su Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) i Hrvatske autoceste (HAC), koje su do sada bile obuhvaćene u sektoru "Država", uključene u "Ostale domaće sektore".¹⁶ Međutim, promjena u klasifikaciji HAC-a vodi se tek od 1. siječnja 2008., zbog čega nastaje lom u serijama podataka o promjenama inozemne imovine i obveza, odnosno stanju inozemnog duga države i ostalih domaćih sektora, što je potrebno uzeti u obzir pri analizi kretanja navedenih kategorija.

Neto inozemna izravna ulaganja u posljednjem su tromjesečju 2008. blago smanjena u odnosu na isto razdoblje 2007. i iznosila su 0,6 mlrd. EUR. Ukupan iznos inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku pritom je neznatno smanjen u odnosu na posljednje tromjesečje 2007., dok su se domaća ulaganja u inozemstvo povećala. Najznačajniji priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku tijekom četvrtog tromjesečja povezan je s preuzimanjem 22% dionica Ine od strane mađarske naftne kompanije MOL. Navedeno je ulaganje činilo više od tri četvrtine ukupnih izravnih ulaganja u promatranom razdoblju, a ujedno je i najveći pojedinačni priljev na razini cijele godine. Suprotno od vlasničkih, kod dužničkih izravnih ulaganja zabilježen je neto odljev sredstava.

Na osnovi portfeljnih ulaganja u četvrtom je tromjesečju 2008., za razliku od istog razdoblja godinu prije, ostvaren neto odljev sredstava. Uzrok takvom kretanju uglavnom je izrazit rast ulaganja rezidenata u inozemstvo u promatranom razdoblju, što se gotovo u cijelosti može objasniti ulaganjem banaka i ostalih domaćih sektora u strane obveznice i instrumente tržišta novca. Zabilježeno smanjenje obveza uvelike je, pak, rezultat povlačenja sredstava nerezidenata uloženi u hrvatske dionice i vlasničke udjele.

U četvrtom je tromjesečju 2008. na računu ostalih ulaganja (obuhvaćaju kredite, trgovinske kredite te gotovinu i

depozite) ostvaren veći neto priljev nego u istom razdoblju prethodne godine, i to uz visok rast i sredstava i obveza. Značan porast inozemnih sredstava u promatranom je razdoblju bio uzrokovan prije svega povećanjem količine strane gotovine koju drži stanovništvo, do kojeg je došlo nakon povlačenja depozita iz banaka tijekom listopada. Odljev depozita banke su nadomjestile povećanjem inozemnih obveza, točnije zaduživanjem na osnovi kratkoročnih kredita te gotovine i depozita kod banaka majki u inozemstvu.

Prema platnobilančnim podacima, koji ne uključuju međualutne promjene, međunarodne su se pričuve tijekom četvrtog tromjesečja 2008. smanjile za 0,7 mlrd. EUR. Njihov se pad velikim dijelom objašnjava ukidanjem granične obvezne pričuve poslovnih banaka početkom listopada (0,5 mlrd. EUR), kao i smanjenjem devizne obvezne pričuve u prosincu (0,3 mlrd. EUR). Osim toga, HNB je u listopadu intervenirao na deviznom tržištu prodavši bankama 270,6 mil. EUR, a učinak na smanjenje pričuva djelomice je ublažen otkupom deviza od središnje države u iznosu od 155 mil. EUR. Prema podacima monetarne statistike (uključuju i međualutne promjene), međunarodne su pričuve na kraju 2008. iznosile 9,1 mlrd. EUR, odnosno za 2% manje nego na kraju 2007.

Veći neto priljev kapitala na financijskom i kapitalnom računu tijekom četvrtog tromjesečja 2008. u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine pridonio je i rastu neto priljeva

Tablica 12. Struktura međunarodnih pričuva HNB-a, na kraju razdoblja, u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.
Službene međunarodne pričuve	7.438	8.725	9.307	9.121
1. Devizne pričuve	7.337	8.163	8.911	8.625
1.1. Dužnički vrijednosni papiri	3.603	4.198	4.773	7.118
1.2. Ukupno gotovina i depoziti kod	3.735	3.965	4.138	1.507
1.2.1. ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	407	199	191	1.397
1.2.2. banaka sa sjedištem izvan Hrvatske	3.327	3.767	3.948	109
2. Pričuvna pozicija u MMF-u	0	0	0	0
3. Posebna prava vučenja	1	1	1	1
4. Zlato	-	-	-	-
5. Obratni repo poslovi	100	562	395	495

Napomena: Izraženo prema približnoj tržišnoj vrijednosti
Izvor: HNB

¹⁶ Europski sustav nacionalnih računa (ESA 95) upućuje da se HBOR može klasificirati izvan sektora opće države, i to u sektor financijskih institucija, jer je njegova primarna funkcija financijska intermedijacija. Stoga se HBOR od srpnja 1999. godine nadalje prikazuje u sektoru "Ostali domaći sektori", podsektoru "Nebankarske financijske institucije". Budući da su prihodi HAC-a od poduzetničke djelatnosti i imovine te prihodi iz vlastite djelatnosti veći od polovine tekućih troškova, metodologija ESA 95 također upućuje da bi se HAC mogao klasificirati u sektor nefinancijskih poduzeća. Tako se od 1. siječnja 2008., kao i u statistici MF-a, HAC nalazi u sektoru "Ostali domaći sektori", podsektoru "Javna trgovačka društva".

na razini cijele godine, i to za 1,5 mlrd. EUR u odnosu na 2007. Na takvo je kretanje ponajviše utjecao snažan rast neto priljeva na računu ostalih ulaganja potaknut izrazitim povećanjem obveza, posebice tijekom četvrtog tromjesečja zbog već spomenutog rasta inozemnih obveza banaka. Istodobno je, promatramo li cijelu 2008., neto priljev izravnih ulaganja bio manji nego u 2007., prije svega zbog manjih izravnih ulaganja u Hrvatsku, dok je na računu portfeljnih ulaganja došlo do znatnog odljeva sredstava, i to u cijelosti zbog smanjenja obveza domaćih sektora.

Inozemni dug

Bruto inozemni dug RH povećao se tijekom 2008. godine za 5,9 mlrd. EUR (17,7%) i tako dosegnuo na kraju prosin-

tva, čiji je prirast duga bio gotovo upola manji nego u 2007., a u nešto se manjoj mjeri usporio i rast duga trgovačkih društava u mješovitom te privatnom vlasništvu. Što se tiče četvrtog tromjesečja 2008., vidljivo je znatno usporavanje inozemnog zaduživanja ostalih domaćih sektora, uz primjetno niži prirast duga nego u istom razdoblju prethodne godine. Pritom je prirast od 0,4 mlrd. EUR u cijelosti ostvaren u listopadu, dok je u posljednja dva mjeseca 2008. stanje duga ostalo gotovo nepromijenjeno, što se može objasniti otežanom dostupnošću inozemnih izvora financiranja u jeku financijske krize. Slična su kretanja zabilježena i kod inozemnih izravnih ulaganja, čiji je prirast u 2008. bio jednak onome godinu prije (1,1 mlrd. EUR). Međutim, većina tog povećanja ostvarena je početkom godine, dok je u posljednjem tromjesečju prirast izravnih dužničkih ulaganja bio manji nego u istom razdoblju 2007.

Tablica 13. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima, na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	2006.	2007. ^a	2007. ^b	2008.	Struktura		Indeksi	
					2007. ^b	2008.	2007. ^a /2006.	2008./2007. ^b
1. Država	5.670	5.372	5.438	4.197	16,4	10,7	94,7	77,2
2. Središnja banka (HNB)	3	2	2	2	0,0	0,0	91,4	96,6
3. Banke	10.223	8.879	8.918	10.079	26,8	25,8	86,9	113,0
4. Ostali domaći sektori	10.500	14.743	14.937	19.836	44,9	50,7	140,4	132,8
5. Izravna ulaganja	2.878	3.933	3.959	5.010	11,9	12,8	136,6	126,6
U čemu: Hibridni i podređeni instrumenti	167	56	56	217	0,2	0,6	33,5	387,9
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	29.274	32.929	33.254	39.125	100,0	100,0	112,5	117,7

^a Prema starom sustavu izvještavanja, koji je uvjetovao prijavu svakoga kreditnog posla HNB-u.

^b Prema novom sustavu izvještavanja, kojim se prati odabrani uzorak trgovačkih društava.

Napomena: Bruto inozemni dug prikazan je u skladu s novom klasifikacijom HBOR-a i HAC-a.

Izvor: HNB

Tablica 14. Stvarni i potencijalni inozemni dug javnog sektora te dug privatnog sektora, na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	2006.	2007. ^a	2007. ^b	2008.	Struktura		Indeksi	
					2007. ^b	2008.	2007. ^a /2006.	2008./2007. ^b
1. Dug javnog sektora	8.257	9.259	9.400	10.248	28,3	26,2	112,1	109,0
2. Dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	204	140	138	80	0,4	0,2	68,5	58,1
3. Dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	20.813	23.530	23.716	28.797	71,3	73,6	113,1	121,4
Ukupno (1 + 2 + 3)	29.274	32.929	33.254	39.125	100,0	100,0	112,5	117,7

^a Prema starom sustavu izvještavanja; ^b Prema novom sustavu izvještavanja

Izvor: HNB

ca 39,1 mlrd. EUR, što čini 82,0% ocijenjenoga revidiranog BDP-a (vidi Okvir 1.). Rast duga, koji se ubrzao u odnosu na prethodnu godinu, većinom je posljedica intenzivnoga inozemnog zaduživanja trgovačkih društava, premda se ono zamjetno usporilo krajem godine. Za razliku od toga, država i poslovne banke su, nakon smanjenja duga u prvih devet mjeseci, u četvrtom tromjesečju zabilježile rast obveza prema inozemstvu u odnosu na kraj prethodne godine.

Najveći porast inozemnih obveza u 2008. ostvarili su ostali domaći sektori (pretežno trgovačka društva), čije je povećanje duga ukupno iznosilo 4,9 mlrd. EUR. Pritom treba naglasiti da je zbog spomenute reklasifikacije HAC-a, stanje duga ovog sektora na početku godine jednokratno uvećano za 1,2 mlrd. EUR, dok je stvarni prirast duga trgovačkih društava (isključujući HAC) tijekom godine iznosio 3,5 mlrd. EUR¹⁷. Promatrano na taj način, navedeni porast manji je od onoga zabilježenog u 2007. godini (4,2 mlrd. EUR). Usporavanju rasta duga trgovačkih društava ponajviše su pridonijela javna trgovačka druš-

Nakon što su u 2007. poslovne banke smanjile svoj inozemni dug za 1,3 mlrd. EUR (13,1%), u 2008. godini ponovno su ga povećale, i to ukupno za 1,2 mlrd. EUR (13,0%). Pritom treba istaknuti da su kretanja inozemnih obveza bila vrlo neujednačena tijekom godine te je tako nakon privremenog povećanja duga u prva dva mjeseca 2008., kojim su banke nadomjestile sezonski pad domaćih izvora sredstava, dug kontinuirano opadao zahvaljujući dokapitalizacijama banaka i priljevima deviza od turizma. Međutim, u posljednjem tromjesečju došlo je do izrazitog povećanja inozemnih obveza od čak 2,1 mlrd. EUR, koje je u velikoj mjeri bilo uzrokovano povlačenjem deviznih depozita stanovništva potaknutim svjetskom financijskom krizom, kao i financiranjem potreba središnje države, kojoj je u navedenom razdoblju bilo otežano izravno financiranje u inozemstvu.

Inozemni dug sektora države (koji obuhvaća središnju državu, republičke fondove i lokalnu državu) u 2008. smanjen je za 1,2 mlrd. EUR u odnosu na kraj 2007., i to gotovo u cijelosti zbog spomenute promjene u sektorizaciji HAC-a. Ukoliko se isključi utjecaj izuzimanja HAC-a, država bilježi

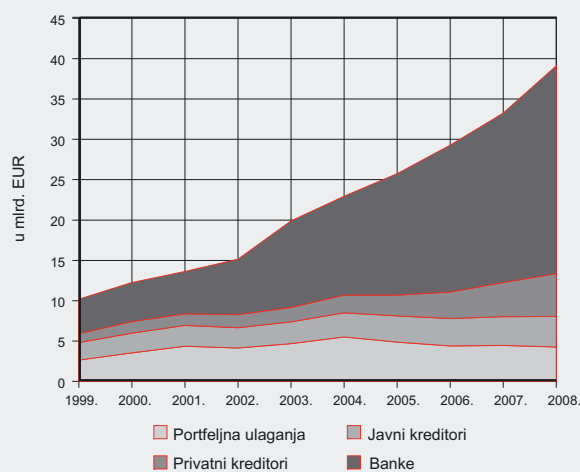
¹⁷ Prirast duga HAC-a u 2008. godini iznosio je 0,2 mlrd. EUR.

Okvir 3. Uloga inozemnih banaka u financiranju domaćih sektora

U strukturi hrvatskoga inozemnog duga prema pojedinim grupacijama kreditora prevladavaju obveze prema inozemnim bankama. Manji dio duga odnosi se na obveze prema javnim kreditorima (vladama drugih država i međunarodnim financijskim institucijama, poput Europske investicijske banke, Međunarodne banke za obnovu i razvoj te Europske banke za obnovu i razvoj), a u podjednakom iznosu zastupljene su i obveze prema privatnim kreditorima, što se uglavnom odnosi na obveze domaćih poduzeća prema inozemnim trgovačkim društvima s osnove odobrenih trgovinskih kredita. Dug s osnove portfeljnih ulaganja najvećim se dijelom odnosi na obveze središnje države nastale na temelju izdanja obveznica na inozemnom tržištu kapitala. Nakon 2002. godine dominacija inozemnih banaka u kreditiranju domaćih sektora dodatno se naglašava, i na osnovi plasmana domaćim bankama, i na osnovi izravnih

Slika 76.

STRUKTURA INOZEMNOG DUGA PREMA KREDITORIMA

Izvor: HNB

Tablica 15. Plasirani krediti, gotovina i depoziti inozemnih banaka, prema domaćim sektorima, u milijunima eura i postocima

Struktura	2003.	2004.	2005.	2006.	IX. 2007.	2007.	IX. 2008.	2008.
Javni sektor ^a	16,4	15,5	14,2	11,5	12,2	13,3	14,4	13,2
Banke i nebankarske financijske institucije	70,0	68,7	67,0	67,6	60,8	59,9	53,6	57,3
Većinski privatna poduzeća	13,6	15,7	18,8	20,9	27,0	26,8	32,1	29,5
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Apsolutni prirast	2003.	2004.	2005.	2006.	I. – IX. 2007.	2007.	I. – IX. 2008.	2008.
Javni sektor ^a	290	140	231	-43	211	635	592	679
Banke i nebankarske financijske institucije	3.224	907	1.663	2.207	-808	-11	78	2.463
Većinski privatna poduzeća	347	468	910	971	1.284	1.684	1.908	2.107
Ukupno	3.861	1.515	2.805	3.135	687	2.307	2.578	5.249

^a Uključuje javna poduzeća u cijelom razdoblju.
Izvor: HNB

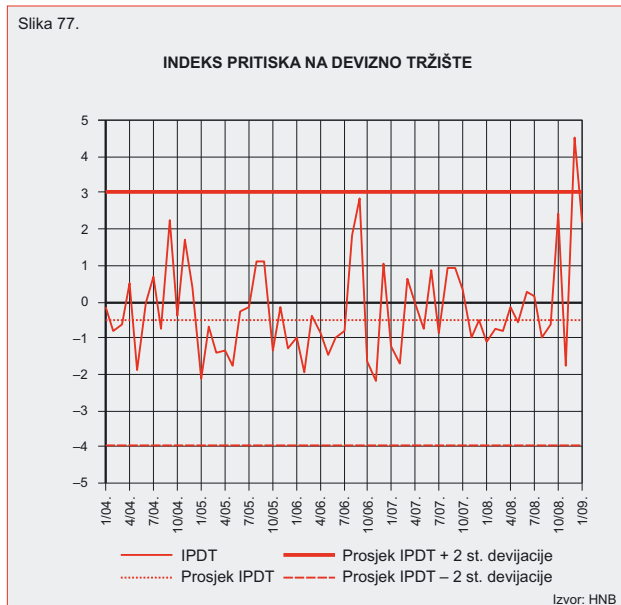
plasmana domaćim poduzećima. Uloga drugih kreditora nije se znatno promijenila, pri čemu se od 2004. godine rast bilježi jedino kod potraživanja inozemnih trgovačkih društava (privatnih kreditora) od domaćih poduzeća zbog povećanog obujma trgovinske razmjene.

U strukturi plasmana inozemnih banaka domaćim sektorima najveći je dio odobren domaćim poslovnim bankama i nebankarskim financijskim institucijama, posebice onima u vlasništvu tih banaka. Premda i dalje prevladava, udio plasmana odobrenih bankama posljednjih se godina smanjivao, što je odgovor na mjere središnje banke koje su bile usmjerene na ograničavanje inozemne zaduženosti domaćih banaka. Tako su plasmani inozemnih banaka, uz podršku njihovih domaćih banaka kćeri, preusmjeravani u izravne plasmane privatnim poduzećima. Vidljivo je to u značajnom povećanju udjela poduzeća u plasmanima stranih banaka: s 20,9% na kraju 2006. na 29,5% na kraju 2008. Blago se povećao i udio plasmana javnom sektoru, posebno javnim i mješovitim trgovačkim društvima koja posljednjih godina općenito bilježe rast duga, ne samo prema inozemnim bankama, nego i prema drugim kreditorima.

S obzirom na dominantnu ulogu inozemnih banaka u kreditiranju domaćeg tržišta zanimljivo je ustanoviti promjene u njihovoj kreditnoj politici u kontekstu najnovijih

kretanja na svjetskim financijskim tržištima. Inozemne su banke u posljednjem tromjesečju 2008., unatoč intenziviranju svjetske financijske krize i sve upitnijoj dostupnosti inozemnih izvora, domaće tržište financirale s dodatnih 2,7 mlrd. EUR, što je znatno više nego u istom razdoblju godinu prije (1,6 mlrd. EUR). Većinu tih plasmana inozemne su banke usmjerile u domaće banke i nebankarske financijske institucije (2,4 mlrd. EUR, od čega se 1,4 mlrd. EUR odnosi na kratkoročnu gotovinu i depozite, kojima se nadomjestilo povlačenje domaćih depozita), a manji dio na ostale sektore. Privatnim je poduzećima iz inozemstva izravno plasirano samo 0,2 mlrd. EUR, a javnom sektoru 0,1 mlrd. EUR. U usporedbi s četvrtim tromjesečjem 2007. poduzećima je tako plasirano upola manje sredstava, a javnom sektoru čak četiri puta manje. Uz usporavanje rasta izravnih plasmana iz inozemstva, u posljednjem je tromjesečju 2008. oslabio i rast plasmana domaćih banaka poduzećima. Domaće su banke, naime, iz inozemnih sredstava najvećim dijelom financirale javni sektor, prije svega središnju državu, dok se rast plasmana poduzećima, a još i više stanovništvu, usporio. Premda se čini da su inozemne banke bile nesklone financiranju domaćih poduzeća, treba imati u vidu da su u tom razdoblju i potrebe poduzeća bile smanjene zbog slabljenja gospodarske aktivnosti.

Slika 77.

tek neznatno smanjenje obveza u 2008., od 0,1 mlrd. EUR. Pritom se to smanjenje najvećim dijelom odnosi na smanjenje inozemnih obveza središnje države za 0,1 mlrd. EUR, u prvom redu zahvaljujući otplatama samurajskih obveznica u srpnju te redovitim otplatama Londonskom i Pariškom klubu. Dug javnog sektora, koji osim sektora države obuhvaća i HBOR te trgovačka društva u javnom i mješovitom vlasništvu, u 2008. blaže se povećao nego tijekom 2007., i to u velikoj mjeri zbog primjetno sporijeg inozemnog zaduživanja javnih poduzeća. Istodobno se nastavio trend smanjivanja potencijalnog duga javnog sektora, odnosno duga privatnog sektora za koji jamči javni sektor.

Likvidnost u međunarodnim plaćanjima

Krajem 2008. godine i na početku 2009. godine indeks pritiska na devizno tržište (IPDT)¹⁸ znatno je porastao iznad svoga dugoročnog prosjeka. Spomenuti rast indeksa bio je posljedica deprecijacije tečaja domaće valute i istodobnog pada međunarodnih pričuva, koji je bio potaknut promjenama u instrumentima monetarne politike (ukidanjem granične obvezne pričuve i smanjenjem devizne obvezne pričuve poslovnih banaka). Naime, u razdoblju od rujna 2008. do siječnja 2009. bruto međunarodne pričuve smanjile su se za 1,1 mlrd. EUR (–11,6%), dok je tečaj kune prema euru deprecirao za 3,7%. Iako je IPDT u prosincu 2008. godine prešao gornju kritičnu granicu (dvije standardne devijacije iznad njegova dugoročnog prosjeka), koja upućuje na moguće poteškoće u međunarodnim plaćanjima, domaći su sektori uredno servisirali svoje inozemne obveze. U siječnju se 2009. IPDT, zbog slabije izražene deprecijacije i manjeg pada pričuve, ponovo spustio ispod gornje kritične granice.

¹⁸ IPDT izračunava se kao ponderirani prosjek mjesečne stope rasta tečaja kune prema euru (kraj razdoblja) i mjesečne stope rasta bruto međunarodnih pričuva, izraženih u eurima, uz standardne devijacije kao ponder. Kretanje indeksa IPDT iznad kritične granice (plus dvije standardne devijacije) upućuje na moguće poteškoće u međunarodnim plaćanjima.

Državne financije

Obilježja fiskalne politike u prvih jedanaest mjeseci 2008.

U prvih jedanaest mjeseci 2008. godine ostvaren je visok rast prihoda konsolidirane središnje države, što je prije svega posljedica ubrzane inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena i pojačanoga robnog uvoza, koji su doveli do snažnog povećanja prihoda od PDV-a. Nadalje, relativno povoljna kretanja na tržištu rada i dobri poslovni rezultati hrvatskih poduzeća u 2007. godini pozitivno su se odrazili na prihode od socijalnih doprinosa odnosno poreza na dobit. S druge se strane povećanje rashoda, nakon privremenog financiranja u prvom tromjesečju, kad je državna potrošnja bila zakonski ograničena, znatno ubrzalo, no godišnja je stopa rasta ipak bila niža od stope rasta prihoda. Osim toga, ulaganja države u nefinancijsku imovinu bila su manja nego u istom razdoblju prethodne godine, stoga je u promatranom razdoblju ostvaren višak proračuna konsolidirane središnje države (iskazan po metodologiji GFS 1986). Međutim, prema podacima MF-a cjelokupni je višak, zajedno sa sredstvima od prodaje financijske i nefinancijske imovine, položen na račune kod poslovnih banaka i HNB-a, a jedinice konsolidirane središnje države nastavile su se zaduživati u zemlji i inozemstvu. Sredstvima prikupljenima zaduživanjem otplaćene su dospjele obveze, a velik je dio iskorišten i za financiranje proračunskog manjka u prosincu. Dug središnje države tako je u prvih jedanaest mjeseci 2008., unatoč pozitivnim kretanjima prihoda i rashoda, zamjetno povećan.

Kako je već u studenome bilo jasno da će državi do kraja godine biti potrebna značajna dodatna sredstava, a pristup je inozemnom tržištu kapitala zbog djelovanja svjetske financijske krize bio znatno otežan, središnja je banka donijela odluku o spuštanju stope obvezne pričuve sa 17% na 14%. Na taj je način oslobođeno oko 8,4 mlrd. kuna dodatne likvidnosti, što je državi omogućilo zaduživanje na domaćem tržištu i velikim dijelom umanjilo moguće učinke istiskivanja privatnog sektora.

U promatranom razdoblju došlo je i do bitne metodološke promjene u statistici MF-a. Tako je prema pravilima Eurostata iz središnje države isključen HAC, pa je, u skladu s time, izvršena revizija podataka za cijelu 2008., ali ne i za prethodne godine. Da bi se kretanja prihoda, rashoda i transakcija u nefinancijskoj i financijskoj imovini i obvezama mogla analizirati, podaci MF-a o konsolidiranoj središnjoj državi za 2007. godinu korigirani su tako da je iz ukupnog agregata isključen HAC. To je isključenje znatno utjecalo na iznos i strukturu salda konsolidirane središnje države jer je u proteklim godinama u ukupnoj nabavi nefinancijske imovine udio HAC-a iznosio približno 50%, dok su kapitalni transferi HAC-u, koji su se prije konsolidirali na razini središnje države, postali čisti rashod.

Prihodi konsolidirane središnje države

Prihodi konsolidirane središnje države u prvih jedanaest mjeseci 2008. dosegnuli su iznos od 109,5 mlrd. kuna, odno-

sno povećali su se za 7,6% na godišnjoj razini. Rastu ukupnih prihoda najviše je pridonio porast prihoda od PDV-a, koji je u promatranom razdoblju u najvećoj mjeri bio potaknut rastom opće razine cijena i robnog uvoza. Međutim, kako se bližio kraj godine, zajedno s usporavanjem inflacije i uvoza, zamjetno je bilo i smanjenje njihova rasta. U isto su vrijeme prihodi od trošarina dosegli iznos od 11,1 mlrd. kuna ili za 1,4% manje nego u istom razdoblju prethodne godine. Padu prihoda od trošarina najviše je pridonio pad prihoda od trošarina na naftne derivate, u kojem se još uvijek ogleđa smanjenje iznosa trošarina na sve vrste bezolovnih benzina iz svibnja prethodne godine, ali i stagnacija realnog prometa od trgovine na malo motornim gorivima i mazivima. U istom smjeru kretali su se prihodi od trošarina na bezalkoholna pića, pivo i alkohol, dok su pozitivni doprinosi rastu dali prihodi od trošarina na automobile, iako je njihova stopa rasta bila znatno niža u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine.

Prihodi od poreza na dohodak zbog navedenih zakonskih izmjena smanjili su se za 3,9% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, s obzirom na to da su poslovna ostvarenja gospodarskih subjekata u 2007. bila zamjetno bolja nego u 2006., uz prihode od PDV-a najveći doprinosi rastu poreznih prihoda dali su prihodi od poreza na dobit, koji su se u razdoblju od siječnja do studenoga povećali za 16,2%.

Prihodi od socijalnih doprinosa povećali su se u apsolutnom iznosu za 3,0 mlrd. kuna, prateći kretanja na tržištu rada (rast zaposlenosti i prosječne nominalne bruto plaće), te su u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine dosegli iznos od 37,0 mlrd. kuna. Pritom su prihodi od doprinosa zaposlenika i poslodavaca ostvarili podjednak rast od približno 9%, dok su prihodi od samozaposlenih i nezaposlenih rasli znatno sporije.

Ostali prihodi smanjeni su za 0,4%, čemu je najviše pridonio pad prihoda od imovine, i to prvenstveno dividenda. Naime, u 2007. godini isplaćena je izvanredna dividenda T-HT-a u iznosu od 2,4 mlrd. kuna, od čega je državi pripalo 42%, dok je u 2008. takva isplata izostala. Smanjenje prihoda od dividenda ipak su djelomično nadoknadili prihodi od zakupnina i kvazikorporacija, što je odraz znatno veće uplate dobiti HNB-a u državni proračun¹⁹ nego u istom razdoblju prethodne godine (0,5 mlrd. kuna u usporedbi s 0,1 mlrd. kuna prenesenih u 2007. godini).

Rashodi konsolidirane središnje države

Rashodi konsolidirane središnje države iznosili su 103,8 mlrd. kuna, što je na godišnjoj razini povećanje od 6,3 mlrd. kuna ili 6,5%. Nakon prva tri mjeseca, kad je iznos rashoda bio zakonski ograničen jer je vrijedilo privremeno financiranje, ubrzala se stopa rasta, ali ipak je u prvih jedanaest mjeseci bila niža od stope rasta ukupnih prihoda. Najveći doprinos godišnjem rastu dali su rashodi za socijalne naknade i naknade zaposlenima.

Rashodi za socijalne naknade iznosili su u promatranom razdoblju 46,8 mlrd. kuna, odnosno za 7,0% više nego u

istom razdoblju 2007. Rashodi za socijalne naknade iz osiguranja na godišnjoj razini uvećani su za 7,8%, što je s jedne strane posljedica povećanja broja umirovljenika i prosječne isplaćene mirovine, a s druge strane povećanja rashoda za zdravstvo. Naknade za socijalnu pomoć koje, između ostaloga, uključuju rashode poput trajnih prava hrvatskih branitelja, doplatka za djecu i pomoći za uzdržavanje, u promatranom su razdoblju rasle nešto sporije (5,3%).

Naknade za zaposlene, koje čine nešto više od jedne četvrtine ukupnih rashoda, porasle su za 8,5%. Budući da se broj zaposlenika u javnim i državnim službama blago povećao, rast naknada zaposlenicima ponajprije je posljedica sporazuma između sindikata i Vlade o rastu osnovice za izračun plaća u javnim službama u razdoblju od 2007. do 2009. godine.

Poslije socijalnih naknada i naknada zaposlenicima najviše sredstava utrošeno je na korištenje dobara i usluga. Ti su se rashodi u promatranom razdoblju povećali za 6,6% i dosegli iznos od 9,3 mlrd. kuna.

Rashodi za kamate porasli su u usporedbi s prethodnom godinom tek za 0,6%, a pritom se nastavila mijenjati struktura tih rashoda. Naime, povećao se udio rashoda za tuzemne kamate jer se država okrenula zaduživanju na domaćem tržištu, a novo zaduživanje djelomično je iskorišteno za otplatu inozemnih obveza. Tako su se rashodi za tuzemne kamate povećali za 4,8%, dok su se rashodi za inozemne kamate smanjili za 6,6%.

Isplaćene subvencije u prvih su jedanaest mjeseci iznosile 5,9 mlrd. kuna, što je blago povećanje u odnosu na isto razdoblje 2007. Od toga su subvencije trgovačkim društvima u javnom sektoru iznosile 2,8 mlrd. kuna, dok se ostatak odnosi na subvencije trgovačkim društvima izvan javnoga sektora. Međutim, prema proračunu za 2008. planiran je njihov zamjetan porast na razini cijele godine.

Ostali rashodi smanjili su se za 0,2 mlrd. kuna. U njihovoj strukturi najviše sredstava utrošeno je na razne kapitalne rashode u kojima, prema rebalansu za 2008., najveći udio, izuzevši naknade u cijeni goriva koje pripadaju HAC-u, imaju rashodi za osuvremenjivanje i izgradnju željezničke infrastrukture, modernizaciju željezničkih vozila, poticanje stambene štednje te obnovu i izgradnju stambenih jedinica oštećenih u ratu.

Operativni saldo i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama

Rast prihoda, koji je tijekom prvih jedanaest mjeseci 2008. bio viši od rasta rashoda, rezultirao je pozitivnim neto operativnim saldom od 5,7 mlrd. kuna. Ostvareni višak prihoda nad rashodima bio je više nego dovoljan da pokrije investicijsku aktivnost države pa je na kraju ostvareno neto posuđivanje u iznosu od 2,7 mlrd. kuna. Kako su nova zaduživanja bila dovoljna za plaćanje dospjelih obveza, država je znatno povećala svoj iznos na računima kod poslovnih banaka i HNB-a.

Ulaganja u nabavu nefinancijske imovine u razdoblju od siječnja do studenoga iznosila su 3,5 mlrd. kuna ili 0,5 mlrd. kuna manje nego u istom razdoblju prethodne godine. Tako veliko smanjenje posljedica je prije svega slabijeg ulaganja u izgradnju i održavanje cestovne infrastrukture jer su Hrvatske ceste u promatranom razdoblju u nabavu dugotrajne

¹⁹ U skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci (NN, br. 75/2008.) višak prihoda nad rashodima HNB-a raspoređuje se u opće pričuve HNB-a i u korist državnog proračuna.

Tablica 16. Operativni saldo, transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama, prema metodologiji GFS 2001, u milijunima kuna i postocima

	Konsolidirana središnja država		
	I.-XI. 2007.	I.-XI. 2008.	I.-XI. 2008./I.-XI. 2007.
1. Promjena neto vrijednosti (neto operativni saldo)	4.317	5.712	132
1.1. Prihodi	101.811	109.530	108
1.2. Rashodi	97.494	103.817	106
2. Promjena neto nefinancijske imovine	3.506	3.052	87
2.1. Nabava nefinancijske imovine	3.994	3.483	87
2.2. Prodaja nefinancijske imovine	488	431	88
3. Neto posuđivanje (+) / zaduživanje (-) (1 – 2)	811	2.660	328
3. Financiranje (5 – 4) Transakcije u financijskoj imovini i obvezama	-811	-2.660	328
4. Promjena financijske imovine	-211	4.539	-
4.1. Domaće	-224	4.527	-
4.2. Inozemne	13	12	93
5. Promjena obveza	-1.021	1.879	-
5.1. Domaćih	1.826	3.094	169
5.2. Inozemnih	-2.847	-1.215	43

Napomena: Na gotovinskom načelu
Izvori: MF; izračun HNB-a

imovine uložile gotovo 40% manje sredstava nego 2007. Međutim, sredstva utrošena za nabavu zemljišta na razini su iz prethodne godine pa bi se moglo očekivati intenziviranje investicijske aktivnosti u budućim razdobljima.

Financijska imovina konsolidirane središnje države povećana je za 4,5 mlrd. kuna. Tako veliko povećanje ponajprije je rezultat rasta domaće financijske imovine, odnosno rasta novca i depozita te, u manjoj mjeri, izdanih zajmova, dok je u suprotnom smjeru djelovala prodaja 4,2% dionica T-HT-a i 12,5% dionica Petrokemije d.d. radnicima spomenutih poduzeća.

Iako je ostvaren pozitivan operativni saldo, a država se istodobno suzdržavala od znatnijih kapitalnih ulaganja, obveze su ipak povećane za 1,9 mlrd. kuna. Cjelokupno povećanje ostvareno je na domaćem tržištu, gdje su obveze po kreditima povećane za 4,8 mlrd. kuna, dok su obveze po izdanim vrijednosnim papirima znatno smanjene. Za to vrijeme inozemne obveze smanjene su za 1,2 mlrd. kuna.

Saldo konsolidirane središnje države na gotovinskom načelu

Višak konsolidirane središnje države (GFS 1986, na gotovinskom načelu) ostvaren je u iznosu od 1,5 mlrd. kuna, pri čemu je cjelokupna fiskalna konsolidacija ostvarena na razini državnog proračuna. Od izvanproračunskih fondova samo su Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka te Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost ostvarili višak, ali ipak nisu uspjeli nadoknaditi ostva-

renja ostalih fondova, što je na kraju rezultiralo manjkom izvanproračunskih fondova od 0,6 mlrd. kuna. Iako je HC uložio znatno manje u nefinancijsku imovinu nego u istom razdoblju prethodne godine, njegov je manjak povećan jer su mu se osim povećanja rashoda, značajno smanjili prihodi na osnovi kapitalnih transfera iz proračuna.

Državni dug

Prema podacima HNB-a dug konsolidirane središnje države na kraju studenoga iznosio je 93,1 mlrd. kuna, što je za 2,9 mlrd. kuna više nego na kraju prethodne godine. Povećanje duga u cijelosti je rezultat novih zaduživanja na domaćem tržištu, dok je istodobno inozemni dug smanjen. Izdana državna jamstva u razdoblju od siječnja do studenoga 2008. povećana su za 4,0 mlrd. kuna. Valja naglasiti kako je niža razina duga središnje države od onog prije objavljenog rezultat reklasifikacije HAC-a i HBOR-a iz sektora države u ostale domaće sektore za razdoblje od siječnja 2008. godine. Spomenuta reklasifikacija rezultirala je i znatnim povećanjem stanja izdanih državnih jamstava, s obzirom na to da je najveći dio duga HAC-a i HBOR-a pokriven državnim jamstvima. Za potrebe ove analize na isti su način korigirani i podaci za prosinac 2007.

Unutarnji dug središnje države na kraju studenoga iznosio je 63,5 mlrd. kuna, a njegov porast posljedica je prije svega novih kreditnih zaduživanja. Tako je sindikat domaćih banaka odobrio državi početkom ožujka kratkoročni devizni kredit od 200 mil. EUR i novi kredit u svibnju u nominalnom

Tablica 17. Saldo konsolidirane središnje države prema metodologiji GFS 1986, u milijunima kuna i postocima

	Konsolidirana središnja država		
	I.-XI. 2007.	I.-XI. 2008.	I.-XI. 2008./I.-XI. 2007.
1. Neto posuđivanje (+) / zaduživanje (-) GFS 2001	811	2.660	328
2. Prodaja nefinancijske imovine	488	431	88
3. Neto pozajmljivanje – zajmovi	732	317	43
4. Izdaci za dionice i ostale udjele	198	392	198
5. Izdaci za vrijednosne papire osim dionica	0	0	0
6. Ostala potraživanja: Izdaci	0	0	0
7. Saldo bez kapitalnih prihoda, na gotovinskom načelu (1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6)	-607	1.521	-

Napomena: Na gotovinskom načelu
Izvori: MF; izračun HNB-a

Tablica 18. Dug konsolidirane središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje			Promjena	
	XII. 2007.	XI. 2008.	XII. 2008	I.–XI.2008.	I.–XII.2008.
A. Dug središnje države (1+2)	90.205	93.139	98.231	2.934,5	8.025,9
1. Unutarnji dug središnje države	59.329	63.455	67.753	4.125,8	8.423,7
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	56.506	59.594	63.961	3.087,2	7.454,3
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	2.823	3.861	3.792	1.038,7	969,5
2. Inozemni dug središnje države	30.876	29.684	30.478	-1.191,3	-397,9
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	29.423	28.123	28.652	-1.300,0	-771,8
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.452	1.561	1.826	108,7	373,9
Dodatak:					
B. Ukupno izdana jamstva Republike Hrvatske	39.158	43.148	44.621	3.989,5	5.462,9
1. Domaća	11.399	11.526	13.190	126,4	1.790,6
2. Inozemna	27.759	31.622	31.431	3.863,1	3.672,4

Napomena: Podaci o unutarnjem i inozemnom dugu središnje države ne uključuju dug HAC-a i HBOR-a.
Izvor: HNB

iznosu od 760 mil. EUR, koji dopijeva 2010. Pritom postoji mogućnost da se otplata glavnice prolongira te da se isplata izvrši u dvije jednake rate, od kojih bi prva dospjela 2012., a druga 2013. Ujedno, iako je zaduživanje na osnovi trezorskih zapisa u prvih deset mjeseci znatno smanjeno, država je u studenome izdala trezorske zapise u nominalnom iznosu od 3,2 mlrd. kuna, što je rezultiralo blagim povećanjem duga po toj osnovi. Sredstva prikupljena zaduživanjem u najvećoj su mjeri iskorištena za otplatu dospjelih obveza (petogodišnjih obveznica izdanih na domaćem tržištu u iznosu od 1 mlrd. kuna i dospjelih u svibnju, samurajskih obveznica u iznosu od 25 mlrd. JPY, koje su dospjele u lipnju, te obveznica izdanih na domaćem tržištu nominalnog iznosa od 200 mil. EUR), ali i za premošćivanje uobičajene kratkoročne nelikvidnosti. Za to se vrijeme unutarnji dug izvanproračunskih fondova povećao za 1,0 mlrd. kuna, od čega se najveći dio odnosi na novo zaduživanje HC-a na osnovi bankovnih kredita.

Inozemni dug središnje države iznosio je na kraju studenoga 29,7 mlrd. kuna. Međutim, s obzirom na to da je središnja država sredstva za refinanciranje svojih obveza osigurala na domaćem tržištu te istodobno otplatila dospjele samurajske obveznice i obveze za 2008. prema Londonskom i Pariškom klubu, inozemni je dug u odnosu na kraj 2007. godine smanjen za 1,2 mlrd. kuna.

Kretanje duga konsolidirane središnje države u prosincu

Budući da sredstva akumulirana na računima kod poslov-

nih banaka i HNB-a nisu bila dostatna za financiranje visokog proračunskog manjka i otplatu dospjelih obveza, država se u prosincu morala znatno zadužiti. Međutim, zbog nepovoljnih kretanja na svjetskom financijskom tržištu, koja su prilično otežala zaduživanje u inozemstvu, potrebna je sredstva morala namaknuti na domaćem tržištu. Kako bi se omogućilo financiranje države uz nesmetan pristup privatnog sektora tržištu kredita, središnja je banka već u studenome donijela odluku o smanjenju stope obvezne pričuve sa 17% na 14%, čime je oslobođeno oko 8,4 mlrd. kuna dodatne likvidnosti. Velik dio toga iznosa povukla je država izdavanjem trezorskih zapisa, od kojih se svojim iznosom posebno ističu dva izdanja (od 2,5 mlrd. kuna i 0,3 mlrd. EUR), koje je pretežno upisao bankarski sektor. S druge strane, državi su na naplatu dospjele obveznice od 200 mil. EUR, izdane 2001. godine na domaćem tržištu. Ukupan dug republičkih fondova u prosincu je nastavio rasti, što je u potpunosti posljedica novih inozemnih zaduživanja, dok je unutarnji dug blago smanjen.

Tako je naposljetku dug središnje države na kraju prosinca iznosio 98,2 mlrd. kuna, što je za 8,0 mlrd. kuna više nego na kraju 2007. Pritom je unutarnji dug povećan za 8,4 mlrd. kuna, čemu su najviše pridonijela nova kreditna zaduživanja od 6,3 mlrd. kuna i zaduživanja na osnovi izdanih trezorskih zapisa (4,8 mlrd. kuna), dok je dug na osnovi obveznica smanjen za 2,7 mlrd. kuna. U isto vrijeme inozemni se dug smanjio za 0,4 mlrd. kuna, prvenstveno zbog smanjenja duga Republike Hrvatske, a dug se izvanproračunskih fondova povećao za 0,4 mlrd. kuna.

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo. Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnja banka, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2005. podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske

ceste, Hrvatske autoceste i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalna država, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva, koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66
2004.	prosinac	33.924,4	34.562,1	35.186,5	139.947,7	108.205,1	127.308,6	8,69	2,86	2,68	0,23	2,15	1,99
2005.	prosinac	40.390,8	38.817,1	39.855,4	154.647,0	131.343,2	149.168,3	9,38	4,34	3,87	-0,02	1,84	1,94
2006.	prosinac	46.331,2	48.521,0	49.141,7	182.458,6	154.844,1	183.379,5	3,17	4,75	4,07	1,57	3,38	2,99
2007.	prosinac	51.923,9	57.878,3	58.663,4	215.822,1	166.375,5	210.828,4	3,73	6,71	6,62	3,95	3,54	2,65
2008.	veljača	49.095,1	51.224,9	51.909,7	209.602,6	165.568,9	211.926,6	3,56	-1,96	-2,10	0,58	0,95	1,23
	ožujak	49.977,8	52.807,2	53.387,0	211.620,2	168.073,0	215.026,9	1,80	3,09	2,85	0,96	1,51	1,46
	travanj	49.011,4	52.720,0	53.290,5	212.882,5	168.815,9	216.245,9	-1,93	-0,17	-0,18	0,60	0,44	0,57
	svibanj	51.169,9	53.193,2	53.789,3	212.929,3	168.417,3	217.536,4	4,40	0,90	0,94	0,02	-0,24	0,60
	lipanj	51.173,5	54.400,5	55.022,9	216.046,6	170.686,6	220.228,6	0,01	2,27	2,29	1,46	1,35	1,24
	srpanj	50.631,4	55.452,9	56.207,8	221.249,4	171.529,8	221.589,9	-1,06	1,93	2,15	2,41	0,49	0,62
	kolovoz	52.228,3	55.652,7	56.462,4	226.435,4	171.626,0	222.951,4	3,15	0,36	0,45	2,34	0,06	0,61
	rujan	49.771,0	53.677,3	54.458,2	226.852,5	172.079,4	224.512,8	-4,70	-3,55	-3,55	0,18	0,26	0,70
	listopad	52.549,8	52.693,8	53.325,5	223.451,1	174.031,6	228.871,1	5,58	-1,83	-2,08	-1,50	1,13	1,94
	studeni	55.204,1	51.053,7	51.658,3	218.114,2	173.421,1	228.500,3	5,05	-3,11	-3,13	-2,39	-0,35	-0,16
	prosinac	49.743,0	55.222,3	56.044,6	225.018,5	183.279,1	232.982,1	-9,89	8,17	8,49	3,17	5,68	1,96
2009.	siječanj	56.966,4	49.573,0	50.271,0	221.452,2	183.953,4	234.477,0	14,52	-10,23	-10,30	-1,58	0,37	0,64

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 mil. kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva (neto)	32.771,4	31.742,6	23.303,8	27.614,5	49.446,5	43.547,2	45.360,0	54.773,1	41.739,4	37.498,7
2. Plasmani	126.372,0	141.278,1	168.427,7	200.328,9	226.076,1	231.039,6	234.626,1	239.395,1	254.569,8	256.356,1
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	14.710,6	13.969,6	19.259,4	16.949,4	15.247,7	16.012,7	14.397,5	14.882,3	21.587,7	21.879,0
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	110.467,8	125.790,7	147.414,3	181.031,9	207.398,7	213.428,2	218.495,7	222.686,4	231.472,7	232.902,1
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	431,8	624,0	592,2	1.029,5	1.640,0	657,6	691,5	688,1	441,9	498,2
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	761,8	893,9	1.161,8	1.318,1	1.789,7	941,1	1.041,4	1.138,3	1.067,4	1.076,7
Ukupno (1+2)	159.143,4	173.020,7	191.731,5	227.943,3	275.522,6	274.586,8	279.986,1	294.168,2	296.309,2	293.854,8
PASIVA										
1. Novčana masa	33.888,7	34.562,1	38.817,1	48.521,0	57.878,3	52.807,2	54.400,5	53.677,3	55.222,3	49.573,0
2. Štedni i oročeni depoziti	18.370,7	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	53.120,9	52.001,2	53.976,0	50.070,3	50.497,7
3. Devizni depoziti	76.035,3	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	104.760,9	108.678,4	117.937,6	117.194,8	119.323,2
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	598,4	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	931,1	966,5	1.261,5	2.531,1	2.058,2
5. Ograničeni i blokirani depoziti	1.721,6	2.067,0	2.092,3	2.504,5	2.280,9	2.388,8	2.890,2	4.005,1	3.094,2	2.955,5
6. Ostalo (neto)	28.528,7	31.006,1	34.992,2	42.980,2	57.419,6	60.577,8	61.049,3	63.310,6	68.196,5	69.447,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	159.143,4	173.020,7	191.731,5	227.943,3	275.522,6	274.586,8	279.986,1	294.168,2	296.309,2	293.854,8

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2
2004.	prosinac	39	1	12	9	6	5	6	6	3	3	–
2005.	prosinac	36	1	10	6	8	5	6	3	2	1	–
2006.	prosinac	35	2	6	5	10	4	8	3	2	1	–
2007.	prosinac	35	2	5	2	12	5	9	2	1	1	–
2008.	veljača	35	2	5	4	10	5	9	2	1	1	–
	ožujak	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	–
	travanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	–
	svibanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	–
	lipanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	–
	srpanj	35	2	5	3	10	6	9	2	1	1	–
	kolovoz	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	–
	rujan	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	–
	listopad	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	–
	studen	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
	prosinac	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
2009.	siječanj	36	2	7	1	10	7	9	2	1	1	–

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijela-znom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Mo-netarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji, a do veljače 2005. godine i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine poda-cima su obuhvaćene sve registrirane štedionice.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica pre-ma veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva	50.118,6	49.373,4	54.862,5	64.088,2	68.177,8	71.417,7	72.036,6	69.718,0	66.805,5	63.961,0
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Posebna prava vučenja	5,0	4,8	6,3	5,3	5,6	8,3	6,0	4,7	5,3	5,7
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
1.4. Efektiva i depoziti po viđenju u stranim bankama	5,8	5,7	7,7	7,2	7,2	9,3	8,9	9,0	1.472,7	1.483,6
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	25.580,7	24.337,7	28.274,1	33.243,0	33.204,4	35.943,9	25.421,8	21.856,9	13.189,3	13.276,9
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	24.525,5	25.023,7	26.573,0	30.831,2	34.959,3	35.454,9	46.598,6	47.846,1	52.136,9	49.193,4
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	1,4	3,3	1,4	0,9	–	–	1,0	–	2,2	1,2
2.1. Potraživanja u kunama	1,4	3,3	1,4	0,9	–	–	1,0	–	2,2	1,2
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	93,6	82,9	73,4	64,0	67,9	67,8	65,3	65,2	64,2	64,2
4. Potraživanja od banaka	972,0	408,9	4.215,6	3.911,5	4.178,3	1.538,0	1.666,5	13,7	13,9	8.053,2
4.1. Krediti bankama	968,9	408,9	4.215,6	3.911,5	4.178,3	1.538,0	1.666,5	13,7	13,9	8.053,2
Lombardni krediti	954,4	–	–	–	1.349,1	–	–	–	–	378,8
Kratkoročni krediti za likvidnost	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ostali krediti	14,5	15,0	14,5	14,5	14,7	14,4	14,1	13,7	13,9	13,9
Obratne repo transakcije	–	394,0	4.201,1	3.897,0	2.814,5	1.523,6	1.652,4	–	–	7.660,6
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	3,1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	51.185,6	49.868,5	59.153,0	68.064,6	72.424,1	73.023,5	73.769,3	69.796,8	66.885,8	72.079,5
PASIVA										
1. Primarni novac	30.586,2	33.924,4	40.390,8	46.331,2	51.923,9	49.977,8	51.173,5	49.771,0	49.743,0	56.966,4
1.1. Gotov novac izvan banaka	10.573,1	10.955,6	12.163,8	14.609,3	16.007,5	15.336,6	16.908,8	16.556,3	17.051,0	16.648,0
1.2. Blagajne banaka	1.683,2	1.871,0	2.210,7	2.698,0	3.305,8	2.959,3	3.340,4	3.117,4	3.428,3	3.089,6
1.3. Depoziti banaka	18.329,3	21.082,6	26.016,3	29.023,9	32.610,6	31.681,9	30.924,4	30.097,3	29.263,7	37.228,8
Računi za namiru banaka	5.616,0	6.408,2	8.411,1	8.535,7	7.553,9	8.913,8	7.508,6	6.559,3	9.520,3	12.993,7
Izdvojena obvezna pričuva	12.603,9	14.674,4	17.605,2	20.478,2	22.275,6	22.623,7	22.981,1	23.092,0	19.222,7	23.728,6
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	109,4	–	–	–	1.991,1	0,3	434,7	446,0	460,6	506,5
Prekonočni depoziti	–	–	–	10,0	790,0	144,0	–	–	60,0	–
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	0,6	15,1	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Ograničeni i blokirani depoziti	6.699,2	10.777,1	13.551,8	16.633,5	14.286,0	17.056,6	16.890,8	13.372,7	8.064,1	4.485,0
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	6.686,6	10.764,7	13.495,9	16.576,7	14.257,5	17.001,4	16.829,1	13.314,5	8.008,3	4.431,7
2.2. Ograničeni depoziti	12,6	12,4	55,9	56,9	28,6	55,2	61,7	58,2	55,8	53,4
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	2.798,0	18,1	18,9	18,9	17,2	12,6	14,7	13,0	16,6	16,3
3.1. Krediti MMF-a	0,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	19,6	18,1	18,9	18,9	17,2	12,6	14,7	13,0	16,6	16,3
3.3. Obveze prema stranim bankama ^a	2.778,5	–	–	–	–	–	0,1	0,0	–	0,0
4. Depoziti središnje države	1.551,1	263,2	332,2	188,0	199,1	307,7	596,7	441,2	206,9	131,2
4.1. Depozitni novac	600,2	228,0	319,0	174,5	125,8	266,1	576,3	436,2	171,1	95,0
Depozitni novac Republike Hrvatske	548,5	123,0	246,3	138,6	100,3	120,4	130,9	110,6	43,0	79,4
Depozitni novac republičkih fondova	51,7	105,0	72,7	35,9	25,4	145,6	445,4	325,6	128,2	15,6
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	950,9	35,2	13,2	13,5	73,3	41,6	20,4	5,0	35,8	36,2
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Blagajnički zapisi HNB-a	4.920,2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	4.920,2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Kapitalni računi	5.039,0	5.096,5	5.357,4	5.408,8	6.674,8	6.250,5	5.788,1	6.640,2	9.562,4	11.210,2
7. Ostalo (neto)	–408,1	–210,8	–498,2	–515,8	–676,9	–581,7	–694,5	–441,4	–707,1	–729,5
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	51.185,6	49.868,5	59.153,0	68.064,6	72.424,1	73.023,5	73.769,3	69.796,8	66.885,8	72.079,5

^a Od listopada 2001. do svibnja 2003. Obveze prema stranim bankama obuhvaćaju i obveze na osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata.^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB-a za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora središnja država u ostale domaće sektore.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunkskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvna pozicija kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročeni depoziti kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmani u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se u okviru te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa, te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama. Do travnja 2001. godine u kunske kredite državnim proračunu bili su svrstavani kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna, dok je stavka Devizni kredit državnim proračunu bila protustavka obvezi prema Međunarodnome monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama su lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka. Od travnja 2005. godine obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenim od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri re-

klasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namiru banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekonoćni depoziti banaka. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namiru stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune HNB-a, a od kolovoza 2004. i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA										
1. Pričuve banaka kod središnje banke	26.783,7	33.718,2	41.775,2	48.384,7	50.178,9	51.640,1	51.102,5	46.531,4	40.705,6	44.756,6
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	20.103,4	22.962,9	28.283,1	31.814,1	35.929,1	34.645,7	34.279,1	33.223,2	32.700,5	40.325,7
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	6.680,2	10.755,3	13.492,1	16.570,6	14.249,8	16.994,4	16.823,4	13.308,2	8.005,1	4.430,9
2. Inozemna aktiva	35.382,9	43.551,0	35.572,5	39.621,2	46.438,5	41.544,2	37.562,2	42.645,4	50.246,6	52.057,7
3. Potraživanja od središnje države	21.543,6	21.051,3	28.877,2	27.936,8	28.971,5	29.984,5	30.658,5	31.003,4	37.801,1	40.045,8
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	110.374,3	125.707,9	147.340,9	180.967,8	207.330,7	213.360,3	218.430,4	222.621,2	231.408,6	232.838,0
4.1. Potraživanja od lokalne države	1.563,1	1.787,9	1.767,2	1.892,0	2.140,8	2.029,2	2.022,3	1.969,1	2.077,4	2.099,6
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	53.809,8	58.643,3	67.017,9	83.386,5	92.265,1	94.325,3	96.311,7	98.914,2	102.779,8	103.954,8
4.3. Potraživanja od stanovništva	55.001,4	65.276,7	78.555,7	95.689,3	112.924,9	117.005,8	120.096,3	121.737,8	126.551,4	126.783,6
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	431,8	624,0	592,2	1.029,5	1.640,0	657,6	691,5	688,1	441,9	498,2
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	761,8	893,9	1.161,8	1.318,1	1.789,7	941,1	1.041,4	1.138,3	1.067,4	1.076,7
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	195.278,0	225.546,2	255.319,8	299.258,1	336.349,4	338.127,9	339.486,6	344.627,8	361.671,2	371.272,9
PASIVA										
1. Depozitni novac	23.315,0	23.591,3	26.653,3	33.911,7	41.870,8	37.470,7	37.491,7	37.121,0	38.171,2	32.925,1
2. Štedni i oročeni depoziti	18.370,7	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	53.120,9	52.001,2	53.976,0	50.070,3	50.497,7
3. Devizni depoziti	76.035,3	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	104.760,9	108.678,4	117.937,6	117.194,8	119.323,2
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	598,4	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	931,1	966,5	1.261,5	2.531,1	2.058,2
5. Inozemna pasiva	49.932,0	61.163,7	67.112,3	76.076,0	65.152,6	69.402,1	64.224,1	57.577,3	75.296,1	78.503,6
6. Depoziti središnje države	5.283,3	6.821,8	9.287,0	10.800,4	13.525,8	13.664,1	15.665,3	15.679,9	16.007,5	18.036,7
7. Krediti primljeni od središnje banke	968,9	408,9	4.215,6	3.911,4	4.178,3	1.538,0	1.666,5	13,7	14,0	8.053,3
8. Ograničeni i blokirani depoziti	1.709,0	2.054,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	2.333,7	2.828,5	3.946,9	3.038,4	2.902,1
9. Kapitalski računi	27.389,5	28.666,4	32.665,7	40.805,1	53.178,9	56.451,5	57.883,3	59.225,1	60.317,4	60.881,7
10. Ostalo (neto)	-8.324,2	-2.546,3	-2.480,4	-2.631,7	-1.753,2	-1.545,1	-1.918,9	-2.111,1	-969,7	-1.908,7
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	195.278,0	225.546,2	255.319,8	299.258,1	336.349,4	338.127,9	339.486,6	344.627,8	361.671,2	371.272,9

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po vidjenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po vidjenju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog uskladjivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke po skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Devizna inozemna aktiva	35.261,9	43.428,1	35.457,9	39.454,5	45.837,2	40.997,4	37.071,2	42.067,0	49.705,1	51.440,6
1.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	31.877,6	35.911,0	27.228,5	30.404,1	37.824,9	33.070,0	29.468,5	34.694,9	38.038,3	39.845,8
Efektivni strani novac	1.268,6	1.190,0	1.136,1	1.232,1	1.245,5	1.254,3	1.571,4	1.200,8	1.973,2	1.348,0
Tekući računi	1.057,0	906,2	860,2	870,1	1.305,2	879,0	930,6	784,9	2.109,8	1.106,4
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	27.969,4	30.943,7	20.874,6	23.509,4	31.726,1	27.877,8	24.390,6	30.163,4	31.444,5	34.746,9
Vrijednosni papiri	1.364,2	2.674,1	4.197,0	4.441,5	3.210,4	2.739,2	2.221,2	2.203,8	2.307,1	2.431,3
Kredit	203,1	189,0	152,9	339,2	195,9	179,0	182,8	178,6	166,3	174,9
Dionice stranih banaka	15,4	8,1	7,8	11,8	141,9	140,7	171,8	163,4	37,4	38,3
1.2. Potraživanja od stranaca	3.384,4	7.517,1	8.229,4	9.050,4	8.012,3	7.927,3	7.602,8	7.372,1	11.666,8	11.594,8
Potraživanja od stranih država	2.905,0	7.066,6	7.735,7	8.217,0	6.696,1	6.436,7	6.042,8	5.791,5	9.976,8	9.893,8
Potraživanja od stranih osoba	478,9	450,2	493,1	798,1	1.295,2	1.448,1	1.460,6	1.497,6	1.613,5	1.618,8
Vrijednosni papiri	32,1	77,4	68,0	141,5	180,9	193,7	245,2	186,7	235,1	239,0
Kredit	446,8	372,8	425,2	656,6	1.114,3	1.254,5	1.215,4	1.310,9	1.378,4	1.379,8
Dionice stranih osoba	0,4	0,3	0,5	35,3	20,9	42,4	99,4	82,9	76,5	82,2
2. Kunska inozemna aktiva	120,9	122,9	114,6	166,7	601,3	546,8	491,0	578,4	541,5	617,1
2.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	99,1	77,8	71,3	96,9	408,1	327,7	240,7	249,9	144,1	207,7
2.2. Potraživanja od stranaca	21,9	45,1	43,4	69,8	193,3	219,2	250,3	328,6	397,4	409,4
U tome: Kredit	21,0	44,3	42,6	69,2	192,7	218,6	249,7	328,0	396,8	408,8
Ukupno (1+2)	35.382,9	43.551,0	35.572,5	39.621,2	46.438,5	41.544,2	37.562,2	42.645,4	50.246,6	52.057,7

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunska potraživanja	18.007,1	16.270,2	20.532,7	22.703,0	24.081,8	24.396,2	22.801,0	22.107,0	24.901,6	27.161,3
1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	16.032,6	14.465,6	17.352,6	18.361,2	19.057,3	18.977,9	17.267,0	17.026,6	19.899,5	21.838,4
Vrijednosni papiri	11.770,0	11.779,1	16.037,7	14.546,7	16.099,8	15.258,8	14.547,8	14.080,7	16.969,0	16.622,8
U tome: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	1.531,9	532,0	20,6	8,3	6,4	5,3	5,5	6,4	6,1	5,9
Krediti	4.262,6	2.686,5	1.314,9	3.814,5	2.957,5	3.719,1	2.719,2	2.945,9	2.930,4	5.215,6
1.2. Potraživanja od republičkih fondova	1.974,5	1.804,6	3.180,1	4.341,9	5.024,5	5.418,2	5.534,0	5.080,4	5.002,1	5.322,8
Vrijednosni papiri	723,6	621,1	–	–	–	–	4,2	–	6,1	6,1
Krediti	1.250,9	1.183,5	3.180,1	4.341,9	5.024,5	5.418,2	5.529,7	5.080,4	4.996,1	5.316,7
2. Devizna potraživanja	3.536,4	4.781,1	8.344,5	5.233,8	4.889,7	5.588,3	7.857,5	8.896,4	12.899,5	12.884,5
2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	3.196,9	3.548,4	7.241,0	4.624,4	4.388,6	5.128,9	7.047,1	7.877,8	9.843,6	9.901,4
Vrijednosni papiri	1.805,4	1.117,0	1.248,1	429,0	268,4	227,7	209,3	207,9	300,7	317,3
Krediti	1.391,5	2.431,3	5.992,8	4.195,4	4.120,1	4.901,2	6.837,8	7.669,9	9.542,9	9.584,1
2.2. Potraživanja od republičkih fondova	339,5	1.232,8	1.103,5	609,4	501,2	459,4	810,4	1.018,6	3.055,9	2.983,1
Vrijednosni papiri	96,4	163,1	144,2	109,2	82,1	65,8	63,7	63,1	50,9	51,2
Krediti	243,1	1.069,7	959,3	500,2	419,1	393,7	746,6	955,5	3.005,1	2.931,9
Ukupno (1+2)	21.543,6	21.051,3	28.877,2	27.936,8	28.971,5	29.984,5	30.658,5	31.003,4	37.801,1	40.045,8

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države. U kuskim potraživanjima od Republike Hrvatske

stavka Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunska potraživanja	100.365,0	114.635,7	133.603,5	166.755,1	194.476,7	200.365,0	205.478,4	209.653,9	216.530,8	217.369,1
1.1. Instrumenti tržišta novca	1.314,1	2.510,0	2.329,9	1.980,7	2.147,4	2.384,7	2.440,1	2.492,4	2.674,5	2.586,8
1.2. Obveznice	56,2	559,8	361,6	1.088,8	1.366,0	1.575,2	1.388,8	1.419,0	1.341,4	1.320,5
1.3. Krediti	96.081,7	109.523,9	128.882,3	161.694,2	188.462,5	194.078,4	199.333,3	203.527,2	210.424,0	211.379,1
1.4. Dionice	2.912,9	2.042,0	2.029,6	1.991,4	2.500,8	2.326,8	2.316,3	2.215,3	2.090,8	2.082,7
2. Devizna potraživanja	10.009,3	11.072,2	13.737,4	14.212,8	12.854,0	12.995,3	12.952,0	12.967,3	14.877,8	15.468,8
2.1. Vrijednosni papiri	130,6	213,5	307,6	221,1	249,2	180,6	164,5	104,6	109,3	84,7
2.2. Krediti	9.878,7	10.858,6	13.429,8	13.991,6	12.604,9	12.814,7	12.787,6	12.862,7	14.768,5	15.384,1
Ukupno (1+2)	110.374,3	125.707,9	147.340,9	180.967,8	207.330,7	213.360,3	218.430,4	222.621,2	231.408,6	232.838,0

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumen-

tima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
KUNSKI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	5.513,5	3.870,0	4.495,0	8.156,4	7.982,0	9.137,3	8.248,9	8.026,3	7.926,5	10.532,3
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	4.262,6	2.686,5	1.314,9	3.814,5	2.957,5	3.902,1	2.719,2	2.945,9	2.930,4	5.215,6
1.2. Krediti republičkim fondovima	1.250,9	1.183,5	3.180,1	4.341,9	5.024,5	5.235,2	5.529,7	5.080,4	4.996,1	5.316,7
2. Krediti lokalnoj državi	1.485,1	1.701,9	1.613,9	1.720,3	1.867,5	1.776,6	1.737,8	1.690,4	1.786,9	1.808,6
3. Krediti trgovačkim društvima	39.777,4	42.844,7	49.105,9	64.666,3	74.001,7	75.635,8	77.841,2	80.435,1	82.431,7	83.110,4
4. Krediti stanovništvu	54.819,3	64.977,2	78.162,4	95.307,6	112.593,3	116.666,0	119.754,3	121.401,7	126.205,3	126.460,0
U tome: Stambeni krediti	16.896,2	21.397,9	27.571,1	36.927,3	45.218,6	47.476,4	48.271,9	48.904,3	52.305,5	52.731,3
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	82,3	154,5	46,5	304,4	213,6	95,2	177,6	144,1	36,1	104,4
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	427,9	558,0	591,8	854,4	947,6	654,5	736,8	832,0	741,4	731,5
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	102.105,4	114.106,4	134.015,6	171.009,4	197.605,7	203.965,4	208.496,7	212.529,6	219.128,0	222.747,3
DEVIZNI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	1.634,7	3.501,0	6.952,1	4.695,6	4.539,2	5.294,8	7.584,4	8.625,3	12.548,0	12.516,0
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	1.391,5	2.431,3	5.992,8	4.195,4	4.120,1	4.901,2	6.837,8	7.669,9	9.542,9	9.584,1
1.2. Krediti republičkim fondovima	243,1	1.069,7	959,3	500,2	419,1	393,7	746,6	955,5	3.005,1	2.931,9
2. Krediti lokalnoj državi	47,1	31,9	63,0	11,3	8,7	7,4	7,4	6,0	5,5	5,5
3. Krediti trgovačkim društvima	9.649,4	10.527,3	12.973,5	13.598,5	12.264,5	12.467,5	12.438,2	12.520,7	14.416,8	15.055,0
4. Krediti stanovništvu	182,1	299,5	393,3	381,8	331,6	339,8	342,0	336,0	346,1	323,6
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	174,3	52,9	19,9	68,1	74,0	0,0	48,0	34,0	1,2	27,3
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	58,8	255,3	512,3	360,5	668,0	104,4	105,4	120,2	143,5	144,5
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	11.746,4	14.667,8	20.914,1	19.115,9	17.886,0	18.214,0	20.525,4	21.642,2	27.461,1	28.071,9
UKUPNO (A+B)	113.851,8	128.774,2	154.929,7	190.125,3	215.491,7	222.179,4	229.022,1	234.171,8	246.589,1	250.819,2

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne

kredite, financijski najam (leasing), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Lokalna država	2.006,2	2.020,7	1.688,7	1.803,8	2.689,4	1.974,4	1.776,0	1.997,9	2.441,1	1.900,6
2. Trgovačka društva	12.872,9	12.036,9	13.344,2	16.668,6	19.599,3	16.179,8	15.914,6	16.203,9	16.896,1	13.661,8
3. Stanovništvo	7.873,1	8.773,0	10.728,3	14.257,8	17.896,7	17.418,4	17.904,5	17.806,2	17.620,1	16.473,7
4. Ostale bankarske institucije	98,9	245,4	322,1	485,1	481,1	556,9	426,5	312,3	293,6	155,7
5. Nebankarske financijske institucije	468,1	517,5	571,3	697,6	1.205,2	1.342,1	1.472,6	801,6	921,1	733,9
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-4,2	-2,2	-1,3	-1,2	-0,9	-0,9	-2,5	-0,8	-0,7	-0,5
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	23.315,0	23.591,3	26.653,3	33.911,7	41.870,8	37.470,7	37.491,7	37.121,0	38.171,2	32.925,1

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuju depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i

tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjen za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Štedni depoziti	2.527,9	2.233,9	2.493,6	2.905,6	3.086,1	3.022,1	2.983,3	2.929,8	2.770,3	2.713,2
1.1. Lokalna država	14,4	4,6	2,7	2,8	2,5	2,4	2,0	1,6	0,0	0,0
1.2. Trgovačka društva	190,5	38,8	101,6	110,3	154,7	158,7	139,3	124,1	108,8	116,7
1.3. Stanovništvo	2.288,8	2.190,5	2.388,3	2.792,4	2.929,0	2.860,9	2.838,0	2.800,0	2.657,7	2.587,5
1.4. Ostale bankarske institucije	–	–	–	–	–	–	4,0	4,0	–	–
1.5. Nebankarske financijske institucije	34,2	0,0	1,0	0,0	–	–	–	–	3,7	8,9
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	15.842,9	20.245,4	25.498,4	41.931,3	50.558,8	50.098,8	49.017,9	51.046,3	47.300,1	47.784,5
2.1. Lokalna država	551,6	550,8	508,7	491,8	549,5	1.336,8	1.534,6	1.787,1	726,0	1.236,2
2.2. Trgovačka društva	7.165,3	8.698,5	8.222,5	14.715,4	18.414,8	16.543,1	13.987,1	16.129,1	16.268,0	15.555,1
2.3. Stanovništvo	6.194,5	9.321,4	13.254,9	20.755,0	20.479,1	22.779,2	23.412,0	23.074,2	22.721,6	22.784,8
2.4. Ostale bankarske institucije	129,3	215,9	931,9	2.697,9	6.386,5	4.537,5	3.983,3	3.901,7	2.563,4	2.385,7
2.5. Nebankarske financijske institucije	1.802,2	1.458,8	2.580,4	3.271,3	4.728,9	4.902,2	6.100,9	6.154,2	5.021,1	5.822,7
Ukupno (1+2)	18.370,7	22.479,2	27.992,1	44.836,8	53.644,9	53.120,9	52.001,2	53.976,0	50.070,3	50.497,7

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Štedni depoziti	21.547,0	22.144,6	22.641,0	22.698,6	22.845,0	22.321,8	22.797,1	23.772,6	21.262,2	21.656,6
1.1. Lokalna država	14,7	15,6	11,9	30,8	27,5	9,8	26,1	9,2	22,1	9,8
1.2. Trgovačka društva	3.620,2	4.273,2	4.408,3	4.589,7	5.543,6	5.326,3	5.896,7	5.910,0	5.132,0	4.837,1
1.3. Stanovništvo	17.690,2	17.708,9	17.933,6	17.609,9	16.720,8	16.139,1	16.265,5	17.154,5	15.682,8	15.694,6
1.4. Ostale bankarske institucije	9,0	15,4	116,0	276,7	251,7	355,8	224,0	176,0	121,4	154,5
1.5. Nebankarske financijske institucije	212,9	131,6	171,3	191,4	301,5	490,8	384,9	522,9	303,9	960,6
2. Oročeni depoziti	54.488,4	59.598,3	64.119,7	65.558,1	80.245,1	82.439,1	85.881,3	94.165,0	95.932,6	97.666,6
2.1. Lokalna država	3,8	0,3	3,2	1,9	2,1	1,9	2,0	2,1	2,3	12,1
2.2. Trgovačka društva	7.154,0	8.518,6	8.154,2	7.086,2	10.391,9	9.597,6	9.959,0	11.617,3	11.215,5	11.109,7
2.3. Stanovništvo	46.805,1	50.636,0	55.036,1	57.210,8	66.465,7	69.660,4	73.044,5	79.055,2	80.419,6	82.986,3
2.4. Ostale bankarske institucije	21,7	20,7	242,0	366,2	1.038,6	1.039,3	764,6	1.062,1	808,2	820,7
2.5. Nebankarske financijske institucije	503,7	422,7	684,2	892,9	2.346,8	2.139,9	2.111,2	2.428,3	3.487,0	2.738,0
Ukupno (1+2)	76.035,3	81.742,9	86.760,8	88.256,7	103.090,1	104.760,9	108.678,4	117.937,6	117.194,8	119.323,2

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih finan-

cijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	–	–	–	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,6
2. Obveznice (neto)	151,9	170,5	164,9	340,9	632,0	637,8	452,4	434,3	609,5	606,6
3. Primljeni krediti	446,5	993,0	912,1	502,5	576,0	292,5	513,3	826,4	1.920,8	1.451,0
3.1. Lokalna država	0,9	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Trgovačka društva	92,7	40,3	40,8	0,0	152,9	0,0	0,0	3,7	3,5	3,5
3.3. Ostale bankarske institucije	222,1	842,8	828,1	492,8	266,4	265,8	496,3	820,7	1.719,2	1.333,4
3.4. Nebankarske financijske institucije	130,9	109,9	43,2	9,6	156,6	26,6	17,0	2,0	198,0	114,1
Ukupno (1+2+3)	598,4	1.163,5	1.077,0	844,1	1.208,8	931,1	966,5	1.261,5	2.531,1	2.058,2

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih

mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Devizna inozemna pasiva	44.574,3	54.536,7	52.073,3	55.114,3	48.461,3	51.479,8	47.828,7	41.487,8	54.726,8	57.711,1
1.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	38.623,1	48.967,5	45.747,7	48.561,3	41.483,1	44.727,4	41.061,5	34.684,4	47.878,5	50.524,9
Tekući računi	266,6	127,6	156,3	195,0	258,8	245,8	223,3	152,3	176,6	214,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	12.885,2	16.056,8	12.523,1	12.174,1	10.562,9	12.694,1	9.302,1	7.527,4	14.016,4	16.364,4
Kredit	25.471,4	29.369,5	29.775,6	32.903,9	27.373,0	28.528,7	28.280,3	23.810,4	30.408,3	30.646,3
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	2.949,2	2.399,4	1.167,4	820,7	405,9	1.396,3	1.568,2	1.538,2	1.585,1	1.942,8
Obveznice	–	3.413,6	3.292,6	3.288,3	3.288,4	3.258,7	3.255,8	3.194,3	3.277,1	3.299,6
1.2. Obveze prema strancima	5.951,2	5.569,2	6.325,6	6.553,0	6.978,2	6.752,5	6.767,3	6.803,4	6.848,4	7.186,2
Štedni i oročeni depoziti	4.753,2	5.002,2	5.846,3	6.192,4	6.729,9	6.562,9	6.579,0	6.672,8	6.719,0	7.112,0
Depoziti po viđenju	898,6	1.052,5	1.172,9	1.635,8	1.537,2	1.582,6	1.643,6	1.560,7	1.374,5	1.465,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	3.854,6	3.949,6	4.673,4	4.556,7	5.192,7	4.980,2	4.935,4	5.112,1	5.344,6	5.646,9
Kredit	1.198,0	567,1	479,3	360,5	248,3	189,6	188,3	130,6	129,3	74,1
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	39,1	0,2	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Kunska inozemna pasiva	5.357,7	6.627,0	15.039,1	20.961,8	16.691,3	17.922,2	16.395,4	16.089,4	20.569,2	20.792,5
2.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	5.087,8	6.103,9	14.099,6	20.087,0	16.093,8	17.198,1	15.756,2	15.523,5	20.061,0	20.273,4
Depozitni novac	86,4	145,1	179,6	1.438,1	519,0	640,3	537,8	397,4	898,1	732,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	2.664,1	2.846,9	6.979,5	11.198,8	11.423,7	12.406,6	11.069,6	10.977,4	15.014,2	15.392,0
Kredit	2.337,3	3.111,9	6.940,5	7.450,2	4.151,2	4.151,2	4.148,8	4.148,8	4.148,8	4.148,8
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	–	–	405,7	404,0	0,4	0,4	–	–	–	0,0
2.2. Obveze prema strancima	269,9	523,1	939,5	874,8	597,5	724,1	639,2	565,9	508,2	519,1
Depozitni novac	76,8	95,9	180,3	170,1	253,2	250,7	302,9	277,2	257,0	269,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	191,4	419,2	755,2	703,3	340,6	469,7	334,8	287,2	245,7	244,3
Kredit	1,7	8,0	4,0	1,4	3,7	3,7	1,5	1,5	5,5	5,5
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	1,7	8,0	4,0	1,4	3,7	3,7	1,5	1,5	5,5	5,5
Ukupno (1+2)	49.932,0	61.163,7	67.112,3	76.076,0	65.152,6	69.402,1	64.224,1	57.577,3	75.296,1	78.503,6

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i

kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunski depoziti	4.104,4	5.627,2	7.596,1	9.030,0	11.535,0	11.746,5	14.142,6	14.247,3	14.185,1	15.903,7
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	506,4	445,1	605,0	497,5	666,4	590,0	1.391,5	1.305,2	429,5	1.882,5
Depozitni novac	448,0	373,3	458,1	366,2	454,9	352,8	233,4	293,1	176,7	214,6
Štedni depoziti	3,0	4,2	1,8	2,1	1,2	1,1	0,9	0,8	1,1	0,9
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	54,2	66,5	144,0	128,1	209,3	235,1	1.156,2	1.011,3	251,6	1.667,0
Krediti	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	–	–	–
1.2. Depoziti republičkih fondova	3.598,0	5.182,2	6.991,1	8.532,6	10.868,6	11.156,5	12.751,1	12.942,1	13.755,5	14.021,2
Depozitni novac	294,8	266,3	580,2	254,6	330,1	227,0	389,1	487,8	645,6	483,4
Štedni depoziti	0,3	3,5	1,9	14,6	2,4	2,2	2,2	4,0	0,0	0,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	156,2	262,3	251,7	496,7	413,6	481,9	712,6	791,3	385,8	486,4
Krediti	3.146,7	4.650,0	6.157,3	7.766,7	10.122,4	10.445,5	11.647,2	11.659,1	12.724,1	13.051,5
2. Devizni depoziti	1.178,9	1.194,6	1.690,9	1.770,4	1.990,8	1.917,6	1.522,7	1.432,6	1.822,5	2.133,0
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	1.158,2	891,0	906,2	811,7	759,4	686,8	729,4	642,3	1.122,5	986,4
Štedni depoziti	198,5	189,7	340,6	264,8	527,4	264,7	325,7	381,7	666,8	542,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	–	23,2	38,7	275,0	49,7	282,1	263,7	139,6	330,0	339,6
Refinancirani krediti	959,6	678,1	527,0	271,9	182,3	140,0	140,0	121,0	125,7	104,8
2.2. Depoziti republičkih fondova	20,8	303,6	784,7	958,6	1.231,4	1.230,8	793,3	790,3	699,9	1.146,6
Štedni depoziti	20,8	156,5	139,4	93,4	85,7	125,7	167,2	136,2	107,1	69,4
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	–	147,1	25,8	356,2	153,8	174,2	65,2	512,0	519,6	561,1
Krediti	–	–	619,6	509,0	991,8	931,0	560,9	142,2	73,2	516,1
Ukupno (1+2)	5.283,3	6.821,8	9.287,0	10.800,4	13.525,8	13.664,1	15.665,3	15.679,9	16.007,5	18.036,7

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike

Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Ograničeni depoziti	1.541,2	2.014,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	2.333,7	2.828,5	3.946,9	3.038,4	2.902,1
1.1. Kunski depoziti	730,1	1.267,4	1.277,1	1.427,0	1.322,8	1.296,2	1.551,8	1.364,7	1.478,8	1.539,2
1.2. Devizni depoziti	811,1	747,2	759,3	1.020,5	929,5	1.037,5	1.276,6	2.582,2	1.559,6	1.362,9
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	167,8	40,0	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2)	1.709,0	2.054,6	2.036,4	2.447,6	2.252,3	2.333,7	2.828,5	3.946,9	3.038,4	2.902,1

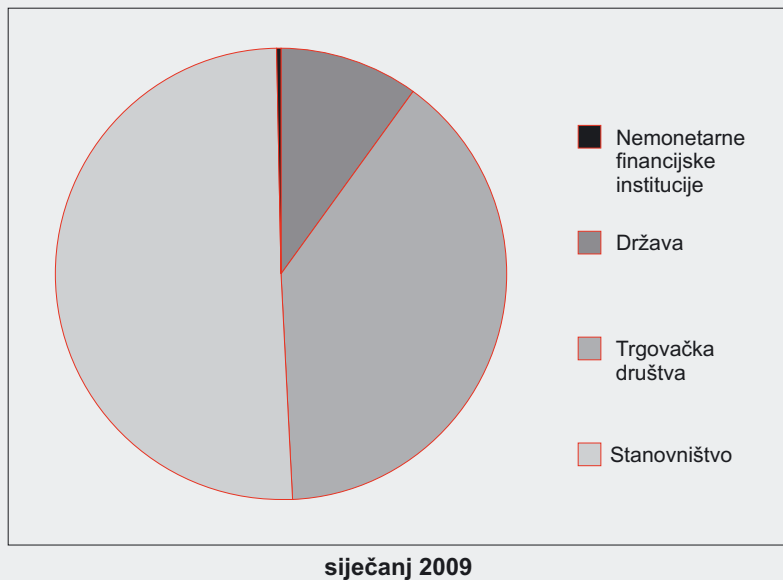
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti stanovništva.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

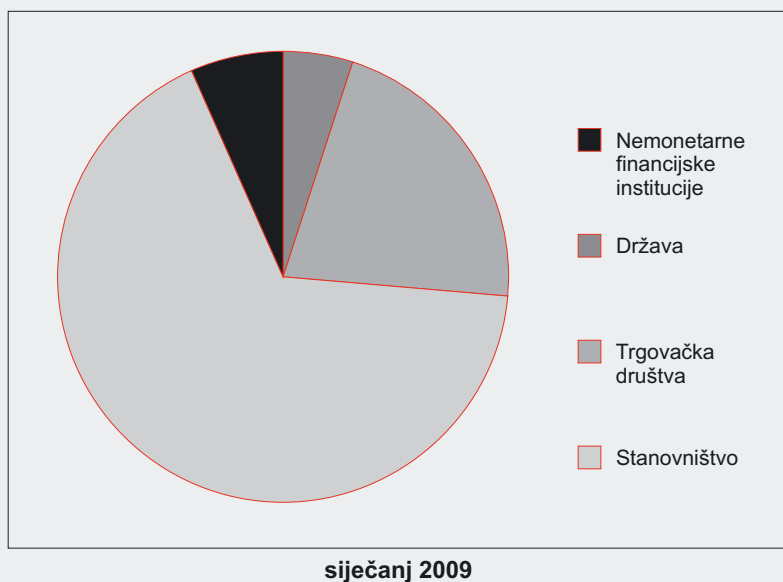
Slika D1.

**DISTRIBUCIJA KREDITA BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA KOD BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

Napomena:

Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije.
Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA										
1. Pričuve kod središnje banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	3.033,5	3.779,1	4.274,3	4.674,8	4.036,5	3.750,6	3.658,2	3.586,2	3.395,5	3.389,1
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	187,9	373,2	575,5	1.296,0	2.220,4	2.389,9	2.545,3	2.643,9	2.857,9	2.902,2
U tome: Potraživanja od stanovništva	187,9	373,2	575,5	1.296,0	2.220,4	2.389,9	2.545,3	2.643,9	2.857,9	2.902,2
4. Potraživanja od banaka	247,2	824,2	994,4	181,4	133,6	78,6	187,5	217,6	533,7	294,7
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	3.468,6	4.976,6	5.844,2	6.152,3	6.390,5	6.219,1	6.391,1	6.447,7	6.787,1	6.586,0
PASIVA										
1. Oročeni depoziti	3.265,2	4.728,2	5.514,7	5.803,6	6.037,9	5.886,8	5.906,0	5.853,3	6.297,6	6.068,3
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	11,1	10,7	10,3	61,7	40,1	44,8	91,0	153,8	91,5	120,8
3. Kapitalni računi	159,7	206,7	258,0	244,7	303,0	298,7	348,3	389,0	390,6	390,4
4. Ostalo (neto)	32,6	30,8	61,1	42,2	9,6	-11,2	45,8	51,6	7,4	6,5
Ukupno (1+2+3+4)	3.468,6	4.976,6	5.844,2	6.152,3	6.390,5	6.219,1	6.391,1	6.447,7	6.787,1	6.586,0

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su novčana sredstva stambenih štedionica u blagajnama, a do rujna 2003. godine i kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i

depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalni računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a ^a	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite ^b	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^b	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^b	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1995.	prosinac	8,50	–	25,49	19,00	17,00	–	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	–	11,00	19,00	17,00	–	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	–	9,50	19,00	17,00	–	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	–	12,00	19,00	7,00	14,00	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	–	13,00	19,00	–	14,00	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	–	12,00	18,00	–	13,00	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	–	10,00	–	–	11,00	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2003.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2004.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2005.	prosinac	4,50	3,50	7,50 ^c	–	–	8,50 ^c	15,00	15,00
2006.	prosinac	4,50	3,50	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2007.	prosinac	9,00 ^d	4,06	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2008.	veljača	9,00	4,63	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	ožujak	9,00	4,96	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	travanj	9,00	4,95	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	svibanj	9,00	5,05	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	lipanj	9,00	4,99	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	srpanj	9,00	4,83	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	kolovoz	9,00	4,92	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	rujan	9,00	4,98	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	listopad	9,00	6,60	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	studen	9,00	7,94	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	prosinac	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
2009.	siječanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00

^a Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu

^b Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima.

^c Od 14. prosinca 2005.

^d Od 31. prosinca 2007.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite.

Vremenske serije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 7 do rujna 1994. godine odnose se na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaća-

nja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na upisane obvezne blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospelja ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospelja					Kamatne stope na prekonoćne depozite kod HNB-a
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	–	–	–	–	–	–	–
1996.	prosinac	5,50	–	–	8,00	9,50	–	–	–	–	–	–	–
1997.	prosinac	4,50	–	–	8,00	9,00	10,00	–	–	–	–	–	–
1998.	prosinac	5,90	–	–	9,50	10,50	11,00	–	4,60	3,12	3,08	–	–
1999.	prosinac	5,90	–	–	10,50	11,55	12,50	–	4,83	3,56	–	–	–
2000.	prosinac	4,50	–	–	6,65	7,00	7,70	–	5,51	4,83	–	–	–
2001.	prosinac	2,00	–	–	3,36	4,26	4,85	–	2,62	3,06	–	–	–
2002.	prosinac	1,75	–	–	2,08	–	–	2,30	2,68	–	–	–	–
2003.	prosinac	1,25	0,50	–	–	–	–	1,75	1,48	–	–	–	–
2004.	prosinac	1,25	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2005.	prosinac	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2006.	prosinac	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2007.	prosinac	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2008.	veljača	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	ožujak	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	travanj	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	svibanj	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	lipanj	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	srpanj	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	kolovoz	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	rujan	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	listopad	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	studeni	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
	prosinac	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50
2009.	siječanj	0,75	0,75	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,50

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske

narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelja od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonoćni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunata obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28	....
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62	....
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05	....
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	430,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,36
2005.	prosinac	18,00	37.424,5	24.997,9	12.426,6	3.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	28.966,1	11.770,4	7.332,5	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.465,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	veljača	17,00	45.269,3	32.262,1	13.007,2	5.521,6	22.580,7	9.482,8	0,52	1,41
	ožujak	17,00	45.550,5	32.293,9	13.256,6	6.778,8	22.604,0	9.701,4	0,52	1,05
	travanj	17,00	45.815,3	32.440,9	13.374,4	7.654,2	22.708,6	9.794,0	0,52	0,84
	svibanj	17,00	46.172,4	32.701,9	13.470,5	8.075,3	22.891,3	9.851,7	0,52	1,00
	lipanj	17,00	46.264,6	32.807,9	13.456,7	7.906,1	22.965,5	9.806,9	0,52	0,83
	srpanj	17,00	45.952,0	32.547,1	13.404,9	6.627,5	22.783,0	9.695,6	0,52	0,80
	kolovoz	17,00	46.045,8	32.586,8	13.459,0	5.733,9	22.810,8	9.688,3	0,52	1,08
	rujan	17,00	46.495,1	32.862,2	13.632,9	4.741,9	23.003,5	9.731,1	0,52	0,99
	listopad	17,00	46.766,9	32.996,1	13.770,8	2.046,7	23.097,3	9.731,9	0,52	1,17
	studen	17,00	47.233,1	33.267,0	13.966,1	463,5	23.286,9	9.917,4	0,52	1,43
	prosinac	14,87	41.474,4	29.179,7	12.294,7	461,9	20.425,8	8.807,0	0,52	0,81
2009.	siječanj	14,00	39.484,4	31.185,1	8.299,3	487,8	21.829,6	5.987,4	0,52	0,91

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeća do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. godine posebnu obveznu pričuvu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. godine).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve je fiksni i iznosi 70%.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1995.	prosinac	49,4	....	0,63	199,4	218,7	–	–
1996.	prosinac	267,9	....	2,63	98,5	780,9	–	183,8
1997.	prosinac	396,3	....	2,92	32,7	728,9	–	260,7
1998.	prosinac	221,9	....	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	....	1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	0,0	4.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.495,5	26.126,1	2,64	0,0	0,0	0,0	4.581,7
2005.	prosinac	672,5	20.493,4	0,96	0,2	0,0	0,0	4.163,3
2006.	prosinac	840,8	20.239,1	0,83	0,0	0,0	0,0	5.993,7
2007.	prosinac	1.161,5	30.412,6	1,03	330,4	0,0	0,0	4.449,4
2008.	veljača	866,1	28.898,6	0,76	251,0	0,0	0,0	7.100,2
	ožujak	1.209,2	27.133,6	1,08	1,7	0,0	0,0	6.771,8
	travanj	970,7	24.928,8	0,87	0,0	0,0	0,0	6.934,5
	svibanj	799,1	23.353,8	0,71	0,0	0,0	0,0	6.463,4
	lipanj	633,7	22.088,0	0,56	0,0	0,0	0,0	6.266,8
	srpanj	517,9	24.730,7	0,46	0,0	0,0	0,0	5.786,2
	kolovoz	733,5	27.287,8	0,65	2,7	0,0	0,0	5.280,1
	rujan	802,7	28.409,0	0,71	0,0	0,0	0,0	6.014,5
	listopad	411,7	28.675,2	0,36	366,6	0,0	0,0	3.542,4
	studen	469,2	26.975,7	0,41	1.711,2	0,0	0,0	3.728,7
prosinac	1.168,7	28.101,4	1,03	289,1	0,0	0,0	6.171,2	
2009.	siječanj	737,9	30.126,4	0,65	778,7	0,0	0,0	7.020,9

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunskih imobiliziranih sredstava, koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. godine). Od lipnja 2005. godine Hrvatska narodna banka plaća naknadu po stopi koja je za izdvojena sredstva u američkim dolarima jednaka 50% U.S. Federal Funds Target Rate, a u eurima 50% ECB Minimum Bid Refinance Rate na dan izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Stupac 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računu za namiru i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računu za namiru i u blagajni, propisano odlukama Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na novčanom tržištu			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekonoćne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
1	2	3	4	5			6	7	8				9
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
2004.	prosinac	3,55	6,02	11,44	11,71	8,33	14,19	14,27	12,29	9,31	6,90	11,16	
2005.	prosinac	2,29	3,61	9,91	9,99	7,71	11,26	13,18	5,35	8,75	6,48	10,35	
2006.	prosinac	2,02	3,52	9,07	9,37	6,75	11,84	13,21	4,67	7,53	5,86	9,44	
2007.	prosinac	5,33	6,71	9,32	9,74	7,39	12,34	13,19	4,95	7,50	6,66	8,01	
2008.	veljača	4,07	6,42	9,95	10,27	7,62	12,18	12,92	5,29	8,43	7,55	8,99	
	ožujak	2,69	5,78	9,69	9,92	7,36	12,15	12,90	4,92	8,40	7,20	9,02	
	travanj	2,44	5,85	10,11	10,45	7,78	12,59	13,42	5,66	8,43	7,30	9,03	
	svibanj	2,66	5,20	9,66	9,90	7,58	11,93	12,72	5,36	8,36	7,17	9,28	
	lipanj	3,20	5,31	9,47	9,65	7,38	11,91	12,68	5,56	8,43	7,32	9,32	
	srpanj	3,40	5,30	9,63	9,79	7,44	12,16	12,91	5,34	8,72	7,96	9,45	
	kolovoz	3,49	5,14	10,01	10,16	7,56	12,25	12,91	4,50	8,85	7,89	9,71	
	rujan	4,51	5,42	10,07	10,21	7,84	12,20	12,91	5,22	8,90	7,74	9,66	
	listopad	9,87	9,60	10,66	10,82	8,81	12,27	12,93	4,57	9,23	8,22	9,76	
	studeni	17,14	15,03	10,97	11,15	9,45	12,41	13,02	4,49	9,19	8,33	9,93	
	prosinac	5,21	7,59	10,71	10,89	8,98	12,33	12,97	4,96	9,05	8,10	10,35	
2008.	siječanj	9,88	9,80	11,02	11,09	9,24	12,44	13,03	4,45	9,60	7,84	11,06	
	Relativna važnost ^a	–	–	76,69	72,73	30,66	42,07	39,20	2,87	3,96	1,80	2,16	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u stupcima 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, među ostalim, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvaćen porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazivale su se kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se

kamatne stope na novčanom tržištu izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonoćnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonoćnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvoje-ne kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijecom na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunati na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima			
		Na kratkoročne kredite					Na dugoročne kredite					Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
		Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu						
							Ukupni prosjek	Stambeni	Ostali					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	....	....	17,18	19,06	12,27	
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	....	....	19,50	21,46	10,77	
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	....	....	13,61	14,95	9,71	
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	....	....	6,95	8,37	5,71	
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	....	....	6,75	7,43	6,07	
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	....	....	7,70	7,49	8,05	
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	....	....	5,94	5,70	7,27	
2002.	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44	
2003.	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18	
2004.	prosinac	6,89	7,25	7,09	8,47	6,77	5,55	7,73	5,71	8,79	5,34	5,92	4,83	
2005.	prosinac	6,18	6,52	6,34	7,91	6,07	5,18	6,98	4,95	8,10	5,29	5,28	5,30	
2006.	prosinac	6,30	6,56	6,29	8,33	6,22	6,21	6,22	4,75	7,57	5,65	6,19	5,34	
2007.	prosinac	6,73	6,86	6,86	6,84	6,66	6,51	6,80	5,12	8,24	6,79	6,59	7,10	
2008.	veljača	6,97	6,98	7,09	6,15	6,97	6,35	7,45	5,44	8,65	7,11	7,23	6,82	
	ožujak	7,16	6,83	6,91	6,46	7,26	6,39	7,75	5,65	8,79	6,83	7,00	6,63	
	travanj	7,31	7,21	7,06	8,35	7,34	6,62	7,90	5,75	8,92	6,96	7,06	6,82	
	svibanj	7,60	7,32	7,21	8,26	7,68	6,53	8,16	5,84	9,23	6,77	7,05	6,37	
	lipanj	7,67	7,47	7,35	8,70	7,73	6,74	8,25	5,85	9,46	6,97	7,22	6,69	
	srpanj	7,42	7,45	7,37	8,52	7,41	6,83	7,79	5,90	8,92	7,15	7,18	7,13	
	kolovoz	7,57	7,77	7,63	8,81	7,51	7,00	7,75	5,96	8,70	7,14	7,18	7,10	
	rujan	7,54	7,67	7,57	8,69	7,49	7,21	7,63	5,98	8,47	7,36	7,51	7,11	
	listopad	7,79	8,26	8,23	8,68	7,62	7,40	7,74	6,04	8,52	7,61	7,87	7,13	
	studen	8,04	8,42	8,38	9,00	7,81	7,65	7,88	6,06	9,01	7,58	7,59	7,58	
	prosinac	7,73	8,20	8,18	8,65	7,43	6,92	7,89	6,08	9,02	7,08	7,17	6,83	
2009.	siječanj	7,48	7,59	7,54	8,59	7,39	6,61	8,07	6,18	9,33	6,49	6,69	5,84	
Relativna važnost ^a		18,46	8,23	7,89	0,34	10,22	4,78	5,44	2,18	3,26	4,85	3,74	1,11	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite s valutnom

klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjelim na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima prikazane u stupcima 12, 13 i 14 odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekucem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Na oročene depozite						
				Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	prosinac	1,83	0,74	4,11	4,11	3,93	4,13	4,10	4,65	3,30
2005.	prosinac	1,58	0,61	3,36	3,34	3,89	3,23	4,12	5,04	3,49
2006.	prosinac	1,91	0,56	2,98	2,94	4,10	2,69	4,32	4,98	3,11
2007.	prosinac	2,67	0,49	5,42	5,34	4,47	5,48	6,28	5,45	6,45
2008.	veljača	2,79	0,46	5,01	4,92	4,80	4,95	5,92	5,35	6,04
	ožujak	2,62	0,46	4,48	4,32	4,69	4,22	5,82	5,43	5,91
	travanj	2,62	0,45	4,11	3,98	4,69	3,82	5,78	5,45	5,92
	svibanj	2,57	0,44	4,20	4,08	4,68	3,93	5,28	5,41	5,26
	lipanj	2,52	0,44	4,16	4,16	4,64	4,02	4,17	5,46	3,86
	srpanj	2,57	0,44	4,23	4,24	4,65	4,12	4,11	5,36	3,81
	kolovoz	2,39	0,42	4,01	4,31	4,61	4,23	1,96	5,26	1,37
	rujan	2,82	0,43	5,20	4,88	4,53	4,97	7,12	5,21	7,59
	listopad	3,24	0,43	7,52	7,55	4,97	8,07	7,28	5,91	7,87
	studen	3,78	0,47	10,25	10,60	5,30	11,60	7,32	5,85	7,68
	prosinac	2,92	0,43	5,65	5,60	5,34	5,64	6,58	5,88	6,85
2009.	siječanj	3,50	0,43	7,81	7,75	5,26	8,18	8,97	5,70	9,80
	Relativna važnost ^a	58,47	27,49	28,39	26,79	3,94	22,84	1,60	0,33	1,28

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim ra-

čunima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom			Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Stanovništva		Trgovačkih društava		
1	2	3	4	5	6	7	EUR	USD	EUR	USD
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38
2003.	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
2004.	prosinac	4,17	3,61	5,19	2,65	0,31	0,34	0,22	0,22	0,21
2005.	prosinac	3,99	3,63	4,77	2,61	0,27	0,27	0,17	0,27	0,76
2006.	prosinac	3,67	3,30	4,07	2,94	0,25	0,23	0,17	0,32	0,44
2007.	prosinac	3,98	3,76	4,35	3,44	0,25	0,22	0,15	0,36	0,43
2008.	veljača	4,25	3,91	5,36	3,49	0,25	0,23	0,15	0,36	0,49
	ožujak	4,12	3,84	4,57	3,46	0,27	0,22	0,16	0,43	0,36
	travanj	3,89	4,27	4,34	3,56	0,25	0,22	0,15	0,38	0,32
	svibanj	4,03	3,98	5,15	3,50	0,25	0,21	0,15	0,41	0,28
	lipanj	4,13	4,02	5,32	3,45	0,28	0,21	0,15	0,53	0,26
	srpanj	3,95	3,80	4,49	3,57	0,24	0,21	0,15	0,38	0,26
	kolovoz	3,81	3,79	4,95	3,56	0,25	0,21	0,15	0,37	0,40
	rujan	4,18	3,77	4,71	3,61	0,25	0,21	0,15	0,41	0,21
	listopad	3,71	4,08	4,41	3,79	0,24	0,21	0,15	0,36	0,24
	studen	3,75	3,94	4,35	3,79	0,23	0,20	0,15	0,34	0,32
	prosinac	4,09	4,05	4,42	3,97	0,21	0,20	0,15	0,26	0,13
2009.	siječanj	4,25 ^b	3,87	4,55	3,99	0,24	0,20	0,15	0,41	0,31
Relativna važnost ^a		0,47	0,41	0,05	41,07	18,25	12,29	1,74	3,75	0,47

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 20,20 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnosile su se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite

primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3) od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite prikazana u stupcu 6 odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene devizne depozite, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) jesu stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) jesu iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Ukupni prosjek	Na dugoročne depozite			
				Stanovništva		Trgovačkih društava			Stanovništva		Trgovačkih društava	
1	2	12	13	EUR	USD	EUR	USD	18	EUR	USD	EUR	USD
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	prosinac	2,85	2,65	3,01	1,69	2,46	2,28	4,20	4,85	3,13	3,61	2,65
2005.	prosinac	3,07	2,94	2,99	1,76	2,63	4,34	3,69	4,25	0,48	4,39	–
2006.	prosinac	3,82	3,76	3,16	2,05	4,24	5,84	4,25	4,47	2,26	4,79	4,61
2007.	prosinac	4,32	4,25	3,47	2,60	5,10	5,33	4,80	4,83	3,84	5,13	2,19
2008.	veljača	4,32	4,25	3,53	2,60	5,11	4,34	4,79	4,84	3,88	4,52	4,87
	ožujak	4,18	4,10	3,51	2,53	4,93	3,97	4,73	4,78	3,46	4,99	2,70
	travanj	4,15	4,06	3,62	2,56	4,64	3,81	4,83	4,88	3,82	4,22	2,29
	svibanj	4,06	3,98	3,63	2,56	4,51	3,55	4,71	4,72	3,96	5,61	3,01
	lipanj	4,05	3,95	3,51	2,60	4,60	3,70	4,73	4,77	3,75	4,60	2,95
	srpanj	4,14	4,01	3,65	2,75	4,82	3,35	5,00	4,80	3,76	6,77	5,19
	kolovoz	4,24	4,17	3,68	2,66	5,01	3,52	4,72	4,76	3,94	4,57	3,15
	rujan	4,29	4,17	3,71	2,74	4,89	3,42	4,94	4,98	4,04	4,96	1,82
	listopad	4,54	4,37	3,88	2,80	5,00	4,07	5,32	5,33	3,94	6,38	3,13
	studen	4,17	3,96	3,87	2,62	4,15	3,66	5,34	5,41	3,85	4,91	3,01
prosinac	4,15	3,95	4,33	2,69	4,13	1,84	5,51	5,57	3,58	5,52	2,38	
2009.	siječanj	4,18	4,02	4,38	2,70	4,04	2,33	5,38	5,47	3,95	4,82	3,13
Relativna važnost ^a		22,82	20,17	9,97	0,65	7,89	1,66	2,65	2,48	0,13	0,03	0,01

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

u milijunima EUR, tekući tečaj

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2008.				2009. I.
							III.	VI.	IX.	XII.	
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	6.433,1	7.465,3	8.443,5	14.442,7	26.365,0	33.058,3	2.776,6	2.394,9	2.775,4	2.720,4	1.459,0
2. Fizičke osobe	3.571,6	3.934,4	4.931,8	6.262,7	6.151,3	4.755,3	327,0	436,1	438,9	373,9	254,3
2.1. Domaće fizičke osobe	3.103,3	3.586,1	4.662,6	5.909,4	3.184,0	4.252,9	306,3	375,3	391,4	350,6	241,5
2.2. Strane fizičke osobe	468,2	348,3	269,2	353,2	326,3	502,4	20,7	60,8	47,5	23,4	12,8
3. Domaće banke	6.324,4	10.799,3	9.069,9	14.380,1	20.141,3	20.017,6	1.339,1	872,4	1.683,8	2.024,1	1.280,2
4. Strane banke	1.430,6	1.426,2	2.602,3	5.056,8	5.194,1	7.342,5	427,1	576,1	807,4	952,5	512,0
5. Hrvatska narodna banka	438,3	33,0	0,0	125,5	0,0	420,6	–	–	–	150,0	328,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	18.197,9	24.110,1	25.106,0	40.439,5	57.851,7	65.594,2	4.869,8	4.279,6	5.705,5	6.220,9	3.833,8
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	10.852,4	11.280,3	13.022,3	17.515,0	28.564,1	35.448,8	2.860,6	2.620,9	3.262,7	2.784,6	1.792,4
2. Fizičke osobe	1.403,1	1.671,1	2.722,5	4.109,1	3.712,5	4.366,4	307,6	262,1	485,8	324,7	271,7
2.1. Domaće fizičke osobe	1.393,1	1.654,5	2.693,9	4.056,4	2.071,3	4.335,2	305,9	259,9	482,1	321,5	270,2
2.2. Strane fizičke osobe	10,0	16,6	28,6	52,6	40,0	31,2	1,8	2,2	3,7	3,1	1,5
3. Domaće banke	6.324,4	10.799,3	9.069,9	14.380,1	20.141,3	20.017,6	1.339,1	872,4	1.683,8	2.024,1	1.280,2
4. Strane banke	765,3	1.001,1	1.407,1	3.526,1	4.072,6	6.615,7	206,9	480,7	758,7	783,7	581,5
5. Hrvatska narodna banka	84,5	543,2	670,8	1.329,5	839,0	409,1	–	–	–	–	261,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	19.429,7	25.295,0	26.892,7	40.859,7	57.329,5	66.857,5	4.714,2	4.236,1	6.191,0	5.917,1	4.187,1
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A–B)											
1. Pravne osobe	–4.419,4	–3.815,1	–4.578,8	–3.072,3	–2.199,1	–2.390,5	–84,0	–226,0	–487,3	–64,3	–333,5
2. Fizičke osobe	2.168,4	2.263,3	2.209,3	2.153,6	2.438,9	388,9	19,4	174,0	–46,9	49,3	–17,4
2.1. Domaće fizičke osobe	1.710,2	1.931,6	1.968,7	1.853,0	1.112,7	–82,2	0,4	115,4	–90,7	29,0	–28,7
2.2. Strane fizičke osobe	458,2	331,7	240,6	300,6	286,3	471,1	18,9	58,5	43,7	20,2	11,3
3. Strane banke	665,3	425,1	1.195,2	1.530,7	1.121,4	726,8	220,3	95,5	48,7	168,8	–69,5
4. Hrvatska narodna banka	353,8	–510,2	–670,8	–1.204,0	–839,0	11,5	–	–	–	150,0	67,1
Ukupno (1+2+3+4)	–1.231,8	–1.636,9	–1.845,2	–592,1	522,2	–1.263,3	155,6	43,5	–485,5	303,8	–353,4
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke											
Kupnja stranih sredstava plaćanja	570,9	145,1	–	3,1	5,1	265,4	0,2	0,4	1,3	0,3	0,3
Prodaja stranih sredstava plaćanja	94,9	239,3	167,6	441,3	176,7	83,7	–	–	0,0	–	59,7

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja i podaci iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.888,8	-1.433,7	-1.975,6	-2.715,2	-3.236,7	-4.454,2	-2.550,3	-1.822,5	1.859,0	-1.940,4
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-3.133,3	-2.625,5	-3.159,5	-3.822,6	-4.279,6	-5.494,4	-2.771,7	-2.103,3	1.592,1	-2.211,4
1.1. Prihodi	13.590,1	14.952,8	15.990,2	17.884,8	19.612,9	21.180,5	3.404,4	5.412,9	8.446,7	3.916,5
1.2. Rashodi	-16.723,5	-17.578,3	-19.149,7	-21.707,3	-23.892,5	-26.674,8	-6.176,2	-7.516,2	-6.854,6	-6.127,9
2. Roba i usluge (3+4)	-2.038,1	-1.955,3	-2.200,2	-2.639,6	-3.168,1	-3.904,5	-2.466,0	-1.300,8	1.855,8	-1.993,5
2.1. Prihodi	13.140,6	14.243,5	15.272,9	16.992,1	18.317,3	19.834,6	3.072,6	5.043,1	8.090,5	3.628,3
2.2. Rashodi	-15.178,7	-16.198,8	-17.473,2	-19.631,7	-21.485,4	-23.739,1	-5.538,6	-6.343,9	-6.234,7	-5.621,8
3. Roba	-6.971,2	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.866,2	-2.565,0	-3.106,6	-2.731,6	-2.463,1
3.1. Prihodi	5.574,7	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.743,4	2.226,2	2.491,9	2.679,3	2.346,0
3.2. Rashodi	-12.545,9	-13.330,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.609,6	-4.791,2	-5.598,5	-5.410,9	-4.809,0
4. Usluge	4.933,0	4.768,9	5.317,7	5.704,6	6.265,9	6.961,7	99,0	1.805,7	4.587,4	469,6
4.1. Prihodi	7.565,9	7.636,7	8.052,6	8.528,5	9.124,8	10.091,2	846,5	2.551,2	5.411,2	1.282,4
4.2. Rashodi	-2.632,8	-2.867,8	-2.734,9	-2.823,9	-2.858,9	-3.129,5	-747,4	-745,4	-823,9	-812,8
5. Dohodak	-1.095,2	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.111,6	-1.589,8	-305,7	-802,5	-263,7	-217,9
5.1. Prihodi	449,5	709,3	717,3	892,7	1.295,6	1.345,9	331,8	369,8	356,1	288,2
5.2. Rashodi	-1.544,7	-1.379,6	-1.676,5	-2.075,6	-2.407,1	-2.935,7	-637,5	-1.172,3	-619,8	-506,1
6. Tekući transferi	1.244,5	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.040,2	221,4	280,9	266,9	271,0
6.1. Prihodi	1.538,7	1.584,6	1.628,4	1.639,5	1.576,1	1.689,1	349,7	418,1	408,5	512,8
6.2. Rashodi	-294,2	-392,8	-444,6	-532,1	-533,1	-649,0	-128,3	-137,2	-141,6	-241,8
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	2.716,9	2.560,4	3.013,5	3.670,4	4.139,5	5.634,4	1.998,7	1.730,8	0,4	1.904,5
B1. Kapitalne transakcije	101,9	31,4	53,8	-133,8	34,5	32,1	4,8	12,0	8,9	6,3
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	3.850,5	2.572,0	3.781,6	5.216,4	4.826,6	5.272,0	2.689,8	1.814,5	-391,5	1.159,2
1. Izravna ulaganja	1.656,9	670,8	1.276,1	2.556,6	3.482,8	2.811,2	1.081,9	859,5	239,8	630,0
1.1. U inozemstvo	-105,5	-278,8	-191,8	-208,2	-184,1	-118,9	138,9	-151,1	-57,5	-49,3
1.2. U Hrvatsku	1.762,4	949,6	1.467,9	2.764,8	3.666,9	2.930,1	943,0	1.010,6	297,3	679,3
2. Portfeljna ulaganja	867,6	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-554,9	152,1	-28,3	-64,0	-614,7
2.1. Sredstva	121,6	-736,1	-571,2	-472,5	-413,7	-204,1	270,4	60,7	-8,0	-527,1
2.2. Obveze	746,0	1.023,2	-606,7	-69,8	410,8	-350,7	-118,3	-89,0	-55,9	-87,5
3. Financijski derivati	0,0	0,0	-88,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	1.326,0	1.614,1	3.771,8	3.202,1	1.346,7	3.015,7	1.455,8	983,3	-567,3	1.143,9
4.1. Sredstva	-2.216,9	-498,3	982,0	-692,3	-1.653,4	-1.576,5	334,4	125,1	-779,1	-1.256,9
4.2. Obveze	3.542,9	2.112,4	2.789,7	3.894,4	3.000,1	4.592,2	1.121,4	858,2	211,8	2.400,8
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-1.235,5	-43,0	-821,8	-1.412,2	-721,6	330,4	-695,9	-95,8	383,0	739,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-828,1	-1.126,7	-1.037,9	-955,2	-902,8	-1.180,2	551,6	91,7	-1.859,4	35,9

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Napomena: U poziciji neto pogreška i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca

Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1993.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u euru (EUR), u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama, pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,

- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006. ^a	2007. ^a	2008. ^b	2008.			
							1.tr. ^a	2.tr. ^a	3.tr. ^a	4.tr. ^b
Roba	-6.971,2	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.866,2	-2.565,0	-3.106,6	-2.731,6	-2.463,1
1. Prihodi	5.574,7	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.743,4	2.226,2	2.491,9	2.679,3	2.346,0
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	5.464,4	6.453,8	7.069,4	8.251,6	9.001,6	9.514,4	2.176,7	2.441,8	2.601,9	2.294,1
1.2. Prilagodbe za obuhvat	110,4	153,0	150,9	212,0	191,0	228,9	49,5	50,1	77,4	51,9
2. Rashodi	-12.545,9	-13.330,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.609,6	-4.791,2	-5.598,5	-5.410,9	-4.809,0
2.1. Uvoz (cif) u vanjskotrgovinskoj statistici	-12.538,0	-13.354,4	-14.949,5	-17.104,7	-18.826,6	-20.819,0	-4.860,0	-5.657,8	-5.447,0	-4.854,2
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-475,6	-474,7	-346,4	-341,1	-370,4	-421,4	-78,5	-112,2	-128,9	-101,9
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	467,7	498,1	557,6	638,0	570,4	630,8	147,3	171,4	165,0	147,1
Usluge	4.933,0	4.768,9	5.317,7	5.704,6	6.265,9	6.961,7	99,0	1.805,7	4.587,4	469,6
1. Prijevoz	252,2	299,3	376,1	443,5	487,6	508,5	95,8	135,8	180,3	96,6
1.1. Prihodi	696,3	791,3	880,3	1.006,7	1.122,4	1.209,4	246,8	320,4	371,5	270,7
1.2. Rashodi	-444,1	-492,0	-504,2	-563,2	-634,8	-700,9	-150,9	-184,6	-191,2	-174,1
2. Putovanja – turizam	4.976,6	4.822,3	5.394,9	5.708,7	6.035,2	6.686,7	118,9	1.723,1	4.396,4	448,4
2.1. Prihodi	5.572,7	5.505,6	5.998,9	6.293,3	6.752,6	7.449,2	307,8	1.886,6	4.612,5	642,2
2.1.1. Poslovni razlozi	260,9	328,2	504,0	388,4	389,2	386,4	46,6	147,6	106,8	85,4
2.1.2. Osobni razlozi	5.311,8	5.177,4	5.494,9	5.904,9	6.363,4	7.062,8	261,3	1.738,9	4.505,7	556,8
2.2. Rashodi	-596,1	-683,3	-604,1	-584,6	-717,3	-762,4	-189,0	-163,5	-216,2	-193,8
2.2.1. Poslovni razlozi	-292,3	-297,3	-267,4	-229,5	-266,9	-261,3	-61,7	-62,8	-66,3	-70,4
2.2.2. Osobni razlozi	-303,8	-386,0	-336,7	-355,1	-450,4	-501,2	-127,2	-100,7	-149,9	-123,4
2.3. Ostale usluge	-295,8	-352,7	-453,3	-447,6	-256,9	-233,5	-115,7	-53,1	10,7	-75,4
2.3.1. Prihodi	1.296,9	1.339,8	1.173,4	1.228,5	1.249,8	1.432,7	291,9	344,2	427,2	369,4
2.3.2. Rashodi	-1.592,7	-1.692,5	-1.626,6	-1.676,0	-1.506,7	-1.666,2	-407,5	-397,3	-416,5	-444,8

^a Revidirani podaci. ^b Preliminarni podaci.

najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovo je provela istovrsnu anketu krajem 2006. godine (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te iznosi 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. U razdoblju od 1993. do 1996. vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. shopping).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnovne usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnovne prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnovne cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Kod usluge prijevoza robe rashodi se dopunjuju dijelom troškova prijevoza i osiguranja koji se odnosi na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji

nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavaka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova o ukupnom broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja i komunikacijske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimaju se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006. ^a	2007. ^a	2008. ^b	2008.			
							1.tr. ^a	2.tr. ^a	3.tr. ^a	4.tr. ^b
Dohodak	-1.095,2	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.111,6	-1.589,8	-305,7	-802,5	-263,7	-217,9
1. Naknade zaposlenima	183,9	233,9	259,7	373,2	494,2	564,1	130,4	138,5	140,1	155,1
1.1. Prihodi	217,3	268,3	289,2	404,3	527,8	599,7	137,4	147,4	149,1	165,7
1.2. Rashodi	-33,4	-34,4	-29,5	-31,1	-33,6	-35,5	-7,0	-8,9	-9,0	-10,5
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-854,7	-441,6	-739,0	-1.002,0	-920,7	-1.157,5	-228,8	-715,2	-156,6	-56,9
2.1. Prihodi	35,2	175,6	112,7	80,7	177,1	188,7	42,8	81,0	61,8	3,1
Od čega: Zadržana dobit	31,7	165,8	63,8	64,0	125,3	126,4	29,4	64,2	31,9	0,8
2.2. Rashodi	-889,9	-617,3	-851,8	-1.082,7	-1.097,8	-1.346,1	-271,7	-796,1	-218,4	-59,9
Od čega: Zadržana dobit	-587,9	-291,7	-570,5	-717,5	-483,3	-509,5	-37,8	-392,6	-86,6	7,5
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-238,7	-250,0	-217,6	-175,9	-162,9	-145,1	-38,1	-38,2	-37,1	-31,7
3.1. Prihodi	0,0	32,7	46,2	57,4	74,5	74,6	16,9	16,6	17,8	23,4
3.2. Rashodi	-238,7	-282,7	-263,8	-233,3	-237,4	-219,8	-55,1	-54,8	-54,9	-55,1
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-185,7	-212,5	-262,3	-378,2	-522,2	-851,4	-169,2	-187,6	-210,1	-284,5
4.1. Prihodi	197,0	232,6	269,1	350,3	516,2	483,0	134,6	124,8	127,5	96,1
4.2. Rashodi	-382,7	-445,2	-531,5	-728,6	-1.038,4	-1.334,3	-303,8	-312,4	-337,6	-380,6
Tekući transferi	1.244,5	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.040,2	221,4	280,9	266,9	271,0
1. Država	70,5	2,6	9,7	-8,6	-16,7	-50,4	-24,7	-22,7	0,8	-3,8
1.1. Prihodi	213,1	180,1	219,6	255,7	260,2	347,4	48,3	57,4	81,9	159,7
1.2. Rashodi	-142,6	-177,5	-209,9	-264,4	-276,8	-397,7	-72,9	-80,1	-81,2	-163,5
2. Ostali sektori	1.174,0	1.189,2	1.174,1	1.116,0	1.059,6	1.090,5	246,1	303,5	266,1	274,8
2.1. Prihodi	1.325,6	1.404,5	1.408,8	1.383,8	1.316,0	1.341,7	301,5	360,6	326,6	353,1
2.2. Rashodi	-151,6	-215,3	-234,6	-267,7	-256,3	-251,2	-55,4	-57,1	-60,4	-78,3

^a Revidirani podaci. ^b Preliminarni podaci.

evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospjeća odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije povijesnih podataka od 1999. do 2006. godine.

Tekući transferi prikazuju se odvojeno za sektor država i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristi se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora. Osim poreza i trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor država obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. U tekuće se transfere kod sektora država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništvo. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun zasniva se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom, i to na onom njegovu dijelu koji se odnosi na transfere iseljenika. Osim toga, u kapitalni račun uključuju se i transferi koji se ne mogu klasificirati u tekuće transfere, kao što su alokacija zlata bivše SFRJ ili ulaganja u prava i patente.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske na-

rodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kad su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine Direkcija za statistiku HNB-a pokrenula je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata. Obveznici izvješćivanja su javni bilježnici koji u okviru svojega redovnog posla saznaju za takve transakcije. Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih nerezidenata u inozemstvu prikupljaju se u okviru sustava platnog prometa s inozemstvom. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja^a

u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
Izravna ulaganja	1.656,9	670,8	1.276,1	2.556,6	3.482,8	2.811,2	1.081,9	859,5	239,8	630,0
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-105,5	-278,8	-191,8	-208,2	-184,1	-118,9	138,9	-151,1	-57,5	-49,3
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-101,9	-259,6	-121,0	-211,9	-239,7	-235,6	121,1	-172,1	-99,6	-85,0
1.1.1. Sredstva	-101,9	-260,0	-122,2	-211,9	-243,0	-235,6	121,1	-172,1	-99,6	-85,0
1.1.2. Obveze	0,0	0,4	1,3	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	-3,6	-19,2	-70,9	3,7	55,6	116,7	17,8	21,0	42,1	35,7
1.2.1. Sredstva	-15,3	-23,6	-59,8	-13,9	21,7	117,8	17,4	17,2	48,0	35,2
1.2.2. Obveze	11,7	4,4	-11,1	17,6	33,9	-1,1	0,4	3,8	-5,9	0,5
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	1.762,4	949,6	1.467,9	2.764,8	3.666,9	2.930,1	943,0	1.010,6	297,3	679,3
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.349,8	611,4	1.363,5	2.460,9	2.682,3	2.310,1	403,2	768,2	361,7	777,1
2.1.1. Sredstva	-1,2	-22,4	0,0	-0,1	0,0	-7,7	0,0	0,0	-0,1	-7,5
2.1.2. Obveze	1.351,1	633,8	1.363,5	2.461,0	2.682,3	2.317,8	403,2	768,2	361,8	784,6
2.2. Ostala ulaganja	412,5	338,2	104,4	303,8	984,6	620,0	539,8	242,4	-64,4	-97,8
2.2.1. Sredstva	-1,5	-17,8	0,0	16,6	-2,6	-24,0	-2,2	-2,0	16,2	-36,1
2.2.2. Obveze	414,0	356,0	104,4	287,3	987,2	644,0	541,9	244,4	-80,6	-61,7
Portfeljna ulaganja	867,6	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-554,9	152,1	-28,3	-64,0	-614,7
1. Sredstva	121,6	-736,1	-571,2	-472,5	-413,7	-204,1	270,4	60,7	-8,0	-527,1
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-57,8	-39,1	-193,0	-320,5	-843,5	152,7	192,4	-38,8	-8,1	7,3
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	0,3	0,0	0,0	2,6	-0,6	6,8	-0,3	3,9	3,2	0,0
1.1.3. Ostali sektori	-58,1	-39,1	-193,0	-323,1	-842,8	145,9	192,7	-42,7	-11,4	7,3
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	179,4	-696,9	-378,2	-152,0	429,7	-356,9	78,0	99,5	0,1	-534,5
1.2.1. Obveznice	165,9	-567,1	-396,5	98,7	323,0	-310,3	21,8	104,4	-18,8	-417,8
1.2.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	180,1	-575,0	-360,2	142,4	261,1	-115,9	28,9	123,1	-3,7	-264,2
1.2.1.3. Ostali sektori	-14,1	7,9	-36,3	-43,7	61,9	-194,4	-7,1	-18,7	-15,1	-153,6
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	13,5	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-46,6	56,2	-4,9	18,8	-116,7
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	7,3	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-46,7	56,2	0,9	13,0	-116,7
1.2.2.3. Ostali sektori	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-5,8	5,8	0,0
2. Obveze	746,0	1.023,2	-606,7	-69,8	410,8	-350,7	-118,3	-89,0	-55,9	-87,5
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	13,0	141,6	89,2	325,7	315,7	-110,1	-34,5	61,4	-39,1	-98,0
2.1.1. Banke	-2,6	0,8	-12,8	41,7	10,4	25,6	-5,1	16,0	4,4	10,4
2.1.2. Ostali sektori	15,6	140,7	102,0	284,0	305,3	-135,7	-29,4	45,5	-43,4	-108,4
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	733,1	881,6	-695,9	-395,6	95,1	-240,6	-83,8	-150,4	-16,9	10,4
2.2.1. Obveznice	698,8	915,6	-695,9	-395,6	95,1	-240,6	-84,7	-149,5	-16,9	10,4
2.2.1.1. Država	525,9	429,6	-690,5	-463,7	-276,4	-208,0	-96,6	-139,3	6,9	21,1
2.2.1.2. Banke	0,0	453,2	3,2	1,2	1,0	-1,6	4,8	4,8	-14,3	3,2
2.2.1.3. Ostali sektori	173,0	32,8	-8,6	66,9	370,5	-31,1	7,1	-15,0	-9,4	-13,8
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	34,2	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	-0,9	0,0	0,0
2.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	34,2	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	-0,9	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospeljem dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozi-

cija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore država i banke je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci u četvrtom tromje-

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	1.326,3	1.614,1	3.771,8	3.202,1	1.346,6	3.007,0	1.455,8	963,6	-566,4	1.154,0
1. Sredstva	-2.216,9	-498,3	982,0	-692,3	-1.653,4	-1.576,5	334,4	125,1	-779,1	-1.256,9
1.1. Trgovinski krediti	-169,7	-188,1	-134,8	-33,3	-99,6	-132,4	-34,7	-168,7	-44,6	115,6
1.1.1. Država	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	-169,7	-188,1	-134,6	-33,3	-99,6	-132,4	-34,7	-168,7	-44,6	115,6
1.1.2.1. Dugoročni krediti	-25,6	18,1	10,7	-4,9	-63,5	26,7	3,7	3,2	12,0	7,8
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	-144,1	-206,1	-145,3	-28,4	-36,1	-159,0	-38,4	-171,8	-56,6	107,8
1.2. Krediti	-85,1	43,8	-116,8	-153,1	-4,5	-108,2	-25,7	-21,4	-37,0	-24,2
1.2.1. Država	-1,0	-1,8	-1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.1. Dugoročni krediti	-1,0	-1,8	-1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	4,3	3,7	-28,5	-80,4	-32,6	-67,1	-4,6	-7,2	-28,7	-26,6
1.2.2.1. Dugoročni krediti	5,1	-0,1	-20,5	-58,9	-25,4	-27,0	-4,1	-3,2	-16,2	-3,5
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	-0,8	3,9	-8,0	-21,5	-7,3	-40,2	-0,5	-4,1	-12,5	-23,1
1.2.3. Ostali sektori	-88,5	41,8	-86,8	-72,7	28,1	-41,1	-21,1	-14,2	-8,2	2,4
1.2.3.1. Dugoročni krediti	-88,5	43,2	-87,8	-73,0	28,1	-37,3	-20,8	-11,4	-6,8	1,7
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	0,1	-1,3	1,0	0,3	0,0	-3,8	-0,3	-2,8	-1,5	0,7
1.3. Gotovina i depoziti	-1.962,1	-354,1	1.233,6	-505,9	-1.549,4	-1.335,9	394,8	315,2	-697,6	-1.348,3
1.3.1. Država	30,3	72,7	-44,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	-1.964,5	-446,7	1.313,7	-462,1	-1.317,1	-136,4	498,1	428,3	-757,8	-305,0
1.3.3. Ostali sektori	-27,9	19,8	-35,6	-43,8	-232,3	-1.199,5	-103,4	-113,1	60,2	-1.043,2
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	3.543,3	2.112,4	2.789,7	3.894,4	3.000,1	4.592,2	1.121,4	858,2	211,8	2.400,8
2.1. Trgovinski krediti	-225,6	-54,5	15,1	18,5	313,5	-3,2	-158,0	454,5	-175,9	-123,8
2.1.1. Država	1,5	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
2.1.1.1. Dugoročni krediti	1,5	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	-227,1	-54,2	14,7	19,2	314,2	-2,6	-157,8	454,7	-175,8	-123,7
2.1.2.1. Dugoročni krediti	-46,2	-16,7	27,4	-3,7	165,0	34,9	10,0	39,8	-3,9	-11,0
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	-181,0	-37,5	-12,7	22,9	149,2	-37,5	-167,8	414,9	-171,9	-112,7
2.2. Krediti	2.890,0	1.676,4	2.405,8	3.059,2	2.890,3	3.703,9	871,7	1.019,7	647,1	1.165,4
2.2.1. Hrvatska narodna banka	358,2	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	358,2	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	500,4	425,8	248,1	165,0	161,0	96,7	-32,4	90,1	-21,8	60,7
2.2.2.1. Dugoročni krediti	500,4	425,8	248,1	165,0	161,0	65,0	-32,4	90,1	-21,8	29,0
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	764,8	795,5	590,1	477,8	523,5	330,1	30,7	152,3	41,5	105,6
2.2.2.1.2. Otplate	-264,5	-369,7	-342,0	-312,8	-362,5	-265,2	-63,1	-62,2	-63,3	-76,7
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	0,0	0,0	0,0	31,7
2.2.3. Banke	1.007,7	650,4	826,0	541,2	-1.065,0	115,2	32,4	-50,3	-582,8	716,0
2.2.3.1. Dugoročni krediti	929,1	741,7	281,1	419,5	-630,8	-276,1	-56,2	-162,9	-198,8	141,9
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	1.722,8	1.260,0	1.236,1	2.833,6	1.216,2	609,4	47,6	62,3	144,1	355,4
2.2.3.1.2. Otplate	-793,7	-518,3	-955,0	-2.414,1	-1.847,0	-885,4	-103,8	-225,2	-342,9	-213,4
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	78,6	-91,2	544,9	121,7	-434,2	391,3	88,6	112,6	-384,0	574,0
2.2.4. Ostali sektori	1.023,9	967,9	1.331,7	2.353,0	3.794,4	3.492,0	871,7	979,9	1.251,7	388,7
2.2.4.1. Dugoročni krediti	977,0	932,4	1.277,2	2.264,1	3.184,9	3.175,7	805,6	826,5	1.130,6	413,0
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	2.140,3	2.232,5	2.686,4	4.266,4	5.960,8	6.700,9	1.467,6	1.741,1	2.170,3	1.321,9
2.2.4.1.2. Otplate	-1.163,3	-1.300,1	-1.409,2	-2.002,3	-2.775,9	-3.525,2	-661,9	-914,6	-1.039,7	-908,9
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	46,9	35,5	54,5	88,9	609,5	316,2	66,0	153,3	121,2	-24,3
2.3. Gotovina i depoziti	879,6	487,5	366,1	814,0	-206,4	890,2	406,9	-616,4	-259,2	1.358,8
2.3.1. Država	0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1	-0,1	-0,6	0,3	-0,3	0,5
2.3.2. Banke	879,5	487,5	366,1	813,9	-206,4	881,6	407,5	-636,4	-258,0	1.368,5
2.3.3. Ostali sektori	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1	8,7	0,0	19,7	-0,9	-10,2
2.4. Ostale obveze	-0,7	3,0	2,8	2,7	2,7	1,3	0,8	0,3	-0,3	0,4

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima kuna

	2003.	2004.	2005.	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-14.637,6	-11.167,9	-14.828,6	-20.050,6	-23.878,5	-32.436,0	-18.572,7	-13.281,6	13.366,3	-13.948,1
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-24.051,3	-20.094,6	-23.586,7	-28.159,6	-31.529,4	-39.779,5	-20.185,4	-15.263,8	11.504,3	-15.834,6
1.1. Prihodi	102.483,3	111.525,2	117.995,0	130.768,8	143.733,6	152.874,9	24.803,9	39.267,5	60.747,3	28.056,2
1.2. Rashodi	-126.534,6	-131.619,8	-141.581,7	-158.928,4	-175.263,0	-192.654,4	-44.989,2	-54.531,4	-49.243,0	-43.890,8
2. Roba i usluge (3+4)	-15.671,7	-15.083,2	-16.508,1	-19.521,1	-23.353,0	-28.262,3	-17.960,4	-9.435,7	13.407,8	-14.274,0
2.1. Prihodi	99.192,2	106.225,6	112.693,7	124.229,1	134.230,9	143.154,5	22.387,8	36.585,4	58.191,3	25.990,1
2.2. Rashodi	-114.863,9	-121.308,8	-129.201,8	-143.750,2	-157.583,9	-171.416,8	-40.348,2	-46.021,1	-44.783,5	-40.264,1
3. Roba	-52.759,8	-50.327,5	-55.568,1	-61.083,9	-69.218,6	-78.503,3	-18.688,4	-22.543,4	-19.621,3	-17.650,2
3.1. Prihodi	42.190,2	49.507,8	53.397,7	61.988,6	67.424,8	70.350,1	16.219,9	18.080,6	19.252,6	16.797,1
3.2. Rashodi	-94.949,9	-99.835,3	-108.965,8	-123.072,5	-136.643,4	-148.853,4	-34.908,2	-40.624,0	-38.873,9	-34.447,3
4. Usluge	37.088,0	35.244,3	39.060,0	41.562,8	45.865,6	50.241,0	728,0	13.107,7	33.029,1	3.376,2
4.1. Prihodi	57.002,0	56.717,8	59.296,0	62.240,6	66.806,1	72.804,4	6.167,9	18.504,8	38.938,7	9.193,0
4.2. Rashodi	-19.914,0	-21.473,5	-20.236,0	-20.677,7	-20.940,5	-22.563,4	-5.439,9	-5.397,1	-5.909,6	-5.816,8
5. Dohodak	-8.379,5	-5.011,4	-7.078,6	-8.638,5	-8.176,4	-11.517,2	-2.225,0	-5.828,1	-1.903,5	-1.560,6
5.1. Prihodi	3.291,2	5.299,6	5.301,3	6.539,7	9.502,7	9.720,4	2.416,1	2.682,1	2.556,0	2.066,1
5.2. Rashodi	-11.670,7	-10.311,0	-12.379,9	-15.178,1	-17.679,1	-21.237,6	-4.641,1	-8.510,3	-4.459,5	-3.626,7
6. Tekući transferi	9.413,6	8.926,8	8.758,1	8.109,0	7.650,9	7.343,5	1.612,7	1.982,2	1.862,0	1.886,5
6.1. Prihodi	11.639,9	11.872,9	12.047,2	12.005,6	11.562,1	11.937,7	2.548,1	2.948,5	2.846,7	3.594,4
6.2. Rashodi	-2.226,3	-2.946,1	-3.289,1	-3.896,5	-3.911,1	-4.594,2	-935,4	-966,2	-984,7	-1.707,9
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	20.752,3	18.727,4	22.064,2	26.919,8	30.251,9	40.808,4	14.575,5	12.578,4	5,0	13.649,5
B1. Kapitalne transakcije	771,3	235,5	396,8	-980,5	253,4	231,4	35,2	87,4	64,2	44,6
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	29.333,4	18.828,5	27.742,8	38.213,6	35.313,4	38.268,9	19.599,5	13.186,8	-2.814,1	8.296,8
1. Izravna ulaganja	12.706,4	4.452,8	9.093,0	18.726,0	25.591,1	20.344,9	7.867,2	6.238,5	1.726,8	4.512,4
1.1. U inozemstvo	-801,9	-2.077,2	-1.415,4	-1.525,6	-1.353,7	-855,7	1.008,7	-1.097,6	-413,1	-353,7
1.2. U Hrvatsku	13.508,3	6.530,0	10.508,5	20.251,6	26.944,8	21.200,6	6.858,5	7.336,1	2.139,9	4.866,2
2. Portfeljna ulaganja	6.593,2	2.097,8	-8.725,0	-4.008,6	-29,7	-3.909,0	1.123,3	-190,8	-449,4	-4.392,1
2.1. Sredstva	938,6	-5.563,8	-4.195,8	-3.483,3	-3.050,8	-1.412,1	1.972,7	440,0	-52,0	-3.772,8
2.2. Obveze	5.654,5	7.661,6	-4.529,2	-525,3	3.021,2	-2.496,9	-849,4	-630,8	-397,4	-619,3
3. Financijski derivati	0,0	0,0	-659,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	10.033,7	12.277,9	28.034,2	23.496,2	9.752,0	21.833,0	10.609,1	7.139,1	-4.091,6	8.176,4
4.1. Sredstva	-16.854,7	-3.680,4	7.419,8	-5.121,6	-12.079,4	-11.269,9	2.441,9	909,5	-5.610,0	-9.011,3
4.2. Obveze	26.888,4	15.958,3	20.614,4	28.617,9	21.831,4	33.103,0	8.167,2	6.229,6	1.518,4	17.187,7
B3. Međunarodne pričuve	-9.352,4	-336,5	-6.075,4	-10.313,4	-5.315,0	2.308,1	-5.059,2	-695,8	2.754,9	5.308,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-6.114,7	-7.559,5	-7.235,6	-6.869,2	-6.373,4	-8.372,4	3.997,1	703,2	-13.371,3	298,6

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

sečju 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose na efekt promjene valuta država članica EMU u euro.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u origi-

nalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Devize			
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1995.	prosinac	1.479,0	109,1	–	–	1.369,9	1.288,4	81,4	1.038,1
1996.	prosinac	1.867,7	101,3	0,0	–	1.766,3	1.627,6	138,7	1.549,2
1997.	prosinac	2.303,7	133,4	0,1	–	2.170,2	1.825,2	345,0	2.078,9
1998.	prosinac	2.400,2	197,1	0,1	–	2.203,0	1.642,6	560,4	1.607,0
1999.	prosinac	3.012,7	188,7	0,2	–	2.823,7	2.449,8	373,9	1.344,7
2000.	prosinac	3.783,2	158,5	0,2	–	3.624,5	2.763,0	861,5	2.310,7
2001.	prosinac	5.333,6	122,9	0,2	–	5.210,5	3.469,7	1.740,7	4.056,0
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,2	–	5.648,8	3.787,8	1.861,0	2.581,6
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2	–	6.553,2	3.346,0	3.207,2	3.927,1
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2	–	6.435,4	3.173,3	3.262,0	4.220,1
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2	–	7.437,3	3.834,5	3.602,8	2.938,4
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2	–	8.724,4	4.526,9	4.197,5	3.315,0
2007.	prosinac	9.307,4	0,8	0,2	–	9.306,5	4.533,9	4.772,5	4.388,9
2008.	ožujak	9.841,7	1,1	0,2	–	9.840,4	4.954,5	4.885,9	3.904,5
	travanj	9.928,5	1,1	0,2	–	9.927,2	4.955,3	4.971,9	3.711,8
	svibanj	10.051,2	0,8	0,2	–	10.050,2	4.432,0	5.618,2	3.485,7
	lipanj	9.941,2	0,8	0,2	–	9.940,2	3.509,5	6.430,7	3.542,5
	srpanj	9.788,8	1,0	0,2	–	9.787,7	3.296,2	6.491,4	4.027,1
	koovož	9.839,8	0,7	0,2	–	9.839,0	3.371,8	6.467,2	4.220,4
	rujan	9.808,7	0,7	0,2	–	9.807,9	3.076,3	6.731,6	4.304,8
	listopad	9.387,5	1,1	0,2	–	9.386,2	2.637,9	6.748,3	4.551,8
	studen	9.682,0	0,8	0,2	–	9.681,0	2.413,8	7.267,2	4.342,4
prosinac	9.120,9	0,7	0,2	–	9.120,0	2.001,8	7.118,2	4.644,5	
2009.	siječanj	8.674,7	0,8	0,2	–	8.673,7	2.001,9	6.671,8	4.859,2
	veljača	8.557,8	0,6	0,2	–	8.556,9	2.323,8	6.233,1	3.855,4

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.^b Preliminarni podaci**Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka**

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neu-

skladenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neuskladenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

na kraju razdoblja, u milijunima eura

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.				2009.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)										
A. Službene međunarodne pričuve	6.554,1	6.436,2	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.841,7	9.941,2	9.808,7	9.120,9	8.674,7
1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	5.740,1	6.235,4	7.337,3	8.162,8	8.911,0	9.040,4	9.040,2	9.041,1	8.625,0	8.074,9
a) Dužnički vrijednosni papiri	3.207,2	3.262,0	3.602,8	4.197,5	4.772,5	4.885,9	6.430,7	6.731,6	7.118,2	6.671,8
Od toga: Izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.532,9	2.973,3	3.734,5	3.965,3	4.138,4	4.154,5	2.609,5	2.309,6	1.506,7	1.403,1
i) Ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	271,1	233,1	407,3	198,7	190,7	199,7	265,9	540,0	1.397,3	1.307,5
ii) Banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: Locirane u inozemstvu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
iii) Banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava	2.261,8	2.740,3	3.327,2	3.766,6	3.947,7	3.954,9	2.343,6	1.769,5	109,5	95,6
Od toga: Locirane u zemlji o kojoj se izvještava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
3) Posebna prava vučenja (SDR)	0,7	0,6	0,9	0,7	0,8	1,1	0,8	0,7	0,7	0,8
4) Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5) Ostale devizne pričuve	813,1	200,0	100,0	561,6	395,5	800,0	900,0	766,8	495,0	598,8
– Obratni repo poslovi	813,1	200,0	100,0	561,6	395,5	800,0	900,0	766,8	495,0	598,8
B. Ostale devizne pričuve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C. Ukupno (A+B)	6.554,1	6.436,2	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.841,7	9.941,2	9.808,7	9.120,9	8.674,7
II. Obvezni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)										
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-1.538,0	-988,6	-899,7	-650,5	-521,1	-1.032,1	-1.015,0	-1.052,6	-1.084,1	-1.100,4
a) Hrvatska narodna banka	-646,9	-1,8	-1,1	-1,6	-2,0	-1,8	-1,5	-1,6	-0,9	-0,2
Do 1 mjesec	-355,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-355,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-1,9	-1,8	-1,1	-1,6	-2,0	-1,8	-1,5	-1,6	-0,9	-0,2
Preko 1 do 3 mjeseca	-288,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-288,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-891,1	-986,8	-898,6	-648,9	-519,1	-1.030,3	-1.013,5	-1.051,0	-1.083,2	-1.100,2
Do 1 mjesec	-85,9	-76,5	-77,9	-48,3	-47,6	-13,0	-49,6	-12,0	-50,8	-492,3
Glavnica	-85,9	-76,5	-77,9	-48,3	-47,6	-13,0	-49,6	-12,0	-50,8	-492,3
Kamate	-34,4	-13,8	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-9,3	-510,1	-603,0	-138,4	-133,2	-227,4	-65,4	-120,5	-616,8	-149,6
Glavnica	-9,3	-510,1	-603,0	-138,4	-133,2	-227,4	-65,4	-120,5	-616,8	-149,6
Kamate	-168,3	-169,0	-	-	-	-	-	-	-	-11,4
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-495,2	-143,7	-160,2	-399,8	-284,5	-648,6	-776,7	-822,7	-348,3	-405,4
Glavnica	-495,2	-143,7	-160,2	-399,8	-284,5	-648,6	-776,7	-822,7	-348,3	-405,4
Kamate	-98,0	-73,8	-57,5	-62,3	-53,8	-141,3	-121,8	-95,9	-67,4	-41,5
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a) Kratke pozicije (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Duge pozicije (+)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Ostalo	-363,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– Odljevi s osnove repo poslova (-)	-363,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do 1 mjesec	-363,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-363,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-0,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-1.901,5	-988,6	-899,7	-650,5	-521,1	-1.032,1	-1.015,0	-1.052,6	-1.084,1	-1.100,4
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)										
1. Potencijalne devizne obveze	-1.300,4	-1.772,9	-2.273,1	-2.734,9	-2.607,4	-3.071,0	-2.919,3	-2.651,4	-1.896,1	-1.401,3
a) Izdane garancije s dospjećem od 1 godine	-426,8	-370,9	-443,8	-478,9	-662,1	-729,1	-597,6	-779,1	-803,2	-800,3

– Hrvatska narodna banka	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Središnja država (bez republičkih fondova)	–426,8	–370,9	–443,8	–478,9	–662,1	–729,1	–597,6	–779,1	–803,2	–800,3
Do 1 mjesec	–55,8	–62,7	–59,6	–71,9	–54,3	–187,2	–51,3	–34,7	–91,8	–7,0
Preko 1 do 3 mjeseca	–94,9	–33,9	–53,0	–84,8	–42,4	–117,2	–83,4	–261,6	–58,4	–90,5
Preko 3 mjeseca do 1 godine	–276,1	–274,4	–331,2	–322,2	–565,3	–424,7	–463,0	–482,7	–652,9	–702,8
b) Ostale potencijalne obveze	–873,6	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–2.341,9	–2.321,7	–1.872,4	–1.092,9	–600,9
– Hrvatska narodna banka	–873,6	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–2.341,9	–2.321,7	–1.872,4	–1.092,9	–600,9
Do 1 mjesec	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Preko 1 do 3 mjeseca	–873,6	–1.402,0	–1.829,3	–2.256,0	–1.945,3	–2.341,9	–2.321,7	–1.872,4	–1.092,9	–600,9
Preko 3 mjeseca do 1 godine	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Središnja država (bez republičkih fondova)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– BIS (+)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– MMF (+)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	–1.300,4	–1.772,9	–2.273,1	–2.734,9	–2.607,4	–3.071,0	–2.919,3	–2.651,4	–1.896,1	–1.401,3
IV. Bilješke										
a) Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
U tome: Središnja država (bez republičkih fondova)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
b) Devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
c) Založena imovina	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
d) Repo poslovi s vrijednosnim papirima	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	–351,0	–	–	–	–	–0,2	–1,5	–2,3	–6,1	–0,5
– Posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– Primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	785,1	180,7	88,5	559,5	389,7	788,9	913,3	780,8	478,6	568,5
e) Financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
f) Valutna struktura službenih međunarodnih pričuva	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– SDR i valute koje čine SDR	6.554,1	6.436,2	7.438,1	8.725,0	9.307,1	9.841,6	9.941,1	9.808,7	9.120,8	8.674,6
– Valute koje ne čine SDR	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
– Po pojedinim valutama:										
USD	1.937,6	1.609,1	1.104,5	1.266,0	1.357,2	2.680,3	2.719,9	2.497,4	2.064,6	1.861,8
EUR	4.615,6	4.826,3	6.332,5	7.458,0	7.944,2	7.159,4	7.219,7	7.309,8	7.054,9	6.811,3
Ostale	0,9	0,8	1,3	1,3	6,0	2,0	1,7	1,5	1,5	1,6

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospelja, devizne oročene depozite s preostalim dospeljem do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospelja izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna

kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak –) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak –) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalag. Repo

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1995.		6,757247	0,518724	1,047746	0,321349	4,425013	8,250868	5,229850	3,649215
1996.		6,805527	0,513812	1,062870	0,352204	4,407070	8,476847	5,433979	3,614716
1997.		6,960719	0,505335	1,056368	0,362049	4,248502	10,089408	6,161849	3,556098
1998.		7,139159	0,514631	1,080018	0,366853	4,396452	10,537622	6,362284	3,620795
1999.		7,581823	0,550993	1,155840	0,391568	4,739965	11,514804	7,122027	3,876528
2000.		7,633852	0,554774	1,163773	0,394256	4,903244	12,530514	8,287369	3,903127
2001.		7,471006	0,542939	1,138947	0,385845	4,946810	12,010936	8,339153	3,819865
2002.		7,406976				5,049125	11,793108	7,872490	
2003.		7,564248				4,978864	10,943126	6,704449	
2004.		7,495680				4,854986	11,048755	6,031216	
2005.		7,400047				4,780586	10,821781	5,949959	
2006.		7,322849				4,656710	10,740292	5,839170	
2007.		7,336019				4,468302	10,731537	5,365993	
2008.		7,223178				4,553618	9,101622	4,934417	
2008.	ožujak	7,266614				4,623619	9,389891	4,689464	
	travanj	7,265563				4,558372	9,128528	4,606358	
	svibanj	7,254953				4,467798	9,161309	4,663891	
	lipanj	7,247010				4,487972	9,154517	4,665242	
	srpanj	7,229828				4,469877	9,111242	4,580458	
	kolovoz	7,196063				4,437266	9,088553	4,797094	
	rujan	7,126375				4,465702	8,911952	4,955398	
	listopad	7,158248				4,703842	9,080911	5,355413	
	studeni	7,141435				4,726069	8,634967	5,609362	
	prosinac	7,196956				4,669888	8,015481	5,377415	
2009.	siječanj	7,362986				4,930391	7,982449	5,529454	
	veljača	7,431246				4,983357	8,365523	5,802756	

poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema

tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Podaci o godišnjim i mjesečnim prosjecima srednjih deviznih tečajeva HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja izračuna od početka 1992. godine, kad je hrvatski dinar bio zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, pa do uvođenja kune 30. svibnja 1994. godišnji i mjesečni prosjeci iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1.000).

Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva za euro u razdoblju od 1992. do kraja 1998. prosjeci su srednjih deviznih tečajeva koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,514000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.		7,671234				4,971314	10,824374	5,636883	
2005.		7,375626				4,744388	10,753209	6,233626	
2006.		7,345081				4,571248	10,943208	5,578401	
2007.		7,325131				4,412464	9,963453	4,985456	
2008.		7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2008.	ožujak	7,256652				4,612377	9,160126	4,593981	
	travanj	7,263753				4,498794	9,241416	4,665224	
	svibanj	7,250440				4,453861	9,231525	4,677703	
	lipanj	7,246264				4,509187	9,127427	4,594968	
	srpanj	7,221125				4,427965	9,180758	4,633084	
	kolovoz	7,161648				4,431987	8,895352	4,858978	
	rujan	7,107741				4,480139	8,929323	4,961427	
	listopad	7,185881				4,844850	9,097203	5,469956	
	studeni	7,128034				4,600512	8,531459	5,539349	
	prosinac	7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2009.	siječanj	7,373294				4,958837	8,179825	5,724163	
	veljača	7,403887				4,980416	8,286387	5,838567	

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Podaci o srednjim deviznim tečajevima HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama.

Za razdoblja od početka vremenske serije 1992. godine do uvođenja kune 30. svibnja 1994. srednji devizni tečajevi koji se primjenjuju na kraju razdoblja iskazani su u kunsjoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1.000).

Srednji devizni tečajevi za euro koji su se primjenjivali posljednjeg dana promatranog razdoblja od 1992. do kraja 1998. srednji su devizni tečajevi na kraju razdoblja koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi 2001. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks potrošačkih cijena
1996.	prosinac	83,88	90,19	96,70
1997.	prosinac	87,77	93,06	98,84
1998.	prosinac	91,09	95,99	95,39
1999.	prosinac	99,25	102,78	102,09
2000.	prosinac	101,63	100,07	101,91
2001.	prosinac	99,07	98,63	98,89
2002.	prosinac	95,99	95,65	96,26
2003.	prosinac	94,18	94,55	94,71
2004.	prosinac	90,42	90,61	90,85
2005.	prosinac	91,52	94,33	90,99
2006.	prosinac	88,42	92,51	87,96
2007.	prosinac	85,58	88,97	83,10
2008.	ožujak	83,57	86,68	81,32
	travanj	83,12	86,77	80,57
	svibanj	83,30	87,36	80,50
	lipanj	83,25	87,34	80,28
	srpanj	82,69	86,10	79,67
	kolovoz	83,45	85,93	80,55
	rujan	83,60	85,66*	80,62
	listopad	85,71	86,82*	82,58
	studen	86,62	86,52	82,79
	prosinac	86,03	85,28 ^a	82,12 ^a
2009.	siječanj	88,13	86,93 ^a	82,92 ^a
	veljača	89,94		

^a Preliminarni podaci

Napomena: Serija cijena koja se odnosi na eurozonu od 1. siječnja 2001. uključuje Grčku, od 1. siječnja 2007. Sloveniju, od 1. siječnja 2008. Cipar i Maltu, a od 1. siječnja 2009. i Slovačku. Slovenija je 1. siječnja 2007. postala članicom Ekonomske i monetarne unije, te se u skladu s tim ponder pripisan slovenskom tolaru (0,2%) pridružuje euru, čiji ponder sada iznosi 70,8% (prije 70,6%). Ponderi pripisani američkom dolaru (27,2%), funti sterlinga (1,0%) te švicarskom franku (1,0%) ne mijenjaju se.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Počevši od Biltene HNB-a broj 94 (lipanj 2004.) prikazane serije indeksa efektivnih tečajeva kune izračunate su u skladu s modifikacijama osnovne metodologije HNB-a za izračunavanje indeksa nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune, koja je objavljena u Okviru 2. Biltene HNB-a broj 64 (listopad 2001.). Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od siječnja 2000. do prosinca 2003. godine (prije od srpnja 1996. do siječnja 2000.). Tako novi ponder pripisan euru iznosi 70,6% (prije 66,2%), američkom dolaru 27,2% (prije 30,7%), funti sterlinga 1,0% (prije 1,2%), švicarskom franku 1,0% (prije 1,6%) te slovenskom tolaru 0,2% (kao i prije). Bazo razdoblje za izračunavanje indeksa efektivnih tečajeva kune je 2001.

godina (prije 1995. godina). Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja je ponderirani geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se koriste indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksi potrošačkih cijena, odnosno ukupni harmonizirani indeks potrošačkih cijena za zemlje članice eurozone. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine koriste indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima^a

u milijunima eura

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.		2008.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	XII. ^b	XII. ^{c*}	III.*	VI.*	IX.*	XII.*
1. Država	5.430,2	5.969,3	6.546,5	6.152,7	5.670,1	5.371,8	5.438,0	4.105,0	4.038,8	4.080,0	4.197,3
Kratkoročni	1,3	1,3	2,7	2,0	1,3	5,3	1,0	0,1	0,5	0,4	35,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	1,3	1,3	2,7	2,0	1,3	5,3	1,0	0,1	0,5	0,4	4,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,9	0,9	2,4	1,8	0,0	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	3,9
Kašnjenja otplate kamata	0,4	0,4	0,3	0,2	1,2	4,2	0,8	0,1	0,5	0,4	0,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5.428,9	5.968,0	6.543,9	6.150,7	5.668,8	5.366,5	5.437,0	4.104,8	4.038,3	4.079,6	4.161,6
Obveznice	3.858,8	4.199,6	4.291,2	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.784,5	2.695,0	2.537,6	2.569,2	2.621,9
Kredit	1.569,1	1.766,1	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	2.651,3	1.408,9	1.499,9	1.509,7	1.538,9
Trgovinski kredit	1,1	2,3	2,1	2,6	1,9	1,2	1,2	1,0	0,8	0,7	0,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka (HNB)	23,2	365,9	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
Kratkoročni	23,2	365,9	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	21,5	363,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	1,7	2,6	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	3.798,7	6.140,1	7.731,7	8.978,7	10.222,6	8.879,1	8.918,1	9.456,9	8.726,4	7.947,7	10.079,1
Kratkoročni	1,2	605,5	1.969,2	2.505,2	3.362,7	2.361,2	2.358,2	2.932,6	2.453,3	1.897,8	3.793,3
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,3	604,6	519,9	1.064,8	1.150,4	710,8	708,2	801,6	913,9	544,0	1.121,1
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	1.448,4	1.438,6	2.211,1	1.648,8	1.648,8	2.129,4	1.537,1	1.352,7	2.670,3
Ostale obveze	0,8	0,9	0,9	1,7	1,2	1,7	1,2	1,6	2,3	1,2	2,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,4	0,7	0,9	1,7	1,2	1,5	1,2	1,6	2,3	1,2	2,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	3.797,5	5.534,7	5.762,5	6.473,6	6.859,9	6.517,9	6.559,9	6.524,2	6.273,2	6.049,9	6.285,8
Obveznice	0,0	0,0	453,2	456,6	457,9	459,0	459,0	463,8	468,6	454,2	456,8
Kredit	1.900,6	2.798,5	3.517,4	3.822,7	4.217,3	3.565,1	3.607,0	3.570,8	3.400,4	3.222,0	3.373,9
Gotovina i depoziti	1.896,9	2.736,2	1.791,9	2.194,3	2.184,7	2.493,9	2.493,9	2.489,7	2.404,2	2.373,7	2.455,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	4.486,4	5.547,2	6.606,7	8.176,4	10.500,2	14.743,1	14.936,8	16.991,6	17.996,2	19.390,7	19.835,7
Kratkoročni	473,7	513,2	535,6	706,7	700,9	1.478,2	587,2	665,1	973,8	982,3	925,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Kredit	25,4	68,1	98,5	133,0	155,0	681,0	311,3	415,4	537,6	662,6	652,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	48,6	22,5	23,7	27,8	35,9	31,1	34,2	34,5	35,3	39,4	39,5
Ostale obveze	399,7	389,0	413,5	545,9	510,0	766,0	241,7	214,4	400,9	280,4	232,9
Kašnjenja otplate glavnice	366,5	356,3	377,1	502,1	460,6	683,4	198,0	167,3	348,7	229,2	170,4
Kašnjenja otplate kamata	33,2	32,7	36,3	43,8	49,4	82,6	43,7	47,1	52,2	51,2	62,5
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.012,7	5.034,0	6.071,1	7.469,7	9.799,3	13.264,9	14.349,5	16.326,5	17.022,4	18.408,3	18.910,5
Obveznice	263,3	451,7	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.212,4	1.220,0	1.204,8	1.195,8	1.186,4
Kredit	3.538,0	4.427,3	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	12.855,0	14.822,2	15.507,4	16.882,9	17.401,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	211,5	155,0	129,8	163,7	145,4	289,8	282,1	284,3	310,2	329,6	322,2

Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Izravna ulaganja	1.405,4	1.861,4	2.046,1	2.450,7	2.878,4	3.932,8	3.958,6	4.408,0	4.639,1	4.826,3	5.010,2
Kratkoročni	79,8	122,3	124,1	177,5	233,9	540,4	311,9	475,4	562,3	548,6	590,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	29,9	38,7	33,0	36,3	51,2	216,8	232,2	373,6	410,9	474,7	488,4
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	49,9	83,6	91,2	141,2	182,7	323,6	79,7	101,8	151,4	73,9	101,6
Kašnjenja otplate glavnice	42,0	73,4	78,1	121,8	158,2	293,9	60,7	87,2	134,9	60,3	85,8
Kašnjenja otplate kamata	7,9	10,2	13,1	19,4	24,5	29,7	19,1	14,6	16,5	13,5	15,8
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1.325,7	1.739,1	1.921,9	2.273,2	2.644,5	3.392,5	3.646,7	3.932,6	4.076,8	4.277,7	4.420,2
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	1.291,6	1.707,6	1.892,2	2.239,3	2.618,1	3.374,5	3.634,8	3.921,7	4.068,4	4.271,3	4.414,7
Trgovinski kredit	34,1	31,5	29,8	33,9	26,4	18,0	11,9	10,9	8,5	6,4	5,5
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.144,0	19.883,9	22.933,4	25.761,1	29.273,9	32.929,2	33.253,8	34.963,2	35.402,6	36.246,5	39.124,6

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Prema starom sustavu izvještavanja. ^c Prema novom sustavu izvještavanja.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospeljeću, depozita primljenih od stranih osoba te trgovinskih kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim dospeljećem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Sektor država prikazuje inozemne dugove opće države, koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove (uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske ceste i do 31. prosinca 2007. Hrvatske autoceste, koje se nakon tog datuma prikazuju u sklopu ostalih domaćih sektora u podsektoru javnih poduzeća) te lokalnu državu. Sektor središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor banke prikazuje dugove banaka. Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%).

Unutar svakoga sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospeljeću, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza. Pri tome je ročnost instrumenata koji se uključuju u poziciju Gotovina i depoziti za sektor banke raspoloživa od početka 2004. godine te se za ranija razdoblja ova pozicija u cijelosti iskazuje kao dugoročna.

Stanje bruto inozemnog duga uključuje nepodmirene dospjele obveze s osnove glavnice i kamata, obračunate nedospjele kamate te buduće otplate glavnice.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor

Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora.

Javni sektor pritom obuhvaća opću državu (koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove i lokalnu državu), središnju banku, javna i mješovita poduzeća te HBOR. Javna poduzeća su poduzeća u 100%-tnom vlasništvu poslovnih subjekata iz javnog sektora. Mješovita poduzeća su poduzeća u kojima poslovni subjekt iz javnog sektora sudjeluje u vlasništvu mješovitog poduzeća s više od 50%.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji poslovni subjekt iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora.

Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor^a

u milijunima eura

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.		2008.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	XII. ^b	XII. ^{c*}	III.*	VI.*	IX.*	XII.*
1. Bruto inozemni dug javnog sektora	7.211,3	8.327,4	8.580,3	8.501,6	8.256,8	9.259,5	9.399,7	9.332,3	9.545,7	10.060,4	10.247,8
Kratkoročni	60,8	415,8	29,5	23,2	41,7	72,5	56,9	97,7	111,4	105,8	184,6
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	21,9	391,2	0,7	2,3	15,2	35,4	35,6	74,6	76,2	90,3	164,1
Gotovina i depoziti	1,7	2,6	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	37,2	22,1	26,4	18,3	23,9	34,7	19,0	21,3	33,2	13,7	18,2
Kašnjenja otplate glavnice	35,0	20,5	25,4	17,1	20,6	29,9	17,3	12,9	29,4	12,7	17,1
Kašnjenja otplate kamata	2,1	1,6	1,0	1,2	3,3	4,8	1,7	8,4	3,8	0,9	1,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	7.150,1	7.911,3	8.549,6	8.477,3	8.213,6	9.185,2	9.341,0	9.232,8	9.432,6	9.952,8	10.061,5
Obveznice	3.950,2	4.306,4	4.662,3	4.052,0	3.640,5	3.859,7	3.890,9	3.803,1	3.647,4	3.670,2	3.714,5
Kredit	3.118,5	3.554,4	3.833,2	4.314,5	4.485,2	5.120,3	5.235,5	5.210,4	5.514,7	5.992,8	6.068,5
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,7	19,5	10,6
Trgovinski kredit	81,4	50,6	54,1	110,8	87,9	205,2	214,6	219,4	250,9	270,3	267,9
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,5	0,3	1,2	1,0	1,5	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
2. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	559,5	433,7	334,1	289,7	204,2	139,9	138,1	109,3	106,5	82,7	80,3
Kratkoročni	21,8	21,1	23,5	21,8	17,2	11,3	9,8	8,1	8,1	7,0	7,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	21,8	21,1	23,5	21,8	17,2	11,3	9,8	8,1	8,1	7,0	7,1
Kašnjenja otplate glavnice	13,9	14,3	15,6	14,2	14,4	9,4	8,4	7,0	7,0	7,0	7,1
Kašnjenja otplate kamata	7,9	6,8	7,9	7,6	2,8	1,9	1,4	1,1	1,1	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	537,8	412,6	310,6	267,9	187,0	128,6	128,3	101,2	98,4	75,6	73,2
Obveznice	31,2	31,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	502,5	378,9	309,1	267,3	187,0	128,6	128,3	101,2	98,4	75,6	73,2
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	4,0	2,5	1,5	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	7.373,2	11.122,7	14.019,0	16.969,7	20.812,9	23.529,9	23.716,0	25.521,6	25.750,4	26.103,5	28.796,5
Kratkoročni	416,8	1.048,8	2.456,9	3.171,4	4.008,7	3.763,3	2.882,1	3.493,9	3.310,1	2.769,5	4.564,9
Instrumenti tržišta novca	0,0	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Kredit	25,4	644,8	617,7	1.195,5	1.290,2	1.356,4	983,9	1.142,3	1.375,3	1.116,2	1.641,6
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	1.448,4	1.438,6	2.211,1	1.648,8	1.648,8	2.129,4	1.537,1	1.352,7	2.670,3
Trgovinski kredit	48,6	22,5	23,7	27,8	35,9	31,1	34,2	34,5	35,3	39,4	39,5
Ostale obveze	342,9	347,9	367,1	509,5	471,5	727,0	215,2	186,8	362,5	261,2	213,5
Kašnjenja otplate glavnice	318,9	322,6	338,5	472,5	425,6	645,4	172,7	147,5	312,4	209,4	150,2
Kašnjenja otplate kamata	24,0	25,3	28,6	37,0	45,8	81,7	42,5	39,3	50,1	51,8	63,3
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5.551,4	8.212,8	9.517,3	11.348,7	13.927,4	15.835,5	16.877,1	17.621,5	17.802,8	18.509,4	19.223,1
Obveznice	140,7	313,7	831,1	831,8	764,3	564,4	565,0	575,7	563,6	549,0	550,6
Kredit	3.386,6	5.058,6	6.817,9	8.267,8	10.919,0	12.691,4	13.749,5	14.490,3	14.774,9	15.526,6	16.162,4
Gotovina i depoziti	1.896,9	2.736,2	1.791,9	2.194,3	2.184,7	2.493,9	2.493,9	2.489,7	2.404,2	2.373,7	2.455,0
Trgovinski kredit	127,1	104,3	76,3	54,8	59,4	85,8	68,6	65,8	60,0	60,1	55,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	1.404,9	1.861,1	2.044,9	2.449,6	2.876,9	3.931,1	3.956,9	4.406,2	4.637,4	4.824,6	5.008,5
Ukupno (1+2+3)	15.144,0	19.883,9	22.933,4	25.761,1	29.273,9	32.929,2	33.253,8	34.963,2	35.402,6	36.246,5	39.124,6

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Prema starom sustavu izvještavanja. ^c Prema novom sustavu izvještavanja.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima^a

u milijunima eura

	Bruto inozemni dug 31.12.2008.	Trenutačno dospijeće	Projekcija otplate glavnice												
			1.tr.09.	2.tr.09.	3.tr.09.	4.tr.09.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Ostalo
1. Država	4.197,3	4,0	689,9	251,1	85,6	58,0	1.084,6	697,1	937,3	136,4	128,7	603,0	236,1	73,9	296,2
Kratkoročni	35,7	4,0	8,7	8,7	8,7	5,8	31,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	31,7	0,0	8,7	8,7	8,7	5,8	31,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	3,9	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.161,6	0,0	681,2	242,5	76,9	52,3	1.052,9	697,1	937,3	136,4	128,7	603,0	236,1	73,9	296,2
Obveznice	2.621,9	0,0	624,7	195,3	26,3	0,0	846,4	540,1	740,4	0,0	0,0	495,1	0,0	0,0	0,0
Kredit	1.538,9	0,0	56,5	47,1	50,6	52,2	206,4	156,9	196,9	136,3	128,6	107,9	236,1	73,8	296,2
Trgovinski kredit	0,7	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka (HNB)	2,3	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	2,3	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	2,3	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	10.079,1	2,0	3.501,9	862,1	762,0	224,3	5.350,3	1.347,5	1.278,5	378,0	357,8	92,1	44,9	53,6	1.174,5
Kratkoročni	3.793,3	2,0	3.341,1	203,6	108,5	138,1	3.791,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	1.121,1	0,0	995,9	95,1	0,0	30,1	1.121,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	2.670,3	0,0	2.345,1	108,5	108,5	108,0	2.670,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.285,8	0,0	160,8	658,5	653,5	86,2	1.558,9	1.347,5	1.278,5	378,0	357,8	92,1	44,9	53,6	1.174,5
Obveznice	456,8	0,0	9,0	0,0	447,9	0,0	456,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	3.373,9	0,0	45,2	623,3	170,5	53,0	892,0	621,3	816,3	378,0	357,8	92,1	44,9	53,6	118,0
Gotovina i depoziti	2.455,0	0,0	106,7	35,2	35,2	33,1	210,1	726,2	462,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.056,5
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	19.835,7	232,9	1.391,5	1.364,5	902,8	1.211,1	4.870,0	2.600,0	2.832,1	2.163,9	942,8	817,7	729,1	743,4	3.904,0
Kratkoročni	925,2	232,9	365,3	130,0	155,7	41,3	692,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	652,9	0,0	365,3	130,0	116,2	41,3	652,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	39,5	0,0	0,0	0,0	39,5	0,0	39,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	232,9	232,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	170,4	170,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	62,5	62,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	18.910,5	0,0	1.026,3	1.234,5	747,1	1.169,7	4.177,6	2.600,0	2.832,1	2.163,9	942,8	817,7	729,1	743,4	3.904,0
Obveznice	1.186,4	0,0	31,0	0,0	0,0	17,4	48,5	17,4	410,6	47,1	29,7	29,7	29,7	29,7	544,0
Kredit	17.401,9	0,0	960,3	1.181,7	698,4	1.071,3	3.911,7	2.512,2	2.391,7	2.112,6	912,6	788,0	699,4	713,7	3.360,1
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	322,2	0,0	34,9	52,7	48,7	81,0	217,4	70,3	29,8	4,2	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0

Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Izravna ulaganja	5.010,2	101,6	477,0	394,8	358,9	353,9	1.584,6	652,3	555,3	528,8	297,6	114,3	396,9	215,5	563,3
Kratkoročni	590,0	101,6	231,5	161,2	40,5	55,2	488,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	488,4	0,0	231,5	161,2	40,5	55,2	488,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	101,6	101,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	85,8	85,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	15,8	15,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.420,2	0,0	245,5	233,6	318,5	298,7	1.096,2	652,3	555,3	528,8	297,6	114,3	396,9	215,5	563,3
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	4.414,7	0,0	245,2	233,4	318,2	297,6	1.094,3	651,4	554,4	528,1	297,1	113,8	397,0	215,5	563,1
Trgovinski kredit	5,5	0,0	0,3	0,2	0,3	1,1	1,9	0,8	0,9	0,7	0,5	0,5	0,0	0,0	0,2
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	39.124,6	340,5	6.062,5	2.872,5	2.109,4	1.847,3	12.891,7	5.296,8	5.603,2	3.207,1	1.726,9	1.627,2	1.407,1	1.086,3	5.937,9
Dodatak: Procjena plaćanja kamata			25,2	319,7	262,0	375,1	982,1	1.007,6	814,4	553,7	486,9	394,3	320,1	276,3	1.126,8

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima

Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate glavnice te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Projekcija otplate glavnice kod stavke Gotovina i depoziti nerezidenata izrađena je na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o izvornom i preostalom dospjeću.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite

nerezidenata, repo poslove te hibridne i podređene instrumente niti zatezne kamate s tih osnova. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope koja vrijedi u trenutku zaključenja ugovora i ne obuhvaćaju varijacije kamatnih stopa koje su moguće kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

Projekcija otplate obračunatih nedospjelih kamata, koja je sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u prvom tromjesečnom razdoblju te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene otplate kamata u prvom tromjesečnom razdoblju.

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora^a

u milijunima eura

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.		2008.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	XII. ^b	XII. ^{c*}	III.*	VI.*	IX.*	XII.*
1. Ostali domaći sektori	4.486,4	5.547,2	6.606,7	8.176,4	10.500,1	14.743,1	14.936,8	16.991,6	17.996,2	19.390,6	19.835,7
Kratkoročni	473,7	513,2	535,6	706,7	700,9	1.478,2	587,2	665,1	973,8	982,3	925,3
Instrumenti tržišta novca	0,0	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Kredit	25,4	68,1	98,5	133,0	155,0	681,0	311,3	415,4	537,6	662,6	652,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	48,6	22,5	23,7	27,8	35,9	31,1	34,2	34,5	35,3	39,4	39,5
Ostale obveze	399,7	389,0	413,5	545,9	510,0	766,0	241,7	214,4	400,9	280,3	232,9
Kašnjenja otplate glavnice	366,5	356,3	377,1	502,1	460,6	683,4	198,0	167,3	348,7	229,2	170,4
Kašnjenja otplate kamata	33,2	32,7	36,3	43,8	49,4	82,6	43,7	47,1	52,2	51,2	62,5
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.012,7	5.034,0	6.071,1	7.469,7	9.799,3	13.264,9	14.349,5	16.326,5	17.022,4	18.408,3	18.910,5
Obveznice	263,3	451,7	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.212,4	1.220,0	1.204,8	1.195,8	1.186,4
Kredit	3.538,0	4.427,3	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	12.855,0	14.822,2	15.507,4	16.882,9	17.401,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	211,5	155,0	129,8	163,7	145,4	289,8	282,1	284,3	310,2	329,6	322,2
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1. Ostale bankarske institucije	17,5	26,3	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	1,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	1,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	1,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	16,5	25,3	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	16,5	25,3	25,4	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Nebankarske financijske institucije	759,4	1.286,3	1.691,8	2.132,1	2.871,4	3.922,0	4.070,3	4.370,6	4.622,7	4.893,3	4.949,7
Kratkoročni	3,1	2,7	9,5	19,6	60,1	201,6	140,9	51,7	124,4	143,5	155,4
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	5,4	14,3	46,5	184,5	111,9	39,3	114,1	136,3	144,5
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	3,1	2,7	4,0	5,3	13,6	17,1	29,0	11,4	10,3	7,2	10,9
Kašnjenja otplate glavnice	2,1	1,5	1,5	2,9	6,4	2,9	14,7	6,3	3,6	2,5	4,2
Kašnjenja otplate kamata	1,1	1,2	2,5	2,4	7,2	14,2	14,3	5,2	6,7	4,7	6,7
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	756,2	1.283,7	1.682,4	2.112,5	2.811,3	3.720,4	3.929,4	4.318,9	4.498,3	4.749,8	4.794,3
Obveznice	91,4	106,8	371,1	388,6	531,4	806,7	806,7	804,2	802,0	805,1	791,5
Kredit	664,8	1.176,2	1.311,3	1.723,8	2.279,9	2.913,7	3.122,7	3.514,2	3.696,3	3.944,8	4.002,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3. Javna trgovačka društva	822,0	1.005,9	972,4	1.121,9	1.168,5	1.997,4	2.079,6	3.334,0	3.564,6	3.814,3	3.945,4
Kratkoročni	31,6	41,8	20,6	13,3	31,6	48,3	52,3	90,6	93,8	102,4	145,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,4	25,7	0,0	0,0	15,2	35,4	35,6	74,7	76,2	90,3	132,4
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	31,2	16,2	20,6	13,3	16,4	12,9	16,7	16,0	17,6	12,1	12,7
Kašnjenja otplate glavnice	29,8	15,5	20,0	12,5	14,5	12,5	15,9	11,7	14,5	11,7	11,8
Kašnjenja otplate kamata	1,4	0,7	0,6	0,8	1,9	0,5	0,9	4,3	3,2	0,4	0,9
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	790,4	964,0	951,9	1.108,6	1.136,9	1.949,0	2.027,3	3.243,3	3.470,7	3.711,9	3.800,4
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	296,2	299,8	303,8	307,8	296,0	301,2

Krediti	726,3	929,6	919,4	1.026,8	1.066,8	1.470,2	1.544,4	2.749,0	2.936,9	3.170,3	3.254,7
Trgovinski krediti	64,1	34,4	32,5	81,8	70,1	182,7	183,1	190,5	226,1	245,6	244,5
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4. Mješovita trgovačka društva	480,9	384,9	347,1	328,8	416,5	594,9	586,7	559,5	559,6	717,2	741,6
Kratkoročni	4,7	6,8	3,9	5,3	6,3	16,5	1,2	3,9	15,1	1,2	1,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	2,2	0,7	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	4,7	4,6	3,2	3,0	6,3	16,5	1,2	3,9	15,1	1,2	1,2
Kašnjenja otplate glavnice	4,4	4,1	3,0	2,9	6,1	16,4	1,1	1,2	15,0	1,0	1,1
Kašnjenja otplate kamata	0,3	0,6	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	2,8	0,1	0,1	0,2
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	476,3	378,1	343,2	323,5	410,2	578,4	585,5	555,6	544,5	716,0	740,4
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	460,1	364,3	323,6	297,1	394,3	557,1	555,2	527,6	520,5	692,0	717,7
Trgovinski krediti	16,2	13,8	19,6	26,4	15,9	21,3	30,3	27,9	24,0	24,0	22,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5. Ostala trgovačka društva	2.336,4	2.764,1	3.473,6	4.454,5	5.929,1	8.062,2	7.954,8	8.486,8	8.997,2	9.694,7	9.933,4
Kratkoročni	427,8	454,6	483,4	653,7	578,8	1.174,3	380,3	506,3	732,9	726,8	619,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	24,2	39,8	81,7	114,8	86,9	451,2	152,2	289,5	341,0	429,5	373,8
Trgovinski krediti	48,6	22,5	23,7	27,8	35,9	31,1	34,2	34,5	35,3	39,4	39,5
Ostale obveze	355,1	358,6	378,1	511,1	456,0	692,0	193,9	182,3	356,7	257,9	205,9
Kašnjenja otplate glavnice	326,7	330,7	346,8	473,4	420,3	630,2	165,5	147,5	314,4	212,0	151,2
Kašnjenja otplate kamata	28,4	27,9	31,3	37,7	35,7	61,8	28,5	34,8	42,2	45,9	54,7
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1.908,6	2.309,6	2.990,2	3.800,9	5.350,3	6.887,9	7.574,5	7.980,5	8.264,2	8.967,9	9.314,2
Obveznice	171,9	344,8	377,9	375,3	306,4	105,4	106,0	111,9	95,1	94,8	93,8
Krediti	1.627,0	1.874,6	2.545,3	3.377,5	4.989,1	6.701,7	7.405,0	7.807,7	8.113,1	8.816,6	9.168,7
Trgovinski krediti	109,7	90,1	67,1	48,1	54,8	80,8	63,5	60,8	56,1	56,5	51,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.6. Neprofitne institucije	3,3	2,8	4,0	4,9	5,3	5,4	3,3	3,2	3,1	3,0	3,8
1.7. Obrtnici i trgovci	40,9	50,0	42,7	35,2	26,8	24,1	24,0	21,4	20,2	18,8	17,1
1.8. Kućanstva	26,1	26,9	49,7	73,3	82,7	137,2	218,1	216,2	228,9	249,4	244,7

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Prema starom sustavu izvještavanja. ^c Prema novom sustavu izvještavanja.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica^a

u milijunima eura

	2003. ^b	2004. ^b	2005. ^b	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-10.717,0	-15.371,4	-20.246,8	-29.972,2	-39.924,6	-35.492,2	-38.950,6	-37.643,7	-36.999,8	-35.492,2
2. Sredstva	14.347,5	15.118,2	16.042,5	18.242,8	21.148,7	21.057,8	20.480,4	20.486,3	21.048,7	21.057,8
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.626,7	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.315,9	2.558,3	2.236,5	2.481,5	2.555,4	2.558,3
2.2. Portfeljna ulaganja	737,4	1.506,0	2.136,8	2.575,9	3.021,2	2.413,4	2.413,4	2.355,8	2.042,5	2.413,4
2.2.1. Vlasnička ulaganja	141,3	176,8	418,0	720,4	1.601,6	543,1	1.075,7	1.116,3	817,3	543,1
2.2.2. Dužnička ulaganja	596,1	1.329,1	1.718,8	1.855,4	1.419,6	1.870,4	1.337,7	1.239,5	1.225,2	1.870,4
Obveznice	593,7	1.168,7	1.571,6	1.464,0	1.139,2	1.488,0	1.116,3	1.018,6	1.024,6	1.488,0
Instrumenti tržišta novca	2,4	160,4	147,1	391,4	280,4	382,4	221,4	221,0	200,6	382,4
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	5.429,3	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.965,1	5.988,9	5.707,8	6.642,1	6.965,1
2.4.1. Trgovinski krediti	253,3	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	233,0	231,2	224,7
2.4.2. Krediti	102,1	102,2	146,2	239,5	296,4	435,9	325,1	362,3	412,3	435,9
2.4.3. Gotovina i depoziti	5.074,0	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.304,5	5.430,6	5.112,4	5.998,7	6.304,5
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	6.554,1	6.436,1	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	9.841,7	9.941,2	9.808,7	9.120,9
3. Obveze	25.064,5	30.489,5	36.289,4	48.215,0	61.073,3	56.550,0	59.431,1	58.130,0	58.048,6	56.550,0
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	6.808,6	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.660,4	21.862,9	27.769,5	26.363,0	25.756,5	21.862,9
3.2. Portfeljna ulaganja	4.918,3	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.840,7	4.837,9	5.486,0	5.214,5	5.091,1	4.837,9
3.2.1. Vlasnička ulaganja	233,4	488,1	646,5	1.037,5	1.416,6	572,7	1.106,4	1.003,5	871,9	572,7
3.2.2. Dužnička ulaganja	4.684,9	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.379,7	4.211,0	4.219,2	4.265,2
Obveznice	4.651,3	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.378,8	4.211,0	4.219,2	4.265,2
Instrumenti tržišta novca	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	13.337,6	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.572,2	29.849,2	26.175,5	26.552,5	27.201,0	29.849,2
3.4.1. Trgovinski krediti	179,8	155,5	194,1	183,3	322,1	362,4	319,7	346,3	369,8	362,4
3.4.2. Krediti	10.027,9	11.578,7	14.047,4	16.896,6	19.332,1	24.120,3	21.018,8	21.859,2	22.821,1	24.120,3
3.4.3. Gotovina i depoziti	2.738,8	3.242,7	3.635,6	4.398,3	4.145,0	5.127,6	4.620,8	3.943,3	3.728,2	5.127,6
3.4.4. Ostala pasiva	391,2	417,0	549,5	512,5	773,0	238,8	216,1	403,7	281,9	238,8

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008*. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, 5. izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnoga srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Polozicije Portfeljna dužnička ulaganja kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u

dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Polozicije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicije Ostala ulaganja – Krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Sredstava pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora država od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Polozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Polozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima eura

	2003. ^a	2004. ^a	2005. ^a	2006. ^a	2007. ^a	2008. ^b	2008.			
							1.tr. ^a	2.tr. ^a	3.tr. ^a	4.tr. ^b
Izravna ulaganja, neto	-5.181,9	-7.550,7	-10.602,7	-18.948,9	-28.344,5	-19.304,6	-25.533,0	-23.881,5	-23.201,1	-19.304,6
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.626,7	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.315,9	2.558,3	2.236,5	2.481,5	2.555,4	2.558,3
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.587,0	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.214,9	2.368,5	2.078,1	2.301,0	2.370,4	2.368,5
1.1.1. Sredstva	1.587,0	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.214,9	2.368,5	2.078,1	2.301,0	2.370,4	2.368,5
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	39,7	61,2	119,3	108,2	101,0	189,7	158,4	180,5	185,0	189,7
1.1.1. Sredstva	63,4	89,6	138,0	144,8	175,4	220,2	189,8	215,5	214,1	220,2
1.2.2. Obveze	23,7	28,4	18,7	36,6	74,4	30,5	31,4	35,1	29,1	30,5
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	6.808,6	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.660,4	21.862,9	27.769,5	26.363,0	25.756,5	21.862,9
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	4.972,7	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.826,1	16.907,4	23.420,8	21.788,9	20.973,0	16.907,4
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	4.972,7	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.826,1	16.907,4	23.420,8	21.788,9	20.973,0	16.907,4
2.2. Ostala ulaganja	1.835,9	1.997,8	2.411,8	2.820,7	3.834,3	4.955,5	4.348,7	4.574,1	4.783,5	4.955,5
2.2.1. Sredstva	1,8	19,9	20,1	21,1	24,2	24,3	28,0	30,0	13,7	24,3
2.2.2. Obveze	1.837,7	2.017,7	2.431,9	2.841,8	3.858,5	4.979,8	4.376,7	4.604,1	4.797,2	4.979,8
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Revidirani podaci. ^b Preliminarni podaciTablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja^a

u milijunima eura

	2003. ^b	2004. ^b	2005. ^b	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
Portfeljna ulaganja, neto	-4.183,2	-4.475,5	-3.393,6	-2.866,5	-2.819,5	-2.424,5	-3.072,7	-2.858,7	-3.048,6	-2.424,5
1. Sredstva	735,1	1.506,0	2.136,8	2.575,9	3.021,2	2.413,4	2.413,4	2.355,8	2.042,5	2.413,4
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	139,0	176,8	418,0	720,4	1.601,6	543,1	1.075,7	1.116,3	817,3	543,1
1.1.1. Banke	4,7	5,1	5,9	6,7	8,3	9,7	6,6	15,2	10,7	9,7
1.1.2. Ostali sektori	134,2	171,8	412,1	713,7	1.593,3	533,4	1.069,0	1.101,1	806,6	533,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	596,1	1.329,1	1.718,8	1.855,4	1.419,6	1.870,4	1.337,7	1.239,5	1.225,2	1.870,4
2. Obveze	4.918,3	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.840,7	4.837,9	5.486,0	5.214,5	5.091,1	4.837,9
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	233,4	488,1	646,5	1.037,5	1.416,6	572,7	1.106,4	1.003,5	871,9	572,7
2.1.1. Banke	46,3	64,7	84,0	156,7	168,0	68,5	141,5	113,3	93,2	68,5
2.1.2. Ostali sektori	187,1	423,4	562,6	880,8	1.248,5	504,3	964,8	890,2	778,6	504,3
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	4.684,9	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.379,7	4.211,0	4.219,2	4.265,2
2.2.1. Obveznice	4.651,3	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.378,8	4.211,0	4.219,2	4.265,2
2.2.1.1. Država	4.199,6	4.291,2	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.621,9	2.695,0	2.537,6	2.569,2	2.621,9
2.2.1.2. Banke	0,0	453,2	456,6	457,9	459,0	456,8	463,8	468,6	454,2	456,8
2.2.1.3. Ostali sektori	451,7	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.220,0	1.204,8	1.195,8	1.186,4
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Ostali sektori	33,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2003. ^b	2004. ^b	2005. ^b	2006. ^b	2007. ^b	2008. ^c	2008.			
							1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	-7.908,3	-9.781,2	-13.689,0	-16.882,1	-18.068,0	-22.884,1	-20.186,6	-20.844,7	-20.558,9	-22.884,1
1. Sredstva	5.429,3	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.965,1	5.988,9	5.707,8	6.642,1	6.965,1
1.1. Trgovinski krediti	253,3	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	233,0	231,2	224,7
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	253,3	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	233,0	231,2	224,7
Dugoročni krediti	211,5	181,4	190,9	177,5	228,8	202,6	216,6	213,6	210,6	202,6
Kratkoročni krediti	41,8	40,8	72,0	53,0	20,1	22,1	16,6	19,4	20,5	22,1
1.2. Krediti	102,1	102,2	146,2	239,5	296,4	435,9	325,1	362,3	412,3	435,9
1.2.1. Hrvatska narodna banka	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6
1.2.2. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.3. Banke	87,1	81,6	113,2	188,5	214,8	285,3	220,6	226,7	258,8	285,3
Dugoročni krediti	63,1	62,6	85,3	140,0	160,0	193,6	168,6	171,2	190,4	193,6
Kratkoročni krediti	23,9	19,0	27,9	48,5	54,8	91,7	52,0	55,5	68,4	91,7
1.2.4. Ostali sektori	14,4	20,0	32,3	50,4	81,1	150,0	104,0	135,1	152,9	150,0
Dugoročni krediti	14,4	18,7	32,0	50,2	81,0	146,8	103,6	132,0	148,3	146,8
Kratkoročni krediti	0,0	1,3	0,3	0,2	0,1	3,3	0,3	3,1	4,6	3,3
1.3. Gotovina i depoziti	5.074,0	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.304,5	5.430,6	5.112,4	5.998,7	6.304,5
1.3.1. Država	81,9	8,9	54,2	26,4	69,8	90,8	62,9	74,7	101,5	90,8
1.3.2. Banke	3.916,8	4.319,7	3.112,2	3.499,9	4.715,1	4.863,6	4.171,1	3.739,0	4.558,3	4.863,6
1.3.3. Ostali sektori	1.075,4	959,7	1.162,1	1.111,9	1.174,0	1.350,0	1.196,5	1.298,7	1.338,8	1.350,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	13.337,6	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.572,2	29.849,2	26.175,5	26.552,5	27.201,0	29.849,2
2.1. Trgovinski krediti	179,8	155,5	194,1	183,3	322,1	362,4	319,7	346,3	369,8	362,4
2.1.1. Država	2,3	2,1	2,6	1,9	1,2	0,7	1,0	0,8	0,7	0,7
Dugoročni krediti	2,3	2,1	2,6	1,9	1,2	0,7	1,0	0,8	0,7	0,7
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	177,5	153,5	191,5	181,3	320,9	361,7	318,8	345,5	369,0	361,7
Dugoročni krediti	155,0	129,8	163,7	145,4	289,8	322,2	284,3	310,2	329,6	322,2
Kratkoročni krediti	22,5	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	34,5	35,3	39,4	39,5
2.2. Krediti	10.027,9	11.578,7	14.047,4	16.896,6	19.332,1	24.120,3	21.018,8	21.859,2	22.821,1	24.120,3
2.2.1. Hrvatska narodna banka	363,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	1.766,1	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	1.570,6	1.408,9	1.499,9	1.509,7	1.570,6
Dugoročni krediti	1.766,1	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	1.538,9	1.408,9	1.499,9	1.509,7	1.538,9
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	0,0	0,0	0,0	31,7
2.2.3. Banke	3.403,0	4.037,3	4.887,5	5.367,8	4.275,8	4.495,0	4.372,4	4.314,3	3.765,9	4.495,0
Dugoročni krediti	2.798,5	3.517,4	3.822,7	4.217,3	3.565,1	3.373,9	3.570,8	3.400,4	3.222,0	3.373,9
Kratkoročni krediti	604,6	519,9	1.064,8	1.150,4	710,8	1.121,1	801,6	913,9	544,0	1.121,1
2.2.4. Ostali sektori	4.495,4	5.290,8	6.675,1	8.971,0	12.447,9	18.054,8	15.237,6	16.045,0	17.545,4	18.054,8
Dugoročni krediti	4.427,3	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	17.401,9	14.822,2	15.507,4	16.882,9	17.401,9
Kratkoročni krediti	68,1	98,5	133,0	155,0	681,0	652,9	415,4	537,6	662,6	652,9
2.3. Gotovina i depoziti	2.738,8	3.242,7	3.635,6	4.398,3	4.145,0	5.127,6	4.620,8	3.943,3	3.728,2	5.127,6
2.3.1. Hrvatska narodna banka	2,6	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
2.3.2. Banke	2.736,2	3.240,3	3.632,9	4.395,7	4.142,6	5.125,3	4.619,1	3.941,3	3.726,4	5.125,3
2.4. Ostale obveze	391,2	417,0	549,5	512,5	773,0	238,8	216,1	403,7	281,9	238,8

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, od istog broja Biltena HNB-a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Revidirani podaci. ^c Preliminarni podaci.

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.						
					III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI (A + B)	87.019,3	92.642,5	100.392,6	113.386,2	8.983,3	11.736,2	9.681,1	9.802,8	11.690,9	9.307,9	9.802,1
A) Državni proračun	80.463,5	85.653,0	95.234,1	108.297,0	8.729,1	11.427,8	9.329,9	9.467,2	11.353,7	8.977,1	9.447,3
B) Izvanproračunski korisnici	6.555,8	6.989,5	5.158,5	5.089,2	254,2	308,4	351,2	335,6	337,2	330,8	354,9
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	129,9	38,0	293,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	663,1	863,9	848,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	15,5	18,9	18,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.224,4	1.227,8	1.526,9	2.041,2	174,3	186,2	158,2	170,2	195,3	145,2	229,1
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	170,7	214,7	659,8	1.102,9	66,3	66,5	132,3	72,5	113,0	99,8	111,2
6. Hrvatske autoceste	2.295,4	2.547,0	1.271,1	1.375,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	1.417,8	1.474,7	64,7	119,9	3,0	2,7	9,5	3,0	3,0	3,1	3,0
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	575,9	367,4	409,6	391,4	1,9	46,6	50,3	82,0	23,5	73,2	9,8
9. Hrvatski fond za privatizaciju	62,9	237,0	65,9	58,3	8,7	6,4	0,9	8,0	2,4	9,4	1,8
2. RASHODI (A + B)	86.941,4	92.332,1	98.751,4	109.075,0	9.209,2	9.695,6	9.470,5	9.524,9	10.612,3	9.077,2	9.870,4
A) Državni proračun	81.861,2	86.715,6	91.979,7	103.004,9	8.963,0	9.380,9	9.151,2	8.984,7	10.193,9	8.706,8	9.317,7
B) Izvanproračunski korisnici	5.080,3	5.616,5	6.771,7	6.070,1	246,2	314,8	319,3	540,2	418,4	370,3	552,7
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	587,4	382,2	565,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	831,3	914,3	931,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	141,3	145,9	155,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.426,3	1.489,5	1.779,1	2.099,0	87,1	131,7	167,7	275,9	164,9	174,7	243,7
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	32,4	172,0	734,8	1.083,3	73,1	67,1	72,8	58,2	89,1	76,1	119,1
6. Hrvatske autoceste	752,3	1.085,1	1.272,7	1.509,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	934,6	1.062,4	1.226,9	1.241,9	65,2	103,3	69,9	196,1	154,9	112,8	171,1
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	314,5	183,0	27,4	47,8	14,5	4,5	3,7	1,0	1,6	1,1	9,5
9. Hrvatski fond za privatizaciju	60,1	182,1	78,4	88,2	6,3	8,1	5,2	9,0	7,8	5,6	9,4
NETO/BRUTO OPERATIVNI SALDO (1 – 2)	77,8	310,3	1.641,2	4.311,2	-225,9	2.040,5	210,6	277,9	1.078,6	230,7	-68,2
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE (3.1. + 3.2. – 3.3.)	77,8	310,3	1.641,2	4.311,2	-225,9	2.040,5	210,6	277,9	1.078,6	230,7	-68,2
3.1. PROMJENA NETO NEFINANCIJSKE IMOVINE	8.373,5	6.699,4	6.108,6	7.811,0	70,7	361,4	280,6	313,0	263,8	369,7	406,4
Nabava	8.648,4	7.024,2	6.836,4	8.378,6	116,4	388,4	303,5	337,8	432,0	387,6	427,5
A) Državni proračun	1.663,9	1.828,8	1.908,5	3.043,9	69,6	323,6	199,1	128,4	252,6	329,4	331,8
B) Izvanproračunski korisnici	6.984,5	5.195,4	4.927,9	5.334,7	46,7	64,8	104,3	209,3	179,4	58,2	95,7
Prodaja	274,9	324,8	727,7	567,7	45,7	27,0	22,8	24,8	168,2	17,9	21,1
A) Državni proračun	244,4	275,1	352,7	498,7	23,7	25,8	19,7	23,9	29,7	17,8	23,2
B) Izvanproračunski korisnici	30,5	49,6	375,1	69,0	22,0	1,2	3,2	0,9	138,5	0,1	-2,1
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (1 – 2 – 3.1.)	-8.295,6	-6.389,1	-4.467,4	-3.499,8	-296,6	1.679,1	-70,0	-35,0	814,8	-139,0	-474,7
TRANSAKCIJE U FINANCIJSKOJ IMOVINI I OBAVEZAMA (FINANCIRANJE) (3.3. – 3.2.)	8.295,6	6.389,1	4.467,4	3.499,8	296,6	-1.679,1	70,0	35,0	-814,8	139,0	474,7
3.2. PROMJENA NETO FINANCIJSKE IMOVINE	28,4	1.609,8	-2.576,7	-2.939,2	676,8	1.326,2	-278,0	31,1	1.055,4	-700,6	-465,0
3.2.1. Tuzemna imovina	18,6	1.614,6	-2.593,4	-2.957,2	676,8	1.326,2	-283,3	29,3	1.055,4	-700,6	-465,0
A) Državni proračun	138,6	1.747,7	-3.063,9	-3.752,8	604,2	1.273,9	-562,3	-52,2	712,4	-780,0	-374,6
B) Izvanproračunski korisnici	-120,0	-133,1	470,5	795,6	72,6	52,3	279,0	81,5	343,1	79,4	-90,4
3.2.2. Inozemna imovina	9,8	-4,9	16,7	18,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	9,8	-4,9	16,7	18,0	0,0	0,0	5,3	1,8	0,0	0,0	0,0
B) Izvanproračunski korisnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	1,8	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. PROMJENA NETO OBEVEZA	8.324,0	7.998,8	1.890,7	560,6	973,4	-352,9	-208,0	66,2	240,6	-561,6	9,6
3.3.1. Tuzemne obveze	4.107,7	12.041,7	5.282,8	2.017,1	1.034,1	-320,6	-1.019,9	1.408,1	637,0	-578,1	-75,9
A) Državni proračun	4.038,7	10.591,6	3.166,3	1.477,6	1.063,3	-297,2	-1.113,0	1.068,3	392,0	-556,0	-37,1
B) Izvanproračunski korisnici	69,0	1.450,1	2.116,5	539,5	-29,2	-23,3	93,1	339,8	244,9	-22,1	-38,8
3.3.2. Inozemne obveze	4.216,3	-4.042,8	-3.392,1	-1.456,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	270,3	-5.080,6	-3.943,2	-2.980,2	-60,7	-32,3	811,9	-1.341,9	-396,3	16,5	85,6
B) Izvanproračunski korisnici	3.946,0	1.037,8	551,2	1.523,7	-58,9	-45,2	739,3	-1.339,7	-405,8	16,5	9,4

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.						
					III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI	80.463,5	85.653,0	95.235,6	108.320,6	8.729,1	11.428,0	9.329,9	9.467,2	11.353,7	8.977,1	9.447,3
1.1. Porezi	47.149,9	50.687,6	58.469,1	64.234,5	5.190,2	7.258,4	5.614,3	5.626,6	7.511,7	5.306,3	5.655,4
1.2. Socijalni doprinosi	29.477,6	31.301,3	33.877,1	37.203,5	3.202,5	3.274,4	3.323,9	3.424,4	3.504,2	3.388,4	3.446,2
1.3. Pomoći	10,1	27,5	196,0	428,0	38,3	91,6	20,7	20,4	38,5	47,7	33,7
1.4. Ostali prihodi	3.825,9	3.636,6	2.693,3	6.454,5	298,1	803,5	371,1	395,9	299,2	234,8	312,0
2. RASHODI	83.131,1	87.857,5	95.950,0	108.007,6	9.083,4	9.513,9	9.333,7	9.141,6	10.404,6	8.905,9	9.485,6
2.1. Naknade zaposlenima	22.268,3	23.182,6	24.313,9	27.545,1	2.362,8	2.417,2	2.423,6	2.472,8	2.723,9	2.446,4	2.506,7
2.2. Korištenje dobara i usluga	4.358,7	4.951,9	6.069,1	7.162,4	480,2	784,9	580,7	533,4	801,9	528,5	573,7
2.3. Potrošnja dugotrajne imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Kamate	3.972,5	4.387,0	4.713,6	4.535,0	354,6	277,9	358,3	354,9	296,6	397,2	386,9
2.5. Subvencije	4.968,1	5.248,7	5.670,8	6.492,0	884,3	723,2	574,0	389,7	535,7	328,7	672,1
2.6. Pomoći	3.420,3	3.796,8	6.653,0	8.363,2	314,3	397,4	566,0	425,1	564,6	460,3	419,4
2.7. Socijalne naknade	39.730,9	41.358,5	43.444,6	48.176,0	4.208,3	4.252,0	4.211,3	4.323,6	4.751,8	4.184,1	4.332,3
2.8. Ostali rashodi	4.412,4	4.931,9	5.085,0	5.733,9	479,0	661,2	619,8	642,1	730,1	560,8	594,5
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE	-2.667,6	-2.204,5	-714,4	313,0	-354,3	1.914,0	-3,8	325,6	949,1	71,2	-38,3
3.1. Promjena neto nefinancijske imovine	1.419,5	1.553,7	1.555,8	2.545,2	45,9	297,8	179,5	104,6	222,9	311,7	308,6
3.1.1. Dugotrajna imovina	1.384,6	1.517,0	1.595,1	2.625,7	42,3	282,3	157,2	87,2	204,0	281,5	300,2
3.1.2. Zalihe	0,0	0,0	-80,2	-161,4	0,7	-1,1	-0,1	0,0	-0,1	6,0	7,5
3.1.3. Pohranjene vrijednosti	7,5	7,2	7,8	9,6	0,4	0,8	0,8	1,3	0,8	0,5	0,0
3.1.4. Neproizvedena imovina	27,3	29,5	33,1	71,3	2,6	15,7	21,6	16,1	18,2	23,7	0,9
3.2. Promjena neto financijske imovine	222,0	1.752,8	-3.047,2	-3.734,8	604,2	1.273,9	-557,0	-50,4	712,4	-780,0	-374,6
3.2.1. Tuzemna imovina	212,2	1.757,7	-3.063,9	-3.752,8	604,2	1.273,9	-562,3	-52,2	712,4	-780,0	-374,6
3.2.2. Inozemna imovina	9,8	-4,9	16,7	18,0	0,0	0,0	5,3	1,8	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	4.309,0	5.510,9	-777,0	-1.502,6	1.004,4	-342,4	-373,7	-271,4	-13,8	-539,5	-27,7
3.3.1. Tuzemne obveze	4.038,7	10.591,6	3.166,3	1.477,6	1.063,3	-297,2	-1.113,0	1.068,3	392,0	-556,0	-37,1
3.3.2. Inozemne obveze	270,3	-5.080,6	-3.943,2	-2.980,2	-58,9	-45,2	739,3	-1.339,7	-405,8	16,5	9,4

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.			
	XII. ^b	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.
1. Unutarnji dug središnje države	30.979,2	34.408,3	41.134,9	54.494,6	59.385,0	62.839,1	60.597,9	60.844,1	60.717,6	67.753,0
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	23.320,0	28.160,8	37.223,7	50.559,5	54.216,7	56.506,5	57.669,9	57.573,2	57.136,1	63.960,8
Trezorski zapisi	5.632,7	6.548,1	9.022,5	12.533,4	12.662,2	11.975,3	11.874,6	12.038,2	10.906,0	16.775,2
Instrumenti tržišta novca	0,1	0,3	–	0,9	–	–	–	–	–	10,7
Obveznice	15.887,9	17.422,0	23.080,1	30.716,0	34.827,9	38.795,2	38.556,3	37.409,4	37.079,8	36.108,3
Krediti Hrvatske narodne banke	0,5	1,4	3,3	1,4	0,9	1,0	–	1,0	–	2,2
Krediti banaka	1.798,8	4.189,1	5.117,8	7.307,8	6.725,7	5.735,0	7.239,0	8.124,6	9.150,3	11.064,4
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	7.659,1	6.247,5	3.911,2	3.935,0	5.168,2	6.332,6	2.928,0	3.271,0	3.581,5	3.792,3
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	4.108,1	3.418,2	1.726,0	–	–	–	–	–	–	–
Krediti banaka	3.551,0	2.829,3	2.185,1	3.935,0	5.168,2	6.332,6	2.928,0	3.271,0	3.581,5	3.792,3
2. Inozemni dug središnje države	40.017,1	45.327,4	49.978,2	45.164,3	41.494,8	39.610,7	29.580,1	29.061,4	28.819,3	30.477,8
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	37.432,1	41.041,9	42.231,2	36.414,5	32.556,6	29.424,0	28.123,3	27.559,9	27.340,2	28.651,6
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	28.719,3	32.115,1	32.919,3	27.020,1	22.836,9	20.397,3	19.556,8	18.388,3	18.261,0	19.204,2
Krediti	8.712,8	8.926,8	9.311,9	9.394,5	9.719,7	9.026,7	8.566,5	9.171,6	9.079,1	9.447,4
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.585,1	4.285,6	7.747,0	8.749,8	8.938,2	10.186,7	1.456,8	1.501,5	1.479,1	1.826,2
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	2.585,1	4.285,6	7.747,0	8.749,8	8.938,2	10.186,7	1.456,8	1.501,5	1.479,1	1.826,2
3. Ukupno (1+2)	70.996,3	79.735,8	91.113,1	99.658,9	100.879,7	102.449,8	90.178,0	89.905,5	89.536,9	98.230,8
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske										
– domaća	7.970,4	7.223,5	5.024,2	5.880,2	7.660,3	8.110,6	10.947,4	11.579,3	11.340,2	13.276,5
– inozemna	12.147,1	13.310,2	13.247,0	13.853,9	14.303,7	19.024,2	28.055,3	29.429,0	30.946,4	31.431,1

^a Počevši od Biltena HNB-a broj 146 HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije, a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. U ovoj tablici dug HBOR-a u dijelu 2. Inozemni dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 1998., u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, lipnja 1999., a dug HAC-a reklasificiran je od, uključujući, siječnja 2008.

^b Iznimno od navedenog u dijelu "Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama" u ovoj je tablici dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka u dijelu 2. Inozemni dug središnje države, reklasificiran iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 1998., a u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 2002.

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjega i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske

narodne banke i Konsolidirana bilanca banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi				Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena ^a			Cijene pri proizvođačima	Indeksi potrošačkih cijena ^b			Cijene pri proizvođačima
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
1995.	prosinac	....	....	....	100,2	100,2	99,8	100,5	103,7	102,4	109,3	101,6
1996.	prosinac	....	....	....	100,0	100,2	99,5	100,3	103,4	102,3	108,7	101,5
1997.	prosinac	....	....	....	100,7	100,3	102,3	99,9	103,8	102,7	108,2	101,6
1998.	prosinac	82,1	84,6	73,7	100,3	100,4	100,0	100,0	105,4	104,3	109,2	97,9
1999.	prosinac	85,3	87,2	78,5	100,6	100,8	100,0	100,3	103,9	103,1	106,5	105,9
2000.	prosinac	90,0	92,0	82,8	100,4	100,4	100,1	100,2	105,5	105,5	105,5	111,2
2001.	prosinac	92,1	93,2	88,5	100,4	100,4	100,5	99,0	102,4	101,3	106,8	96,9
2002.	prosinac	93,8	94,2	92,6	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	prosinac	95,4	95,7	94,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	98,0	98,0	98,0	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,5	103,6	104,8
2005.	prosinac	101,6	101,4	102,0	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	103,7	102,8	106,4	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	109,7	109,5	110,0	101,2	101,2	101,3	100,4	105,8	106,6	103,4	105,8
2008.	ožujak	110,9	110,4	112,4	100,6	100,8	99,8	100,8	105,7	106,4	103,5	107,6
	travanj	111,7	111,4	112,5	100,7	100,9	100,1	100,4	105,7	106,2	104,0	107,7
	svibanj	113,0	113,0	112,5	101,1	101,4	100,0	101,3	106,4	107,1	104,1	108,7
	lipanj	113,8	113,8	113,4	100,7	100,7	100,8	101,3	107,6	108,5	104,7	109,6
	srpanj	113,9	113,7	114,3	100,1	99,9	100,8	102,4	108,4	109,6	104,6	112,0
	kolovoz	113,6	113,1	114,7	99,7	99,5	100,3	99,9	107,4	108,3	104,4	111,0
	rujan	113,8	113,8	113,5	100,2	100,6	98,9	99,9	106,4	107,0	104,4	110,3
	listopad	113,7	113,8	112,9	99,9	100,0	99,5	98,9	105,9	106,4	104,3	108,8
	studen	113,5	113,2	114,2	99,9	99,5	101,1	98,5	104,7	104,6	105,1	106,5
	prosinac	112,8	112,2	114,7	99,4	99,1	100,5	98,7	102,9	102,4	104,3	104,7
2009.	siječanj	114,2	114,1	115,3	101,2	101,0	102,2	99,9	103,4	102,9	105,6	101,8
	veljača	114,9	114,9	115,7	100,6	100,7	100,3	100,2	104,2	103,9	105,4	101,8

^a Od siječnja 1992. do prosinca 1997. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo.

^b Od siječnja 1992. do prosinca 1998. godine podaci se odnose na indeks cijena na malo.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Početak 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošač-

kih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa potrošačkih cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100 ^a			Lančani indeksi			Godišnji indeksi			
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	
1998.	prosinac	87,3	88,6	80,0	99,9	99,9	100,0	....	....	....	
1999.	prosinac	89,8	91,1	82,3	100,1	100,1	100,1	102,9	102,9	103,0	
2000.	prosinac	92,8	93,9	86,5	100,4	100,4	100,2	103,3	103,0	105,0	
2001.	prosinac	93,9	94,6	89,8	99,8	99,7	100,3	101,2	100,8	103,8	
2002.	prosinac	95,0	95,6	91,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4	
2003.	prosinac	96,2	96,4	94,7	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0	
2004.	prosinac	98,4	98,5	97,4	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9	
2005.	prosinac	101,3	101,4	101,0	100,1	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7	
2006.	prosinac	103,6	103,6	103,6	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5	
2007.	prosinac	108,8	109,1	107,2	100,8	100,8	100,4	105,0	105,3	103,5	
2008.	ožujak	109,3	109,3	109,1	100,5	100,6	100,3	105,1	105,4	103,8	
	travanj	110,1	110,3	109,2	100,7	100,8	100,1	105,3	105,5	104,0	
	svibanj	111,3	111,4	110,3	101,0	101,1	101,0	105,6	105,8	104,3	
	lipanj	112,4	112,2	112,8	101,0	100,7	102,3	106,5	106,7	105,7	
	srpanj	112,1	111,6	115,2	99,8	99,4	102,1	106,8	107,0	105,8	
	kolovoz	112,5	111,9	116,0	100,4	100,3	100,7	106,6	106,8	105,3	
	rujan	113,1	113,0	113,2	100,5	101,0	97,6	106,3	106,6	105,2	
	listopad	113,5	113,7	112,0	100,3	100,6	99,0	105,9	106,0	105,3	
	studen	114,0	114,3	112,3	100,5	100,5	100,2	105,6	105,6	105,2	
	prosinac	113,3	113,5	112,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	105,0	
	2009.	siječanj	113,2	113,3	112,9	99,9	99,8	100,4	104,2	104,1	104,3
		veljača	113,4	113,4	113,6	100,2	100,1	100,6	104,3	104,3	104,4

^a Od siječnja 2007. DZS objavljuje indeks potrošačkih cijena na novoj bazi: 2005. = 100.
Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među

ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 111 dobara i usluga, čiji udio u košarici za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2005. godini iznosi 30,06% (od toga 6,93 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 23,13 postotnih bodova na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.958,0	96,6	104,7	105,2
2008.	veljača	4.993,0	99,5	107,4	106,7
	ožujak	5.042,0	101,0	105,3	106,2
	travanj	5.036,0	99,9	106,0	106,2
	svibanj	5.174,0	102,7	106,1	106,2
	lipanj	5.167,0	99,9	106,6	106,2
	srpanj	5.234,0	101,3	107,8	106,5
	kolovoz	5.184,0	99,0	106,5	106,5
	rujan	5.203,0	100,4	109,7	106,8
	listopad	5.263,0	101,2	108,1	107,0
	studen	5.397,0	102,5	105,2	106,8
	prosinac	5.410,0	100,3	109,1	107,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora						
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11
1999.	listopad	-33,7	-14,9	-46,3	-38,4	-12,1	-49,9	-17,6	35,5	-50,7	-69,7
2000.	listopad	-20,9	3,5	-32,2	-26,2	1,2	-22,0	5,7	26,9	-48,3	-63,6
2001.	listopad	-27,0	-11,4	-35,6	-29,6	-10,0	-35,9	-12,7	22,9	-41,3	-62,3
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-11,5	20,1	-34,1	-64,0
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-25,0	-21,5	-2,6	-26,5	-6,4	14,7	-27,1	-65,2
2004.	listopad	-23,9	-7,9	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-25,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,5	27,6	-25,9	-50,6
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	1,1	-22,4	-10,5	16,9	-12,9	-49,4
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,8	-31,8	-21,2	12,8	-25,0	-54,8
2008.	travanj	-20,5	-11,4	-24,7	-21,5	-6,3	-30,7	-16,4	6,4	-21,8	-53,0
	svibanj	-26,8	-18,9	-29,4	-22,5	-10,7	-40,6	-27,0	12,1	-25,1	-57,3
	lipanj	-34,7	-32,0	-34,9	-28,6	-23,8	-49,4	-40,1	17,6	-26,7	-57,4
	srpanj	-30,5	-26,3	-35,0	-29,1	-17,4	-48,2	-35,1	13,5	-27,8	-56,0
	kolovoz	-29,5	-24,7	-34,4	-25,8	-17,5	-45,6	-31,8	15,6	-31,8	-53,2
	rujan	-29,3	-22,8	-36,4	-30,2	-17,3	-48,5	-28,2	15,1	-30,6	-56,7
	listopad	-28,0	-19,5	-33,7	-25,9	-10,9	-44,3	-28,1	20,0	-30,8	-53,1
	studen	-32,4	-24,3	-30,9	-25,5	-17,6	-45,8	-30,9	28,0	-21,5	-53,0
	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,8	-40,6	43,4	-40,3	-57,9
2009.	siječanj	-40,8	-31,3	-35,8	-23,1	-18,5	-50,0	-44,0	49,1	-34,4	-51,7
	veljača	-44,1	-31,3	-41,7	-30,4	-20,8	-55,8	-41,7	56,6	-38,9	-57,4
	ožujak	-45,3	-35,0	-41,7	-31,1	-23,8	-57,7	-46,1	59,6	-36,4	-51,6

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

HNB-ova anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. godine prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. Ovo se HNB-ovo anketno istraživanje do travnja 2005. godine provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. godine Hrvatska narodna banka anketno istraživanje provodi svakoga mjeseca, u suradnji s Europskom komisijom, koristeći se njezinom tehničkom i financijskom pomoći. Za izradu i provedbu Ankete odgovorna je jedino Hrvatska narodna banka.

Upitnik sadržava ukupno 25 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoloženja potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_z^k r_i \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijeli za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponudeni/

odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na pojedino pitanje.

Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) u pogledu specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

I1: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?

I2: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?

I3: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I4: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I7: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?

I8: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?

I11: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjati išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa su:

IPP: I2, I4, I7×(-1), I11

IOP: I2, I4

IRP: I1, I3, I8.

Popis banaka i štedionica

1. ožujka 2009.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banco Popolare Croatia d.d., Zagreb
2. Banka Brod d.d., Slavonski Brod
3. Banka Kovanica d.d., Varaždin
4. Banka Splitsko-Dalmatinska d.d., Split
5. Centar banka d.d., Zagreb
6. Credo banka d.d., Split
7. Croatia banka d.d., Zagreb
8. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
9. Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb
10. Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
11. Imex banka d.d., Split
12. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
13. Jadranska banka d.d., Šibenik
14. Karlovačka banka d.d., Karlovac
15. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
16. Kvarner banka d.d., Rijeka
17. Međimurska banka d.d., Čakovec
18. Nava banka d.d., Zagreb
19. OTP banka Hrvatska d.d., Zadar
20. Partner banka d.d., Zagreb
21. Podravska banka d.d., Koprivnica
22. Primorska banka d.d., Rijeka
23. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
24. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
25. Samoborska banka d.d., Samobor
26. Slatinska banka d.d., Slatina
27. Soci t  G n rale – Splitska banka d.d., Split
28. Štedbanka d.d., Zagreb
29. Vaba d.d. banka Varaždin, Varaždin
30. Veneto banka d.d., Zagreb
31. Volksbank d.d., Zagreb
32. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Štedne banke koje imaju odobrenje za rad

1. Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. HPB – Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. PBZ Stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
5. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije koje imaju odobrenje za rad i veliko ovlaštenje

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für K rnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. Komercijalna banka a.d., Zagreb
5. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
6. Union de Banques Arabes et Fran aises – UBAF, Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.6.2000.
2. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.5.2002.
3. Cibalae banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
4. Glumina banka d.d., Zagreb	30.4.1999.
5. Gradska banka d.d., Osijek	3.5.1999.
6. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.4.2000.
7. Ilirija banka d.d., Zagreb	6.4.1999.
8. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.4.1999.
9. Međimurska štedionica d.d., Čakovec	17.3.2004.
10. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	8.9.2000.
11. Županjska banka d.d., Županja	3.5.1999.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije
1. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.5.2000.
2. Križevačka banka d.d., Križevci	3.1.2005.
3. Primus banka d.d., Zagreb	23.12.2004.
4. Štedionica Dora d.d., Zagreb	1.1.2002.
5. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb	28.12.2001.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	7.3.2001.
2. Marvil štedionica d.d., Zagreb	8.6.2001.
3. Zagrebačka štedionica d.d., Zagreb	22.3.2000.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. ožujka 2009.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. Boris Cota Davor Holjevac prof. dr. Vlado Leko dr. sc. Branimir Lokin dr. sc. Željko Lovrinčević Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka prof. dr. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan prof. dr. Jure Šimović dr. sc. Sandra Švaljek prof. dr. Mladen Vedriš prof. dr. Boris Vujčić

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	prof. dr. Boris Vujčić
Viceguverner	Davor Holjevac
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	mr. sc. Irena Kovačec
Sektor za devizne poslove	Željko Jakuš
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka	mr. sc. Diana Jakelić
Sektor plana, analize i računovodstva	Neven Barbaroša
Sektor platnog prometa	mr. sc. Mario Žgela
Sektor za informatičke tehnologije	Boris Ninić
Sektor podrške poslovanju	mr. sc. Michael Faulend
Sektor za međunarodnu suradnju	

Kratice i znakovi

BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BZ	– blagajnički zapisi
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
dep.	– depoziti
DZS	– Državni zavod za statistiku
EMU	– Ekonomska i monetarna unija
engl.	– engleski
ESB	– Europska središnja banka
EU	– Europska unija
Fed	– američka središnja banka (<i>Federal Reserve System</i>)
fik.	– fiksni
FZO	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
HAC	– Hrvatske autoceste
Hanfa	– Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HPB	– Hrvatska poštanska banka
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
ILO	– Međunarodna organizacija rada (<i>International Labour Organization</i>)
Ina	– Industrija nafte d.d.
ind.	– industrijski
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OP	– obvezna pričuva
PDV	– porez na dodanu vrijednost

potr.	– potrošnja
pr.	– proizvodi
SDA	– Središnja depozitarna agencija
RH	– Republika Hrvatska
SDR	– posebna prava vučenja
SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
tis.	– tisuća
T-HT	– HT – Hrvatske telekomunikacije d.d.
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
tromjes.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutni

Troslovne oznake za valute

HRK	– kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
EUR	– euro
JPY	– jen

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
∅	– prosjek
a, b, c,...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
( )	– nepotpun, nedovoljno provjeren podatak

